IUNII

IVVENALIS

ET

AVLI PERSII

FLACCI SA-

TYRÆ:

Cum Annotationibus ad marginem, quæ obscurissima quæque dilucidare possint.

Quarta Editio prioribus multò emendatior

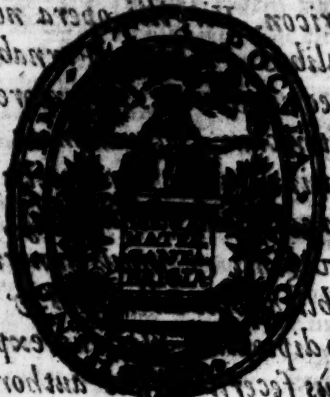

LONDINI,
Excudebat *Joannes Legat*, impensis *Christophori Meredith*, sub Signo Gruis in Cœmiterio Paulino; 1648.

UNIVERSITY LIBRARY
DEC 26
1923
CAMBRIDGE

Summa Privilegij.

REgiæ Majestatis authoritate cautum est, nè quis in regnis suis Magnæ Britanniæ & Hiberniæ imprimat, aut alibi impressa in hæc regna importet aut divendat Juvenalis & Persij Satyras, Senecæ Tragœdias, Martialis Epigrammata, Lucani Pharsaliam, Petronij Satyricon, Virgilii opera notis ad marginalibus a Thoma Farnabio illustrata, nec non Phrases insigniores, Indicem Rhetoricum, Epigrammata Selecta Græco-latina, atque Aristotelis Ethica ab eodem edita, aut edenda, idq; ad terminum viginti & unius annorum, sub pœnâ publicationis Librorum & mulctæ in Regio diplomate ulteriùs expressæ, si quis secùs fecerit absque authoris permissu, Cal. Octobris, M.DC.XXXIII.

24-24

AD ILLVSTRIS SIMVM D.D. HENRICUM MAGNÆ BRITANNIÆ PRINCIPEM.

Ἄριστον μὲν ὕδωρ, ὁ δὲ χρυσὸς, αἰθόμενον πῦρ ἀτὰρ διαπρέπει νυκτὶ, μήναν ἐφ' ἱερὸν πάντα.

Quænam hæc (Lyrici) aqua optima? Philosophia. Quisnam hic ignis rutilus? eadem Philosophia, Ignis, quem Minervæ adminiculo, hoc est, indagatrice ingenii alâ subvectus Prometheus è cœlo detulit, eoq; rudes hominum animos à terrena ignorantiæ fæce excoxit. Aqua, quæ è Musarum fonte hausta fœdas vitiorum maculas lustrat, eluit, expurgat. E qua purissima scaturigine cum triplex profluat rivulus, Dialecticis illis Mæandris, ignotisque Physici Nili fontibus, Ethicum Alphæum optimo prætulerint jure quibus sanior mens, qui ut mare Siculum subterlabi dicitur ad suam Arethusam sine admixtione aquarum; ita verè aureus hic fluvius per affectuum Oceanum intaminatus ad proprium fœlicitatis fontem remeat. Hujus antistites cum ubique summa animi propensione colantur, tum adprimè poetæ: qui non (Græcarum hoc crepidarum pace dixerim) ut tetrica illa Medis illita porticus,

ſevera ingerunt monita, ſed cum illecebra quadam in adoleſcentum animos irrepunt; quodque peritiſſimi faciunt medici, qui vitioſo ſtomacho amara catapotia melle miſcent; ita & hi juvenum animis propter ætatis defectum voluptatiſque affectum auſtera hæc ſed ſalubria reſpuentibus pharmaca, lac caprarum quas tamen lentiſco paſcant, propinant; juxta ſeveriorem mandragoram lætas vites ſerunt, & quod ait Venuſinus vates:

Dum prodeſſe volunt & delectare poetæ,
Et jucunda ſimul dicunt & idonea vitæ.

Atque univerſo poetarum choro cum laurus ſua hederæque ex merito deferantur, tum ijs maximè qui virtutis veræ rigidi ſatellites cenſoria ſupercilia adverſus vitia diſtringentes Satyrico aceto noxios perfundunt, qui Philoſophiam δογματικὴν & παραινετικὴν παραδειγματικῶς illuſtrant; h.e. jejunis Decretis auſteriſque Præceptis aculeos & vitam exemplorum addunt. Ex his (illuſtriſſime Princeps) quum Flaccus ſuam vel lancem vel caniſtellum primitijs ſaturum Celſitudini tuæ obtulerit: Et illi duo, ut integrum habeas Satyricum chorum & (ut ita dicam) triumviratum, præſidentius aſperis obſcuritatis ſylvis egreſſi T. Celſ. patrocinio tectos, æquis ac iniquis ſe commendatos expetunt. In quorum conſignas laudes, poſt tot antiquorum & recentium (qui Ariſtotelis Ethicis præferre, ipſis Senecæ & Epicteti moralibus unius Iuvenalis ſatyras adæquare non dubitarunt) encomia diſcurrere, eſſet frigidè laudare, quo latius fuiſſet (teſte Phavorino Galliano) acerbiùs vituperaſſe, multo minus deceret me homuluum è trivio, quid ad ἠθικὴν, quid ad πολιτικὴν conferant, præcipere: melius hoc illi facient qui tibi ad manum, imò ad mentem Phœnices; tu verò, qua es progenie, quo genio, quo ingenio, tibi optimè. Hanc itaq; Philoſophici ignis

parti-

particulam, hanc Pio ij latiùs cœlatam (quandoquidem per se tenuis latitudinis vocales suas habet, reliquæ, ut fiunt, ex dignitate earum de latitudine eorum essent gratiam ambire) rudis ego Hermes, nec tam ipsorum mentis interpres quam infantiæ meæ proditor, tibi (princeps illustrissime) consecro, abundè meæ, in his, qualescunque operis gratulaturus, si quid ineſſe sensero quod læta alicias fronte, quodque dum undique literarum opes am colligis quam invicem per totum terrarum orbem dispergas, studiis tuis dignum sit. Quæ si fœliciter succedant in tuam, publicam, denique gloriam, Deum opt. max. ferio precor, cui Principum rerumque publicarum salus semper curæ.

Cels. Tuæ

Officiosè addictissimus,

THO. FARNABIUS.

AD LECTORES.

Væ pudibunda & subtimida primùm in publicum processit e nymphis candoris vestri (Lectores humanissimi) sole irradiata, faventiæ vestræ Epithalamio animata, posito jam flammeo, meliore cum sui fiducia, in vulgus tertiâ hac vice prodit. Per vos, dexteras, admissas, ab Orientes portas, aves, præpetes, oscines quæ equisuadetis & confieri jubetis, *Impetratum est, inauguratum est.* Neque institutum hoc multorum repetitæ editionis ruperunt malæ aves, quæ recinunt noctivolæ, & in claro meridie lucem desiderant. Ijs quippe ceu innato stupore gravatis, ceu malitiâ gratuitâ præpeditis non placent Lucifugi hi, ocliseria hæc, &, quæ temporis parcunt, ingenium acuunt, refricant memoriam, judicium exercent, faciuntque ut sibi quodammodo inventa gratuletur lector, hypomnemata: sed requirunt, si dijs placet, illa ad tædium usque & nauseam totis repetita, *Ordo est, Sensus est.* Atque hinc luxuriantis aliquis & supini otij magistellus (cui pro cerebro Iovis est verbalis ista, quæ conceptis quasi syllabis & literis præit, constructio) ecphraseis probat & longos commentarios; in Persium maximè, quasi vero Sibyllæ sint oracula vel *d* Heracliti mystica Satyræ ipsius. Cùm revera (idque magni illius *e* Scaligeri judicio magno) *ostentator tantum sit febriculosæ eruditionis, cujus stilus morosus, ut & ipse ineptus, &c.* Et quem si diligens Horatij lector furtivis nudârit plumis apparebunt reliqua *manis*, (ut loquitur *f* illa) *oppleta atque araneis.* Cujus denique omnibus Satyris vel unica præferatur pagella Iuvenalis, *g* acuti, candidi, ac Satyrorum facilè principis: qui versu melior, phrasi mollior, sententijs acrior *h* ardet, instat, jugulat; dum Persius, tumidè insultat, Horatius albis tantum dentibus ridet. Atque utinam moderatiùs in vitia invectus abstinuisset a nudis vocibus! de quibus velandis seu prorsus prætervehendis (ne vel mihi necesse sit *i* pallio operire caput, quod in parùm pudicâ oratione feciſſe Socrates fertur; vel vobis opus

c *Editio, qua nova nupta q. vior ipalvon, Eustath. ad Hom. Odyss. a, quæ prius ἄτυτος δύμων, πυκὰ μητιόωσα, Οὔτε ἰὼν ἐπὶ ἔργα πολυχάλκους Ἀθήνας. Hesiod. ἔργ. β.*

d *Diog. Laert. in Heracl. vita*

e *In Hypercritice, seu lib. 6. Poetices, c. 6.*

f *Staphyla apud Plaut. in Aulularia.*

g *Iul. Ca. Scal. Poetices lib. 6. cap. 6.*

h *Idem lib. 3. Poet. cap. 97.*

i *Referente Antonio Iuliano apud A. Gel. lib. 19. cap. 9.*

opus fit (fallitur, quibus nunc mutatis subversus verba mihi facitis) quoniam mihi in aede mea eadem, quæ illi in suâ; manebunt certè rationes atque verba eadem. Quorsum enim illa interpreteris quæ neminem scire convenit? atque uti in Physicis subdere occulta natura, quæ homini ignota, sapienti haudquaquam investiganda erit; ut m in Politicis & Polemicis tam nescire quædam cives ac milites quàm scire decet: ita n inter virtutes Grammatici habebitur quædam nescire. Censuram verò meam [illegible] de ipsis poetis, curam hanc ad ipsos, censuræ scitæ [illegible] commendo. Vobis, bonis ac multis scripsi hæc ad frugem, non paucis illis ac malis ad calumniam, vel [illegible] datis, qui vel ab hoc iudice Mercuriali commonstrati & commonefacti, ritus, mores, historias recordamini; non oculatis istis, qui nihil, nisi quod ante oculos est, videns, intelligunt, sapiunt. *Animis denique* (ut o Senecæ utar verbis) *ista scripsi, non auribus, &* (quod idem sed alia in re) *mores non verba compositi.* Obstupescant alij, Annicerin illum, qui cursus plurimos in orbem sic confecit, ut, cum per eandem orbitam sæpius adraveric, in impresso vestigio semper insisterit? vos cum Platone iudicabitis, non posse eum, qui in re tam tenui adhibet curam, de rebus magnis sollicitum esse. Censebitis vos cum sapientissimo illo Arbitro, *nihil esse humili magnificum, quod pueris placet:* vos denique miserescet eorum, *si* qui dum dicunt quæ adolescentuli probent, soli in scholis relinquuntur, & Ulyssis inquirentes mala, sua non animadvertentes. Vobis (animæ candidæ, doctæ, amicæ) *hæc qualiacunque*

Arridere velim, dolituras si placeant spes
Deterius nostra. Demetri, teque Tigelli
Discipulorum inter jubeo plorare cathedras.

Valete.

k *Plutarch. de Auditione.*
l *I Cas. Scal. 3 44. Exerc. 4. sect.*
m *Otho apud Tacitum. Hist. 1.*
n *Fab. Quinct. l 2. c. 14.*
o *Epist. 100.*
p *Aelian. var. hist. l. 2. c. 27.*
q *Persius. Arb. Sat.*
r *Meig; adeo, cur enim me excludam, quem in eandem sententiam iuraturum esse scio?*
s *Cicero in Pisonem. idem Perronius.*
t *Bion, vel ut alii, Diogenes, de Grammaticis.*
u *Horat. Serm. 10. lib. 1.*

Iunii Iuvenalis vita.

Vnius Iuvenalis Liberti fortè incertum filius, an alumnus, Orundus, ex Aquino Volscorum oppido, ad mediam fere ætatem declamavit, mox Poetices studio se ad Satyras scribendas contulit, quas non sine summo frequentis auditorij applausu recitavit. Inter alia vero indigna & præpostera urbis, quæ exagitavit scelera, quum & Paridis histrionis gratiam nimiam & potentiam apud Domitianum carpere Satyrâ septimâ illis verbibus: *Hæc & multicia multis largitur honorem*, &c. à Domiciano, instigante Fabio per honorem militiæ usque summotus est, & ad præfecturam cohortis (in jocularem ejus quod Pari exprobrarat jactationem) missus ad Pentapolim in extremis Ægypti & Libyæ finibus. Vbi liceret alis eradere ipsum jam octogenarium aegore & tædio vitam cum morte commutare: vero tamen similius est, imò constat, eum post mortem Domitiani Romam revertisse, quædam ex his Satyris scripsisse. Vide Lips. Epistol. Quæst. 4. lib. 2. epist.

Temporibus tuis magnus fuit Iuvenalis ingenio,
Moribus, Ingenio, Aterniisi, virtus.
Tu lux es luci, Fax nobis ingenii sapientiæ
Temporis & tenebras ingenis radiis.
Lux tua parva quidem mole est, sed magna vigore,
Sensibus & docti pondere judicij.
Multa nocte scriptores, lectoresque labore
Per te alii vigeant, per te alii videant.

Ben. Iohnsonius.

JUNII JUVENALIS AQUINATIS SATYRA. I.

Deliberanti Poetæ jamque in animo habenti temporis sui Poetis tragœdias recitantibus vicem referre, & pantheram (quod ajunt) leone remunerare, occurrunt urbis Romanæ scelera, quæ ipsum ab instituta Tragœdiâ ad Satyram abluciunt.

SEmper ego auditor tantùm? 1 nunquamne reponam,
Vexatus toties 2 rauci 3 Theseide * Codri?
4 Impunè ergo mihi recitaverit ille 5 togatas,
Hic 6 elegos? impunè diem consumpserit 7 ingens
Telephus? aut summi plena jam margine libri
Scriptus, & 8 in tergo, nec dum finitus 9 Orestes?
* Nota magis nulli domus est sua, quàm mihi 10 lucus
Martis, & 11 Æ oliis vicinum rupibus 12 antrum
Vulcani. quid agant venti, quas 13 torqueat umbras
14 Æ acus, 15 unde alius furtivæ devehat aurum
Pelliculæ, quantas jaculetur 16 Monychus ornas,
17 Frontonis 18 platani, 19 convulsáq; marmora
Semper, & assiduo ruptæ lectore columnæ. (20 clamant,

* Poema varium, nonnullis dictum à Satyris quorum cachinnos & derisiones hoc carminis genus imitatur, J. C. Scaliger. 1. Poetices, 2. c. A canis fellis omni pomorum genere plenis, quibus prodeuntes Satyri Nymphas alliciebant. Is. Casaub. 2. lib. de Satyrâ. Satyrâ lancem, quam antiqui diis agri annua solventes vota, primitiis omnis fructuum generis refertam offerebant.

1 Nunquamne &c. ipse scribam aliquid, vicémque iis referam qui me assiduis usque ad ravim recitationibus obtundunt?

2 Recitatione illius poematis de Thesei gestis, à Codro vili Poetâ scriptis.

3 *Al. Cordi.*

4 Nec par pari referam?

5 Comœdias Latinas à toga Romanorum.

6 Lugubres vel amatorios. 7 Longa trag. de Telepho rege Mysiæ, cui *vulnus & auxilium Pelias hasta tulit*.

8 In aversa charta ab exteriore parte, ex pilorum parte. *Al.* à tergo.

9 Trag. de Oreste, *scenis agitato.* * Fabulæ & historiæ mihi æquè notæ sunt, ac alteri cuipiam poetarum, si velim, quod illi faciunt, Principibus adulari, aut famæ meæ recitando vellificari. Ex variisque hic videtur Val. Flaccus. vide Jan. Parrhasii. 2. epist. 10 Historia Romuli & Remi quos peperit Rhea in luco Martis, *vel* lucus Mar. in Ponto pro quocunque luco, ad derisionem Poetarum qui à luci descriptione colorem artis petunt, *alii ferunt* locum fuisse Romæ in Aphia in quo recitabant Poetæ. vide Bapt. Egnatii racemationum. cap. 6. 11 Septem insulis Liparæis in Mari Tyrrheno. 12 ÆEtna, Vulcani officina. 13 Examinet, *vel*, judicet torquendas animas. 14 Jovis filius ex ÆEgina, *al.* ex Europa, unus è tribus apud inferos judicibus. 15 Ut è Colchis Jason furtim Medeæ dolo aureum vellus sustulerit. 16 Centaurus è & ponitur pro fab. & pugnâ Centaurorum cum Lapithis. 17 Julii Frontonis nobilis & docti viri, in cujus ædibus recitabant Poetæ. 18 Porticus quam adumbrant platani. 19 Frequentiâ auditorum, vel recitatoris clamore, ruptæ columnæ marmoreæ. Sic. Sat. 7. 81. cum fregit subsellia versu Sextius. 20 Resonant, vel assiduâ recitatione jam docte clamant, quid agant venti, quas tot, &c. *& est Pathos.*

UNIVERSITY LIBRARY JUL 26 1923 CAMBRIDGE

Expectes eadem à summo minimoq; Poeta.
Et [21] *nos ergo manum ferulæ subduximus, & nos*
[22] *Consilium dedimus Sullæ, privatus ut altum*
Dormiret. stulta est clementia, cum tot ubique
Vatibus occurras, [23] *perituræ parcere chartæ.*
Cur tamen hoc libeat potius decurrere [24] *campo,*
Per quem magnus equos [25] *Auruncæ flexit alumnus:*
Si vacat, & placidi rationem admittitis, edam.
Cum tener uxorem ducat [26] *spado,* [27] *Mævia* [28] *Tuscis*
[29] *Figat aprum, & nudæ teneat venabula mamma:*
Patricios omnes opibus cum [30] *provocet unus,*
[31] *Quo tondere gradi juveni mihi barba* [32] *sonabat:*
Cum [33] *pars* [34] *Niliacæ plebis, cum verna* [35] *Canopi*
[36] *Crispinus* [37] *Tyrias humero* [38] *revocante lacernas*
[39] *Ventilet* [40] *æstivum digitis sudantibus aurum,*
Nec sufferre queat majoris pondera [41] *gemmæ:*
Difficile est satyram non scribere. nam quis iniqua
Tam patiens urbis, tam ferreus, ut [42] *teneat se?*
Causidici [43] *nova cum veniat lectica* [44] *Mathonis*
[45] *Plena ipso, & post hunc* [46] *magni delator amici,*
Et citò rapturus de nobilitate [47] *comesâ* (palpat
Quod superest, quem [48] *Massa timet quem munere*
[48] *Carus, & à trepido* [49] *Thymele* [50] *summissa Latino:*

21 Ego itaque Grammaticorum ferulis & Rhetorum declamationibus valedixi.
22 Picto themate declamatorio suasi Syllæ ut depositâ dictaturâ privatus al. dormiret.
23 Cui si ego pepercero, alîi tamen manu peribit. *vel* perituræ, cum aliorum Poetarum chartis, *vel* etiamsi nihil ei inscribatur, perituræ.
24 Hoc stadio & studio, hoc pomarii genere. i. Satyrâ.
25 Lucilius ex Auruncæ Rutulorum civitate natus, Latinæ Satyræ primus auctor, unde & Turnus Satyrographus, cujus meminere Martialis l. 7. ep. 96. & l. 11. ep. 11. Sidonius carm. 9. & Probus Grammaticus.
26 Stylum direxit.
26 Spado dicitur, cui testes evulsi sunt aut nervi, è quibus testes dependent. Castratus, cui colis & testes. vide Sat. 6. 366. vers.
27 Mulier, *Synecdochice.* Namque feminas in arenam descendisse, autores sunt Suetonius, Nero c. 11. Xiphil. in Nerone & Tito. Tacit. An. 15. Martial. epig. 6. l. spect. 28 Ferocioremque utpote è Thuscia. 29 In Theatro. 30 Adæquet, divitiis cum ipsis certet. 31 Cinnamus, de quo Martial. lib. 7. alîi Licinium Augusti libertum & tonsorem intelligunt. 32 Sub forfice sonanti cædebat. 33 Servus è plebe. 34 AEgyptiæ, à Nilo AEgypti fluvio. 35 Civitatis in AEgypto, duodecim miliaribus ab Alexandria distantis, fano Serapidis celebris. Strab. 17. l. omnium libidinum atque impuritatum domicilii. 36 E servo factus magister equitum Neronis. 37 Purpureas, à Tyro Sat. 10. v. 38. 38 Rev. lac. quæ vel mollitie vel pondere defluxere, vel quæ rejectæ sunt in humeros. *Suam qui sordaniem chlamydem quassando facit.* Plaut. Epidicus. 39 Ad refrigerium, vel jactando ostentet. 40 Annulum tenuis bracteæ & levem. 41 Inclusæ in annulo hyberno. 42 Temperet sibi ne scribat. 43 Novi hominis, vel nuper ex quadruplatorio lucro coempta, vel simpliciter *nova*, namque & hinc splendor. fic. Martialis ep. 57. l. 2. *Sella vetera.* 44 Ex advocato delatoris facti. 45 Ut qui crassus fuerit, vel, delicatus & superbus. 46 M. Regulum hîc intelligi volunt. cum suis & imperatoris amicis, tum ipsis quadruplatoribus formidabilem. vetustissimilius. a. est dici Heliodorum Stoic. phil. quo deferente occisi sunt. 47 Per delationes interempta. 48 Massa morio & Carus mimus. Neronis liberti, delatores nequissimi. 49 Mima, uxor Latini mimi, cui inditum videtur nomen à θυμέλη, quod est pulpitum seu area theatri, quòd hæc vel prima vel optima fuerit saltatrix. Sed negat. Ang. Politianus. 7. l. epist. Thymelen fuisse uxorem Latini, 50 Ut vel usu corporis vel blanditiis propitium Latino redderet Heliodorum seu Regulum. *vel generaliter* uxor à marito missa deprecatrix ad delatorem, cujusmodi aliquid in Mimo repræsentavit Latinus cum Thymele.

Cum

Cum te [51] *summoveant, qui testamenta merentur*
[52] *Noctibus, in cœlum quos evehit optima summi*
Nunc via processus, vetulæ [54] *vesica* [55] *beatæ:*
Unciolam [57] *Proculeius habet, sed* [57] *Gillo*
[58] *deuncem?*
Parcis quisque suas, [59] *ad mensuram inguinis heres*
Accipias sanè mercedem [60] *sanguinis, & sic*
Palleat, ut nudis pressit qui calcibus anguem,
Aut [61] *Lugdunensem rhetor dicturus ad aram.*
Quid referam, quanta siccum jecur ardeat iræ?
Cum populum gregibus comitum premat hic spoliator
Pupilli [62] *prostantis? & at* [63] *hic damnatus* [64] *inani*
Judicio (quid enim salvis infamia nummis?)
Exul [65] *ab octava Marius bibit &* [66] *fruitur dîis*
Iratis: at tu victrix provincia [67] *ploras.*
Hæc ego non credam [68] *Venusina digna* [69] *lacerna?*
Hæc [70] *ego non agitem? Sed quid magis* [71] *Heracleas,*
Aut [72] *Diomedeas, aut* [73] *mugitum Labyrinthi,*
Aut mare percussum [74] *puero* [75] *fabrumq; volantem?*
Cum [76] *leno accipiat mœchi bona,* [77] *si capiendi*
Jus nullum uxori, doctus [78] *spectare lacunar,*
Doctus & ad calicem vigilanti stertere naso.
Cum fas esse putat curam sperare cohortis,
[79] *Qui bona donavit præsepibus & caret omni*

51 Hereditates.
52 Nocturni occupationes operæ.
53 Ad opes & dignitatem.
54 Pars ea qua mulier est.
55 Divitis.
56 Duodecimam hereditatis partem, cum heredipeta ex libra divideretur in 12. partes centuncias.
57 Adulter.
58 Undecim partes.
59 Ad pœnis uriaque proportionem.
60 Coitu exhaustis. Voce *sanguinis* in obscœnis usus est Plautus. Apage à me istas sorores, quæ hominum sorbent sanguinem, & Seneca 7. l. Controv. pro amatore sanguini suo non parcit.
61 Instituit Caligula certamina facundiæ Lugduni in Gallia, in quibus oratores victos spongiâ linguâve scripta sua delere oportebat, nisi ferulis objurgari aut flumine mergi mallent: hoc metuentes oratores dicturi ad aram quæ Lugduni insignis erat, pallebant. Sueton. Calig. 20. c. 62 Spoliati & eò redacti ut prostet, victum corpore meriturus. 63 Marius Priscus ab Afris, quos proconsul spoliarat, accusatus est: cui 7000 nummûm in ærarium inferre damnato, Italiâ interdictum. Plin. epist. 11. lib. 2. 64 Pecunias provinciæ non restituente. 65 Qui Romæ ante nonam non decubuit. 66 Voluptatem capit ex ira deûm, retinens magnam spoliationis partem, & sibi in exilio lautiùs quàm antea indulgens. 67 Non restitutâ tibi pecuniâ. Cornutus enim Tertullus Consul designatus, censuit septingenta millia, quæ acceperat Marius, ærario infercenda. Plin. lib. 2. epist. 11. 68 Horatii Venusini. 69 Satyrâ elucubratâ. 70 Annon hæc potius insector quam fabules? 71 De Herculis erumnis fabulas. 72 Fab. de Diomede ab uxore non recepto & sociis in aves versis. 73 Fab. de Theseo & Minotauro in labyrintho mugiente. 74 Icaro cadenti. 75 Dædalum. 76 Maritus leno, Gallicè, *un Ruffien*. 77 Probrosis feminis lecticæ usum, jusque capiendi legata aut hereditates ademit Domitianus Sueton. 8. cap. 78 In obsequium adulteri sursum spectare, & velut ebrium simulare profundum somnum ronchisono naso. 79 Sophonius Tigellinus qui per vitia præfecturam prætorii sub Nerone adeptus est. Tacit. 1. hist. vel Corn. Fulcus qui patrimonium equis alendis dilapidarat, & puer auriga officium Neroni præstiterat, postea à Domitiano cohortibus prætorianis præfectus.

Majorum censu; dum pervolat axe citato 60
80 *Flaminiam:* 81 *puer Automedon nam lora tenebat,*
82 *Ipse* 83 *lacernatæ cum se jactaret* 83 *amicæ.*
Nonne libet medio 84 *ceras implere capaces*
Quadrivio: cùm jam 85 *sexta cervice feratur*
Hinc atque inde patens, ac 86 *nuda penè cathedra,* 65
Et multum referens de Mæcenate 87 *supino*
88 *Signator, falso qui se lautum atque beatum*
* *Exiguis tabulis &* 89 *gemma fecerat uda:*
Occurit matrona potens, quæ molle Calenum
Porrectura viro miscet sitiente 90 *rubetam,* 70
Instituitq; rudes 91 *melior Locusta propinquas*
92 *Per famam & populum* 93 *nigros efferre maritos.*
Aude aliquid 94 *brevibus, Gyaris & carcere dignum*
Si vis esse 95 *aliquis. Probitas laudatur & alget.*
Criminibus 96 *debent horos,* 97 *prætoria,* 98 *mensas,* 75
Argentum vetus, & 99 *stantem extra pocula caprum.*
Quem patitur 1 *dormire nurus* 2 *corruptor avaræ?*
Quem 3 *sponsæ turpes, &* 4 *prætextatus adulter?*

80 Viam à Ca. Flaminio stratam.
81 Fuscus auriga Neronis, ut Automedon Achillis.
82 Cum ipse Nero blandâ gesticulatione se ingereret & commendaret lacernatæ amicæ. Tacit. Suet. Dio. zonaras, Suidas. Neque enim, quod nonnullis placere audio, Acten hîc dici puto; neque in sententiam Bayfii cap. 16. de re vest. ire lubet, ex hoc loco probatum euntis, fœminas lacernis usus. Erant enim lacernæ *Muzonia* sagæ, ut noster habet Sat. 9. quibus usi, spectaculis potissimum operam sedentariam præstabant. Martial. ep. 2. l. 4. & 137. ep. l. 14. Ubi autem Festus Pompeius *lacernam* dicit *capitio minorem*, dissentio ab iis qui *brevioremquam capitium est* intelligunt, *cucullionemque* fuisse putant: atque arbitror fuisse penulam capitio carentem; penulam verò & lacernam confundi ab autoribus video.
83 Sporo quem exectis testibus cum dote & flammeo, solerani nuptiarum officio ad se deductum Nero pro uxore habuit. 84 Tabellas ceratas easque amplas Satyrico carmine implere libet, occurrente passim & palam per compita satyrarum materiâ. 85 Hexaphoro, lectîcâ quam sex viri portabant. 86 Apertâ neque plagis cinctâ, cui remota erant vela ac pellis, Martial. 11. l. 99. ep. 87 Molli & delicato, mollitiei. a. nomine malè audiebat Mæcenas. Senec. epist. 114. 88 Domitius Regulus testamentorum corruptor. Plin. ep. 20. l. 2. vel Sophonius Tigellinus, qui trium patruorum veneno sublatorum subtractis tabulis & falsò signatis, hæreditates invasit. * Compendiosâ & brevi operâ falsas testamentorum tabulas condendi. *vel*, Exiguis, id est, paucis verbis testamentorum tabulis scriptis, quum falsarius se hæredem ex asse inscripserit. 89 Annulo signatorio, qui gemmam ectypam, id est, effigiatam habet inclusam, salivâ tacto. 90 Venenum rubetæ. 91 Peritior venefica quàm illa Locusta nuper veneficii damnata, & diu inter instrumenta regni habita, cujus arte usa Agrippina boletum venenatum Claudio paraverat, ejusdemque ex Gallîis vocatæ Nero usus operâ Britannicum sustulit. 92 Populo sciente, videnteque, adeoque permittente. 93 Quod indicium est veneno sublatos fuisse. 94 Dig. exilio in breves, id est, angustas insulas Cycladas, è quibus Gyarus maximè sterilis & gravissimi exilii locus sic. Sat. 10. *ut Gyari clausus scopulis, parvaque Seripho.* 95 In aliquo pretio. 96 Accepta referunt, namque hæc omnia per fraudes, scelera atque crimina nacti sunt. 97 Ædificia prætoribus digna, ceu villas lautiorum civium magnificè extructas in suburbanis suis. 98 Citreas, marmoreas, eburneas. 99 Signum capri ceu Phryxi in cælatura prominens & extuberans. 1 A Satyra scribenda quiescere. 2 Ipse socer. 3 Pueri qui viris nubunt, & fœminæ. 4 Ingenuus puer, etiam ante prætextam (ea erat toga alba cujus ora & circuitus purpurâ prætexebatur) depositam, id est, annum ætatis 16, corruptus adulterio.

Si natura negat facit indignatio versum,
Qualemcunque potest: *quales ego, vel* [5] *Cluvienus.*
[6] *Ex quo Deucalion* [7] *nimbis tollentibus æquor*
Navigio [8] *montem ascendit,* [9] *sortiisque poposcit,*
Paullatimque anima caluerunt mollia saxa,
Et maribus nudas ostendit Pyrrha puellas?
Quidquid agunt homines, votum, timor, ira, voluptas,
Gaudia, discursus, nostri est farrago libelli.
Et quando uberior vitiorum copia? quando
Major avaritiæ patuit [10] *sinus? alea quando*
Hos [11] *animos? neque enim* [12] *loculis comitantibus*
Ad [13] *casum tabulæ positâ sed luditur* [14] *arcâ.*
[15] *Prælia quanta illic dispensatore videbis*
Armigero? simplexne furor [17] *sestertia centum*
Perdere, & horrenti tunicam non [18] *reddere servo?*
Quis totidem erexit villas? Quis fercula septem
[19] *Secretò cœnavit* [20] *avus? nunc* [21] *sportula primo*
Limine parva sedet, [22] *turbæ rapienda* [22] *togatæ.*
[23] *Ille tamen faciem prius inspicit, & trepidat, ne*
Suppositus veniat, ac falso nomine poscat.
Agnitus accipies. jubet à præcone vocari
Ipsos [24] *Trojugenas. nam vexant limen & ipsi*
Nobiscum. [25] *da Prætori,* [26] *da deinde Tribuno.*
Sed libertinus [27] *prior est; prior, inquit, ego adsum.*
Cur timeam, dubitemve locum defendere? quamvis
Natus ad [28] *Euphratē, molles quod in aure* [29] *fenestræ*
Arguerint, licet ipse negem? sed [30] *quinque tabernæ*

5 Ineptus poeta.
6 Omnes inquit affectus, omnia vitia à diluvio adusque nostra tempora materia est hujus meī libelli Satyrici.
7 Imbribus mare augentibus.
8 Parnassum.
9 Themidos oraculum.
10 Receptaculum. *Metaph. à velis sumpta.*
11 Ellipsis τῶν habuit?
12 Non parte vel modica pecunia.
13 Ad fortunam aleæ in tabulam vel abacum ludorium conjectæ.
14 Universâ re familiari, cujus naufragium faciunt ἐφ' ᾧ τῷ μηδὲν ἔχειν τὰ πάντα ut facetè Lucianus in τοῖς περὶ κύβον. non ad Aleam sed Aleam συνπεσεῖν τε καὶ ἀπολέσαι τὰς οὐσίας.
15 Rixas.
16 Servo, qui domino ludenti numpos. aleas & cætera belli illius arma subministrat, unde *armigero. Metaph. a bellantibus sumpta.*
17 750. lib. monetæ
18 Donare *al.* restituere. 19 In sua domo privatim, solus. Prisci enim illi in propatulo & atriis cœnabant frugali & plebeio contenti cibo. Val. Max. 2. 5. Cœnationes habuerant suas novi isti gumiæ in quibus civium oculos fugerent. 20 Quis è majoribus. 21 Jam verò clientes non ad cœnam rectam, ἐντελῆ δεῖπνον admittuntur, sed iis in domus iatroitu apponitur Sportula cibum vel C quadrantes continens. Nerone rectam cœnam ad sportulam revocante. 22 Clientibus & pauperibus quorum toga est. 23 Qui sportulam distribuit. 24 Nobiles sordidè sportulam petentes, quæ pauperibus parabatur. 25 *Inquit Prætor.* 26 *Inquit Tribunus.* 27 Loco *vel* opibus. *& hæc fasse poeta sub persona libertini* 28 Fl. Mesopotamiæ qui oritur ex Niphate monte Armeniæ. 29 Fissuræ vel foramina in lobis, more patrio. In Oriente quidem, etiam viris, aurum gestare auribus dopensum decus existimatur. Plin. 11. l. 37. c. Judæi, Pœni, Arabes, aliique barbari *incedebant cum annulatis auribus*, ut loquitur Plautus. 30 Quæ in loco habeo.

Quadringẽta parãt quid cõfert purpura majus
Optandum? si Laurenti custodit in agro
Conductas Corvinus oveis? ego possideo plus
Pallante, & Licinis. Expectent ergo Tribuni:
Vincant divitiæ: sacro nec cedat honori,
Nuper in hanc urbem pedibus qui venerat albis.
Quandoquidem inter nos sanctissima divitiarum
Majestas, & si funesta pecunia templo
Nondum habitas, nullas nummorum ereximus aras
Ut colitur Pax, atque Fides, Victoria, Virtus,
Quæque salutato crepitat Concordia nido.
Sed cum summus honor finito computet anno
Sportula quid referat, quantum rationibus addat:
Quid facient comites, quibus hinc toga, calceus hinc est,
*Et panis * fumusque domi? densissima centum*
Quadrantes lectica petit, sequiturque maritum
Languida, vel prægnans, & circumducitur uxor.
Hic petit absenti, nota jam callidus arte,
Ostendens vacuam, & clausam pro conjuge sellam,
Galla mea est, inquit, citius dimitte, moraris?
Proferr Galla caput. noli vexare, quiescit.
Ipse dies pulchro distinguitur ordine rerum.
Sportula, deinde forum jurisq; peritus Apollo,
Atque triumphales, inter quas ausus habere

31 Quad. sestertia centum equestrem conficiunt. 3125. l.
32 Equestris nobilitas purpurâ & annulo designata.
33 Majus & optandum.
34 Nobilissimâ ortus familiâ, pauper tamen.
35 Claudii liberto, ditissimo nec non quæstoriis & prætoriis ornamentis insignito.
36 Licinio Stolone Crasso, P. Licinio cogn. divite, & Licinio Cæsaris liberto & tonsore.
37 Prætorio aut tribunitio.
38 Servi è transmarinis advecti venales prostituebantur cretatis gypsatisque pedibus, signatis sigillo domini si privati essent, Reipub. si publicæ mancipia. Plin. l. 35. c. 17.
39 Etsi nondum exiciosam Pecuniam pro dea colimus templis & aris, ut Pacem, Fidem, &c.
40 Et concordiam, cujus templi fatigio politum nidum revisit ciconia, *pietaticultrix, gracilipes, crotalistria, avis exul hyemis.* Politianus tamen c. 67. Miscel. ductus Aeliani testimonio de mutuo cornicum amore, & cornicem existimat fuisse concordiæ symbolum, non ciconiam. Ego verò omnino intelligi ciconiam credo, imò respexisse Juvenalem ad Ovidii versum V. Metam. *Ipsa sibi plaudat crepitante ciconia nido.* Porro ciconiæ in auspiciis concordiam polliceri scribit Jan. Dus. ad Arbitr. l. 1. Flavius Conjectan. cap. 53. *AEdem Concordiæ* simpliciter intelligi vult, in qua Senatus aliquando haberi solitus, testibus Varrone & Lampridio. & quo cum strepitu confluxere Patres.
41 Si (inquit Poeta) summi magistratus, prætores, &c. computent quantum annui redditus sportula referat, quid facient pauperes quibus sportula sola victum & necessaria suppeditat?
42 Clientes & asseclæ.
* Fusca fumo domus, inquit Ramires. ego ligna intelligo.
43 Plurimi senatores lecticis vecti petunt sportulam, circumducunt etiam ægrotas & gravidas uxores, quarum nomine sportulam petant, interdum & absentes illas simulant adesse in clausis lecticis.
44 Distributor.
45 Uxor mea.
46 Nec valet, dato & dimitte.
47 *Inquit distributor.*
48 *Respondet maritus impostor,* noli vex. quiescit, dormit.
49 Primâ & secunda horâ clientes salutant patronos & sportulam petunt. vide Martial. epig. 8. l. 4.
50 Deinde deducunt eos ad forum Augusti, in quo jura reddebantur juxta Apollinis eburneam statuam; ubi visuntur triumphales statuæ.

Nescio quis [51] *titulos Ægyptius, atq;* [53] *Arabarches*
Cujus ad effigiem [54] *non tantùm meiere fas est.*
Vestibulis abeunt veteres, [55] *lassique clientes,*
Votaq; deponunt, quamquam longissima cœnæ
Spes hominî, caules [56] *miseris, atq; ignis emendus.*
[57] *Optima sylvarum interea, pelagique vorabit*
[58] *Rex borum, vacuisq; toris tantùm ipse jacebit.*
Nam de tot pulchris & tam [59] *orbibus & tam*
Antiquis, [60] *una* [61] *comedunt patrimonia mensa.*
Nullus jam parasitus erit. sed quis ferat istas
[62] *Luxuriæ sordes?* [63] *quâta est gula, quæ sibi* [64] *totos*
Ponit apros, animal [65] *propter convivia natum?*
[66] *Pœna tamen præsens, cum tu* [67] *deponis amictus*
Turgidus, & crudum pavonem in balnea portas.
[68] *Hinc subitæ mortes, atque intestata senectus.*
[69] *Ite nova nec tristis per cunctas fabula cœnas:*
Ducitur [70] *iratis plaudendum funus amicis.*
[71] *Nil erit ulterius quod* [72] *nostris moribus addat*
[73] *Posteritas: eadem cupient, facientq; minores.*
Omne in [74] *præcipiti vitium stetit.* [57] *utere velis:*
Totos pande [76] *sinus. Dicas hic forsitan, unde*
Ingenium par materiæ? unde ille [77] *priorum*
Scribendi quodcunque [78] *animo flagrante liberet*
[79] *Simplicitas,* [80] *cujus non audeo dicere nomen?*
Quid refert, dictis ignoscat [81] *Mutius, an non?*

51 Crispinum, uti volunt interpretes. Cum vero neque constet de regimine nec statu Crispini, magis propendeo in sententiam Alciati, ut sit Tib. Alexander qui regebat Ægyptum ipse eadem nationis, teste Tacito 2. hist. cui astipulatur Euseb. l. 2. Hieronymus tamen Josephum à Judæis creatum ducem intelligi vult, cui postea propter ingenium, virtutem, & vaticinium de Imperio Vespatianus statuam dedit triumphalem.

52 Imaginem.

53 Arabiæ præfectus mollis & deliciosus, vel, servorum ex Arabia summus. Turneb. legit Alabarches, quem vide 21. lib. 25. c. & Brodæus 4. l. Misc. c. 2. ex Justiniani edictis, & Josepho. legit ἀλαβάρχης. malè credo. ut sit scripturæ magister, ab ἄλαβα quod Hesychio teste, est atramentum.

54 Sed & alvum exonerare.

55 Post longam cœnæ expectationem. 56 Spe cœnæ rectæ frustratis. 57 Optimas ferus, & delicatissimos pisces. 58 Dives patronus. 59 Mensis vel patinis. 60 Ad quam dominus & conjux soli accumbunt. *vel*, sola, nemine ad cœnam vocato. 61 Absumunt lautis epulis patria bona. 62 Luxuriosè sibi, amicis sordidè. 63 Istius divitis & ejusmodi multorum. 64 In Romanorum apparatis conviviis integer apponi solebat aper. 65 Quod multis sufficeret. Solidum aprum. Romanorum primus in epulis apposuit P. Servilius Rullus. Plin. l. 8. c. 51. 66 Nec tamen impunè heluaris. 67 Balnea ingressurus portas pavonis carnem omnium difficillimæ concoctionis. 68 Ex nimia repletione & cruditate dum in balnea descendis. 69 Divulgatur rumor de tua morte per omnia convivia. 70 Quibus intestatus, nihil reliqueris. 71 Nil sceleris aut vitii restat, quod —72— Perditis ac pessimis. 73 Posteri nec pejora excogitare poterunt. 74 Stat in summo, ut ulterius ascendi non possit. 75 Poeta se ad scribendum incitat. *Immitte rudentes, pande vela, ac si quando alias, toto ingenio vehare.* Plin. epist. 4. l. 8. 76 Volorum. Metaph. 77 Græcorum Comicorum & Lucilii. 78 Ira & odio adversus vitia & vitiosos. 79 Libertas, quæ simplicitor sine velamento aut ambage loquitur quod sentit. παῤῥησία, qualis illa Lucilii qui nominibus viventium magnatum non pepercit. addit ergo —80— Hemistichium Lucilii. *Cujus non audeo dicere nomen?* 81 Mutius Albutius quem insectatus est Lucilius. Pers. Sat. 1. Te Lupe, te Muti.

82 *Pone Tigellinum:* 83 *tædâ lucebis in illâ,* 155
Quæ stantes ardent, qui 84 *fixo gutture fumant,*
85 *Et latum mediâ sulcum deducit arenâ.*
86 *Qui dedit ergo tribus patruis* 87 *aconita, vehatur*
88 *Pensilibus plumis, atque illinc dissiciat nos?*
89 *Cùm veniet contra, digito compesce labellum:* 160
Accusator erit, qui verbum dixerit, hic est.
90 *Securus licet Æneam, Rutulumque ferocem*
91 *Committas:* 92 *nulli gravis est percussus Achilles,*
Aut multùm 93 *quæsitus* 94 *Hylas, urnamque secutus,*
Luce velut strictâ, quoties Lucilius ardens 165
95 *Infremuit,* 96 *rubet auditor cui* 97 *frigida mens*
Criminibus, tacitâ sudant præcordia culpâ. (est
Inde iræ & lacrymæ: 98 *tecum prius ergo voluta*
Hæc, animo, ante tubas: 99 *galeatum sero duelli*
Pœnitet; 1 *experiar, quid concedatur in illos,* 170
Quorum 2 *Flaminiâ tegitur cinis atque Latinâ.*

82 Licuit quidem respondit monitor. Lucilio liberè invehi in scelera & flagitiosos, nondum inhibita à tyrannis libertate, sed si tu notaris Tigell. vel alium quemlibet imperatori gratum. De Tigellino, supra ad v. 58.

83 Indutus tunica molesta ex sparto, pice & bitumine illito, ardebis. vide Sat. 8. v. 235. Brodæum Miscellan. 2. l. 9. c. & Sigonium de judiciis, 3. l. 18. c. 84 Fixo gutture ne se curvarent. sic Plin. in Panegyrico, *Contigit desuper intueri delatorum supina ora, retorquesque eos vices*: & Suetonius de Vitellio c. 19. *reducto coma capite, ceu noxii solent, atque etiam manu mutrone glacio subjecto, ut visendam præberet faciem, neve submitteret.* vel unco impacto. Sen. 3. de Ira. *circundati defixis corporibus ignes.* Ubi alii legunt, *defossis corp.* & ita sulcus est ipsa fossa. *Lipsius ibi.* 85 Lipsius in loco citato legit ex ver. cod. *Et latus mediam sulcus diducit arenam.* Ut sulcus sit fossa in media arena, qua defossi & ad palum defixi eremibantur vivi. *sicut proximè admotam est.* Verùm ad necis adactæ vel spontaneæ necessitatem redactis scrobes vel ab aliis vel ab ipsis præparari solitæ, forte ad evitandum casum ἀσχημοσύνης in ipsa morte. Ejusmodi scrobem Niger tribunus Flavio Vejano amodi in proximo agro jussit. Tacit. 15. Annal. Carnifices Alexandrini duxerunt latrones ἐπὶ τὸ ὄρυγμα. Philostrat. in vita Apollonii. l. 5. c. 8. Labeo apud Appianum. 4. l. bel. civil. βοθρὸν ὄρυξε, &c. Sic Nero sibi scrobem coram fieri dimensus ad corporis sui modulum imperavit. Sueton. c. 49. Ner. 86 Ergo, *inquit Poeta*, Tigellinus qui, &c. vide supra 67. v. 87 Lethalem hethæ venenosæ succum. 88 In lectica altè erectus suffultus pulvinis pluma delicatissima fractis. 89 Ubi vero Tigellinus, vel ejusmodi quispiam, *dicit monitor*, obviam tibi fiet. 90 Tutius epico carmine historias scribes & prælia, ut Virgilius certamina Æneæ & Turni, Rutulorum ducis. 91 Allusum ad ἀνδρίκους vel ἀγῶνας uti committebantur paria in μονομαχίαις aut arena, vel uti committebantur artes expendendæ in odeo, theatro, locove alio publico, sub præmio judice, spectaculo judice, voluptate sententia. 91 Neminem offendit Historia de Achille percusso. 93 Ab Hercule. 94 Qui aquarum profectus dum se inclinaret, una cum urna decidit in flum. Ascanium. 95 Int. indignabundo ore. 96 Pudore & ira quæ vindictam cogitat. 97 Metu & conscientia scelerum. 98 Priusquam elassicum canas & Satyricum distringas stylum. 99 Pugnæ commissæ fera pœnitentia. 1 Quoniam itaque, *inquit Poeta*, periculosæ est plenum opus aleæ, legibusque cautum ut quis vivos carmine proscindat, experiar quid liceat in mortuos. 2 In viis Flam. & Lat. nobilium urnæ & reliquiæ condebantur super extructis sepulchris.

SATY-

SATYRA II.

Reprehendit hypocrisin in Philosophis, Iudicibus, Sacerdotibus, Ducibus, Nobilibus: qui omnes impiè de inferorum suppliciis sentientes, victores ipsi à victis gentibus corrumpuntur; nec non alios corrumpunt.

[1] ULtra [2] Sauromatas fugere hinc libet, & [3] glacialem
Oceanum, quoties aliquid de moribus [5] audent
Qui [6] Curios simulant, & [7] Bacchanalia vivunt.
[8] Indocti primum: quanquam plena omnia [9] gy so
[10] Chrysippi inveniès, jam [11] perfectissimus horū est,
Si quis [12] Aristotelem similem, vel [13] Pittacon emit,
* Et jubet [13] archetypos [14] pluteum servare [15] Cleanthas.
Fronti nulla fides. quis enim non [16] vicus abundat
[17] Tristibus obscœnis? castigas turpia, cum sis
Inter [19] Socraticos notissima [18] fossa [19] cinædos.
Hispida membra quidem, & duræ per brachia setæ
Promittunt [20] atrocem animum: sed podice [21] levi
Cæduntur tumidæ, [22] medico ridente, [23] mariscæ.
Rarus fermo illis, & magna [24] libido tacendi,

1 Ad barbaras & remotissimas usque gentes rapidâ fugâ me conferre malim, quam hic Romæ degere, ubi ficti Philosophi verbis quidem præ se ferunt continentiam, vitâ vero & moribus flagitiosissimi sunt & impurissimi.
2 Europæ atque Asiæ versus Boream incolas. *Russos* & *Tartaros*.
3 Septentrionalem.
4 Mire ab ἀκὴ celer, & ῥέω, fluere.
5 Sup. differere aut præcipere.
6 Continentiam M. Curii viri frugalis & optimi.
7 Tanquam celebrantes Bacchanalia, gypsacea. 10 Stoici perfectissimus haberi vult. 12 Imaginem Aristotelis vel Pittaci sapientis. * Ordo est. jub. plut. ser. arch. Cle. 13 Primigenios & originales typos ad vivam imaginem formatos. 14 Armarium, museum. 15 Imagines Cleanthis Philosoph. diligentissimi & aliorum Philosophorum. 16 In urbe. 17 Hypocritis fronte severis, vita turpibus. 18 Pathica sentina. *Syrec.* notiss. pathicus. 19 Cin. & draucos, qui tamen Socratis sanctimoniam, & disciplinam præse ferunt. & ipse Socrates male audiebat nomine masc. amoris. Lucian. βίων πρᾶσις & ἀλιεῖς ἐπὶ ῥητορικῇ λόγῳ β. & ἰχθύες. Firmicus. l. 7. c. 14. Petron. Theodoretus, Tertullianus, Cassianus, Lucilius apud Nonnium. Sunt tamen qui legi volunt *Sotadicos*. à Sotade Poeta Maronensi, qui primus scripsit cinædica, de quo Suidas & Strabo. 20 Gravem & severum. Δεῖν δ' ῥαπτὰ ζοφόδεσμα. Vide Persii Sat. 4. vers. 40. Claudian. Epigr. 10. 22 Ut qui sciat ulcera hæc ex turpitudine conflata esse, & jussa incidi, ut ad eandem redeas, 23 Ulcera ex attritu nata, ut hic in pathicis, alias iis qui nudo equo insident. ut Martial. ep. 86. l. 14. quæ a similitudine quam habent cum ficu quam mariscam appellant, dicuntur: ut Græcè σύκωσις. 24 Voluntas & speciosum silentii studium.

Atque

Atque 23 *supercilio brevior coma.* 26 *verius ergo,*
Et magis ingenuè 27 *Peribonius hunc ego* 28 *facis*
Imputo, qui vultu 29 *morbum incestumque fatetur.*
Horum simplicitas miserabilis, his furor ipse
Das veniam: sed 30 *pejores, qui talia* 31 *verbis*
Herculis invadunt, & de virtute locuti
Clunem agitant. ego te ceventem, 32 *Sexte, verebor?*
Infamis Varillus ait, quo deterior te?
Loripedem rectus derideat, Æthiopem albus.
Quis tulerit 33 *Gracchos de seditione querentes?*
34 *Quis cœlum terris non misceat, & mare cœlo,*
Si fur displiceat 35 *Verri, homicida* 36 *Miloni;*
37 *Clodius accuset mœchos,* 38 *Catilina Cethegum,*
In 39 *tabulam Sullæ si dicant* 40 *discipuli tres?*
41 *Qualis erat* 42 *tragico nuper* 43 *pollutus adulter*
Concubitu: qui tunc 44 *leges revocabat amaras*
Omnibus, atque 45 *ipsis Veneri, Martique timendas:*
Cùm tot abortivis fœcundam Julia vulvam
Solveret, & patruo similes effunderet 46 *ossa.*
Nonne igitur jure, ac meritò 47 *vitia ultima* 48 *fictos*
Contemnunt Scauros, & quos 49 *castigata remordent?*
Non tulit ex 50 *illis* 51 *torvum* 52 *Laronia quendam*
Clamantem toties: ubi nunc 53 *lex Julia, dormis?*

25 Crine Stoicus. Stoici autem ad cutim rondebantur, ut coma brevior esset supercilio.

26 Tolerabilius simplicisque facit Peribonius.

27 Insignis ille cinædus, turpitudinem palam professus.

28 Hujus vitia non malitiæ sunt, sed fatis imputo, vel crasi, seu potius *ἀφασίᾳ*, imo *ἀναλγησίᾳ*, ut Pers. 3. de Natta. *Sed super hic vitio.*

29 Morb. animi, i. vitia, & levitatem, *vel* etiam corporis morb. sc. mariscas. ut supra vers. 13.

30 Sed illi longe pejores qui talia (i. ex impetu peccantium) vitia increpant.

31 Gravibus, severis quæ Herculem Prodici illum in bivio (ut est apud Xenophontem Ξενοφωντα. Β.) decerant. vel grandibus & magnificis, qualia usurparet fortis ille Hercules.

32 Stoice pathice, egone te cev. i. clunes agitantem, verebor? inquit Varil. vir notissimæ infamiæ.

33 Tib. & Caium, qui tribuni, dum reducere leges agrarias conarentur, ipsi oppressi sunt cæsique. 34 Quis non omnia confundat & exclamet, O *cœlum o terra, o maria Neptunia!* 35 Qui furus & rapinis Siciliam spoliavit, notissimus ex Ciceronis in eum actionibus. 36 Qui interfecit P. Clodium, notus item ex Cic. 37 Nobilis adulterio Cæsaris uxoris, germanæque sororis incestu. 38 Conjuratores in Remp. 39 Proscriptionis tabulam. 40 Cæsar, Pompeius, Crassus, *rectius* Augustus, Lepidus & Antonius, qui idem fecere quod Sylla. 41 Aliorum rigidus censor. *Nostros* (inquit Plin. epist. 22. lib. 8.) *qui omnium libidinum servitii sic aliorum vitiis irascuntur, quasi invideant: & gravissime puniunt, quos maxime imitantur?* 42 Tragici argumenti, tragœdiis digno. 43 Claudius Imperator Agrippinam filiam fratris Germanici duxit, quæ sæpius abortum fecit ne cohorredem Neroni pareret. cum verò Juliam nominet, idque nuper factum dicat, intell. de Domitiano, qui Juliam Titi Vespasiani filiam alteri nupturn corrupit, eique coactæ conceptum à se abigere, mortis causa extitit, Sueton. Domitian. c. 22. 44 Julium contra adulteros, & alteram qua interdictum mares castrari. 45 Diis adulteris. 46 Fœtus immaturos, embryones, deformes instar Domitiani. 47 Intemperantes extremè vitiosi. 48 Hypocritas, cujusmodi erat M. Æm. Scaurus, qui fuit (teste Sallustio) nobilis, impiger, &c. sed callidè sua vitia occultans. *Syned.* 49 Et ipsi objurgati remord. i. vicissim objurgant. 50 Hypocritis. 51 Severum. 52 Mulier dives eademque procax. 53 Vers. 30. *leges amaras.*

Ad

Hæc tetigit, 49 *Gradive, tuos* 50 *urtica nepotes?*
51 *Traditur ecce viro clarus genere, atque opibus vir:*
Nec galeam quassat, nec terram cuspide pulsat,
Nec quereris 52 *patri. vade ergo, &* 53 *cede severi*
*Fugeribus campi, quem negligis. * Officium cras*
Primo sole mihi peragendum 55 *in valle Quirini.*
* *Qua causa officii? quid quæris? nubit amicus,*
Nec multos adhibet. licuit modò vivere: fient,
Fient 56 *istæ palàm, cupient &* 57 *in acta referri.*
Interea tormentum ingens 58 *nubentibus hæret,*
Quòd nequeunt parere, & 59 *partu retinere maritos.*
Sed 60 *melius, quod nil animis in corpore juris*
Natura indulget. steriles moriuntur, & illis
Turgida non prodest condita pixide 61 *Lyde:*
Nec prodest agili palmas præbere 62 *Luperco.*
Visit & hoc monstrum 63 *tunicati* 64 *fuscina Gracchi,*
Lustravitque fuga mediam gladiator arenam,
Et 65 *Capitolinis generosior & Marcellis,*
Et Catuli 66 *Paulique minoribus, & Fabiis, &*
67 *Omnibus ad podium spectantibus. his locus* 68 *ipsum*
Admoveas, cujus tunc munere retia misit.
69 *Esse aliquos Manes, & subterranea regna,*
Et 70 *contum & Stygio ranas in gurgite nigras,*

49 Mars à prædando in bello vitro citroque, vel à vibrando hastam vibro.
50 Libidinis petulcitas.
51 In Matrimonium Doriphoro libertæ, sicut ipsi Sporus, ita ipse denuptæ: vocem quoque & ejulatus vim patientium virginum imitatus. Suet. Nero. 20. c.
52 Apud patrem Jovem.
53 Recede à Campo Martio severo, quòd in eo fiebant comitia, exercitia militaria, & olim judicia.
* Παλιγγενεσία hæc.
55 In porticu vel Templo Quirini, *i.e.* Romuli.
56 Maximus inter sc. sponsalia & nuptias.
57 Publico decreto, ut illa quæ in libros actorum referuntur, tanquam res memorabiles, & quæ ratæ ac legitimæ sint, *vel* libros habere cupient, quos patres professi in acta publica referebant. Julius Capitolinus in Gordianis & in Aurelio. vide quæ ad vers. 83. Satyr. 9. *libris actorum spargere gaudes Argumenta viri.* 58 Masculis hisce. 59 Ne steriles repudientur: liberi enim pignora & vincula conjugii. *Fœmina cum senuit, retinet connubia partu. Uxoriique datus matris reverentia parsit. Nos Lucina fugit, nec pignore nititur ullo,* &c. Claudian. in Eutropium. 1. 60 Bene consuluit virtù natura, ut si maximè velint, tamen non possint in mulieres transformari. 61 Arachne. ferunt (inquit Junius) Physici mulierem sterilem concipere posse, si pyxide incluſam araneam gestet in sinu. Turneb. l. 15. c. 17. de unguentariâ aliqua crassa intelligit Lyde, quæ medicamina sterilitatem amoventia promittit & venditat. 62 Luperci sacerdotes Februantes nudi per urbem discurrebant, hircinisque pelle feriebant palmas mulierum quæ se offerebant hinc secunditatem sperantes. 63 Depositâ nobili togâ, induti tunicâ sine manicis Retiarii gladiatoris, qui inermis & in sola tunica pugnabat. 64 Fuscinâ & reti armatus. Retiarius mirmillionem, cujus galeæ inerat piscis effigies: in Amphitheatro captabat, subinde dicens, *piscem peto, non te peto, quid me fugis Galle?* 65 Manliis. 66 Posteris, nepotibus AEmilii. 67 Nobilibus in primo subsellio ordine spectantibus. podium autem locus in Theatro Orchestræ proximus. 68 Prætorem qui munera gladiatoria exhibet. Munerarium. *Alii intelligunt Neronem. alii Domitianum.* 69 Hinc verò hæc oriuntur scelera, quòd inferos fabulas esse aniles credant omnes. 70 Quo Charon ratem subigit.

Atque

81 Fugerunt, inquit Poeta, hâc illi, nec sibi constantes, atque scelerum contrii Philosophi Laronian.

82 Vestes (*si modo vestes vocandæ sunt*, inquit Seneca, 7. de Benef. *in quibus nihil est quo defendi corpus aut denique pudor possit*, &c.) sericas vel bombycinas molli intextas subtemine, & in tantum tenues, ut per eas singula membra perspici possint. *Vt denudet feminas vestis.* Plin. 11. Clement. Alex. *ἐμφανίζουσι γυμνότητα* quibus vestita corpora nudentur. *carbasei venti.* Tibul. 3. 1. 2, &c.

83 O Judex, alluditque vel ad Criticum vel ad Cretam insul. in qua fuerant judices severissimi, Jovis filii.

84 Meretrices & mœchas.

85 Fœminis quippe adulterii convictis non nisi virili toga indutis in publicum prodire licebat.

86 Sed *inquies* Sol in mense Julio ardet.

81 *Fugerunt trepidi vera ac manifesta canentem*
Stoicidæ. quid enim falsi Laronia? sed quid
Non facient alii, cum tu 82 *multitia sumas*
83 *Cretice, & hanc vestem populo mirante perores*
In 84 *Proculas & Pollineas? est mœcha Fabulla,*
Damnetur si vis, etiam Carfinia: 83 *talem*
Non sumet damnata togam. sed 86 *Julius ardet,*
Æstuo, 87 *nudus agas: minùs est insania turpis.*
88 *En habitum quo te leges ac jura serentem*
89 *Vulneribus crudis populus modò victor, & illud*
90 *Montanum positis audiret vulgus aratris.*
91 *Quid non proclames, in corpore judicis ista*
Si videas? quæro, an deceant multitia 92 *testem.*
Acer & indomitus, libertatisque magister
Cretice 93 *pelluces.* 94 *dedit hanc contagio labem,*
Et dabit in plureis: sicut grex totus in agris
*Unius scabie cadit, & * porrigine porci,*
95 *Uvaque conspectâ livorem ducit ab uvâ.*
Fœdius hoc aliquid aliquandoque audebis amictu:
Nemo repente fuit turpissimus. accipient te
Paullatim, 96 *qui longa domi rediviucula sumunt*
Frontibus, & toto posuere monilia collo,
Atque 97 *Bonam tenerâ placant abdomine*
98 *porcâ,*

87 Nudus itaque eas; præstat. n. te insanum quam mollem haberi. 88 Ironicè. Egregius sane judex, quem audiant illi prisci Romani militiæ & agri culturæ intenti sub infantia & juventute imperii Romani. 89 Recenti prælio redeuntes antiqui illi & bellicosi Romani. 90 Rustici illi rudes & ab omni mollitie alieni. 91 Quid convitiorum non proclametis, O antiqui Romani militia & agricultura horridi, in mollem hunc judicem! 92 Multo minus judicem. 93 Membra per vestem tenuem apparent. 94 Tu mollium commercio corruptus mox & aliis afficiabis hanc mollitiei labem, non secus ac, &c. * Alii legunt *prurigine.* 95 Ex opinione vulgi, inquit Turneb. 7. 17. censentis unum uvam sub vindemiam ab altera conspecta colorari, vel corrumpi. 96 Innuit effœminatos sacerdotes quos in Albania Domitianus constituerat, qui celebrarent quotannis Quinquatria Minervæ, cui collegium ibidem consecrarat. Sueton. Domit. 8 cap. atque horum sacra dicit magis Orgia & Cotyttia referre quàm Gynæcia. 97 Minervam Domitiano superstitiosè cultam, cujus sacra celebrarent Albani isti Flaviales sacerdotes eadem religione qua matronæ Rom. colebant Bonam deam, Maiam, Terram, Proserpinam, Opem, &c. Vide Macrobium, 1. Sat. 12. 98 Quæ propria est terræ hostia; quod ea segetes quas Ceres Proserpinæ ostenderat primùm est depasta. Macrobius ibidem.

Et

Et magno credere deam, sed 99 *more siniſtro*
Exagitata procul non intrat fœmina limen.
Solis ara deæ maribus patet. ite profanæ,
90 *Clamatur: nullo gemit hic tibicina cornu.*
* *Talia* [1] *ſecretâ coluerunt* * *Orgia tædâ*
[2] *Cecropiam ſoliti* [3] *Baptæ* [4] *laſſare* [5] *Cotytto.*
[6] *Ille ſupercilium madidâ fuligine* * *tactum*
[7] *Obliquâ producit acu, pingitq; trementeis*
95 *Attollens* [8] *oculos:* [9] *vitreo bibit ille Priapo,*
[10] *Reticulumq; comis auratum ingentibus implet,*
Cœrulea indutus [11] *ſcutulata, aut* [12] *galbana raſa,*
[13] *Et per Junonem domini jurante miniſtro.*
[14] *Ille tenet ſpeculum pathici geſtamen Othonis,*
100 *Actoris Arunci ſpolium: quo ſe* [15] *ille videbat*
Armatum, cum jam tolli vexilla juberet.
[16] *Res memoranda novis annalibus, atque recenti*
Hiſtoriâ, ſpeculum [17] *civilis ſarcina belli.*
[18] *Nimirum ſummi ducis eſt occidere Galbam,*
105 *Et curare cutem ſummi conſtantia civis:*

99 Contraria ritu, amotis ſcilicet feminis, ut in τοῖς μυστικοῖς ὄρεσι excluduntur mares, ita ut vera ſit illa Etymologia Apollonii interpretis, Orgia dicta ὀρῶ τὰ ἱερά, quòd profani arceantur à ſacris, arceanturque alii dicuntur furore Bacchico, alii ὀρῶ τὰ ἱερά, mœnibus in quibus celebrantur, &c.

* Neque minora cum turpitudine, ſcelere & impudicitiâ celebrantur hæc Minervæ Quinquatria, quam nocturna illa ſacra Cotyttia à Thracibus recepta coluerunt Athenis ſacerdotes Deæ Cotyttus, Baptæ dicti: aut Romæ quondam apud nos Bacchanalia omnium flagitiorum ſeminarium. 1 Nocturnâ vel myſticâ face. 2 Athenienſem à primo Athenarum Rege. 3 Sacerdotes molles & effœminati deæ Cotyttus, in quorum laſciviam ſcripſit Eupolis comœdiam Baptas. 4 Ad laſsitudinem ſaltare, *vel* fictam deæ perſonam delaſſare. 5 E pſaltria ſeu ſaltatrice deam impudentiæ. Politiani Miſcel. cap. 10. 6 Alius ſupercilia denigrat. Tanta eſt decoris affectatio ut tinguntur oculi quoque, inquit Plin. lib. 11. cap. 37. Oculos cujuſmodi Hieronymus vocat, *orbes ſtibio fuligmatos*, ut immunuerent frontes limbis, fuligine oculos obumbrarent. Arnob. l. 2. adv. gent. & nigram illum pulverem quo ciliorum exordia producuntur. Tertullian. de habitu mul. * Alii *tinctum*. 7 Calamiſtro. Aug. *A Criſping Pin.* acu crinali. Apuleio. 8 Genas vel pilos oculorum, vel ipſa ſupercilia. 9 Non ſecus ac impudica ac libidine efferata mulier, quæ ex pene è vitro facto bibit. 10 *A Coyf or Caull.* 11 Veſtimenta plurimas ſcutularum formas habentia, quales cernuntur in aranearum telis. 12 Subalba à flore galbani ferulæ in Syria, cujus ſuccus notus. vel galbanea, i. cærulea veſtimenta raſa quæ pilis & villis carent. 13 Ipſo ſervo in tantum molli, ut juret (more domini ſui) per Junonem, quod mulieres faciunt: uti viri per genium ſuum, Jovem, Herculem, &c. ſic Quartilla apud Petronium: *Junonem meam iratam habeam, ſi, &c.* 14 Alius habet ſpeculum quod geſtarat Otho Imperator, inſtar haſtæ, *vel* quo munere Othonis gloriatur iſte æquè inſolenter ac Turnus haſtâ Actoris Arunci apud Virg. 12. AEn. 15 Otho. 16 Ironicè. 17 Inter Othonem & Vitellium. Nec deerant (inquit Tacitus de hoc ipſo bello) qui ambitione ſtolidâ luxuriosos apparatus conviviorum, & irritamenta libidinum, ut inſtrumenta belli, mercarentur. 18 Parum conveniunt inter ſe hæc Othonis qui veluti fortis ac ſummus civis curavit Galbam interficiendum, ſimul cum Vitellio de palatio & imperio Rom. dimicavit: idemque mollis ſe quotidie raſit & panes lacte aſinino madido faciem perpolivit, Sueton. Otho. 12. c. Sed, non erat Othonis mollis & corpori ſimilis animus, inquit Tacitus, l. hiſt.

19 *Bedriaci*

19 Bedriaci in campo ſpolium affectare Palati,
Et preſſum in ſacrum digitis extendere panem.
20 Quod nec in Aſſyrio pharetrata Semiramis orbe,
21 Mœſta nec Actiacâ fecit Cleopatra carinâ.
22 Hic nullus verbis pudor, aut reverentia menſæ:
Hic 23 turpis Cybeles & 24 fracta voce loquendi
Libertas, & crine ſenex 25 phanaticus albo
Sacrorum antiſtes, rarum ac memorabile magni
26 Gutturis exemplum, 27 conducendusque magiſter.
Quid tamen expectant: 28 Phrygio quos tempus erat jam
More 29 ſupervacuam 30 cultris abſcindere 31 carnem?
Quadringenta dedit 32 Gracchus ſeſtertia 33 dotem
Cornicini, 34 ſive hic rectò cantaverat æra.
Signatæ 35 tabulæ: 36 dictum feliciter. ingens
Cœna 37 ſedet: gremio jacuit 38 nova nupta 39 mariti.
O proceres, 40 cenſore opus eſt, an 41 haruſpice nobis?
Scilicet horreres, majoraque monſtra putares,
Si mulier vitulum, vel ſi bos ederet agnum?
42 Segmenta, & longos habitus, & 43 flamea ſumit
44 Areana 45 qui ſacra ferens nutantia loro
Sudavit clypeis 46 ancilibus. 47 ô pater urbis!
Unde nefas tantum Latiis 48 paſtoribus? unde

19 Oppidi inter Veronam & Cremonam, ubi Othoniani à Vitellianis victi. Ipſe Otho, qui malis conſilii autoribus obtundiens Brixellum conceſſerat, accepto cladis nuncio, civilis belli odio ſe interemit.

20 Cujuſmodi molitiem in ſpeculo & fucis ſibi, quamdiu bella exercebant, negarunt luxurioſiſſimæ illæ Reginæ Babyloniæ & AEgypti.

21 Victa navali prælio ad Actium.

22 Inter hos molles, ſacerdotes Flaviales in collegio Albano, ſupra ad v. 86.

23 Turpis libertas ſermonis, qualis eſt inter Gallos deæ Phrygiæ ſacerdotes, ſemiviros inhoneſtos & obſcœnos.

24 Laſcivâ & diſſolutâ.

25 Numine afflatus, furiis correptus.

26 Gulæ, vel etiam vocis.

27 Gulâ & vitiis dignus qui hanc turpi collegio præeſſet.

Dignam patellâ operculum.

28 More ſacerdotum Phrygiæ deæ.

29 Quæ iis muliebria patientibus nulli eſt uſui. 30 Lapideis vel teſtâ Samiâ, ad imitationem Atis pueri Cybele dilecti. 31 Penem. virilia. 32 Nobilis. 33 Dotis nomine. 34 Aut certe tubicini. 35 Nuptiales & dotales. 36 Acclamatum eſt; *Feliciter cedant nuptiæ.* E formula gratulationis bonique ominis, Sen. Epiſt. 67. 37 Poſita eſt. *ut in prima Satyra, Sportula ſedet. vel,* multi cœnantes ſedent. 38 Gracchus. 39 Corniciais aut tubicinis. 40 Qui ſpurciſſimos hos mores corrigat. 41 Qui inſpectis haruganum. *i.* hoſtiarum extis portenta hæc expiet. 42 Monilia interpretatur Servius. 1. AEneid. ego fimbrias expoſuerim. Anglicè *gards or laces,* quas mulieribus ſureas indultas teſtatur Valer. lib. 5. cap. 2. 43 Velamenta lutea vel rubra, quibus tegi, novis nuptis mos erat. 44 Ab interiore parte annexo. *vel,* ipſo ancili pluribus ejuſdem formæ immiſto ne poſſet dignoſci. mox not. 46. 45 Unus è Saliis. *i. e.* Martis ſacerdotibus qui ancilia collo ſuſpenſa ferebat, ſaltando ſudans. 46 Scutis anciſis. *i. e.* undique circumciſis, è quibus primum è cœlo deciciſſe fertur. oraculo edocti Romani ibi fore perpetuum imperium ſi hoc aſſervaretur, ad ejus ſimilitudinem & alia undecim effinxere, ne internoſceretur. 47 Mars pater Romuli, qui urbem Romanam condidit. 48 Rudibus primùm & agreſtibus.

Hæc

Ad quem 54 *subridens:* 55 *Felicia tempora, quæ te*
Moribus opponunt, 56 *habeat jam Roma pudorem,*
57 *Tertius è cælo cecidit Cato. sed tamen unde*
Hæc emis, hirsuto spirant 58 *opobalsama collo*
Quæ tibi? ne pudeat dominum monstrare taberna.
Quòd si 59 *vexantur leges, ac jura: citari*
Ante omnes debes 60 *Scantinia, respice primùm*
Et scrutare viros. facium hi plura: 61 *sed illos*
Defendit numerus junctæque umbone phalangæ.
Magna inter molleis concordia. non erit ullum
Exemplum in nostro tam detestabile sexu.
62 *Tædia non lambit Cluviam, nec Flora Catullam.*
63 *Hispo subit juvenes, & morbo pallet* 64 *utroque.*
Nunquid nos agimus causas, civilia jura
Novimus, aut ullo strepitu fora vestra movemus?
Luctantur 65 *paucæ, comedunt* 66 *coliphia paucæ,*
Vos lanam trahitis, calathisque peracta refertis
Vellera; vos tenui 67 *prægnantem stamine fusum*
68 *Penelope melius, levius torquetis* 69 *Arachne:*
Horrida qualefacit residens in 70 *codice* 71 *pellex.*
Notum est, cur 72 *solo* 73 *tabulas impleverit* 74 *Hister*
Liberto, dederit vivus cur multa 75 *puellæ.*
Dives erit, magno quæ dormit 76 *tertia lecto.*
Tu nube, atque tace. 77 *donant arcana cylindros.*
De 78 *nobis post hæc tristis sententia fertur.*
Dat veniam 79 *corvis, vexat censura* 80 *columbas.*

54 Ait Laronia subridens.
55 Ironicè.
56 Veresonæ Romani precare te præstare, ut quondam Catonem in Floralib.
57 Tertius morum gravis castigator, adjectus Cenlorio & Uticensi.
58 Plinio oleum Balsamiuum ab ὀπὸς, i. succus & βάλσαμον, à בעלשמן i. princeps olei.
59 Excitentur ne dormiunt. ut v. 37.
60 In prædiones lata, dicta à C. Scantinio qui Marcelli filium de stupro appellavit. Val. Max. l. 6. c. 1. quamvis autem leges plerumque habent nomen ab eis qui tulerant, non raro item à damnatis, ut Læa à Lælo qui primus omnium intulit stuprum Chrysippo Pelopis fil.
61 Verum illi se forsan fortis tatos credant, quòd plures sunt, numero sc. pugnantes, & se invicem tutantur facta quasi testudine συναγωνίζονται.
62 Ipsæ meretrices non fallent.
63 Cinædus quispiam. 64 Agendo & patiendo. 65 Nævis enim in prima Sat. figit aprum, & in sexta sunt quæ in theatris luctantur. 66 Luctatorum cibos ceu panes. vide quæ ad Martialis ep. 68. l. 7. a. 67 Gravidum, intumescentem filo. 68 Ulyssis uxore, quæ procos telâ, quam nocte retexebat, decepit. 69 Puellâ Lydiâ, à Pallade, quam in certamen textoriæ artis provocarat, victâ & in araneam versâ. 70 Ligneo stipite quem alligatum servi qui deliquerant trahebant, cuique infidebant. Angl. *a clog.* 71 In adulterio cum domino deprehensa, & perpetuo lanificio damnata. Quasillaria. 72 Ex asse herede constituto. 73 Testamenti tab. 74 Hist. Pacuvius, dives infimis, de quo Sat. 12. v. 128. 75 Uxori ut taceret, liberti cum marito scelus. 76 Cum marito & dranco. 67 Mariti molles uxoribus, ut taceant, dant lapillos pretiosos ad ornatum & oblongos in modum Cylindri, inaures, unciones ovalem formam habentes. Plin. de Beryllis. l. 37. c. 5. Solin. Polyhistor. c. 65. 78 Miseris mulierculis. 79 Castigatio morum ignoscit virorum malorum nequitiæ, vexat mulierum simplicitatem. alii polyposi, magis quam nasuti, per corvos intelligi *fori*, volunt. 80 Simplices & infirmas mulieres.

81 *Fugerunt*

Atque unâ transire vadum tot millia cymbæ,
Nec pueri credunt, nisi [71] *qui nondum ære lavantur.*
Sed tu vera puta. Curium quid sentit, & ambo
[72] *Scipiadæ? quid Fabricius, manesque camilli?*
Quid [73] *Cremera legio, &* [74] *Cannæ consumpta juventus,*
Tot [75] *bellorum animæ, quoties hinc* [76] *talis ad illos*
Umbra venit, cuperent [77] *lustrari, si qua darentur*
[78] *Sulfura cum tædis, & si foret* [79] *humida laurus.*
[80] *Illuc heu miseri traducimur. arma quidem ultra*
Littora [81] *Fuvernæ promovimus, & modò captas*
[82] *Orcadas, ac* [83] *minimâ contentos nocte Britannos.*
Sed [84] *quæ nunc populi fiunt victoris in urbe,*
Non faciunt illi quos vicimus. & [85] *tamen unus*
Armenius Zalates cunctis narratur ephebis
Mollior ardenti sese indulsisse Tribuno.
[86] *Adspice quid faciant commercia: venerat obses.*
[86] *Hic fiunt homines. nam* [87] *si mora longior urbem*
Indulsit pueris, non unquam deerit amator:
Mittentur bracchæ, cultelli, frœna, flagellum,
Sic prætextatos referunt [88] *Artaxata mores.*

71 Infantes qui nondum quadrimi in balneis non lavantur quadrante.

72 Scipiones qui in Hispaniâ perierunt, vel Africani major & minor.

73 306 Fabii à Veientibus ad Cremeram flu. intercepti & cæsi.

74 In Appulis ab Annibale.

75 Animæ virorum in bello cæsorum.

76 Turpis & monstrosa, cujusmodi nunc sunt animæ.

77 Velati ipso vitæ contaminati.

78 Ignis ad expurgandum, &c.

79 —— Aqua ex aspergillo laureo.

80 Et tamen traducimur omnes illuc, ad inferos, redditari apud judices vitæ rationem, & visuri quæ in vivis non credidimus vera. pendetque hoc à versu 154. supra.

81 Hyberniæ, *Irlan. diæ.*

82 Insulas XXX. à Septentrionali parte Britanniæ à Claudio Imperatore adjectas Rom. Imperio.

83 In Solstitio æstivo. 84 Nos Romani iis vitiis victi sumus, quæ barbari illi, quos armis vicimus, non agnoscunt. 85 Qui tamen aliqui occasione ad nos commeant, à nobis corruptelam morum sibi contrahunt & in suam patriam referunt, ut ille Zalates qui obses hac ex Armenia datus se exposuit libidinoso tribuno. 86 Ironicè. 87 Si diutius hic morentur, omittent & exuent cum patriis armis, cultellis, fræniis & flagellis, quibus usi fuerant domi in studiis venationum & exercendorum equorum, & vestitu, Braccis quæ Phrygibus, Lydis, Persis in usu non secus ac Gallis (vide quæ Jos. Scal. ad Propert. 4. l. & quæ Casaub. ad Suetonii August.) mores etiam patrios simplices & honestos, atque una cum Romano cultu mores efferminatos (qui prætextam parum decent) domum referent. 88 Majoris Armeniæ urbem juxta Araxem flu. situm.

SATYRA

SATYRA III.

UNIVERSITY LIBRARY UU C 26 1973 CAMBRIDGE

Inducitur Vmbricius aruſpex, poetæ cauſas reddens cur Baias migrat à Roma, in qua per Græcorum aliarumq; gent. tum, quæ in urbem confluxere, adulationes, dilationes, veneficia, aliaſque malas artes, ut & ruinas, incendia, pauperum contemptum, vim & latrocinia, honeſto civi in urbe non ſit locus.

Quamvis digreſſu veteris [1] *confuſus* [2] *amici,*
Laudo tamen vacuis quæ ſedem figere [4] *Cumis*
Deſtinet, atque [5] *unum civem donare* [6] *Sibyllæ.*
[7] *Fanua* [8] *Baiarum eſt & gratum litus amœnis*
Seceſſus. ego vel [9] *Prochytam præpono* [10] *Suburræ.*
Nam [11] *quid tam miſerii tam ſolum vidimus, ut non*
Deterius credas; horrere incendia, lapſus
Tectorum aſſiduos, ac mille pericula ſævæ
Vrbis & [12] *Auguſto recitantes menſe poetas?*
Sed dum [13] *tota domus rhedâ componitur una,*
[14] *Subſtitit ad* [15] *veteres arcus, madidamque*
Capenam:
Hîc [17] *ubi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ,*
Nunc [18] *ſacri fontis nemus, & delubra locantur*
[19] *Judæis: quorum cophinus fœnumq; ſupellex.*
Omnis enim populo mercedem pendere juſſa eſt
[21] *Arbor & ejectis* [22] *mendicat ſylva Camœnis.*
In vallem Egeriæ deſcendimus, & ſpeluncas
Diſſimiles [24] *veris. quanto præſtantius eſſet*
[25] *Numen aquæ, viridi ſi margine clauderet undas*

1 Perturbatus, triſtis ſum.
2 Umbricij aruſpicis ejus temporis periti.
3 Non ita civium plenis.
4 Campaniæ civitate antiquiſſimâ.
5 Se addere civem.
6 Quæ Cumis facellum habuit.
7 Romæ proficiſcentibus per Cumas iter eſt, & tanquam introitus ad Baias.
8 Urbis in Campania amœniſſimæ.
9 Inſulam in littore Campano
10 Vico Romæ celeberrimo.
11 Quid alibi tam miſerum neque alijs admiſtum malum, quo Româ non ſit deterius? *vel* quid fuit tam miſerum atque unicè horrendum, quo nequid miſerius contingat, non metuas?
12 Quo, ubi recitationibus vacat per intenſiorem

ſervorem, poetæ mali importunâ recitatione obvios enecant. Emphaticè quaſi hoc omnium ſit miſerimum. 13 Supellex & facultates Umbricij 14 Umbricius ſuſpectans rhedam. 15 Romuli vel Horatiorum, in memoriam victoriæ erectos. *vel* arcus aquæductuum qui illic erant. 16 Propter fontes & aquæductus, qui in propinquo illius portæ ſunt. 17 Ubi conſtituebat Egeriæ denunciabat *vel* ubi conſtituebat ſimulatam congreſſum loquendi tempus cum Nympha Egeria. 18 Lucus Ariciuus, fons, & delubra Muſis a Numa ſacrata. 19 Urbe à Domitiano pulſis. 20 Quibus vix ex virgultis & ſcenum eſt univerſa ſupellex. 21 Ad quam jumentum ligari poſſet. *vel* ſub cujus umbra quieſcere liceret. 22 Judæi ſylvam incolentes mendicant, ejectis Camœnis quibus ſacrum erat nemus cum delubro. 23 Ego & Umbricius in Aricinum lucum deſcendimus. 24 Illis naturalibus & ſimplicibus. 25 Fontis, nullius æ. fons numine vacare credebatur.

Herba, nec [26] *ingenuum violarent* [27] *marmora to-* 20
phum?
Hic tunc [28] *Umbricius: Quando artibus, inquit,*
honestis
Nullus in urbe locus, nulla emolumenta laborũ,
Res hodie minor est herè quam fuit, [29] *atque eadem*
cras
Deteret exiguis aliquid: proponimus [30] *illuc*
Ire, fatigatas ubi Dædalus exuit alas: 25
Dum nova canities, dum prima, & recta senectus,
Dum superest [31] *Lachesi quod torqueat, & pedibus*
Porto meis, nullo dextram subeunte bacillo, (me
[32] *Cedamus patria: vivant* [33] *Arturius istic*
Et Cossus: maneant qui [34] *nigra in candida vertunt.* 30
Quis facile est [35] *eadem conducere,* [36] *flumina,*
[37] *portus,*
[38] *Siccandam eluviem, portandum ad busta cadaver,*
Et [39] *præbere caput dominâ venale sub hastâ.*
Quondam [40] *hi cornicines &* [41] *municipalis arenæ*
Perpetuus comites, notæque per oppida buccæ, 35
[42] *Munera nunc edunt, & pollice verso* [43] *vulgi*
Quemlibet occidunt [44] *populariter: inde reversi*
Conducunt [45] *foricas: & cur non omnia? cum sint,*
Quales ex humili magnus ad fastigia rerum
Extollit, quoties voluit, fortuna, jocari. 40
Quid Romæ faciam? mentiri nescio: librum,
*Si malus est, nequeo laudare, & * poscere:* [46] *motus*
Astrorum ignoro: funus [47] *promittere patris*
Nec volo, nec possum: [48] *ranarum viscera nunquam*
Inspexi: ferre ad nuptam quæ mittit adulter, 45

26 Naturalem.
27 Arte posita mormora.
28 Ita incipit Umb.
29 Atque eadem eras teret. *i.* imminuet aliquid de exiguis.
30 Cum 25 quo Dæd. è Creta fugit.
31 Dum Parcarum uni supereſt filum vitæ meæ quod torqueat.
32 Excedamus patriâ.
33 Adulatores olim cornicines, nunc Romæ publicani.
34 *Candida de nigris, & de tenebrionibus astra.* Falsa in vera, vitia in virtutes.
35 Reficiendam.
36 Aquam venalem, *vel* è fluminibus vectorijs lucrum.
37 Portuum vectigalia & stationis pretium.
38 Cloacæ *vel* lacunæ sordes expurgandas.
39 Sub hasta fixa, quæ publicæ auctionis nota est, servi caput venale exponere.
40 Art. & Catu.
41 In muneribus gladiatoriis per municipia, buccas & scurras, cænarum aspectatores, asselas, parasiti, bucellarij, buccinas locabant.
42 Ipsi ad opes provecti & præfecturas nunc edunt gladiatoria. Neque enim citra census adeoque personæ rationem datum est jus edendi publicè munera. Exstat apud Tacitum, 4. Annal. S. C. tum quo cautum, Ne quis gladiatorium munus ederet, cui minor quadrigentorum millium res esset. 43 Quod signum est velle populum interfici victum: uti contra, pressus pollex, nota erat populi intercedentis pro victo ac jugulatorem. Politian. Miscel. 42. c. 44 Cum populi applausu. 45 Purgandas * Poscere neque adulatoris libram quem non probo. 46 Ut futura canam. Astrologus. 47 Inquirentibus in patrios annos. 48 Victimarum exta inquiro, rubetarum tamen exta ad venena non tracto.

Quæ

Quæ mandat, norint aliis ne vento ministro
Fur erit, atque ideo nullis comes exeo, tanquam
Mancus, & 49 *extinctæ corpus non utile dextræ.*
Quis nunc diligitur nisi 50 *conscius, & cui fervens*
51 *Æstuat occultis animus, semperque tacendis*
Nil tibi se debere putat, nil conferet unquam,
Participem qui te secreti fecit honesti.
Carus erit 52 *Verri, qui Verrem tempore, quo vult,*
Accusare potest. 53 *tanti tibi non sit* 54 *opaci*
Omnis arena 55 *Tagi, quodque in mare volvitur aurum,*
Ut somno careas, 56 *ponendaq; præmia sumas*
Tristis, & à magno semper timearis amico.
Quæ nunc divitibus gens acceptissima nostris,
Et quos præcipuè fugiam, properabo fateri,
Nec pudor obstabit. non possum ferre, Quirites,
57 *Græcâ urbe, quamvis* 58 *quota portio fæcis Achææ*
Jampridem 59 *Syrus in Tiberim defluxit Orontes,*
Et linguam & mores, & cum tibicine 60 *chordas*
Obliquas, nec non 61 *gentilia tympana secum*
Vexit, & 62 *ad Circum jussas prostare puellas.*
63 *Ite, quibus grata est* 64 *picta lupa Barbara mitrâ.*
65 *Rusticus ille tuus sumit* 66 *trechedipna, Quirine,*
Et 67 *ceromatico fert* 68 *niceteria collo.*

49 Tanquam membrum emortuæ dextræ, quæ nulli est usui. Neque ego adeo idoneus & habilis officiis adulatoriis sceleratis. Def. Heraldus *comitem* hic intelligit, qui alterius latus regens quasi dextrâ cassus est, cujus ministerio caret.
50 Secretorum alterius scelerum.
51 Tacerat ne, 20 proferat.
52 Spoliatori contra & scelerato, qualis erat Verres, carus erit qui furtis ejus & sceleribus conscius est.
53 Tu verò sapiens nullâ lucri spe servitutare alterius arcana, quorum & tu conscius æstues, timeasque ne è medio tollaris ab illo qui te conscium timet. Optimè Lysimacho Philippides. πολλοῦ τὸν δοκοῦντα μὴ δοκεῖν, Plutarch. de garrulitate.
54 Obscuris umbris arborum, Martial. l. 1. epig. 50. *vel* arenis arena turbidi.
55 Auriferi fl. in Lusitania. 56 Quæ cum mala conscientia non erat sumenda. 57 Romam Græcorum vitiis pollutam. 58 Nec tamen hîc maxima pars est turpissimæ illius gentis Græcæ, sed & hûc confluxere Syri, Mauri, &c. 59 Syri qui ad Orontem fl. habitant, veherunt Romam ad Tiberim fluvium. 60 Cum obliquorum instrumentorum chordis obliquos etiam mores ibi discitis.
61 Gentia suæ propria, hinc n. Ambubaiæ dictæ à voce Syriaca אַמְבּוּבָא. 62 Ab iis mos prostituendi meretrices in maximo Circo Romæ. 63 Ad Circum ubi prostant. 64 Syra meretrix mos patrio caput picta redimita mitrâ. 65 O Romule, tui cives à te pastore orti & (si cum aliis conferantur) rustici, ad sportulam, & cœnam tantùm currere, aut gladiatores agere norunt: isti verò qui undique in urbem hanc confluxere, omnifci sunt, & domos in amœnissimis urbis locis captant. Exquiliis sc. & Viminali collib. 66 Vestes quibus ni salutandum curritet. hinc cœnam vel sportulam promeriturus, *& Posta de Græcis loquutus, Græca affectat verba,* à τρέχω, curro, & δεῖπνον, cœna. Clearchum Sophistam Athenæus l. 1. c. 4. vocat τρεχέδειπνον, quòd hic illuc curritaret lautiores cœnas captaturus. Turnebus 3. 17. Endromidem simpliciter exponit. Jan. Rutgersius opinatur dici vestes quas *Juvenes* appellant Galli & Itali. 67. Collo perunctò ceromate, quod ex oleo, cerâ & pulvere fit. 68 Victoriæ præmia.

Hic 69 *alta Sicyone, aſt hic* 70 *Amydone relictâ,*
Hic 71 *Andro, ille* 72 *Samo, hic* 73 *Trallibus, aut* 70
74 *Alabandis*
Eſquilias, dictumq; petunt 75 *à vimine collem,*
76 *Viſcera magnarum domuum dominiq; futuri.*
Ingenium velox, audaciæ perdita, ſermo
Promptus, & 77 *Iſæo* 78 *torrentior. ede, quid illum*
Eſſe putes? quemvis hominẽ ſecum attulit ad nos, 75
Grammaticum, rhetor, geometres, pictor, 80 *aliptes,*
Augur, 81 *ſchœnobates, medicus,* 82 *magus: omnia*
novit,
Græculus 83 *eſuriens, in cœlum, juſſeris, ibit.*
84 *Ad ſummam, non Maurus erat, nec Sarmata, nec*
Thrax
85 *Qui ſumpſit pennas, mediis ſed natus Athenis.* 80
86 *Horum ego non fugiam conchylia? me prior ille*
87 *Signabit,* 88 *fultuſq; toro meliore recumbet,*
89 *Advectus Romam, quo pruna & coctona vento?*
90 *Uſque adeò nihil eſt, quod noſtra infantia cœlum*
Hauſit 91 *Aventini,* 92 *baccâ nutrita Sabinâ?* 85
Quid? quòd adulandi gens prudentiſſima, laudat
Sermonem indocti, faciem deformis amici,
Et longum invalidi collum cervicibus æquat
Herculis, Antæum 93 *procul à tellure tenentis.*
94 *Miratur vocem anguſtam, qua deterius nec*
Ille ſonat, quo mordetur gallina marito. 90
Hæc eadem licet & nobis laudare: ſed 95 *illis*
Creditur. an melior cum 96 *Thaida ſuſtinet, aut cum*

69 Inſulâ in mari Ægeo prælatâ & eminente.
70 Pœoniæ civitate.
71 Primâ Cycladum.
72 Inſulâ in Icario quæ Joniæ adjacet.
73 Urbe Cariæ.
74 Urbe minoris Aſiæ.
75 Viminalem collem.
76 Artibus ſuis ſe in maximas familias inſinuantes, quarum hæreditatem capiant, ijs quippe eſt Ing. velox, &c.
77 Oratore Athen. Demoſthenis præceptore, vel illo Rom. quem Plinius eloquentiſſimum laudat.
78 Concitatior, uberior.
79 Omniſcium, omnes artes profeſſum, eſt. n. gra ri. ge. &c.
80 Qui Athletas ungit.
81 Funambulus.
82 Myſteriorum gnarus.
83 Cogente fame ſeu paupertate, quæ excitat artes, ſi juſſeris, volabit alter Dædalus:
84 Denique, vel quòd ſummum eſt.
85 Dædalus.
86 Annon ego Romã profugiam, ubi Græculi tanquam nobiles incedant, veſtes induti purpureas conchyliorum liquore tinctas? 87 Ad teſtamenta, vel alias tabulas conſignandas, advocatus. 88 In convivijs honoratiori loco accumbet, lecto digniori, vel ſuperiori culcitræ triclinaris loco. 89 E Syria cum pruniſ & ficubus ipſe venalis. 90 Nihilne nobis eſt prærogativæ, quòd Romæ nati & nutriti ſumus? aerem Romanum hauſimus? 91 Romani. Aventinus, is unus eſt ex ſeptem urbis Romæ montibus. 92 Olivâ. i. fructibus & cibis Italicis, & opponitur pruniſ & coctonis Syriis. 93 Cum enim in palæſtra reciperet vires à matre ſua Terra contacta, gigantem hunc à terra levatum Hercules præfocavit. 94 Cum admiratione laudat exilem ejus vocem, quæ tamen æquè ingrata eſt ac ſtridula atque rauca vox galli, qui inter aſcendendum gallinam mordet. 95 Græcis. *A quibuſnam rogatus, ut cantaret ſuper cœnam? Solos ſibi audire Græcos, ſoloſque ſe & ſuis ſtudijs dignos, reſpondit* Nero apud Suetonium. cap. 21 96 Annon melius etiam hiſtrionicam exerceat, quam nos? ubi meretrix egit partum, &c. *Donat.*

97 Ux-

97 *Uxorem comædus agit, vel* 98 *Dorida nullo*
Cultum pallioto, mulier nempe ipsa videtur,
99 *Non persona loqui: vacua & plana omnia dicas*
Infra ventriculum, & tenui distantia rima.
Nec tamen Antiochus, nec erit mirabilis illic
Aut Stratocles, aut cum molli Demetrius Hæmo,
3 *Natio comœda est. * rides? majore cachinno*
Concutitur: flet, si lachrymas adspexit amici,
Nec dolet: igniculum brumæ si tempore poscas,
Accipit 4 *endromidem: si dixeris æstuo, sudat.*
Non sumus ergo 5 *pares: melior, qui semper & omni*
Nocte dieq; potest alienum sumere vultum,
6 *A facie jactare manus: laudare paratus,*
Si bene ructavit, si rectum minxit amicus;
Si 7 *trulla inverso crepitum dedit aurea fundo.*
Præterea sanctum nihil est, & ab 8 *inguine tutum:*
Non 9 *matrona Laris, non filia virgo, neque ipse*
Sponsus 10 *lævis adhuc, non filius* 11 *ante pudicus,*
Horum si nihil est, 12 *aulam resupinat amici.*
Scire volunt secreta domus, atq; inde 13 *timeri.*
Et quoniam cœpit Græcorum mentio, 14 *transi*
Gymnasia, atque audi facinus majoris 15 *abollæ.*
16 *Stoicus occidit Baream, delator amicum,*
Discipulumq; senex, 17 *ripâ nutritus in illâ,*
Ad quam Gorgonei delapsa est penna caballi.

97 Matronam.
98 Nympham Oceani filiam mutam.
99 Non qui personam alterius sustinet, vel bon personatus.
1 Non virilis sed muliebris habere.
2 Neque tamen mimi atque histriones solum miri sunt alienæ personæ agendæ artifices, sed &c.
3 Græci omnes ad mimicam nati sunt. * γελᾶσαι, ἰσχὺ δ' ἐξιδιοῦται γέλωτι. Plutarch de discrim. vide & Theophrasti characterem περὶ κακοηθείας.
4 Vestem crassam & villosam qua in gymnasijs utebantur ne calefacti refrigescerent.
5 Græco huic.
6 Veluti cum admiratione, *blesse himselfe.*
* Al. *si lectum minxit*: i. culcitram triclinarem. Horat. lib. 1. serm. 3. *Commixit lectum potus.* Verùm non sollicitanda lectio recepta ut quæ adulatorium plus sapiat.
7 Si trullam vini ebibit, ita ut fundum inverterit, epotoque vino labris sugens crepuerit. inquit Ads. Turnebus, cujus tamen judicium, uti nec eorum qui Cottabi lusum alludi volunt, mihi pro Minervæ calculo non est. In eorum potius sententiam discesserim qui lasanum intelligi volunt, enmque aureum. Cui sententiam non invalidum suffulcimentum a Martialis de Basso l. 1. ep. 38. quamvis *vt in versu* nobis aliquam hac in parte remiliginem injiciat. 8 Pene, libidine. 9 Materfamilias. 10 Imberbis, impubes. 11 Priusquam hic advenerat. 12 Subdoratur, & secreta domus scrutatur. 13 Juxta illud Ital. *servo d'altrui ſi fa, chi dice il ſuo ſecreto a chi nol ſa.* 14 Missis his levibus Græcorum de plebe exercitationibus. 15 Togæ Philosophicæ, q. d. audi scelera philosophorum Græc. erat etiam abolla crassior & minor, quâ milites utebantur, ut hac majori Philosophi, Senatores, Reges. 16 P. Egnatius falso testimonio circumvenit. Bream Soranum amicum suum & discipulum sub Neronc. Tacit. 16 Ann. 17 Fl. Gidni qui præterfluit Tarsum in Cilicia, cui nomen inditum à πτῆναι, cum hic sive Perseo, sive Pegaso è Gorgonis Medusæ sanguine nato unum è talaribus excidisset.

Non eſt Romano cuiquam locus hic, ubi regnat
[18] Protogenes aliquis, vel Diphilus, aut Erimantus,
Qui gentis vitio nunquam partitur amicum:
Solus habet. nam cùm facilem ſtillavit [19] in aurem
Exiguum de [20] naturæ patriæq; veneno,
Limine ſummoveor, perierunt tempora longi
Servitii. [21] nuſquam minor eſt jactura clientis.
Quod porro officium (ne nobis blandiar) aut quod
Pauperis hîc meritum? ſi curet noſſe togatus
[22] Currere, cùm prætor lictorem impellat, & ire
Præcipitem jubeat, dudum vigilantibus orbis,
Ne prior [23] Albinam, aut Modiam [24] collega ſalutet.
[25] Divitis hîc ſervi claudit latus ingenuorum
Filius: [26] alter enim, quantum in legione Tribuni
Accipiunt, donat Calvinæ, vel Catienæ,
Ut ſemel, atque iterum ſuper illam palpitet: at [27] tu,
Cùm tibi veſtiti facies ſcorti placet, hæres,
*Et dubitas altâ Chionen deducere * ſellâ.*
Da teſtem Romæ tam ſanctum, quàm fuit hoſpes
Numinis Idæi: procedat vel [29] Numa, vel [30] qui
*Servavit * trepidam flagranti ex æde Minervam:*
Protinus ad cenſum, de moribus ultima fiet
Quæſtio, quot paſcit ſervos, quot poſſidet agri
Jugera, quàm multâ magnâque [31] paropſide cœnat?
Quantum quiſque ſua nummorũ ſervat in arca,
Tantũ habet & fidei. jures licet & [32] Samothracum
Et [33] noſtrorum aras, contemnere fulmina pauper

18 Adulatores Græci ex artificibus, *uti Protogenes ille Pictor*, & catamitis, *hoc enim vult Diphilus Iovi charus, vel Imperatori dilectus* & delatoribus, *quod ſignificat Erimantus liſinum vates.* De Protogene delatorum ſæviſſimo ſub Caligula: Dio. Caſſius. l. 59. Λυσσᾶν τε καὶ μαίνεσθαι, &c.

19 Patroni vel principis.

20 Græcæ, ſc.

21 Quam Romæ.

22 Ut ſalutet & comitetur patronum, cùm magiſtratus per miniſtros ſportulas togatis præripiant. vide 1. Sat. verſ. 99.

23 Matronas divites & orbas.

24 Competitor ſportulæ.

25 Divitis ſervi filius. i. libertinus à latere comitatur ingenuos quos jam opibus æquavit, vel filius ingenui comitatur à latere divitem ſervum, idque à ſiniſtra, cedens illi viam,

26 Ingenui enim filius luxurioſus, dum ſportulam mendicat, nobiliſſimis tamen ſcortis non dubitat pro una atque altera conſuetudine donare, quantum tribuni ex ſtipendio accipiunt, rem diſperdit. 27 Libertinus verò qui veſtitâ, i. togatâ & plebeia contentus Venere, nobile ſcortum conducere aut accipere hæret, diceſcit. * Qua vehitur, inquiunt interpretes. Sed & ſellis fornicum limine incidebant meretrices: unde *ſellaria* dictæ Proſedas, ſervilicolas, ſordidas, Quæ tibi olent ſtabulum, ſtatum, ſellam & ſeſſibulum merum. Plaut. in Pœnulo. Neque malè legitur, *cella*. 28 Scipio Naſica vir opt. à ſenatu judicatus ſimulachrum matris deûm ex Ida Phrygia advectum hoſpitio excepit, demique ſuæ habuit, donec ei templum conditum foret. 29 Rex Romanus ſecundus ſanctiſſimus & juſtiſſimus vir. 30 Lucius Metellus Pontifex ex Veſtæ templi incendio eripuit Palladium, ipſe flammis cœcatus eſt, * Trac. Nicol. Loenſis l. 9. c. 2. Miſcellan. Epiphyl. legit, *ſervavit tepidam flagr.* Sed *trepidam ταυτολογίαν* quiddam ſapit, 31 Patinâ, id eſt, quanto cum apparatu & ſumptu. 32 Magnorum Deorum. *Virgil.* Jovis, Minervæ, Mercurij, quos ex Samothracia Inſula AEgei maris in Phrygiam Dardanus advexit, ex Phrygia, AEneas in Italiam. 33 Martis & Romuli.

Creditur

Creditur atque Deos, Dijs ignoscentibus ipsis.
Quid, quod materiem præbet causasque jocorum
Omnibus hic idem? si fœda ac scissa lacerna,
Si toga sordidula est, & rupta calceus alter
Pelle [34] *patet: vel si consuto* [35] *vulnere crassum*
Atque recens linum ostendit non una [36] *cicatrix.*
* *Nil habet infelix paupertas durius in se,*
Quam quòd ridiculos homines facit. exeat, [37] *inquit,*
Si pudor est, & de pulvino surgat equestri,
Cujus res [39] *legi non sufficit, & sedeant hic*
Lenonum [40] *pueri quocunque in fornice nati.*
Hic plaudat nitidi præconis filius, inter
[41] *Pinnirapi cultos juvenes, juvenesque lanistæ.*
Sic libitum vano, qui nos distinxit [42] *Othoni.*
[43] *Quis gener hic placuit censu minor, atque puellæ*
[44] *Sarcinulis impar? quis pauper scribitur hæres?*
[45] *Quando in consilio est Æ dilibus? agmine facto*
Debuerant olim tenues [46] *migrasse Quirites.*
Haud facilè emergunt, quorum virtutibus obstat
Res angusta domi: sed Romæ [47] *durior illis*
Conatus: [48] *magno hospitium miserabile, magno*
Servorum ventres, & frugi cœnula magno.
Fictilibus cœnare pudet, quod turpe negavit
[49] *Translatus subitò ad Marsos, mensamque* [50] *Sabellam,*
Contentusque illic [51] *Veneto,* [52] *duroque cucullo.*
Pars magna Italiæ est, si verum admittimus, in qua

34 Lacer. hiat.
35 Ruptura.
36 Consuturæ vestigium.
* Οὐκ ἔστι πενίας χαλεπώτερον ἄθλιον ἄλλο
Ἐν τῷ βίῳ σύμπαντι, καὶ ὃς ἂν θέλῃ
Σπουδῇ γελοῖος ἦναι, τοῦτο μόνον πένης.
Crates comicus apud Stobæum. Tit. Ἡσυχίας λόγος.
37 Theatrarius designator, qui præest disponendis ordinibus in theatris.
38 Ex quatuordecim illis gradibus theatri.
39 Roscia. quæ cavet nè quis in numero equitum sit, qui 400 H. S. non habeat, nostræ monetæ 3125. libras.
40 Filij vel servi, huc per malas artes evecti.
41 Retiarij (inquiunt interpretes)

qui piscem in galea Myrmillonis reti implicare appetebat. *vectius*, gladiatoris qui Samnitis, galeam pinnâ insignitam rapit. Lipsi. 2. Saturn. 11. 42 Roscio Othoni qui tribunus tulit legem Roscian, de qua modò. not. 39. 43 Quis filiam pauperi elocat? 44 Boti seu ornatui mulicbri. 45 Quando advocatur in consilium etiam ab infimis magistratibus. 46 Malè a senatoribus mulctati & Patricijs dispicatui habiti secessisse, ut quondam in montem sacrum. 47 Longè durior est Romæ pauperibus processus ad dignitatem, imo conatus ad victum, quam alibi. 48 Sup. constat. 49 Curius Dentatus qui in recessu ad Marsos frugaliter & parcè victitans aurum sibi a Samnitibus, quos devicerat, oblatum repudiavit. al. P. Corn. Scipio; *conveniet magis si generaliter intelligatur.* 50 Inter Sabinos vel Samnites qui victu modesti sunt. 51 Cœrulei coloris; vide I. C. Scaliger. Exerc. 325. sect. 10. 52 Crassi filij.

Nemo togam sumit, 53 *nisi mortuus.* 54 *ipsa dierum*
Festorum, 55 *herboso colitur si quando theatro*
Majestas, tandémque redit ad pulpita 56 *notum*
Exodium, 57 *cùm personæ* 58 *pallentis hiatum*
In gremio matris formidat rusticus infans.
Æqualeis habitus illic, 59 *similemq; videbis*
Orchestram, & populum: 60 *clari velamen honoris,*
Sufficiunt tunicæ summis ædilibus albæ.
61 *Hîc ultra vires habitus nitor: hîc aliquid plus,*
Quàm satis est, interdum 62 *alienâ sumitur arcâ.*
Commune id vitium est: hîc 63 *vivimus ambitiosâ*
Paupertate omnes. *quid te moror?* Omnia Romæ
Cum pretio. *quid das,* 64 *ut Cossum aliquando salutes?*
Ut te respiciat 65 *clausa* 66 *Veiento labello?*
Ille 67 *metit barbam, crinem hic deponit amati:*
Plena domus libis venalibus. 68 *accipe, & illud*
Fermentum tibi habe. præstare tributa clientes
Cogimur & cultis augere peculia servis.
Quis timet, aut timuit 69 *gelidâ Præneste ruinam,*
Aut positis nemorosa inter juga 70 *Volsiniis, aut*
71 *Simplicibus Gabiis, aut* 72 *proni Tiburis arce?*
Nos urbem colimus tenui 73 *tibicine fultam*
Magnâ parte sui. nam 74 *sic labentibus obstat*
Villicus, & veteris rimæ contexit hiatum,

53 Græci palliatos, Itali togatos efferebant mortuos ad funus, cives vero rusticantes ceu in municipijs agentes togam raro induebant, tunicati usque. Plin. epi. 9. li. 1. Martial. 51. ep. 10. l. O *tunicata quies!*

54 Ordo est, si quando ipsa mai. dierum festorum colitur theatro herboso, &c. videbis æqu. habitus.

55 E viridi cespite vel theatro herbis & frondibus ornato.

56 Sæpe recitatum.

57 Diverbium seu carmen quod tragœdis è scena egressis ab exodiarijs ad recreandum spectatorem subjiciebatur. Sed & in fine fabularum, mimi risum movebant salibus & facetijs, quæ *exodia* dicta, *Iggeri.*

58 Fæce vel colore squalido illitæ. ἐξάρχων κηκώδης πάππωπος, οὐκ ἀπαπόμενος τοῦ θεάτρου. Lucian. περὶ ὀρχήσεως.

59 Nec distinctas sedes & subsellia ut Romæ: *Orchestra proprie est chori & saltatorum spatium, ab* ὀρχέομαι. i. *salto.* 60 Neque purpureis togis induti, sed albis tunicis amicti Ædiles edunt spectacula, aut jus de mensuris dicunt. 61 Romæ ultra facultates 62 Ex mutuato ære. vel. conductâ & mutuatâ veste. 63 Pauperes cum simus, divites haberi volumus. 64 Ut admittaris ad salutandum nobilem. 65 Te non ore, vix nutu dignatus, 66 Fabritius Vejento de quo Plin. & infra 6. Sat. 67 Ubi deponit primæ barbæ lanuginem & crines puer delicatus, & domino dilectus, quæ numini alicui consecrare moris erat, vide quæ ad Martialis, epi. 32. li. 1. die festo celebrato, clientes libà ex melle, farre, & oleo puero mittebant, quæ venderet, peculium inde sibi comparaturus. 68 Cum libis ferm. i. fervoris & iræ causam, quod non tantum patronis in Nuptijs, Natali, Opere novo, sed & servis eorum cogimur præst. tributa. 69 Gelidâ urbe Tusciæ, ab aquis frigidis & situ in monte. 70 Etruriæ oppid. 71 Non ornatis, *vel.* Sexti Tarquinij dolo deprehensis. 72 In præcipiti positâ, & declivi. Hor. 4. od. 3 lib. *Tibur Supinum.* 73 Adminiculo, sustentaculo. 74 Exilibus columnis & adminiculis subvenit ruentibus rectis.

75 *Securos*

75 Securos pendere jubet dormire ruinâ.
Vivendum est illic, ubi nulla incendia, nulli
Nocte metus. jam poscit aquam jam frivola transfert
77 Ucalegon: 78 tabulata mihi jam tertia fumant,
79 Tu nescis: nam si gradibus 80 trepidatur ab imis,
Ultimus ardebit 81 quem tegula sola tuetur
A pluviâ, molles ubi reddunt ova columbæ.
Lectus erat 82 Codro 83 Proculâ minor: urceoli sex,
Ornamentum abaci: nec non & parvulus infra
Cantharus, & 84 recubans sub eodem marmore Cheiron,
Jamq; vetus Græcos servabat cista libellos,
Et divina 85 Opici rodebant carmina mures.
Nil habuit Codrus. quis enim negat? & tamen illud
Perdidit infelix totum nil; ultimus autem
Æruminæ cumulus, quod nudum & fusta rogantem
Nemo cibo, nemo hospitio, tectoq; juvabit.
Si magna 86 Asturi cecidit domus; horrida 87 mater,
88 Pullati proceres, differt 89 vadimonia Prætor.
Tunc gemimus casus urbis, tunc odimus ignem.
90 Ardet adhuc. & jam accurrit qui marmora donet,
Conferat impensas, hic 91 nuda & candida signa;
Hic aliquid præclarum 92 Euphranoris, & 93 Polycleti,
94 Phœcasianorum vetera ornamenta deorum.
Hic libros dabit, & 95 forulos, 96 mediamq; Minervam:
Hic modium argenti. meliora, & plura reponit

75 Nos jubet securos dormire, imminente usque ruinâ.
76 Vilia quæque vasa ex incendio erepta Ang. *lumber.*
77 Vicinus. *Imitatio Virgiliana, Æneas de suo vicino.* 2. AEneid. *Jam proximus ardet Ucalegon.*
78 Contignatio tertia, *the third floore.*
79 Tu pauper qui conduxisti cœnaculâ, *the garrets or cock-loft.*
80 Ingruente incendio.
81 Qui summo habitat cœnaculo.
82 Pauperi cuidam, *forte Poetæ illi tenuis, de quo prima Sat.*
83 Uxore sua.
84 Effigies Chironis centauri fictilis sustinens abacum ex eodem marmore. i. materia, sc. Jargillâ.
85 Barbari & Opici pop. Campaniæ qui & Osci, per ludum a. mures vocat Opicos, qui Græcè nescientes libris Græcis non pepercerunt: vel liguritores, obscœnum n. liguritorem Eunum Ausonius Opicum magistrum vocat. *aut*, mures ab ὀπὴ *caverna, foramen.* quæ muribus latebræ. vel ab ὀπὴ, *vespertino.*

citante Crispino è Suida. 86 Divitis cujuspiam. *forte legendæ Arturi de quo supra ver.* 19. 87 Roma vel matres Romanæ ut in publica calamitate. 88 Arrati lugent patres. 89 Sponsiones fistendi se & dictionem juris. 90 Dum ardet adhuc domus, præsto sunt, qui conferant ad novas ædes, alius marmora, &c. 91 Effigies nudorum corporum è purissimo marmore. 92 Pictoris artificiosissimi, 93 Statuarij celeberrimi. 94 Deorum, quos Phœcasij sacerdotes Athenienſium & Alexandrinorum à calceamentis candidis denominati coluerunt. vel deorum è Græcia latorum. Phœcasia. n. Hesych. rustica sunt calceamenta, quibus calceati pingebantur dij Græci, & poni pro Phœcasiatorum vult Turnebus, lib. 10. c. 27. quem vide. 95 Capsulas, armaria, repositoria. 96 Statuam Minervæ dimidiatam à vertice ad umbilicum usque.

97 *Perſicus orborum lauti ſſimus, & * meritò jam*
Suſpectus, tanquam ipſe ſuas incenderit ædes.
Si potes avelli 98 *Circenſibus, optima* 99 *Soræ*
Aut 99 *Fabrateriæ domus, aut* 99 *Fruſinone paratur,*
Quanti nunc 1 *tenebras unum conducis in annum.*
Hortulus 2 *hîc, puteuſ & brevis, nec* 3 *reſte movendus.*
*In * tenues plantas facili diffunditur hauſtu*
Vive 4 *bidentis amans, & culti villicus horti,*
Unde epulum poſſis centum dare 5 *Pythagoræis.*
Eſt aliquid quocunque loco, quocunque recceſſis,
Unius ſeſe dominum feciſſe 6 *lacertæ.*
Plurimus 7 *hîc æger moritur vigilando: ſed illum*
Languorem peperit cibus 8 *imperfectus, & hærens*
Ardenti ſtomacho. nam quæ 9 *meritoria ſomnum*
Admittunt? 10 *magnis opibus dormitur in urbe.*
Inde caput morbi: rhedarum tranſitus arcto
Vicorum inflexu: & 11 *ſtantis convicia mandræ*
Eripiunt ſomnum 12 *Druſo,* 13 *vitulíq; marinis.*
14 *Si vocat officium: turba cedente vehetur*
Dives, & ingenti curret ſuper ora 15 *Liburno,*
Atque obiter leget aut ſcribet, vel dormiet intus.
Namque facis ſomnum clauſa lectica feneſtrâ.
16 *Ante tamen veniet. nobis properantibus obſtat*
17 *Unda prior: magno populus premit agmine lumbos*
Qui ſequitur: ferit hic cubito, ferit 18 *aſſere duro*
Alter: at hic tignum capiti incutit, ille 19 *metretam.*
20 *Pinguia crura luto: plantâ mox undique magnâ*
Calcor, & in digito 21 *clavus mihi militis* 22 *hæret.*

97 Fabius Perſicus. vide Sat. 8. verſ. 14. *vel* divitis fictitium nomen à Perſis, *vel* quòd hic Arturius Perſa fuerit.
* Vide Martialis ep. 51. l. 3.
98 Ludis curulibus in Circo, quibus maximè delectabantur Romani Sat. 10. ver. 80.
99 Oppid. Campaniæ in via Latina.
1 Tenebroſam domum Romæ.
2 In his oppidis.
3 Non profundus.
* Alij leg. *tenues plant.*
4 Agriculturæ. *bidens a. fuſca, vel raſtri genus eſt.*
5 Oleribus n. veſcebantur diſcipuli Pythagoræ, qui ſuos animatis abſtinere docuit.
6 Arti aut hortuli hoc tarum domicilij. *Meto 1. contero.*
7 Romæ.
8 Non concoctus.
9 Officinæ quæ mercede locantur, vel in quibus mechanici diurnâ nocturnâque plerunque operâ victum merentur.
10 Magno conſtat precio domus à ſtrepitu remota, *vel* impoſitum vicinis ſilentium ut quieſcas.
11 Dum mulio verbere & verbo increpat mandram. i. mulorum multitudinem non progredientem. 12. Hom. ſomnolento, qualis erat Cl. Druſus Cæſar. alij legunt *ſomnos ut ſe*, qui per dies bis ſeptenos gravi ſomno premuntur, ut ne vulnexibus quidem excitari queant. Plin. l. 8. c. 36. 13. Phocis quæ altiſſimè dormiunt. 14 At ſi dives vocatus ſit ad aliquod negotium publicum aut privatum. 15 Altâ lecticâ, inſtar navis liburnæ, *vel* lecticâ à proceris è Liburnia ſervis lecticariis vectâ. 16 Quò volet citius quàm nos, quibus in via non creditur, ut illi. 17 Populi & turbæ quaſi fluxus & refluxus. 18 Amite lecticæ. 19 Menſuram, vas magnum. 20 Cœnoſa ſunt. 21 Caliga clavis ornata & infixa. 22 Figitur mihi in digito.

Nonne

Nonne vides quàm celebretur [23] *sportula* [24] *fumo?*
Centum [25] *convivæ. sequitur sua quemque* [26] *culina.*
Corbulo vix ferret tot vasa ingentia, tot res
Impositas capiti, quot recto vertice portat
Servulus infelix, & cursu ventilat [28] *ignem.*
Scinduntur tunicæ sartæ. modò longa [29] *coruscat*
[30] *Sarraco veniente abies, atque altera pinus*
Plaustra vehunt, nutant altè, populóque minantur.
Nam si procubuit, qui saxa [31] *Ligustica portat,*
Axis & eversum fudit super agmina [32] *montem.*
Quid supereſt de corporibus? quis membra, quis ossa
Invenit? [33] *obtritum vulgi perit omne cadaver*
More animæ. [34] *domus interea secura patellas*
Jam lavat & buccâ foculũ excitat & sonat unctis
[35] *Striglibus, & pleno componit lintea* [36] *gutto.*
Hæc inter [37] *pueros variè properantur: at* [38] *ille*
Jam sedet in [39] *ripâ, tetrumq; novicius horret*
[40] *Porthmea,* [41] *nec sperat* [42] *cœnosi gurgitis* [43] *alvum*
Infelix, nec habet quem porrigat [44] *are trientem.*
Respice nunc alia, ac diversa pericula noctis:
[45] *Quod spatium tectis sublimibus, unde cerebrum*
Testa ferit, quoties rimosa & curta [46] *fenestris*
Vasa cadunt, quanto percussum pondere signem,
Et lædant silicem. possis [47] *ignavus haberi,*
Et subiti casus improvidus, ad cœnam si
[48] *Intestatus eas: adeò tot sata, quot illâ*
Nocte patent [49] *vigiles, te præeunte, fenestræ.*
Ergo optes, votumq; feras miserabile tecum,

23 Cœna in sportula non C. quadrantes. *Nimirum & annexi.*

24 Igni in culefactorio subjecto obsoniis ne intepescant, *vel* studio, et festinatione.

25 Qui sportulam accipiunt.

26 Focus et supellex.

27 Vir robustus et validus tempore Neronis.

28 Quem obsoniis subjectum capiti impositum portat.

29 Tremit, vacillat, ita Seneca epist. 90. *longo vehitabrum ordine pinus aut abies destrebatur, vitii instrumentibus.*

30 Plaustro.

31 E Liguria in Appenninis monte.

32 Ingens saxum e monte excisum.

33 Corpus minutatim et in frusta concisum non apparet, sed evanuit ut anima.

34 Famuli expectantes adventum servi qui cœnam petebat, nihil de morte ejus cogitantes apparant balneum.

35 Ad sudorem abstergendum, pro *strigilibus* cum *stri* brevis sit, quod instrumentum graphice depingit Apuleius l. 2. Florid.

36 Gutto olei pleno, quod lotis jamque siccis superfundebatur. 37 Famulos domi expectantes puerum cum sportula. 38 Servulus saxi mole obtritus. 39 Acherontis, seu Stygis. 40 Charontem, portitorem. 41 Cui inhumato & inopi non ante annos C. transvehi licet. 42 Stygis. 43 Cymbam Charontis. 44 Quem mortuorum ori inserere solebant Græci naulum sc, & stipem Charontis. 45 quantum spacium sit a tectis subl. & cœnaculis ad terram: tantum sanè periculum est a testis quas nocte dejecerint ruptas. 46 Fractæ. 47 Tui negligens, incautus. 48 Non condito prius testamento. 49 Inquilinis adhuc vigilantibus.

Ut

Ut ſint contentæ 50 *patulas defundere pelveis.*
Ebrius ac petulans, qui nullum fortè cecidit,
51 *Dat pœnas, noctem patitur lugentis amicum*
52 *Peleidæ, cubat in faciem, mox deinde ſupinus:*
Ergo 53 *non aliter poterit dormire.* quibuſdam
Somnum rixa facit: ſed, quamvis improbus 54 *annis,*
Atque mero fervens, 55 *cavet hunc, quem* 56 *coccina læna*
Vitari jubet, & comitum longiſſimus ordo,
Multum præterea flammarum, & 57 *ænea lampas.*
Me, quem 58 *Luna ſolet deducere, vel breve lumen*
Candelæ, 59 *cujus diſpenſo & tempore filum,*
Contemnit. miſeræ cognoſce prœmia rixæ,
Si rixa eſt, ubi tu pulſas, ego vapulo tantùm.
Stat contrà, ſtariq; jubet: parere neceſſe eſt.
Nam quid agas, cùm te furioſus cogat, & idem
Fortior? unde venis? exclamat. 60 *cujus aceto,*
Cujus 61 *conche tumes?* 62 *quis tecum ſectile porrum*
Sutor, & 63 *elixi vervecis labra comedit?*
Nil mihi reſpondes? aut dic, 64 *aut accipe calcem.*
65 *Ede ubi conſiſtas? in quâ te quæro* 66 *proſeucha?*
Dicere ſi tentes aliquid, tacitùſve recedas,
Tantundem eſt: feriunt pariter. 67 *vadimonia deinde*
Irati faciunt. libertas pauperis hæc eſt;
Pulſatus rogat, & pugnis conciſſus adorat,
Ut liceat 68 *paucis cum dentibus inde reverti.*
Nec tamen hoc tantum metuas: nam quiſpoliet te
Non deerit: clauſis domibus, poſtquam omnis ubique
Fixa 69 *catenatæ ſiluit compago tabernæ.*
Interdum & 70 *ferro ſubitus graſſator agit rem,*

50 Sordes emittere quæ in vaſis ſunt, & non ipſa vaſa, ut urina potius conſpergaris quam ipſis teſtis dejectis occidaris.
51 Diſcruciatur, quia nihil ſceleris admiſerit, quia neminem verberarit.
52 Achillis lugentis Patrocli necem, nec quietem admittentis. Illiad. Hom. & verſ. 12.
53 Non ſine contumelia & rixa. Non dormiunt, inquit Sapiens, niſi male fecerint, & niſi alios ſupplantaverint. *Sueton. de Nerone et Othone idem refert. idem Dio et Xiphilin. et Tacit. Annal.* 13.
54 Juvenilibus.
55 Evitat divitem, ſenatorem, magiſtratum.
56 Granis fruticis cocci tincta veſtis accubitoria. Perſ. 1. Sat. 32. verſ.
57 Quæ tribunis præferebatur.
58 Lunæ lumen.
59 Cujus funiculum diſpono, ne citius abſumatur aut extinguatur.
60 Ubi cœnatus es, cibis viliſſimis impletus.
61 Fabis in ſiliquis coctis; iiſque non oleo inunctis, ſed aceto conſperſis?
62 Quinam ſordidi conviva tecum unà cœnabant? 63 Caput vervecinum. 64 Aut ego te proculcabo. 65 Dic ubi habites? in qua proſencha te convenire poſſim, ubi opus erit. 66 Propria eſt precatio. ſumitur & pro fanis Judæorum, hic pro ponte, crepidine, ceu alio loco ubi ſtipem mendici eſſlagitabant. quaſi pauperem Judaiſmi inſimulet, vocetque mendicum Judæum. ſupra v. 15. 67 Se injuriâ læſos ſimulantes à te vadem exigunt ut adſis in judicio. 68 Non in totum excuſſis tibi dentibus. 69 Catenis firmatæ, adverſus expilatores, vel petulantes qui tabernas noctu effringere ſolebant. & in his, ipſum Neronem, vide Sueton. Neron. c. 26. & Tacit. Annal. 13. 70 Latro,

Armato

Armato [71] *quoties turæ cuſtode tenentur.*
Et pontina palus, & Gallinaria pinus.
Sic inde huc omnes tanquam [72] *ad vivaria currunt.*
Quæ fornace graves, [73] *quæ non incude catenæ?*
Maximus in vinclis ferri modus ut timeas, [74] [75] *ne*
Vomer deficiat, ne marræ & ſarcula deſint.
Felices proavorum atavos, felicia dicas
Secula, quæ quondam ſub regibus atque tribunis
Viderunt [76] *uno contentam carcere Romam.*
His alias poteram, & plureis ſubnectere cauſſas:
Sed [77] *jumenta vocant & ſol inclinat: eundum eſt.*
Nam mihi commotâ jam dudum mulio virgâ
Innuit. ergo vale noſtri memor, & quoties te
Roma [78] *tuo* [79] *reſici properantem reddet* [80] *Aquino,*
Me quoque ad [81] *Helvinam Cererem,* [82] *veſtramq́*
Dianam
[83] *Convelle Cumis: ſatyrarum ego, ni* [84] *pudet illas,*
Adjutor gelidos veniam [85] *caligatus in agros.*

71 Quoties diſpoſitis ibi cuſtodiis è Pont. palude & ſilvâ Gallinaria locis latrocinio aptis arcentur graſſatores.
72 Ad eſcam facilem & paratam, *vel* ad profugium & receptum:
73 *Sæpe* confiſcantur.
74 Maxima copia ferri abſumitur in vinculis fabricandis.
75 Ne non ſit ferrum unde fiant inſtrumenta ruſtica:
76 Tullio ſolo, quod extruxit Hoſtilius Tullus.
77 Muli qui cum longè præceſſerunt monent me ut ſequar.
78 Tuâ patriâ, & juvenilis.
79 Urbis tædio, properè cupientem recreari.
80 Oppido Volſcorum in via Latina. 81 Templum Elvinæ Cereris quod Aquini eſt. Ceres a. Elvina dicitur à fonte Elvino quod emanat, vel Helvina, *i.* flava, ſpicarum color eſt. 82 Quam vos colitis 83 Accerſe. 84 Mei auxilij, ut pote poetæ non ſatis boni: qui tamen urbis vitia deteſtatus, acriter & audacter in illa velim invehi. 85 Velut audax miles, armatus inſtructuſque adjutor ſatyrarum.

SATYRA IIII.

A libidine & luxuria Criſpini, ſumptâ occaſione de ſcribendi ridiculum quoddam Domitiani ſuper rhombo piſce concilium, Senatorum in hanc rem ſententias lepidè & ſalsè exponit.

Ecce [1] *iterum Criſpinus, & eſt mihi ſæpe vocandus*
[2] *Ad partes, monſtrum* [3] *nulla virtute redemptum*

1 Namque ejus & in prima Satyra memineram:
2 Ut partes agat in his meis Satyris. Metaphorâ ſumptâ à comœdijs, in quibus hiſtriones ad partes ſuas revocari ſolent. 3 Perditè vitiorum ſervus, quem nulla virtus commendat. ornatus

A vitiis, & æger, solâq; libidine fortis,
Delicias viduæ tantùm aspernatur adulter.
Quid refert igitur quantis jumenta fatiget
Porticibus, quanta vemorum vectetur in umbra,
Jugera quæ vicina foro, quæ emerit ædes?
Nemo malus felix. *minimè corruptor, & idem*
Incestus, cum quo nuper vittata jacebat
Sanguine adhuc vivo terram subitura sacerdos.
Sed nunc de factis levioribus: & tamen alter
Si fecisset idem, caderet sub judice morum.
Nam quod turpe bonis, Titio, Seriòq; decebat,
Crispinum, quid agas, cum dira & fœdior omni
Crimine persona est? mullum sex millibus emit
Æ quantem sanè paribus sestertia libris,
Ut perhibent, qui de magnis majora loquuntur.
Consilium laudo artificis, si munere tanto
Præcipuum in tabulis ceram senis abstulit orbi.
Est ratio ulterior, magnæ si missa amicæ,
Quæ vehitur clauso lætis specularibus antro,
Nil tale expectes: emit sibi. multa videmus
Quæ miser & frugi non fecit Apicius. hoc tu
Succinctus patria quondam Crispine papyro?
Hoc precium squammæ potuit fortasse minoris
Piscator, quàm piscis emi. provincia tanti
Vendit agros: sed majores Apulia vendit.
Quales tunc epulas ipsum gluttisse putemus
Induperatorem: cum tot sestertia, partem
Exiguam, & modicæ sumptam de margine cœnæ
Purpureus magni ructaret scurra Palati,

4 Ad resistendum vitiis, ad virtutes amplexandas pusillus: ad libidines aliaque vitia fortis.
5 Volupratis gratiâ mœchatur non lucri, ut qui viduas sectantur avaras.
6 Malos in essedo junctos, quibus in gelidis gestationibus vehitur & porticibus cum pluit. vide Sat. 7. v. 178.
7 Viridariorum & hortorum, Plin. ep. 17. l. 2. vide Lips. ep. 11. centuriæ Miscel.
8 Crispinus ergo infelicissimus, qui corruptor.
9 Vestalis virgo. Vestæ sacra, vittis caput redimita.
10 Incesti convicta terrâ obruenda viva, ex instituto Numæ Pompilii.
11 Supp. queremur.
12 Domitiano qui (Sueton. Dom. c. 8.) censoria arrepta virga in Corneliam Maximillam, vestalem, ejusque stupratores severissime animadvertit. Plin. epist. 10. l. 4.
13 Bonis civibus.
14 Supp. nummûm. h. e. xlv. lib. nostræ monetæ.
15 Sex libras pendebat piscis. sex millibus nummûm emebatur.
16 Adulatores, qui facta verbis adaugent.

17 Si tanti mullum emerit quo capiatur hæreditatem aut locupletis fœminæ iniget amorem, excusandus est Crispinus. 18 Primam hæreditatem in tabulis testamenti ceratis. 19 Fenestris lecticæ e lapide speculari. 20 In suam gulam. 21 Luxuriosissimus, & omnium nepotum altissimus gurges. Plin. epist. 5. l. 2. frugi tamen si cum Crispino conferatur. Vide Senec. ep. 95. 22 Ægyptiacâ. fuit n. Crispinus verna Canopi. Sat. 1. et papyrus est herba palustris, quæ in Ægypto multa nascitur, ex qua texuntur navigia, funes, tegetes, stragula, vestes, &c. 23 Piscis squammosi? 24 Domitianum, cujus cœnæ — 25 — Extrema et vilissima pars æquabat hunc sumptum Crispini. 26 Ad ructationem usque ingurgitaret aulicus parasitus Crispinus.

27 *Jam*

27 *Jam princeps equitum, magna qui voce solebat*
Vendere 28 *municipes* 29 *fracta de merce siluros?*
30 *Incipe Calliope,* * *licet hîc considere: non est*
Cantandum, res vera agitur. narrate 31 *puellæ*
Pierides: prosit mihi vos dixisse puellas.
Cùm jam semianimum laceraret 32 *Flavius orbem*
32 *ultimus, &* 33 *calvo serviret Roma Neroni;*
Incidit 34 *Hadriaci spatium admirabile rhombi*
Ante 35 *domum veneris, quam* 36 *Dorica sustinet*
Ancon.
Implevitq; sinus, neque enim minor hæserat illis,
Quos operit glacies 38 *Mæotica, ruptaq; tandem*
39 *Solibus effundit* 40 *torpentis ad* 41 *ostia Ponti*
Desidia tardos, & longo frigore pingues.
Destinat hoc monstrum 42 *cymbæ, liniq; magister*
43 *Pontifici summo: quis enim* 44 *proponere talem,*
Aut emere auderet? cùm plena & litora multo
Delatore forent: dispersi protinus 45 *algæ*
Inquisitores agerent cum 46 *remige nudo,*
Non dubitaturi fugitivum dicere piscem,
Depastumq; diu vivaria Cæsaris, inde
Elapsum, veterem ad dominum debere reverti.
Si quid 47 *Palphurio, si credimus* 47 *Armillato,*
Quicquid conspicuis, pulchrumq; ex æquore toto est,
Res fisci est, ubicunque natat. 48 *donabitur ergo,*
49 *Ne pereat, jam* 50 *letifero cedente pruinis*
Autumno, jam quartanam 51 *sperantibus ægris.*
Stridebat deformis hyems, prædamq; recentem

27 Jam Magister equitum factus, quia.
28 Per municipia, *vel* AEgyptios & conterraneos, ut supra, *paria papyro.* in Nilo. q. natant, & Alexandriæ venerunt viles hi pisciculi.
29 E fracto vase, *vel* ex aliena merce surreptas.
30 Facetè in re ridicula musas invocat, quasi rem arduam agressurus sit.
* Neque n. opus est levi Musarum instinctu, tanquam in transitu aut fabulâ; sed morâ & curâ.
31 Musæ ex Pierio monte Thessaliæ vel regione Macedoniæ, & mihi vel ob hoc fitis propitiæ, quòd vos dixerim *puellas, girles,* quæ tamen non potentis non esse veteres, ab antiquissimis poetarum usque invocatæ.
32 Familiæ Flaviorum.
33 Per omnia vitia Nero alter, calvus insuper erat, *sic Ausonius. Quem dixit calvum jam Roma Neronem.*
34 In mari Adriatico nutritii & capti.
35 AEdem. Ven.
36 A Græcis condita qui Syracusis advenerant, Dionysij tyrannidem fugientes. 37 Retia. 38 In Mœotide palude. 39 Solis calore æstivo. 40 Segniter fluentis propè stagnantis. 41 Mœotidis exitus in Pontum Euxinum. 42 Piscator. 43 Domitiano, qui quasi Pontifex maximus erat sacerdotum quos instituerat Albæ. vide Sat. 2. vers. 112. 44 Venum. 45 Rerum etiam levissimarum, ut algæ delatores. 46 Piscatore paupere 47 Consulari delatori. 48 Quod retineri non potest, *inquit Piscator,* donabimr libenter & cito. 49 Fisco per delatores. *vel* ne corrumpatur & computrescat. 50 Sub fine Autumni morbosi in hyemem vergentis. 51 Timentibus gentilium & propriam verbi significationem, ut cupiant ægri febres suas in quartanas mutari, quæ ut Celsus scribit neminem jugulant. Catachrestice, Sed Ptol. Flavius 17 cap. conject. & J. Ger. Vossius l. 4. Instit. Orat. assertum eunt.

Servabat

Servabat, tamen hic properat, velut urgeat 52 *Auſter.*
Utque 53 *lacus ſuperant, ubi quanquam* 54 *diruta*
ſervat
55 *Ignem Trojanum, & Veſtam colit Alba minorem:*
Obſtitit intranti miratrix turba parumper;
Ut ceßit, facili patuerunt cardine valvæ.
Excluſi expectant admiſſa 56 *obſonia* 57 *patres.*
Itur ad 58 *Atriden tunc* 59 *Picens, accipe, dixit*
Privatis majora focis, 60 *genialis agatur*
Iſte dies, propera ſtomachum 61 *lux tre ſaginis,*
Et tua ſervatum conſume in ſæcula rhombum.
Ipſe capi voluit. 62 *quid apertius?* & 63 *tamen illi*
Surgebant criſtæ: nihil eſt, quod credere de ſe
Non poſſit, cum laudatur 64 dijs æqua poteſtas.
Sed deerat piſci 65 *patinæ menſura. vocantur*
Ergo in concilium proceres, quos oderat ille,
In quorum facie 66 *miſeræ magnæq; ſedebat*
Pallor amicitiæ. primus, 67 *clamante Liburno,*
68 *Currite, jam ſedit,* 69 *rapta properabat abolla*
70 *Pegaſus, attonitæ poſitus modo villicus urbi.*
71 *Anne aliud tunc præfectis quorum optimus atque*
Interpres legum ſanctiſſimus: omnia quanquam
Temporibus diris tractanda putabat 72 *inermi*
Juſtitia. venit & 73 *Criſpi jucunda ſenectus,*
Cujus erant mores qualis facundia, mite

52 Quo flante aer calidus ambiens corrumpit piſces & carnes.
53 Ubi jam piſcator delatoribus comitatus lacus ſub mœnibus Albæ ſuperarat.
54 A Tullo Hoſtilio.
55 Ignem perpetuum & inextinctum cuſtodiendum, à Trojanis receptum morem hunc Tullus Hoſtilius Romam tranſtulit. prodigijs vero monitus Albæ reddidit, ubi tamen conſecratur Veſta, minore cum religione, quam Romæ.
57 Senatores, qui in Albania erant cum Imperatore.
58 Domitian. Imperatorem Rom. ut fuit Agamemnon Græcorum.
59 Piſcator ex agro Piceno, qui mari Adriatico adjacet.
60 Lætus ut natalis quo indulgetur Genio. *vide 2 Sat. Perſii verſ. 3.*
61 Solvere, evacuare, ut has delicias capiant. *vel.* lax. i. extendere his delicijs.
62 Quid apertius, *inquit Poeta*, hac adulatione piſcatoris?
63 Domitianus tamen hinc intumuit.
64 Reges & principes. Domitianus ſupra omnes alios, qui *Dominus & Deus noſter* appellari voluit.
65 Capax piſcis integri patina.
66 Imperatoriæ. *Erat enim Domitianus non ſolum magnæ, ſed et callidæ inopinaæque jæviliæ*, &c. Sueton. 11. c. Domit.
67 Præcone è Liburnia oriundo in concilium vocante.
68 O Proceres (clamat præco) ſedit n. ipſe Imperator.
69 Veſte feſtinanter arrepta.
70 Juriſconſultus laudatiſſimus, præfectus urbi à Veſpaſiano.
71 Neque enim ſub avaro principe Veſp. fuerunt præfecti aliud quam villici. qui omni ratione omnia undique corradebant, & tamen ex his Pegaſus erat optimus. &c.
72 Debili & languida, principis quippe ſævitiam veritus eſt.
73 Criſpus ſenex jucundus, ut *ἡσὺν μὲν ἦν Αλκυόνος, ἐς τὰ δὲ ἐσχάτα, ſapientia Lælii*, &c. Vibium Criſpum. alij Paſſienum, utrunque jucundum quidem. Quintilian. lib. 10. cap. 1. & lib. 6. cap. 2. Sueton. in Nerone. Tacit. ad cujus Annal. 22. lib. vide quæ Lipſius pro Paſſieno & Torrentius pro Vibio ad noſtrum hunc.

Ingenium:

Ingenium? maria, ac terras, populosq́ 74 regenti
Quis comes utilior, si 75 clade, & peste sub illa
Sævitiam damnare, & honestum asserre liceret
Consilium? sed quid violentius aure tyranni?
Cum quo 76 de pluviis, aut æstibus, aut nimboso
Vere locuturi fatum pendebat amici.
Ille igitur nunquam direxit brachia contra
77 Torrentem, nec civis erat, qui libera posset
Verba animi proferre, & vitam impendere vero.
Sic multas hyemes, atque 78 octogesima vidit
Solstitia, 79 his armis, illa quoque tutus in aula.
Proximus ejusdem properabat Acilius ævi (rez,
Cum 80 juvene indigno, quem mors tam sæva manet
Et domini gladijs jam designata: sed olim
Prodigio par est in nobilitate senectus.
Unde fit, ut malim 81 fraterculus esse gigantum.
82 Profuit ergo nihil miserο, quod comminus 83 ursos
Figebat Numidas, 84 Albana nudus arena
Venator. quis enim jam non intelligat artes
Patritias? quis priscum illud miretur 85 acumen
Brute tuum? facile est 86 barbato imponere regi.
87 Nec melior vultu quamvis ignobilis ibat
88 Rubrius, 89 offensæ veteris reus, atque tacendæ:
Et tamen 90 improbior 91 Satyram scribente cinædo.
92 Montani quoque venter adest abdomine tardus.
Et 93 matutino sudans Crispinus 94 amomo,
95 Quantum vix redolent duo funera. sævior illo
96 Pompeius tenui 97 jugulos aperire susurro.

74 Imperatori.
75 Domitiano, diro tyranno.
76 De rebus injucundis utcunque levibus loqui, periculosum & lethale erat.
77 *Metaph.* impetuosam Domitiani violentiam.
78 Æstiva vel brumalia, i.e. octoginta annos.
79 His cautis artibus.
80 Filio suo Domitio, *ut nonnulli autumant, nec tamen constat quis fuerit iste juvenis.*
81 Ignobilis, obscurus, ut filij terræ. Gigas n. à γῆ & γάω.
82 Juveni nil prosimulata stultitia,
83 Leones, neque n. habet sicca & arida Numidia ursos qui frigidis gaudent, teste Plinio, lib. 8. c. 36. Sed & Romani veteres rudes ex Africa advectos leones obviâ & notâ voce *ursos* dixere. ut & struthiocamelos *passeres maximos*, elephantes *Lucas bovas* vide Lips. 2. Elector. cap. 4.
84 Theatro in Albano ubi quotannis Domitianus quinquatria Minervæ celebrans feras confici. endas exhibuit.

85 Qui cum videres inter alios nobiles & fratrem tuum occidi, simulatâ stoliditate effugisti crudelitatem avunculi tui Tarquinij superbi. 86 Prisco, rudi, & simplici, non Domitiano zà què. 87 Nec lætior, æquè pallidus licet non æquè nobilis, 88 Rubrius Gallus, 89 Quod Tibiam in pueritia corruperat, *ut quidam volunt, et videtur ex sequentibus.* 90 Maledicentior castigator, *vel* nequior. 91 Nerone qui probroso carmine laceravit Quintianum ut mollem & effœminatum; Tacit. Annal. 15. 92 Montanus Curtius ventricosus. 93 Quo singulo mane ungitur. *vel* quod sub sole matutino, i. oriente nascitur. 94 Unguento ex floribus amomi. 95 Quantum impenditur funeribus duorum divitum. ceu respicias odores funeri impensos ad fœtorem ustrinæ emendandum, ceu aromata ad corpora perungenda, vel ossibus & cineribus miscenda. 96 Pompeius Ruffus sævior aperire. *Hellenismo*, 97 Jugulare reos tectâ detractione.

Et qui [98] *vulturibus servabat viscera Dacis*
Fuscus, [99] *marmorea meditatus prælia villa.*
Et cum mortifero prudens [2] *Veiento* [3] *Catullo,*
Qui nunquam [4] *visæ flagrabat amore puellæ,*
Grande, & conspectum nostro quoque tempore mon- 115
strum,
Cæcus adulator, dirusq; [5] *à ponte* [6] *satelles,*
Dignus [7] *Aricinos qui mendicaret ad axes,*
Blandaq; devexa jactaret [8] *basia rhedæ.*
Nemo [9] *magis rhombum stupuit, nam plurima dixit*
In lævum conversus: at illi dextra jacebat. 120
Bellua, sic [10] *pugnas* [11] *Cilicis laudabat, & ictus,*
Et [12] *pegma, & pueros* [13] *inde ad velaria raptos.*
Non cedit Veiento, sed ut [14] *fanaticus* [15] *æstro*
Percussus [16] *Bellona tuo divinat, & ingens*
Omen habes, inquit, magni clarique triumphi, 125
Regem aliquem capies, aut de [17] *temone Britanno*
Excidet [18] *Arviragus, peregrina est bellua, cernis*
Erectas in terga [19] *fudes? hoc defuit unum*
Fabricio patriam ut rhombi memoraret, & annos.
[20] *Quidnam igitur censes, concidatur? absit ab illo* 130
Dedecus hoc, Montanus ait, testa alta paretur,
Quæ tenui [21] *nuro spatiosum colligat orbem:*
[22] *Debetur magnus patinæ, subitusq; Prometheus.*
Argillam, atque rotam citius properate: sed ex hoc
Tempore jam Cæsar figulî tua castra sequantur. 135
Vicit digna viro sententia. noverat ille
Luxuriam [23] *imperij veterem,* [24] *noctesq; Neronis*

98 Avibus cadavera vorantibus imo præsagientibus.
99 Cornelius Fuscus à Domitiano præfectus prætorio missus est contra Dacos, à quibus magnâ acceptâ clade occisus est.
1 Inexercitatus & imperitus è delicijs & otiosa armorum meditatione ad bellum profectus.
2 Fabritius Veiento, &c.
3 Catullus Messalinus. Cujus ingenio sævo & malum cœcitatis additum. Qui à Domitiano sæpius non secus actela, quæ & ipsa cæca & improvida feruntur, in optimum quemque torquebatur. Plin. epist. 22. l. 4.
4 Nempe cœcus, & tamen amavit quod non viderat.
5 A ponte, in quo sedent stipem mendicantes, nequitiam effrontem tulisse videtur, dignior sanè ponte quàm aula principis.
6 Affecta & consiliarius principis:
7 Qui mend. à curru prætervectis clivum Aricinum in Appiâ viâ, ubi sedent mendici.
8 Verba, preces, oscula ipsa.
9 Quàm hic Catullus.
10 Quas tamen non videbat.
11 Gladiatores è Cilicia. Atræ maioris regione, *Tarcomania*, vel more Cilicis armato.
12 Eâ arte fabricatum ut per se surgeret, & in sublime crescret. J. C. Scal. 1. Poet. 21. vide quæ ad Martial. ep. 2. l. spectac.
13 Ab hoc pegmate in alta theatri velamina videtur repræsentatus fuisse Ganymedes ab aquila raptus.
14 Numine afflatus, ut Minervæ sacerdotes.
15 Propriè insectum est, quod & tabanus & asilus appellatur, armenta vexans & in fugam atque furorem agens. sumitur pro furoris stimulo à numine inesso.
16 O Minerva belli potens dea.
17 Curru aut imperio.
18 Rex Britannorum.
19 Spinas, pinnas, *Catachresis.*
20 An itaque, *inquit Imperator*, concidendum in frusta censes piscem?
21 Circuitu laterum,
22 Opus est perito aliquo figulo, qualis fuit Prometheus qui homines è luto finxisse dicitur.
23 Imperatorum.
24 Epulas Neronis, de media die in mediam noctem protractas.

Jam

Fam medias, 25 *aliamq́ famem, cum pulmo* 26 *Falerno*
Arderet. nulli major fuit 27 *uſus edendi*
Tempeſtate mea, 28 *Circeis nata forent, an*
29 *Lucrinum ad ſaxum,* 30 *Rutupinóve edita fundo*
Oſtrea callebat primo deprendere morſu.
Et ſemel aſpecti littus dicebat 31 *echini.*
Surgitur, & miſſo proceres exire jubentur
Concilio, quot 32 *Albanam dum magnus in arcem*
Traxerat attonitos, & feſtinare coactos,
33 *Tanquam de Cattis aliquid, * torviſq́* 34 *Sicambris*
Dicturus: tanquam diverſis partibus orbis
35 *Anxia* 36 *præcipiti veniſſet epiſtola* 36 *penna.*
Atque utinam his potius nugis tota illa dediſſet
Tempora ſævitiæ, claras quibus abſtulit urbi
37 *Illuſtreſq́ animas impune, &* 38 *vindice nullo.*
39 *Sed perijt poſtquàm cerdonibus eſſe timendus*
Cœperat, hoc nocuit 40 *Lamiarum cæde madenti.*

25 Incitamenta ſtomachum reſicientia & appetitum procurantia.
26 Ardente vino & è Falerno monte.
27 Peritia in ciborum delectu.
28 Rupibus ad montem Circeum in litore Campaniæ.
29 Scopulum in lacu Lucrino.
30 Promontorium & litus, à Rutupis oppido Cantiorum in Britannia dictum. Ang. *Richborow.*
31 Piſcis marini è genere cancrorum.
32 Imperator Domitianus.
33 Tanquam conſulturus de expeditione aliqua in Germanos, unam autem ſuſcepit ſponte in Cattos, alteram neceſſariò in Sarmatas, legione cum legato ſimul cæſa. Sueton, Domit. 6. cf. * *Tortiſ* hîc reponunt quidam, ſed tortè τὸν ἐμοὶ δοκοῦντα.

Neque enim hîc de crine, ut Sat. 13. aut ep. 5. Martialis, ſed de terrore è feroci pop. 34 Pop. item Germaniæ qui hodie *Gueldrienſes* dicuntur *al. Francken.* 35 Anxietatis index vel anxios reddens. 36 Subito vel triſti nuntio, hoc. n. ſignificat pennata epiſtola, ut contra laureata lætitiam, *alii* de avibus literas geſtantibus, nihil ad rem. *alii* ad veredarios reſpiciunt qui pennam in capite geſtabant vel celeritatis ſymbolum. vel ut transfert Ariſtides, ὁ πάμπαν ἀσπερ ὑπὸ πλοίων φερόμενος, in Panegyrico Romæ. καὶ πάνυ ἐοικὼς ἐρέσσειν, οὐδὲ τι προσχρῆται οὐδενὶ φορήματι. Plutarch. in Galba. 37 Viros nobiles. 38 Nemine nobilium vindictam auſo. verùm quum in ignobiles crudelitatem exercere cœpit, ab ijs occiſus eſt. 39 Sævitia in plebem exitio fuit Domitiano madenti cæde —— 40 —— Nobilium, inter quos & Ælium Lamiam nobiliſſimæ fam. virum interfecit.

SATYRA V.

Parasitum à cœnis divitum dehortatur, in quibus contemptim & sordidè & contumeliosè tractato non liceat frui, nè dum tangere delicias, quæ ipsis divitibus apponuntur. vide Luciani epist. ὑγιὰ χέρνιβ χαίρειν.

SI te propositi nondum pudet, atq; eadem est mens
Ut bona summa putes, aliena vivere quadra:
Si potes illa pati, quæ nec [1] Sarmentus iniquas
Cæsaris ad mensas, nec vilis [2] Galba tulisset;
[3] Quamvis jurato mettuam tibi credere testi.
[4] Ventre nihil novi frugalius. [5] hoc tamen ipsum
Defeciße puta, quod inani sufficit alvo:
[6] Nulla [7] crepido vacat? nusquam pons, & [8] tegetis
Dimidia brevior? [9] tantine injuria cœnæ? (pars
Tam [10] jejuna fames? cum [11] possis honestius illic
Et [12] tremere, & sordes [13] farris mordere caninis?
Primo fige loco, quod tu discumbere jussus
Mercedem solidam veterum capis officiorum. (15 rex,
Fructus amicitiæ magna * cibus: [14] imputat hunc
Et quamvis rarum, tamen imputat. ergo duos post
Si libuit menses neglectum adhibere [16] clientem,
[17] Tertia ne vacuo cessaret culcitra lecto,
Una [18] simus ait: [29] votorum summa, quid ultrà
Quæris? [20] habet Trebius propter quod rumpere somnum
Debeat, & [21] ligulas dimittere, solicitus [24] ne (num

1 Eques Romanus, scurra nobilis, Cæsaris Augusti tempore. de quo Horat. 5. Sat. 1 Lib.
2 Alter Scurra Cæsaris.
3 Licet jurès te nec pudere propositi abjecti, nec tædere harum injuriarum, credere tamen nolim.
4 Natura ventris parvo contenta est.
5 Finge tamen illud parvum non suppetere.
6 Nulla caverna, nullus pons vacat ubi liberè potius mendices quàm æquè miseram vitam agas serviliter adulando?
7 Propriè litoris vel ripæ ora quam aqua alluit: hìc locus eminens vel caverna in muro ceu ripâ, ubi sedent mendici, ut in pontibus.
8 Minor pars tegetis, qua mendici se tegunt. *Sat. 9. A tegete & baculo.* 9 Tantine æstimas cœnam illam qua tot injurias pateris? 10 Tantine cœna unde jejunus surgis? *vel* Tantine cœnam æstimas, ut ob illam has patiare injurias. 11 Alij legunt *poscis*, ut constet carmen. 12 Frigore horrere. 13 Sordidum caninum panem è farre. * *A meules meat.* 14 Imputat tibi satisfactum & relatum. *Imputare*, Suetonio, Tacito, nostro, Plinio, Quintiliano, aliisque inferioris ævi autoribus valet, *Postulare id sibi gratiæ* apponi. Tacitus eâdem mente usurpavit vocem *Jactare*. An. 6. 15 Dives patronus. 16 Te. 17 Ut sit qui tertiam culcitram suppleat in lecto quo discumbitur ad cœnam. 18 Cœnemus. sic Chremes Terentianus. *Dionysia hic sunt, hodie apud me sis volo.* 19 Est tibi jam tuorum vot. summa. 20 Tu habes amplam mercedem officiorum; quod toties summo mane & intempesto abruperis somnum ut patronum salutes & comiteris ipsum alios salutaturum. infra. v. 75. & Martial. l. 3. ep. 36. *Enallage personæ*, 21 Lig. Vestium vel calceorum ansus non ligare. 22 Ne reliqui clientes circumstantes salutent patronum, nec dum tu veneris.

Tota

Tota ſalutatrix jam turba peregerit orbem
23 *Sideribus dubijs, aut* 24 *illo tempore, quo ſe*
Frigida cirnumagunt 25 *pigri* 26 *ſarraca Bootæ.*
Qualis cœna tamen; vinum quod 27 *ſuccida nolit*
Lana pati: de conviva 28 *Corybanta videbis.*
25 29 *Jurgia proludunt: ſed mox & pocula torques*
* *Saucius, &* 30 *rubra deterges vulnera mappa,*
Inter 31 *vos quoties, libertorumque cohortem*
Pugna 32 *Saguntina fervet commiſſa lagena.*
33 *Ipſe* 34 *capillato diffuſum conſule potat,*
30 *Calcatamque tenet* 35 *bellis ſocialibus uvam,*
36 *Cardiaco nunquam cyathum miſſurus amico.*
Cras bibet 37 *Albanis aliquid de montibus, aut de*
38 *Setinis,* 39 *cujus patriam titulumq;* 40 *ſenectus*
Delevit multa veteris 41 *fuligine* 42 *teſtæ.*
35 *Quale coronati* 43 *Thraſea, Helvidiuſq; bibebant,*
44 *Brutorum, & Caſſi natalibus.* 45 *Ipſe capaces*
46 *Heliadum cruſtas,* 47 *& inæquales beryllos*
48 *Virro tenet phialas: tibi non committitur aurum,*
Vel ſi quando datur, cuſtos affixus ibidem,
40 *Qui numeret gemmas,* 49 *ungueſq; obſervet acutos.*
50 *Da veniam, præclara illic laudatur iaſpis.*
Nam Virro (ut multi) gemmas ad pocula transfert
51 *A digitis, quas in* 52 *vaginæ fronte ſolebat*

23 Diluculo, dubiâ luce.
24 Ipſâ nocte.
25 Quia polo vicinioris.
26 Plauſtra ſeptentrionalia ſigni urſum majorem inſequentis, Arctophylacis.
27 A ſudore recens lana & liquorem quaſi ſitiens, vel præparanda & imbuenda vino quò melius ſumat purpuram, vinum tamen hoc non imbibat.
28 Temulentum, inſanum, inſtar Corybantis Cybeles ſacerdotis caput rotantem.
29 Et convitia proludia ſunt pugnæ.
* Non vino tantum, ſed & poculo.
30 Cruentata.
31 Clientes paraſitos.
32 Fictili è Sagunto in Hiſpania.
33 Patronus contra.
34 Antiquo, antiqui enim Romani erant intonſi. fortè Lucilium Opimium innuit, quo conſule diffuſa ſunt vina quæ in ducenteſſimum annum ſervata fuerint.
35 Sext. Julio Cæſare & M. Philippo Coſſ. movebatur bellum cum ſocijs, quos civitate donare contendebat Liv. Druſus. Luc. Flor. l. 3. c. 17. hoc a. anno optimum diffuſum eſt vinum. 36 Laboranti cordis dolore, vel ſtomachi vitio ab humore acri vellicante & rodente, cui medicina à vino. 37 Vinum Albanum. 38 Montibus juxta Setiam opp. Campaniæ. 39 Gypſatis picatiſque amphoris à cervicibus affixa erant pittacia cum inſcriptione ubi natum ſit vinum, & quo conſule conditum. Petron. 40 Vetuſtas. 41 Mucore & ſitu. 42 Vaſis fictilis, quo vinum conditum ſervabatur. 43 Pætus, & Helv. Priſcus gener ipſius, (de quorum ſtudio libertatis & conſtantia, legi Suetonium & Tacitum in Nerone) libertatis ſtudio & odio tyrannidis celebrabant ſolennem memoriam. — 44 — Junij Br. qui Tarquinium expulit & D. Junij Br. & Caſſij qui Cæſarem confoderunt. floribus autem coronati convivabantur veteres. vide cauſam in notis ad Senecæ Thyeſt. v. 944. 45 Ipſe Virro, i. patronus dives. 46 Phialas ex electro aquis induratas è gummi & lacrymis Heliadum Phaetontis ſororum in alnos, ſive ut alij fabulantur, in populos verſarum. 47 Aureas phialas aſperas è Beryllis ſexangulâ formâ politis ad ſplendoris repercuſſionem. Plin. l. 37. c. 5. Al. *berillis*. ut ſint phialæ aſperæ berillis gemmiſq; alijs. 48 Servus qui manus tuas obſervet. 49 Tuos ungues aduncos, nequid abradas. 50 Nec injuriam, namque — 51 Ex annulis. 52 Manubrio enſis.

Ponere zelotypo 53 *juvenis* 54 *prælatus* 55 *Hiarbæ.*
Tu 56 *Beneventani sutoris nomen habentem*
Siccabis calicem naſorum quatuor, ac jam
Quaſſatum & 57 *rupto poſcentem ſulfura vitro.*
Si ſtomachus domini fervet vinoq; cibisque,
Frigidior Geticis petitur 58 *decocta pruinis.*
Non eadem 59 *vobis poni modò vina querebar:*
Vos aliam potatis aquam, tibi pocula 60 *curſor*
Getûlus dabit, aut nigri manus 61 *oſſea Mauri,*
Et cui per mediam nolis occurrere noctem,
Clivoſæ veheris dum per 62 *monumenta Latinæ.*
63 *Flos Aſiæ ante ipſum, pretio majore paratus*
Quàm fuit & Tulli cenſus pugnacis, & 64 *Anci,*
Et ne te teneam, Romanorum omnia regum
Frivola, quod cum ita ſit, tu 66 *Getûlũ Ganymedem*
Reſpice, cùm ſitiens neſcit tot millibus emptus
Pauperibus miſcere puer. ſed forma, ſed ætas
Digna 67 *ſupercilio. quando ad te pervenit ille?*
Quando vocatus adeſt 68 *caldæ, gelidæq; miniſter?*
Quippe indignatur veteri parere clienti,
Quodq; aliquid poſcas, & quòd ſe ſtante recumbas.
Maxima quæque domus ſervis eſt plena ſuperbis.
Ecce alius quanto porrexit murmure panem
69 *Vix fractum, ſolidæ jam mucida fruſta* 70 *farinæ,*
Quæ genuinum agitent, non admittentia morſum.
Sed tener & niveus, mollíq; ſiligine factus
Servatur domino, dextram cohibere memento:
Salva ſit 71 *artoptæ reverentia. finge tamen te*
72 *Improbulum,* 73 *ſupereſt illic qui* 74 *ponere cogat:*
* *Vin' tu conſuetis audax conviva* 75 *caniſtris*
Impleri, paniſq; tui noviſſe colorem?

93 AEneas cujus *ſtellatus iaſpide fulva Enſis erat:* Virg. 4. AEneid.
54 Ab Eliſa.
55 Regi Lybiæ.
56 Vitreum calicem quatuor roſtra velut naſos habentem, qualem habuit ſutor Beneventanus Vatinius, à quo calices ejuſmodi vitrei dicti ſunt Vatiniani, vide quæ ad Martial. ep. 96, l. 14.
57 Rupta n. vitrea ſulphuratis permutabantur, vide quæ ad Martial. ep. 42. l. 1.
58 Aqua decocta & vitris demiſſa in nives ut refrigeretur. Plin. l. 31. c. 3. Neronis inventum Sueton. Ner. 48. c. *vel* ſimpliciter, nivis Scythicæ æmula.
59 Clientibus paraſitis. *Emphatice.*
60 Fuſcus è Numidia curſor. A *Laguay,*
61 macilentæ & ſiae pulpa.
62 Vide 1. Sat. in calce.
63 Pocillator formoſus, pincerna ex Aſia, qualis Jovi raptus Ganymedes.
64 Tertij & quarti Regum. Rom.
65 Utenſilia & ſupellex Rom. Regnm inferiorâ ſunt hujus pueri pretio.
66 Ironicè contraria miſcet, ut ſæpè.
67 Faſtu, ut te contemnat.
68 Aquæ.
69 Qui ita vetuſtate induruit ut vix frangi poſſit. 70 Panis ex farina. 71 Diſpenſatoris panis, ex ἄρτος: **panis &** ὀπτόμαι video, cujus reverentiam cave ſis ne violes, ſanſus panem domino cœtum ſumere. 72 *Sævum.* 73 Artoptes, 74 Deponere panem illum candidum, * Ait artoptes. 75 Pane. Metonym. contin.

76 *Scilicet*

Scilicet hoc fuerat propter quod sæpe relictæ
Conjuge per montem aduersum, gelidasq; cucurri
Esquilias, fremeret sæva cum grandine verum
Jupiter, & multo stillaret penna nimbo?
Aspice quàm longo distendat pectore lætum
Quæ fertur Domino squilla, & quibus undiq; septa
Asparagis, qua despiciat conuiua cauda,
Cum venit excelsi manibus sublata ministri.
Sed tibi dimidio constrictus gammatus olivo
Ponitur exigua feralis cœna patella.
Ipse Venafrano piscem perfundit ut his, qui
Pallidus offertur misero tibi caulis, olebit
Laternam: illud enim vestris datur alveolis, quod
Canna Micipsarum prora subvexit acuta;
Propter quod Romæ cum Boccare nemo lavatur,
*Quod tutos etiam facit à serpentibus * atris.*
Mullus erit domino, quē nisi Corsica, vel quem
Tauromenitanæ rupes; quando omne peractum
est,
Et jam defecit nostrum mare, dum gula sævit
Retibus assiduis penitus scrutante macello
Proxima, nec patitur Tyrrhenum crescere piscem.
Instruit ergo focum provincia, sumitur illinc
Quod captator emat Lænas, Aurelia vendat.
Virroni muræna datur, quæ maxima venit
Gurgite de Siculo: nam dum se continet Auster,
Dum sedet, & siccat madidos in carcere pennas,
Contemnunt mediam temeraria lina Charybdim.

76 *Cluentis, mammarum verba.*
77 Media nocte.
78 Collem Romæ ventis expositum.
79 Aer.
80 Impleat. Martial. epig. 60. l. 3.
81 Condita & circumdata herbis delicatis.
82 Altè lata deorsum in mensam asiciat.
83 Semiplenus. *Spent.*
84 E marini cancri specie
85 Ovis suis, vel quibus conditur.
85 Nuda & jejuna instar cœnæ ferialis.
87 Oleo optimo ex agro Venafrano in Campania.
88 Languens, flaccidus.
89 Præ se feret odorem olei vilissimi, quod adhibetur lucernis, quali ungebatur *fraudatis Nasta lucernis.* Horat. & videtur alludere ad illud in Demosthenem jactatum τὸν λύχνον ὄζει.
90 Patinis ligneis.
91 Navicula. a *Canna*, vel dolioluin è cannis accumulatum formâ pyramidali.
92 Afrorum, à Micipsa rege.
93 Navi,
94 Cum Numi a aliquo vel Afro, a *Boccare rege Mauro-rum denom.* 95 Cujus olei odorem tetrum non ferunt serpentes. * *Afris.* legit Jan. Rutgersius. var. lect. l. 2. c. 17. Horat. l. 2. Sat. ult, *velut illis Canidia afflasset, pestor serpentibus atris.* Et od. Nec *Mauris animosum mitior anguibus.* 96 Insula in mari Ligustico. 97 Rup. juxta Tauromininm oppid. Siciliæ. 98 Exhaustum, exinanitum, 99 Piscatore quovis è macello. 1 Maria. 2 In mari Tyrrheno. i. infero. 3 Piscibus instr. focum & culinam nostram. 4 Pisces quos emptos heredipetæ orbis donent, 5 Mulier quæ pisces Venditat, — *vel* dives orba quæ datos ab heredepetis pisces vendit. 6 AEolio antro. & pennas *ex figmento Poetæ: madidas* Notus *evolat alis.* Ovid. 1. Metam. ut *AEolio in carcere*, 10. Sat. v. 120. ex Virg. 2. AEneid. *clauso ventorum carcere.* 7 Piscatores cum linis & retibus. 8 Vorticem infretto inter Siciliam & Italiam.

Vos anguilla manet longæ [9] *cognata colubræ,*
Aut [10] *glacie aſperſus maculis* [11] *Tiberinus, & ipſe*
*Vernula riparum pinguis * torrente cloaca,*
Et ſolitus mediæ [12] *cryptam penetrare Suburræ.*
[13] *Ipſi pauca velim, facilem ſi præbeat aurem.*
Nemo petit, modicis [14] *quæ mittebantur amicis*
A [15] *Seneca, quæ* [16] *Piſo bonus, quæ * Cotta ſolebat*
Largiri. namque & [17] *titulis, & faſcibus olim*
Major habebatur donandi gloria. ſolum
Poſcimus, ut cœnes civiliter: hoc face, & eſto:
Eſto (ut nunc multi) dives tibi, pauper amicis.
Anſeris ante ipſum magni [18] *jecur, anſeribus par*
[19] *Altilis, &* [20] *flavi* [21] *dignus ferro Meleagri*
Fumat [22] *aper. poſt hunc raduntur tubera, ſi ver*
Tunc erit, & facient [23] *optata tonitrua cœnas*
Majores. tibi habe frumentum, [24] *Aledius inquit,*
[25] *O Libye, disjunge boves, dum tubera mittas.*
[26] *Structorem interea, ne qua* [27] *indignatio deſit,*
Saltantem ſpectas, [28] *& Chironomonta* [29] *volanti*
Cultello, donec peragat [30] *dictata magiſtri*
Omnia. [31] *nec minimo ſanè diſcrimine refert*
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.
Ducêris planta, velut ictus ab Hercule [32] *Cacus,*
Et ponêre foris, ſi quid tentaveris unquam
Hiſcere, [33] *tanquam habeas tria nomina. quando propinat*
Virro tibi, ſumitq; tuis contacta labellis
Pocula? quis veſtrûm temerarius uſque adeo, quis
Perditus, ut dicat regi, bibet plurima ſunt, quæ

9 Ejuſdem formæ & generis, quam cum colubro coire ferunt, ut & murænam.
10 Maculoſus, cui dorſum ex albo cœruleum eſt, venter candidus nigris maculis conſperſus, qui notæ deterioris eſt. melioris *Lanus.*
11 Præſtantiores ſunt in Nare fl. piſces quam in Tiberi. Galen. ἐφίζανα.
* *Torpente* legendum putat Jan. Rutgerſius va. lect. l. 2. c. 17.
12 Cavernas & meatus ſubterraneos, per quos ſordes è Suburra, & tota urbe defluunt in. Tiberim.
13 Virroni, patrono divitis & avaro.
14 Qualis munera.
15 Annæo Sen. Neronis præceptore, opt. & ſanctiſſimo viro.
16 Piſo Calphurnius & * Aurelius Cotta viri liberales.
17 Munificentiam & liberalitatem exercere apud majores noſtros majorem habebat gloriam quàm titulis nobilitatis ſplendere aut magiſtratus & dignitates adipiſci.
18 Mulſo, lacte ficu & carica fartum, vide Martialis ep. 78. l. 13.
19 Gallina vel anas.
20 Formoſi vel pulchricomi.
21 Non minor apro Calydonio quem occidit Meleager. 22 Integer appoſitus fumat. 23 Luxuriosis optata, tonitruis enim tubera naſcuntur copioſe. Plin. 19. l. 3. c. 24 Guloſus quidam. 25 O Africa ne exerceas terram ad fruges, modo mittas tubera. 26 Carptor. vide Sat. 11. vet 136. 27 Ne qua indignationis cauſa tibi deſit. 28 Manibus geſticulantem artificioſe, *Proceſſiſſatim ſaltor, & ad Symphoniam ita geſticulatus laceravit obſonium, ut*, &c. Petron. vide Sat. 11. v. 136. 29 Agiliter verſato. 30 Incidendo fercula, ut docuit magiſter Tripherus. Sat. 11. v. 137 31 Ironicè. 32 Gigas qui boves Herculis abegerat, quem Hercules pedibus exantro protraxit. Virg. 8. AEneid. 33 Tanquam ſis nobilis, ingenuus Romanus, liberq́ue, cui eſt prænomen, nomen, cognomen. *vide Politianum. 31, cap. Miſcel.*

Non

Non audent [34] homines pertusa dicere læna.
[35] *Quadringenta tibi si quis deus, aut* [36] *similis dijs*
Et melior [37] *fatis donaret,* [38] *homuncio, quantus*
Ex nihilo fieres? quantus Virronis amicus!
[39] *Da Trebio, pone ad Trebium, vis frater ab istis*
Ilibus? [40] ô nummi vobis hunc præstat honorem,
Vos estis fratres. *dominus tamen,* [41] *& domini rex*
Si vis tu fieri, [42] *nullus tibi parvulus aula*
Luserit Æneas, nec filia dulcior illo.
Jucundum & charum sterilis facit uxor amicum.
Sed tua nunc [44] *Mycale pariat licet & pueros tres*
In gremium patris fundat: simul ipse loquaci
Gaudebit [45] *nido,* [46] *viridem thoraca jubebit*
Afferri, minimasq; nuces, assemq; [47] *rogatum,*
Ad mensam quoties [48] *parasitus venerit infans.*
Vilibus [49] *ancipites fungi ponentur amicis,*
Boletus domino. sed qualem [50] *Claudius edit,*
Ante [51] *illum uxoris, post quem nil amplius edit.*
Virro sibi, & reliquis [52] *Virronibus illa jubebit*
Poma dari, quorum solo pascaris odore,
[53] *Qualia perpetuus Phæacum autumnus habebat,*
Credere quæ possis surrepta [54] *sororibus Afris.*
Tu [55] *scabie frueris mali, quod in aggere rodit,*
[56] *Qui tegitur parmâ & galeâ, metuensq; flagelli*
Discit [57] *ab hirsutâ jaculum torquere capellâ.*

34 Pauperes quibus detrita sit & lacera chlamys. Τοὺς γὰρ πανίοις διαπεφυραμένους ῥάκεσιν, ut inquit Theognis.
35 Sestertia, i. censum equestrem, nostræ monetæ, 3125. l.
36 Heros vel homo bene ficus.
37 Quam tua fata.
38 Tu prius homuncio vilis, quanto mox fores in precio apud ipsum?
39 *Imperaret struthocori dives his verbis.*
40 *Inquit Poeta*, hoc nummis præstat non homini.
41 Virronis dominus & rex.
42 Sis orbus, nullus tibi filius sit. ex quarto Æneidos usurpat hæc Didonis verba: *Si quis mihi parvus in aula luderet Æneas.*
43 Tibi charior quàm Virro captator dives.
44 Uxor.
45 Loquaci pueritiâ, i. pueris delectari videbitur, quos tamen nullos optat. *Metaph.*
46 Levia tamen ijs munuscula dabit, quia tu dives es. 47 A puero rogatum ad poma, nuces & nugas emendas. 48 Petens cibum aut munuscula. 49 Periculosi plerumque & lethales. immenso exemplo in crimen inducti, veneno Tib. Claudio principi per hanc occasionem à conjuge Agrippina dato. Plin. l. 22. c. 22. 50 Claudius, imperator quintus. 51 Ab Agrippina uxore venenatum, vide Sat. 6. vers. 621. 52 Sui similibus divitibus. 53 Qualia nata in perpetuò virentibus & fructiferis hortis Phæacum, quorum rex Alcinous, canit Homerus & antiquitas omnis. 54 Atlantis filiabus, sc. aurea mala ex horto Hesperidum in Africa. 55 Scabioso malo. 56 Tyro. 57 A Centurione qui exercet tyrones, Capellâ nominato, hirsuto instar capellæ, *vel* induto sago Cilicio. *alii* ab amento è corio capellæ. *Brodæ.* Mjc l. 9. c. 1. ab arcu è cornibus caprinis. Similam intelligit Jan. Rutgersius, quæ lucelli causa ab agyrtis jaculo institui solet. Martial. l. 14. epist. 202. bardocucullo tecta, Martial. parmâ & galeâ tecta, atque capro insidens, flagello assueta officijsque sui admonita. vide Rutgersij var. lect. l. 3. c. 15. & vetus Pithœi Scholiastes habet annotationem; *quale sinus manducat*, Cui subscribit secunda cogitatio C. Barthij S. c. 11. l. Adversaliâ à priore suâ ad Claudianum in 4. Cons. Honorij. Ubi exercerì tyrones instituique dixerat ferendis capellis quæ montes conscenderant, quasi præludijs adversus murorum propugnatores.

Forsitan

Forſitan impenſæ Virronem parcere credas:
*Hoc agit, ut doleas. nam * quæ comœdia? mimus*
Quis melior plorante gula? ergo omnia fiunt,
Si neſcis, ut per lacrymas effundere bilem
Cogaris, [58] preſſoq; diu ſtridere molari.
Tu tibi liber homo, & regis conviva videris.
Captum te nidore ſuæ putat ille culinæ.
*Nec male conjectat. * quis enim tam nudus, ut illum*
Bis ferat, [59] Hetruſcum puero ſi contigit aurum?
Vel [60] nodus tantùm, & ſignum de paupere loro?
Spes bene cœnandi vos decipit. [61] ecce dabit jam
Semeſum leporem, atque aliquid de clunibus apri.
Ad nos jam veniet minor [62] altilis: [63] inde parato
Intactoq; omnes & ſtricto pane tacetis.
Ille ſapit, qui te ſic utitur [64] omnia ferre
Si potes: & debes, [65] pulſandum vertice raſo
Præbebis quandoque caput, nec dura timebis
Flagra pati, his epulis, & tali dignus amico.

* *Ridiculus equi nullus eſt, quem quando eſurit.* Gelaſinus paraſitus apud Plautum in Sticho.
58 Irâ frendere.
* Quis enim tam pauper ac miſer eſt, cui vel ingenuo vel libertino contigit libertas, ut hæc pati poſſit.
59 Mos bullæ aureæ geſtandæ ab Etruſcis ſumptus eſt. vide Perſij Sat. 5. v. 31.
60 Tenniores & libertinæ conditionis, coriaceam bullam vel nodum gerebant.
61 Vos tamen abjecti aſſeclæ conceptis ſpem de reliquijs ferculorum, quibus inhiantes dicitis apud vos, *Ecce dab.* &c.
62 Gallina ſaginata.
63 *Inquit Poeta*, non tangitis panem adſtrictum duritie, vel appoſitum tantùm, Metaph. à gladio ſtricto, dum expectatis illas dapes, ſed fruſtra. 64 Omnia ſer ſi pot. quæ paraſitis eveniunt, et quidem debes. 65 Omnibus contumelijs & plagis excipient te, tuo merito, qui ferre illa vellis, perinde ac ſi malè tonſus aut raſus ſervus eſſes, vel paraſitus plagipatida. Viliores autem ſervos per ignominiam ſemiraſos habebant.

SATYRA VI.

Vrſidium Poſthumum ab uxore ducenda diſſuaſurus, acriter ſatis inſurgit in mulierum ludos ſcenicos, libidines, ſuperbiam, Græcæ linguæ, liberalium artium, critices, politices, imò gladiatoriæ inverecundam affectationem, ſupercilioſum in maritos imperium, crudelitatem, temulentiam, ſuperſtitionem denique & veneficia.

Credo pudicitiam [1] Saturno rege moratam
In terris, viſamq; diu, cùm frigida parvas
Præberet ſpelunca domus, ignémque, laremque,
Et pecus, & dominos communi clauderet umbra:
Sylveſtrem

1 Seculo aureo, ſimplici.

Sylveſtrem montana torum cum ſterneret uxor
Frondibus, & culmo, vicinarumq́ feranum
Pellibus: haud ſimilis tibi [2] Cynthia, nec tibi, [2] cujus
Turbavit nitidos extinctus paſſer ocellos:
Sed potanda ferens infantibus ubera magnis,
Et ſæpe horridior [4] glandem ructante marito.
Quippe aliter tunc orbe novo, cæloq́ [5] recenti
Vivebant homines, qui [6] rupto robore nati,
[7] Compoſitiq́ luto [8] nullos habuere parentes.
Multa pudicitiæ veteris veſtigia forſan, (nondum
Aut aliqua extiterant & [9] ſub Jove, ſed Jove [10]
Barbato, nondum Græcis jurare paratis
[11] Per caput alterius, cum furem nemo timeret
Caulibus, aut pomis, & [12] aperto vivcret horto.
Paulatim deinde ad ſuperos [13] Aſtræa receſſit
[14] Hac comite, atque duæ pariter fugêre ſorores.
Antiquum, & vetus eſt alienum Poſthume lectum
[15] Concutere, atq; [16] ſacri genium cõtemnere fulcri.
Omne aliud crimen mox ferrea protulit ætas:
Viderunt primos argentea ſecula [17] mœchos.
[18] Conventü tamen & pactü, & ſponſalia [19] noſtra
Tempeſtate paras: jamq́ [20] à tonſore magiſtro
Pecteris, & [21] digito pignus ſortaſſe dediſti.
Certè ſanus [22] eras. uxorem Poſthume ducis?
Dic qua [23] Triſiphone, quibus exagitare [23] colubris?
Ferre potes dominam ſalvis [24] tot reſtibus ullam?
Cùm pateant altæ [25] caligantesque [26] feneſtræ?
Cùm tibi vicinum ſe præbeat [27] Æmilius [28] pons?
Aut ſi de multis nullus placet exitus; illud
Nonne putas melius, quòd tecum puſio dormit?
Puſio qui noctu [29] non litigat, exigit à te

2 Culta & elegans amica Propertii.
3 Lesbia, Catulli amica, effuſe lacrymans de morte paſſerculi. *meæ puellæ Flendo turgiduli rubent ocelli.* Catull.
4 Qua avidè veſcebatur.
5 Recens extructo & ab clementis nuper ſecreto.
6 Ex figmento poetico. Virg. *Genſque virum truncis et rupto robore nata,*
7 Adeo vel à Prometheo efficti.
8 Terræ filij.
9 Ætate argentea.
10 Nondum adulto & adultero.
11 Parentum, liberorum, aut aliorum quos charos habebant, quæ ſolennis jurandi formula, ait &, per ſuum caput.
12 Incuſtodito, ſepimentis haud munito.
13 Juſtitia Aſtræi Titanos & Auroræ filia.
14 Pudicitia.
15 Aſcendere, violare.
16 Conjugalis tori præſidem. Synecd. *fulcri quo fulcitur lectus.*
17 Jovem, Neptunum, Martem, Apollinem, Mercurium, &c.
18 Amicorum, ſuperſponſa ibus.
19 Hac ætate maximè adulterâ
20 Ut nitidior placeas uxori futuræ.
21 Sponſæ annulum.
22 Prius, antehac ſapuiſti, jam dementas, imò furis, vel lege interrogatoriè; *Certe ſanus erat?* 23 Furiâ ultrice ὀρεστιάδι, i. colubris crinitâ. 24 Quibus te potius ſuſpendas. 25 Quæ caliginem oculis obducant propter altitudinem, *vel*, noctis tenebras, 26 Vnde te præcipitare poſſis. 27 AM AEmilio Scauro conditus, 28 Unde te in Tiberim immergas. 29 Quod uxor facit. infra v. 269.

Nulla

Nulla jacens illic mutuſcula, nec queritur quòd
Et 31 *lateri parcas, nec quantum juſſit,* 32 *anheles.*
Sed placet Urſidio 33 *lex Julia:* 34 *tollere dulcem*
Cogitat heredem, caſturus 35 *turture magno,*
36 *Mullorumq; jubis,* 37 *& captatore macello.*
Quid fieri non poſſe putes, ſi jungitur ulla
Urſidio? ſi mœchorum 38 *notiſſimus olim*
Stulta 39 *martiali jam porrigit ora capiſtro,*
40 *Quem toties texit perituri ciſta Latini?*
Quid? quòd & 41 *antiquis uxor de moribus illi*
Quæritur: 42 *ô medici mediam pertundite venam:*
* *Delitias hominis:* 43 *Tarpejum limen adora*
Pronus, & 44 *auratam* 45 *Junoni cæde juvencam,*
Si 46 *tibi contigerit capitis matrona pudici.*
Paucæ adeo 47 *Cereris vittas contingere dignæ,*
Quarum non timeat pater 48 *oſcula.* 49 *necte coronam*
Poſtibus, & denſos per limina tende corymbos.
Unus 50 *Iberinæ vir ſufficit? ocyus illud*
Extorquebis, ut hæc oculo contenta ſit uno.
Magna tamen fama eſt 51 *cujuſdam rure paterno*
Viventis, vivat 52 *Gabijs, ut vixit in agro,*
Vivat 52 *Fidenis, & agello cedo paterno.*
Quis tamen affirmat, nil actum in montibus, aut in
Speluncis? 53 *adeón' ſenuerunt Jupiter & Mars?*
54 *Porticibuſne tibi monſtratur fœmina* 55 *voto*
Digna tuo? 56 *cuneis an habent ſpectacula totis*
Quod ſecurus ames, quodque inde excerpere poſſis?
57 *Chironomon Ledam molli ſaltante Batillo*

31 Quod nimia libidine exhauſtum lædatur.
32 Te clinopale & nocturna opera deſatiges.
33 In adulteros lata.
34 Suſcipere & educare.
35 Avi. *vel potius* piſce, *quia magno.*
36 Jubatis & barbatis mullis.
37 E taliis abſonijs quæ à captatoribus è macello empta orbis donantur.
38 Urſidius.
39 Conjugali vinculo, freno.
40 Qui ſæpius periturus, ſupervenientemarito ab ejus adultera uxore caſta tectus fuerit, quale furtum in mimo vidimus Latinum mimum repræſentantem.
41 Pudica & caſta.
42 Ne inſaniat. Si delirans manum porrigere detrectet, vena in fronte ſecetur, &c. Paulus AEgineta 3. l. cap. de phreneticis, & AEtius, l. 6. c. 8.
* O delicatum hominem Urſidium, qui tam inſignis adulter poſſis caſtam ſperare uxorem.
43 Jovem Capitolinum in introitu arcis Tarpeiæ.
44 Auratis cornibus.
45 Conjugij præſidi pronubæ, in pellices & adulteros ſævæ.
46 Tam inſigni adultero. 47 Cujus myſteria non niſi caſtis fœm. ſunt celebranda. 48 Tanquam baſia & ſuavia impudica, potius quam pia oſcula. 49 Quod fieri ſolitum nuptiarum die 50 Sponſæ Urſidij, *vel* cujus *in* urbe educatæ. 51 Quæ pudicè vixit ruri. Nec tamen credo victuram illam æquè pudicam, ſi viderit ſemel urbis mores corruptos. 52 Vilibus oppidis caſte ut prius in agro, quod ſi non poſſit, multo minus Romæ, 53 Nec deſunt corruptores virginum etiam in agris. 54 Pompeij, Liviæ, vel Iſidis, in quibus ſpatiantur mulieres. 55 Qualem tu velis, pudicam. 56 Sedibus theatri. 57 Saltationem manibus geſticulantis Ledæ repræſentante mimo. Mimi autem ſaltantes ad numerum, manuum, pedum, totius corporis geſtu, ſingula cantici verba, omnes perſonæ, quam ſubſtinebant, geſtus exprimebant.

Tuscia[58] *vesicæ non imperat*,[59] *Appula*[60] *gannit*
Sicut in amplexu,[61] *subitum & miserabile, longum*
Attendit Thymele, Thymele tunc rustica discit.
[62] *Ast aliæ, quoties aulæa recondita cessant,*
Et vacuo clausoq́;[63] *sonant fora sola theatro,*
[64] *Atque à plebeis longè* [65] *Megalesia*,[66] *tristes*
[67] *Personam* [67] *thyrsumq́; tenent, &* [67] *subligar*
[68] *Acci:*
[69] *Urbicus* [70] *exodio risum movet* [71] *Atellanæ*
Gestibus Autonoes;[72] *hunc diligit Ælia pauper.*
[73] *Solvitur his magno comœdi*[74] *fibula.* [85] *sunt, quæ*
Chrysogonum cantare vetent. Hispulla tragœdo
Gaudet. an expectas,[76] *ut Quintilianus ametur?*
Accipis uxorem, de qua citharœdus Echion, (les.
Aut[77] *Glaphyrus fiat pater, Ambrosiusq́;*[78] *chorau-*
Longa per angustos figamus[79] *pulpita vicos,*
Ornentur postes, & grandi janua[80] *lauro,*
Ut testudineo tibi[81] *Lentule*[82] *conopæo*
Nobilis Euryalum myrmillonem[83] *exprimat infans.*
Nupta,[84] *Senatori comitata est Hippia*[85] *Ludum*
Ad[86] *Pharõ, &*[87] *Nilũ*,[88] *famosaq́;*[89] *mœnia Lagi,*
[90] *Prodigia & mores urbis damnante*[91] *Canopo.*

58 Rustica.
59 Non continet urin. infra. vers. 318.
60 Gannitu & murmure libidinosum fatetur affectum.
61 Sub. mis. long, gestus & motus quos exprimit mimus. Barthius l. 24. advers. *subas & miserabile longum.*
Attend. emendat. ex Apulei versu: *Inter gannitus et subauris vocular.*
62 *Longo vero ludorum interstitio et ipsa histrionicam exercent, ac mimorum vestes contrectant.*
63 Forensibus causis & judiciis.
64 Ubi nimis diu cessare videntur ludi, & post plebeios ludos diu expectata dominis his desiderantibus non exhibentur Megalesia: ipsæ tractant & exercent ludos.
65 Circenses ludi magnæ matri Deûm consecrati.
66 Spectaculorum desiderio.

67 Ornamenta & arma histrionica. Subligaculum autem ἑξωμα, erat pudendorum velamen: neque tamen fœmora contegebat, ut brachiæ, ἀναξυρίδες, quæ ob id semiaalia. dicuntur. 68 Mimi, seu poetæ. 69 Cantor seu mimus. 70 Vide Satyr. 3. vers. 125. 71 Fabulæ jocularis ab Atella urbe Oscorum dictæ, & de Antonoe Cadmi filia scriptæ. 72 Hos exodiarios pauperculæ amant. 73 Aliæ magno emunt concubitum comœdorum solutâ fibula — 74 — Quæ virilia coercent ut abstineant à Venere, & vocem conservent. vide quæ ad Martialis ep. 81 l. 17. 75 Aliæ citharœdum pelliciunt ad libidinem cujus usu rauceſcit. 76 Ut maritus cantetur. 77 Citharœdos idem. 78 Qui in choro tibijs canit. 79 Erige per vicos, ô nobilis, pulpita, in quibus nuptiarum tuarum ludi agantur — 80 — Frondibus & ramis laureis ad celebritatem nuptiarum ornato postes & januam, ut in gremium tuum effundat mœcha uxor liberos ex gladiatore, aliquo citharœdo, seu histrione. *Ironica permissio, satis amara.* 81 Nobilis, *vel* lanista è nobili factæ, ut Lentulus, cui ex tuis gladiatoribus pariat uxor tot gladiatores. 82 Lecto vel cunis velo coopertis, ad arcendos culices, quod velum conopeum dicitur à κώνωψ, culex. 83 Vultu & imagine referat. 84 Fabricio. Veientoni, de quo Sat. 4. v. 113. nupta Hippia. quod nomen fictum esse vult Nicolaus Loensis ab ἵππος propter libidinem. *Scilicet ante omnes furor est insignis equarum.* Virg. 3. Georg. 85 Sergium gladiatorem. 86 Insulam Alexandriæ junctam ponte. 87 Fl. AEgypti. 88 Propter luxum & molles delicias infamia: 89 Alexandriam à Lago patre Ptolomæi qui Alexandro in AEgypto & Africa successit, regnatam. 90 Prodigiosam hanc Hippiæ & urbis nostræ libidinem, execrantibus ipsis AEgyptijs lascivis. 91 Civitate AEgypti impurissima. 1. Sat. v. 26. 92 Hippia.

Im-

Immemor illa domus, & conjugis, atque sororis,
Nil patriæ indulsit: ploranteſque improba natos,
Utq; magis ſtupeas: 93 *ludos* 94 *Paridemq; reliquit.*
Sed quanquam in magnis opibus, 95 *plumaq; paterna*
Et 96 *ſegmentatis dormiſſet parvula cunis,*
Contempſit pelagus: famam contemſerat olim,
Cujus apud molleis minima eſt jactura 97 *cathedras.*
98 *Tyrrhenos igitur fluctus,* 99 *latrq; ſonantem*
Pertulit ionium conſtanti pectore, quamvis
Mutandum toties eſſet mare. juſta periclí
Si ratio eſt, & honeſta timent, pavidòque gelantur
Pectore, nec tremulis poſſunt inſiſtere plantis,
Fortem animum præſtant rebus quas turpiter audent.
Si jubeat conjux durum eſt conſcendere navim:
Tunc 1 *ſentina gravi, tunc ſummus* 2 *vertitur aër.*
Quæ mœchum ſequitur, ſtomacho valet. illa maritum
Convomit, hæc inter nautas & prandet, & errat
Per puppim, & duros gaudet tractare rudentes.
Qua tamen exarſit forma? qua capta juventa eſt
Hippia? quid vidit propter quod 3 *Ludia dici*
Suſtinuit? nam 4 *Sergiolus jam* 5 *radere guttur*
Cœperat, & 6 *ſecto* 7 *requiem ſperare lacerto.*
Præterea multa in facie deformia, ſicut
Attritus galea, mediiſq; in naribus ingens
* *Gibbus, & acre malum ſemper ſtillantis ocelli:*
Sed gladiator erat, facit hoc illos 8 *Hyacinthos,*
Hoc pueris, patriæq; hoc prætulit illa ſorori,
Atque viro. ferrum eſt, quod amant. 9 *hic Sergius idem*
Acceptâ rude, cœpiſſet Veiento videri.

93 Circenſes, quos omni Romanorum conditioni maximè in votis & delicijs, eſſe, ubique arguit, Sat. 10. v. 81. Sat. 11. v. 53.
94 Scenicos ludos, fuit autem Paris pantomimus Domitiano charus, ſuvenali exilij cauſa.
95 Molli & tenerâ educatione.
96 *Garded* Sat. 2. v. 124.
97 Fœminas quæ mollibus cathedris vectantur aut ſedent. Cathedra enim propriè eſt ſella muliebris, quæ diſcreta à virili. Lip. 1. Elect.
98 Fluctus maris inferi à Tyrrheno litore nominati.
99 Maris Jonij fluctus.
1 Tunc fundum navis graveolens nauſeam movet.
2 Vertigine rotatur, & omnia ſurſum verſum ferri videntur.
3 Ludij amica.
4 *Diminutiv.* Sergius.
5 Barbarus erat & ſenior. vide, 217. ver. infra.
6 Sancio vel mutilo ex inſectis nervis.
7 Rudem & miſſionem à munere gladiatorio.
* Catachreſis.
8 Formoſiſſimos videri amaſios, qualis erat Hyacinthus puer Apollini dilectus.
9 Quod ſi illem Ser. rudem, i. gladium è ligno. Polyb. ξυλίναν μάχαιραν. Diony. ξίφος. ξύλινον. baculum ceu virgam, ſignum miſſionis a gladiatura impetraret, ſtatim & Hippiæ deformis viſus deſereretur ut prior maritus Veiento.

10 *Quid*

[10] *Quid privata domus, quid fecerit Hippia curas?*
Respice [11] *rivales divorum: Claudius, audi,*
Quæ tulerit dormire virum cum senserat [12] *uxor,*
Ausa [13] *Palatino* [14] *tegetem præferre cubili,*
Sumere nocturnos meretrix [15] *Augusta* [16] *cucullos,*
* *Linquebat, comite ancilla non amplius una;*
Et [17] *nigrum flavo crinem abscondente galero,*
Intravit [18] *calidum veteri centone lupanar,*
Et cellam [19] *vacuam, atque suam. tunc nuda papillis*
Constitit auratis, [21] *titulum mentita Lyciscæ,*
Ostenditq; tuum [23] *generose Britannice ventrem:*
Excepit blanda intrantes, atque æra poposcit.
Mox lenone suas jam [24] *dimittente puellas*
Tristis abit. sed quod potuit, tamen ultima cellam
Clausit adhuc ardens rigidæ tentigine vulvæ,
Et resupina jacens multorum absorbuit ictus,
Et lassata viris nondum satiata recessit,
[25] *Obscurisque genis turpis, fumoq; lucernæ*
Fœda, lupanaris tulit ad pulvinar odorem.
[26] *Hippomanes, carmenq; loquar, coctumq; venenum,*
Privignoq; datum? [27] *faciunt graviora coactæ*
Imperio sexus, minimumq; libidine peccant.
[28] *Optima sed quare Cesennia teste marito?*

10 *Transitio.*
11 Imperatores qui divi haberi volunt. *vel* Respice quot & quales adulteros admiserit Messalina rivales Claudij Imp.: vide Tacit. Annal. 11.
12 Messalina.
13 Imperatorio.
14 Vulgo, Matram, quæ centone cooperta pro lecto erat χαμαιτυπίᾳ & Vesticontuberalis.
15 Cæsarea, Imperatoria.
16 Ne cognosceretur.
* Cubile Imperatoris, Claudij sc. mariti.
17 Meretricio flavo galero ceu galericulo è crine flavo, qui meretricum color est, factitio & adscititio nigrum crinem matronalem abscondente, ut publica meretrix videretur, mœchos obtecto capite cucullo per lupanaria nocte vagari solitos notum ex historijs. Quin & meretrices obnuptas fuisse non novum. Tertullian. de cultu fœm. *Rhamnusia*, &c.

18 Frequentatum, *vel* calidum à Lycisca recens egressa, *vel* à centone calorem retinens.
19 Egressa Lycisca, quæ interdiu eam habuerat, cellam ad noctis usum Messalina conduxerat in suam. 20. Ornatis auro, vel syndonio connexo aureis annulis. sic enim Heliogabalus. γυμνὸς ἐπὶ τῶν δείπνων τὸ πρωτεῖον ἔσχεν, ὥστε οἱ πίνακες, καὶ τὸ συνδεῖον χρυσοῖς κρίκοις ἐξυφασμένον διασεῖον εἶδόν τε παριόντες ἐσφυκτωρίζόμενοι. Xiphilin. Heliog. nisi fortè syndonium illud intelligatur rectius de velo quod lupanaribus & caponis oppandebatur, atque annuli sint illi per quos velum adducitur & reducitur. *Curtain-rings.* 21 Præfigens cellæ nomen Lyciscæ quam se profitebatur: fronti autem lupanaris præscriptum erat stupri pretium cum nomine meretricis. 22 Unde tu ortus eras. 23 *Forte Irontè*, cujus pater ganeo nescio quis fuerit ex vago concub. 24 Quod sub noctem mediam fit. 25 Et deturpata faciem fuligine spurcæ lucernæ (prostabant autem meretrices ad lucernas, vide Martialis epigr. 4. l. 4. K.) tulit tetrum lupanaris odorem ad lectum Imperatoris. 26 Quid dicam de philtris, incantamentis & veneficiis mulierum? est autem Hippomanes carnicula in fronte pulli de partu equæ. *vel*, quod *furentis equæ distillat ab inguine virus.* 27 Quod si incitentur odio, ira, vel aliquo alio affectu malo, cujus imperio facilè obtemperatur sexus iste, graviora audent scelera, quam libidinem. 28 Objectio, cui respondet postea versu sequente.

29 *Bis quingenta dedit, tanti vocat ille pudicam.*
Nec 30 *Veneris pharetris macer eſt, aut lãpade fervet:*
31 *Inde faces ardent,* 31 veniunt à dote ſagittæ.
32 Libertas emitur: 33 *coràm licet innuat, atque*
Reſcribat. 34 *vidua eſt locuples, quæ nupſit avaro.*
* *Cur deſiderio Bibulæ Sertorius ardet?*
Si verum excutias, facies, non uxor amatur.
Tres rugæ ſubeant, & ſe cutis arida laxet,
Fiant obſcuri dentes, oculique minores,
* *Cõlligę ſarcinulas,* dicet libertus, *& exi:*
Fim gravis es nobis, & ſæpe emungeris, exi
Ocyus, & propera, 35 *ſicco venit altera naſo.*
36 *Interea* 37 *calet, & regnat, poſcitque maritum*
Paſtores, 38 *& ovem Canuſinam,* 39 *ulmoſq; Falernas.*
40 *Quãtulũ in hoc? pueros omnes,* 41 *ergaſtula tota,*
Quodque domi non eſt, & habet vicinus, emitur.
42 *Menſe quidem brumæ, cum jam mercator* 43 *Faſon*
44 *Clauſus & 45 armatis obſtat caſa candida nautis,*
Grandia 46 *tolluntur cryſtallina, maxima rurſus*
47 *Myrrhina, deinde* 48 *adamas notiſſimus, & Bere-*
In digito factus pretioſior. 49 *hunc dedit olim (nices*
Barbarus inceſtæ, dedit hunc Agrippa ſorori,
50 *Obſervant ubi feſta mero pede ſabbata reges,*
Et 51 *vetus indulget* 52 *ſenibus clementia porcis.*
* *Nullãne de tantis gregibus tibi digna videtur?*

29 Mille ſeſtertia.
30 Non ſagittis & face amoris ardet, ſed —
31 — A dote amor ejus.
32 Libertatem agendi quæ velit, dote magna emit uxor, maritus verò dotem accepit, libertatem vendidit. πῶς τὴν γυναῖκα πλουτοῦσαν λαβὼν ἴσῃ δεσπότην, ἐ γυναῖκ' ἴσῃ, &c. Anaxandrides apud Stobæum.
33 Etiam coram marito licet uxori dotatæ innuere mœcho, atque literis ejus reſcribere.
34 *Ordo eſt*, locuples quæ nupſit avaro eſt vidua. i.e. ſui juris eſt, & ex ſuo arbitrio vivit tanquam vidua.
* Objectio altera, cui reſpondet poeta verſu ſeq.
* Formula à re militari tranſlata ad divortium. cujus formula, *Res tuas tibi habeto, res meas mihi agito.*
35 Altera uxor adoleſcentula ſuperveniet. 36 Quandiu autem annis & forma floret. 37 Viget & imperat. 38 E Canuſio in Apulia oves & lanam optimam. 39 Vinum, vites Falernas quas ulmi ſuſtentant. 40 Hoc parum eſt. 41 Poſcit ſervos omnes ex ergaſtulis. 42 Decembri quo βουλὴ eſt νυκτερ. 43 Argonautæ nomen pro quovis mercatore. 44 Domi propter gelu & glaciem. 45 Inſtructis & acinctis ad navigandum ex imperio uxoris importunæ obſtat caſa nive candida nautis. 46 Per mare petuntur vaſa Cryſtallina. 47 Pocula è myrrha, vide Martial. ep. 113. l. 14. & quæ nos ibi. 48 Preciosiſſimus lapis, & ille notus ex munere Agrippæ. 49 Quem Agrippa rex Judæorum dedit inceſtæ ſorori Berenice. 50 In Judæa, ubi nudis pedibus ſacra peragunt, quod Moſi Deus præcepit, ut calceamenta ſolveret, &c. Berenice autem nudipes & capillos raſa venit Hieroſolymam Deo vota pro ſalute ſolutura. Joſeph. l. 2. Judaici belli. & Egeſippus. *Hinc forte hujus digreſſionis cauſa, ad mores Judæorum facta Berenices mentione.* 51 Ex divino inſtituto & lege, quod animal eſſet immundum, ungulam findens, & non ruminans. Levit. 11. 7. non, ut falſo Tacitus 5. hiſt. in memoriam cladis, quod ipſo ſcabies quondam turpaverat (ideu etiam mentito Juſtino l. 36.) cui id animal obnoxium. 52 Seneſcunt nempe, ut quibus veſci Judæis non liceat. * *Procatalepſis.*

Sit

Sit formosa, decens, dives, fœcunda, vetustos
Porticibus disponat 53 *avos, intactior omni*
Crinibus effusis 54 *bellum dirimente Sabina,*
Rara avis in terris nigroque simillima cygno?
Quis ferat uxorem, cui constant omnia? malo,
Malo 55 *Venusinam, quàm te* 56 *Cornelia mater*
Gracchorum, si cum magnis virtutibus affers (phos.
Grande 57 *supercilium, & nimis* 58 *numeras in dote triumphos.*
59 *Tolle tuum precor Hannibalem, victumq; Syphacem*
In castris, & cum tota Carthagine migra.
60 *Parce precor* 61 *Pæan, &* 62 *tu depone sagittas,*
Nil pueri faciunt, ipsam configite 63 *matrem,*
64 *Amphion clamat: sed Pæan contrahit arcum.*
Exulit ergo 65 *gregem natorum, ipsumq; parentem,*
Dum sibi nobilior 66 *Latonæ gente videtur,*
Atque eadem, 67 *scrofa Niobe fœcundior alba.*
Quæ tanti gravitas? quæ forma, 68 *ut se tibi semper*
Imputet? hujus enim rari, summique voluptas
Nulla boni, quoties animo corrupta superbo
69 *Plus* 70 *aloes, quàm mellis habet. quis* 71 *deditus autem*
Usque adeo est, ut non illam, quam 72 *laudibus effert*
73 *Horreat? inq; dies* 74 *septenis oderit horis?*
Quædam parva quidem, sed non toleranda maritis.
Nam quid raucidius, quàm quòd se non putat ulla
Formosam, nisi quæ 75 *de Thusca Græcula facta est?*
De 76 *Sulmonensi mera* 77 *Cecropis,* 78 *omnia Græcè,*
79 *Cùm sit turpe magis nostris nescire Latinè.*

53 Imagines majorum cereas quas in porticibus & atriis ordine disponere solebant.
54 Sabinæ raptæ origo belli, eadem utramque aciem intervenientes belli modus & fœderis inter Tatium & Romulum extitere.
55 Pauperem & ignobilem uxorem ex Appulia.
56 Scipionis Africani filia, Cornelia Gracchi uxor, Caij & Tiberij Gracchorum mater.
57 Superbiam & fastum, quæ apparent in supercilio.
58 Si propter triumphos majorum tuorum non foeus ac magna dos esset, mihi imperiosa insultes.
59 Tolle jactationes de Annibale, Syphace & Carthagine à tuis deliciis, & recede.
60 Imò mulierum insolentia quandoque vel in ipsos deos insurgit, accersitque divinam vindictam in se suosque, atque hinc illa Amphionis deprecatio ex amaris. *Parce precor.* vide fab. 3. l. 6. Met. Ovid.

61 Apollo à παίειν, aut ἀπὸ τοῦ πάειν τὰς ἀτίας, aut acclamatione ἰὴ παιάν. 62 Diana. 63 Nioben Tantali filiam, uxorem Amphionis. 64 Jovis ex Antiope filius, Thebanus. 65 Quatuordecim numero filios septem totidemque filias: vide AElian. Var. hist. l. 12. c. 36. 66 Apolline & Diana Jovis ex Latona filijs. 67 Quæ *tringinta capitum fœtus enixa* Virg. AEn. 3. & 8. 68 Ut suas virtutes aut formam tibi utique objiciat? 69 Plus habet amaritudinis superbia ejus, quam est dulcedinis ex gravitate morum & forma. 70 Herbæ amarissimi succi. 71 Tam indulgens & uxorius? 72 Propter virtutes. 73 Ob superbiam. 74 Majore diei parte, cum quinque tantùm horæ ex duodecim, amori superfint. 75 De Italâ Græca facta. 76 Sulmo oppidum Peligrorum. 77 Attica, à Cecrope primo Athenarum rege. 78 Omnia Græce, sc. proferunt. 79 Cum Latinis conveniat magis Latinè, videtur allusisse ad Ciceronis illud in Bruto: *Non enim tam præclarum est scire Latine quàm turpe nescire.*

Hoc sermone pavent, hoc iram, gaudia, curas,
Hoc cuncta effundunt animi secreta. quid ultra?
Concumbunt Græcè. 80 *dones tamen ista puellis*
Túne etiam, quam sextus & octogesimus annus
Pulsat, adhuc Græcè? non est hic sermo pudicus
In vetula, quoties lascivum intervenit illud
81 *Ζωὴ καὶ ψυχή.* 82 *modò sub lodice relictis*
Uteris in turba: 83 *quod enim non excitat inguen*
Vox blanda, & nequam? 84 *digitos habet.* * *ut tamen omnes*
Subsidant pennæ, dicas hæc mollius 85 *Æmo,*
Quanquam & 85 *Carpophoro,* * *facies tua computat annos.*
a *Si,* 86 *tibi legitimis pactam, junctamque tabellis*
Non es amaturus, ducendi nulla videtur
Causa, nec est quare cœnam, & 87 *mustacea perdas*
88 *Labente officio, crudis donanda;* 89 *nec illud,*
Quod prima pro nocte datur, cùm lance 90 *beata*
91 *Dacius, & scripto radiat Germanicus auro.*
b *Si* 92 *tibi simplicitas uxoria, deditus uni*
Est animus, submitte caput cervice parata
Ferre jugum: nullam invenies, quæ parcat amanti.
93 *Ardeat ipsa licet, tormentis gaudet amantis,*
Et spoliis. igitur longè minus utilis illi
Uxor, quisquis erit bonus, optandúsque maritus.
Nil unquam invita donabis conjuge: vendes
Hac obstante nihil: nihil, hæc si nolit, emetur.
Hæc dabit affectus, ille excludetur amicus
Jam senior, cujus 94 *barbam tua janua vidit,*
95 *Testandi cum sit lenonibus atque lanistis*

80 Tolerabilius hoc in puellis, tu verò quam, &c.
81 *Mea vita, mea anima.* vide Martialis ep. 68. l. 10.
82 Verba hæc quibus in lascivis complexibus sub lodice & stragulo usi es, in publicum profers.
83 Cujus tibi linem non incendit?
84 Lascivia verborum non segnius incitat quam manus palpatio.
85 Mimo nobilissimo.
* Quod si omnes adhibueris vocis ingenique nervos & artes ad irritandam Venerem & ut placeas; rugosa tamen facies te, annosam prodit. vide Martialis epig. 23. l. 6.
a *Dilemma, aut amaturus es aut non: si non amaturus es, cur ducis? si amaturus, miser eris.*
86 Sponsalibus tab. legitimè contractis.
87 Cibaria dulcia musto conspersa, quæ sub finem convivii dari in nuptialibus cœnis solita.
88 Discedentibus jam qui officij nuptialis gratiâ convenerant, *vel* lab. officio stomachi, quia addit, *crudis donanda.*
89 Nec est cur perdas illud quod deposuerit virginitatis præmium novæ nuptæ à marito prima nocte datur. 90 Divite. 91 Nummi aurei signati imagine Domitiani, Dacici & Germanici cognominati ob victorias Dacorum & Germanorum. b *Alterum argumenti membrum.* 92 Si simpliciter uxorius sis, velisque uxori in omnibus morem gerere. 93 Ipsa licet te redamet, gaudet tamen te torquere molestijs & spoliare bonis. 94 Primam, qui ab adolescente te patronum coluit. Juvenes enim barbam tlebant ad ætatis annum. xxj. deinceps radebantur. 95 Testamenta condendi.

Libertas,

Libertas, & juris idem contingat [96] *arenæ.*
[97] *Non unus tibi* [98] *rivalis dictabitur heres.*
[99] *Pone crucem servo:* [1] *meruit quo crimine servus*
Supplicium? quis testis adest? quis detulit? audi,
Nulla unquam de morte hominis cunctatio longa est.
[3] *O demens,* [4] *ita servus homo est?* [5] *nil fecerit esto,*
Hoc volo, sic jubeo, sit pro ratione voluntas.
Imperat ergo viro: sed mox [6] *hæc regna relinquit,*
Permutatq́ domos, & [7] *flammea conterit,* [8] *inde*
Avolat, & fœreti repetit vestigia [8] *lecti.*
Ornatas paulò antè fores, pendentia linquit
[9] *Vela domus, & adhuc* [9] *virides in limine ramos.*
Sic crescit numerus, sic fiunt [10] *octo mariti*
[11] *Quinque per autumnos:* [12] *titulo res digna sepulchri.*
Desperanda tibi salva concordia socru:
Illa docet spoliis [13] *nudi gaudere mariti:*
Illa docet missis à [14] *corruptore tabellis*
Nil rude, nil simplex rescribere: decipit illa
[15] *Cu' odes, aut ære domat: tunc* [16] *corpore sano*
Advocat [17] *Archigenen,* [18] *onerosaq́ pallia jactat.*
Abditus interea latet, & secretus adulter
Impatiensq́ moræ pavet, & [19] *præputia ducit.*
Scilicet expectas, ut tradat mater honestos
Aut alios mores, quàm quos habet? [20] *utile porrò*
Filiolam turpi vetulæ producere turpem.
[21] *Nulla ferè causa est, in qua non fœmina litem*
Moverit, accusat [22] *Manilia si rea non est.*
Componunt ipsæ per se formantq́ [23] *libellos,*

96 Gladiatoribus.
97 Ex edicto tamen uxoris cogeris inscribere heredes è rivalibus tuis non paucos.
98 Ἀντεράστης. propriè qui eandem rivam habet communem.
99 Uxor jubet servum cruci adfigere.
1 *Tu quæris.*
2 Nimis longa potest esse.
3 *Ait uxor.*
4 In tantum homo est servus?
5 Esto quod nil admiserit, adfigatur tamen.
6 Has ædes cum marito, ubi regnavit imperiosa.
7 Sæpius nubendo terit, *vel* priora laverat & nova sumit flammea, i. velamenta rubei coloris quibus novæ nuptæ caput cooperiebatur.
8 A secundo illo ad alium, & mox ad alium, & quandoque revertitur ad primum maritum.
9 Quibus ornari solebant limina in festivitate nuptiali. supra vers. 80.
10 Nec enim ultra octavum licebat illi nubere, *Non consulum sed maritorum numero annos suos computent, &c. Senec. 3. de Benef. 16.*
11 Quinque annis.
12 *Iron.* sepulchris a mulierum inscribebantur maritorum nomina. 13 Ad paupertatem redacti ex sumptu & nequitia uxoris. 14 Morcho. 15 Adhibitos à marito qui uxorem suspectam observent & custodiant. 16 Filiæ, quæ sana cum sit, ægritudinem simulet. 17 Medicum. 18 Abjicit à filia tanquam ægrâ nec sufferre valente, stragula ac pallia, quibus decumbens cooperiebatur. 19 Masturbatur. 20 Quæstum facit ex filiæ adulteriis. 21 In foro etiam causas agunt mulieres. 22 Meretrix, cui Hostilius Mancinus ædilis Curulis diem dixit, quod ab ea lapide noctu percussus sit. Agel. 4. 14. 23 *Pleas.*

24 Exordium, atque locos argumentorum.
25 Oratori & jurisconsulto nobili.
26 Vide Sat. 3. v. 103. & 68. has. a. purpureas & molliores.
27 Ad quem in terra defixum fœminæ se exercent tanquam tyrones, ut simulata pugna, feriendi, insiliendi, recedendi veram disciplinam edisc ant. Vegetius.
28 Motuum & exercitationum militarium.
29 Vt tubæ sonitu vocata nudato corpore in Floralibus discurrat.
30 Ad veram gladiaturam in arena.
31 Cui frontem perfricuit galea.
32 Virilia exercitia & arma.
33 Præ fœminea. notum est Tyresiæ arbitrium super contentione Jovis cum Junone. Metam. 3.
34 Qualis erat mundus & ornatus muliebris, si venalis exponatur gravis armatura illius, tanquam Samnitis gladiatoris.
35 *Gauntlet.*
36 Galearum pinnæ.
37 Protendebant militares sinistrum pedem in pugna quem adversus hostium ictus ferro tegebant.

24 *Principium atque locos* 25 *Celso dictare paratæ.*
26 *Endromidas Tyrias, & fœmineum* 26 *ceroma*
Quis nescit? aut quis non vidit vulnera 27 *pali*
Quem cavat assiduis sudibus, scutóque lacessit,
Atque omnes implet 28 *numeros? dignissima prorsus*
29 *Florali matrona tuba: nisi si quid in illo*
Pectore plus agitat, 30 *veræq; paratur arenæ.*
Quem præstare potest mulier 31 *galeata pudorem*
Quæ fugit à sexu, 32 *vires amat? hæc tamen ipsa*
Vir nollet fieri. nam 33 *quantula nostra voluptas?*
34 *Quale decus rerum, si conjugis auctio fiat:*
Balteus, & 35 *manicæ, &* 36 *cristæ,* 37 *cruriscq; sinistri*
Dimidium tegmen: vel si 38 *diversa movebit*
Prælia, 39 *tu felix ocreas vendente puella.*
40 *Hæ sunt, quæ tenui sudant in* 41 *cyclade,* 42 *quarum*
Delicias & panniculus bombycinus urit.
Aspice, quo stemitu monstratos perferat ictus,
Et quanto galeæ curvetur pondere, 43 *quanta*
Poplitibus sedeat, 44 *quàm denso fascia libro,*
Et ride positis 45 *scaphium cum sumitur armis.*
Dicite vos 46 *neptes Lepidi, cæcive Metelli,*
Gurgitis aut Fabij, quæ 47 *Ludia sumpserit unquam*
Hos habitus? quando ad palum gemat uxor 48 *Asyli?*
Semper habet lites alternaq; jurgia lectus,
In quo nupta jacet: minimum dormitur in illo.
Tunc gravis illa viro, tunc 49 *orba tigride pejor,*
Cum simulat gemitus occulti conscia facti,
Aut odit 50 *pueros, aut ficta pellice plorat*
51 *Uberibus semper lacrymis, semperque paratis*

38 Retiariorum, mirmillonum & variæ gentra pugnæ. 39 O te felicem, cujus uxor crurum armaturas habet quas vendat *Iron.* 40 Et tamen hæ sunt, quæ — 41 Levi & tenuissimo velamento rotundo. 42 Quarum delicata corpora gravant vestes bombycinæ. 43 Dum genua flectit reclinato corpore ad evitandos ictus. 44 Quam denso volumine replicetur illi succinctî fascia. 45 Matellæ. 46 Matronæ nobilissimis oriundæ viris, Lepido, Metello corco ad v. 19. Sat. 3. & Fab. Gurgite cognominato a devorato patrimonio. 47 Uxor Ludij alicujus. 48 Gladiatoris. 49 Orba catulis qua nullum animal truculentius. vide quæ ad 18. ep. Martial. lib. Spectac. 50 Amasi, *vel* servos insectatur. 51 Abundantibus.

In

In ſtatione ſua, atque [53] *expectantibus illam,*
Quo jubeat manare modo: tu credis amorem,
Tu tibi nunc [54] *curruca places, fletumque labellis*
[55] *Exſorbes, quæ ſcripta, & quas lectare tabellas,*
Si tibi [56] *zelotypæ retegantur ſcrinia mœchæ.*
Sed [57] *jacet in ſervi complexibus, aut equitis, dic,*
Dic aliquem ſodes, dic [58] *Quintiliane colorem.*
[59] *Hæremus:* [60] *dic ipſa.* [61] *olim convenerat, inquit,*
Ut faceres tu quod velles, nec non ego poſſem
Indulgere mihi. clames licet, [62] *& mare cœlo*
Confundas: [63] *homo ſum.* [64] nihil eſt audacius illis
Deprenſis, iram atq; animos [65] a crimine ſumunt.
[66] *Unde hæc monſtra tamen, vel quo de fonte requiris?*
Præſtabat caſtas humilis fortuna Latinas
Quondam, nec vitijs contingi parva ſinebat
Tecta labor, ſomnique breves, & [67] *vellere Thuſco*
Vexatæ, duræq; manus, ac [68] *proximus urbi*
Annibal, & [69] *ſtantes Collina in turre mariti.*
Nunc patimur longæ pacis mala: ſævior armis
Luxuria incubuit, victumque ulciſcitur orbem.
Nullum crimen abeſt facinuſq; libidinis, ex quo
Paupertas Romana perit. [71] *hinc fluxit* [72] *ad iſtos*
Et Sybaris colles, hinc [73] *& Rhodos, & Miletos,*
[74] *Atque coronatum & petulans madidumq; Tarentum.*
Prima peregrinos [75] obſcœna pecunia mores
Intulit, & turpi [76] fregerunt ſecula luxu (rat?
Divitiæ [77] molles. quid enim [78] Venus ebria cu-

52 Metaph. à muſtibus.
53 Quaſi ſignum ab illa datum.
54 Ut avis illa culi ova pro ſuis fovet, ita tu ſuppoſitos & alienos liberos pro tuis alens, &c.
55 Dum ipſam ſcrutatus conſolaris.
56 Quæ adulterij ſibi male conſcia, ſcelus ſuum ut tegat, te ſuſpicione pellicis vexat.
57 Si deprenſa ſit.
58 Dic ô oratorum diſertiſſime colorem aliquem vel rationem ad defenſionem vel excuſationem ſceleris.
59 Non habeo, *inquit orator*, quo poſſim excuſare.
60 Dic ipſa, *inquit* *manitus vel Poeta.*
61 *Verba uxoris.*
62 Omnia. vide Sat. 2. v. 25. quod Lucianus dicit.
τῶν γῆ τὸν ὄυρανὸν ἀναμεμίχθαι in Prometheo.
63 Mulier nata ſum, *inquit illa*, cui per ſexus imbecillitatem errare in proclivieſt.
64 *Hæc Poeta.*
65 E reprenſo crimine major prorumpit malitia & impudentia.
66 *Quæ tandem cauſa eſt prodigioſæ hujus*

æquitiæ? otium ſcilicet, opulentia & luxus. 67 Tractando lanam Thuſcam. 68 Bella præforibus, hoſtis in Italia. 69 In excubijs ad portam Collinam, cum Annibal tertio ab urbe lapide caſtra poſuiſſet. 70 Nos orbis victores vicit luxuria. 71 Ex amiſſâ paupertate victorijs noſtris & rerum affluentia. 72 Ad ſeptem iſtos (alij *iſtros* legunt, non tam ex hujus loci ſcopo) Romæ colles fluxere deliciæ Sybaritarum, populi in ea Italiæ parte quæ magna Græcia dicta eſt, omni deliciarum genere effœminati. 73 Luxuria Græca, Aſiatica. Miletos. n. civitas eſt in finibus Joniæ & Cariæ, in Aſia minori, & Rhodos inſula in mari Carpathio Cariæ adjacens. 74 Mollities & ebrietas Tarenti norum, qui coronati & unguentis madidi potabant. eſt autem Tarentum civitas Calabriæ. 75 Metonymia effecti. 76 Corruperunt priſci temporis frugalitatem & pudicitiam. 77 Ab effectu. 78 Libidini addita ebrietas, libidinoſa & ebria mulier.

Inguinis & 79 capitis quæ sint discrimina nescit.
Grandia 80 quæ mediis jam noctibus 81 ostrea mordet.
Cùm 82 perfusa mero spumant unguenta Falerno,
Cum bibitur 83 concha, cum jam 84 vertigine tectum
Ambulat, & 85 geminis exsurgit mensa lucernis.
I nunc, & dubita qua sorbeat aëra 86 sanna.
87 Tullia, quid dicas notæ 87 Collatia 88 Mauræ,
Maura 89 Pudicitiæ veterem cum præteris aram.
Noctibus hic 90 ponunt lecticas, micturiunt hic,
Effigiemq; deæ longis 91 siphonibus implent,
92 Inq; vices equitant, 93 ac luna teste moventur;
Inde domos abeunt: 94 tu calcas 95 luce reversa
Conjugis 96 urinam magnos 97 visurus amicos.
98 Nota Bonæ secreta deæ, cum tibia 99 lumbos
Incitat, & cornu pariter vinóque feruntur
Attonitæ, crinemq; rotant 1 ululante Priapo
2 Mænades. ô quantum tunc illis mentibus ardor
Concubitus! quæ vox saltante libidine, quantus
Ille 3 meri veteris per crura madentia torrens!
4 Lenonum ancillas posita 5 Lausella 6 corona
Provocat. 7 & tollit pendentis præmia coxæ.
8 Ipsa 9 Medullinæ frictum crissantis 10 adorat.
11 Palmam inter dominas virtus natalibus æquat.

79 Oris. fallatrices notat.
80 Quæ Venus ebr.
81 Ad Venerem instigantia, ut & omnia conchylia.
82 Vina unguentis miscentur. eò invalescente luxuria ut odorem prodigum ex utraque corporis parte captarent. *Si fœtata sitis*, Martial. 14. l. 120. epigr.
83 Poculo capaci.
84 Circumvolvi videtur, quod fit ubi turbidi spiritus è ventriculo copiosè ad cerebrum ascendunt.
85 Ubi oculorum nervis potu distentis & debilitatis detrahuntur radij.
86 Ῥᾶγ χφ τῆς λειχόνος καὶ μυζόσης λεσβιάδος.
87 Μόζεμε.
88 Λειχόνι, oris stuprum passæ, cujus ne spiritus purus, ut quæ *undenam voret in die puellas.* Martial. 7. l. 66. ep. vide Sat. 10. v. 224.
89 Deæ pudicitiæ. *Emphatice*, cujus aram vel pudicissimè cultam fuisse oportuit.
90 Concumbunt.
91 Urinâ per vesicæ & naturæ meatus prorumpente tanquam per siphones, i. fistulas seu tubos.
92 ἐφαλλόμεναι καὶ παρὰ φύσιν ἀνδρίζονται.
93 Noctu quidem, sed lunâ teste.
94 O marite.
95 Mane prox.
96 In platea Pudicitiæ deæ sparsam.
97 Salutaturus patronos.
98 Et novimus quam flagitiosa sint secreta Bonæ deæ, de qua in Sat. 2. v. 85.
99 Ad saltandum. *al.* ad libidinem, ut Pers. Sat. 1. *Cum carmina tum humi intrant.*
1 Non minore scelerum rabie in his quasi Priapæis feruntur quam Bacchi sacerdotes in Bacchanalibus. Alij legunt, *ululantque Priapi Mænades.* i. hæ non minore ululatu inclamant Priapum quam illæ Bacchæ Mænades Bacchum.
2 Furore percitæ Bacchæ, à ὑσμὸς, i. furere.
3 Οὖρα ἐκ τῆς μάδης καὶ πόδα τ' ἀφροδίσια, κυκεμένη.
4 Publicas meretrices & prostitutas.
5 Matrona.
6 Præmio certaminis nefandi proposito. Respicit forte certamen & palmam Messalinæ, de qua vide Plin. hist. l. 10. c. 63 — 7 — vincitque λεσβιάδας in umbratili & muliebri hac κλινοπάλη.
8 Mox & ipsa Lausella.
9 Matronæ quæ Val. Claudio nupsit.
10 Γυὴξ θαπλιομένη τρίβει, λείχει τι
11 Et libidinis victoria æquatur nobilitati generis.

Nil

Nil tibi per ludum simulabitur, omnia fient
Ad verum, quibus incendi jam frigidus ævo
[12] Laomedontiades, & [13] Nestoris [14] hernia possit.
Tunc prurigo moræ impatiens, nec [15] fœmina simplex
Et pariter toto [16] repetitus clamor ab antro.
[17] Jam fas est, admitte viros: dormitat adulter?
Illa jubet sumpto juvenem properare [18] cucullo:
Si nihil est, servis incurritur: abstuleris spem
Servorum? veniet conductus aquarius: hic si
Quæritur, & desunt homines; mora nulla per ipsam,
Quò minus impostio clanem submittat asello.
Atque utinam ritus veteres, & [19] publica saltem
His intacta malis agerentur sacra: sed omnes
Noverunt [20] Mauri, atque Indi, [21] quæ psaltria penem
Majorem, quàm sint duo Cæsaris [22] Anticatones,
[23] Illuc, [24] testiculi sibi conscius unde fugit mus,
Intulerit, ubi velari pictura jubetur,
Quæcunque [25] alterius sexus imitata figuram est.
Et [26] quis tunc hominũ contemptor numinis, aut quis
[27] Simpuvium ridere Numæ, nigrumq; catinum,
Et [28] Vaticano fragiles de monte patellas
Ausus erat? sed nunc ad quas non [29] Clodius aras?
Audio quid veteres olim moneatis amici:
[30] Pone seram, cohibe, sed quis custodiet ipsos
Custodes? cauta est, & ab [31] illis incipit uxor.
Jamq; eadem summis pariter, minimisq; [32] libido est,
Nec melior, [33] pedibus filicem quæ conterit atrum,
Quàm quæ [34] longorum vehitur cervice Syrorum.

12 Priamus, filius Laomedontis jam senior.
13 Grandævus & herniosus Nestor.
14 Celsa est ramex ubi in intestina humor aliquis, vel omentum in scrotum decidérit.
15 Non sufficit umbratilis opera ἀλιτροῦ, virum verè desiderat.
16 Ab omnibus mulieribus.
17 Jam ô Janitrix, liceat viris ingredi ad sacra hæc Bonæ deæ.
18 Ne cognoscatur.
19 Τυραννικῶν, pro salute publica nuncupata.
20 Remotissimi, sub sole occidente & oriente degentes.
21 P. Clodius sub specie & habitu Psaltriæ ad constuprandam Pompeiam Cæsaris vx. ingressus est ædes Cæs. in quibus peragebantur sacra Bonæ deæ, maribus non adeunda.
22 Libri duo, quos Cæsar scripsit contra Catonem Iuniorem quem Cicero libro laudaverat, cum vero complicati essent in modum Cylindri assimilat eos potta peni.
23 In ædes Prætoris in quibus celebrabantur sacra Bonæ deæ. 24 Masculus mus. 25 Masculi. Sen. epist. 97. *Ita submovis extra conspectum viris ut picturæ quoque masculorum animalium contegantur.* 26 Olim nemo religionem utut simplicem contemnere ausus est. 27 Vas ligneum, vel, ut alijs placet, fictile a Numa in sacris adhibitum. Plin. lib. 35. cap. 12. Vide Junij animad verſ. lib. 2. cap. 10. 28 Fictiles ex argilla è monte Vaticano. 29 Mœchi, Clodij similes. 30 Uxorem contine, coerce domi clausam, atque adhibitis custodibus. 31 Custodibus. 32 Neque jam mulieres pauperes minùs furiunt libidine, quam divites, neque impensis parcunt magis. 33 Nudis. *periphrasis mulieris ignobilis et pauperis.* 34 Procerorum ex Syria lecticariorum. *periphrasis mulieris nobilis et divitis.*

Ut ſpectet 35 *ludos, conducit* 36 *Ogulnia veſtem,*
Conducit 37 *comites, ſellam, cervical, amicas,*
Nutricem, & 38 *flavam cui det mandata puellam.*
Hæc tamen argenti ſupereſt quodcunque paterni,
Levibus athletis, ac vaſa 39 *noviſſima donat.*
Multis res anguſta domi eſt, 40 ſed nulla pudorem
Paupertatis habet, nec ſe metitur ad illum
Quem dedit 41 hæc poſuitque modum tamen utile quid ſit
Proſpiciunt aliquando viri, 42 friguſque famemque.
43 Formica tandem quidam expavere magiſtra:
44 Prodiga non ſentit pereuntem fœmina cenſum,
At velut exhauſta 45 *redivivus pullulet arca*
Nummus, & è pleno ſemper tollatur acervo,
Non unquam reputat, quanti ſibi gaudia conſtent.
Sunt quas eunuchi 46 *imbelles, ac* 47 *mollia ſemper*
Oſcula delectent, & 47 *deſperatio barbæ,*
Et quòd 48 *abortivo non eſt opus, illa voluptas*
Summa tamen, quòd jam calida & matura juventâ
49 *Inguina traduxtur medicis, jam* 50 *pectine nigro.*
Ergo expectatos, ac juſſos 51 *creſcere primùm*
Teſticulos, poſtquam cœperunt eſſe bilibres,
52 *Tonſoris damno tantum rapit* 53 *Heliodorus.*
54 *Conſpicuus longè, cunctiſq; notabilis intrat*
Balnea, nec dubie 55 *cuſtodem vitis, & horti*
Provocat à domina factus ſpado. dormiat ille

35 Circenſes & theatrales.
36 Ambitioſa paupercula.
37 Neque enim honeſtum erat matronis ſine comitatu prodire foras.
38 Pulchram flavicomam, Germanam, vel AEgyptiam flavam forte an *fabiam*. ancillæ n. honeſtius habitæ utpote conſciæ conſiliorum & mentis dominarum dicebantur *fabiæ*.
39 Vltima, nec ſibi quidquam reliqui facit.
40 Nulla tamen pudore paupertatis inhibetur, ne reprehendatur & deridcatur ab alijs, ſi cultus & ſumptus, ultra fortunæ ſuæ modum, vela pandat; *vel* non eſt pudica & frugalis, uti decet pauperem.
41 Paupertas.
42 De cultu & victu ſoliciti ſibi proſpiciunt.
43 Formica magiſtra & exemplum providentiæ & laboris.
44 At fœm: prodiga non conſulit rei fam. ruenti.
45 Ex mortuo conſumptoque redivivus renaſcatur.
46 Ad impregnandum impotentes, coeunt n. ſed nihil emittunt. Scalig. Exerc. 175. Sic AEtius l. 6. ὁι πηλακομένοι πρὸ καὶ συνουσίας ὀρίγονται. Et Pol. θεὶ γοῦν λαγνίσαι μὲν καὶ ἀφίασιν, ὀλίγον δέ, καὶ ἀδρὸς καὶ ὄγονον. vide & Baſil. de vera virginitate. Aphrod. prob. l. 1. & Mar. ep. 77. l. 6. 47 Eunuchorum qui imberbes & leves ſunt inopia caloris, qui pilos creat. 48 Potione abortum faciente. 49 Teſtes trad. evellendi chirurgis, quorum opus prius & ad medicos pertinebat. 50 Crine pubeſcente. 51 Ad juſtam magnitudinem priuſquam evellantur. 52 Cui eunuchi imberbes nihil lucri afferunt. 53 Chirurgus. 54 Et ille ſpado conſp. longè. 55 Priapum.

Cum

Cum [56] *domina. ſed tu* [57] *jam durum Poſtbume, jamque*
Tondendum eunucho [58] *Bromium committere noli.*
Si gaudet cantu, nullius [59] *fibula durat*
Vocem vendentis prætoribus. [60] *organa ſemper*
In manibus, [62] *denſi radiant teſtudine tota*
Sardonyces, [63] *criſpo* [64] *numerantur pectine chordæ,*
Quo tener [65] *Hedymeles operam dedit, hunc tenet hoc ſe*
Solatur, [66] *gratóque indulget baſia plectro.*
Quædam de numero [67] *Lamiarum, ac nominis alti*
Cum [68] *farre & vino* [69] *Fanum, Veſtamq; rogabat,*
An [70] *Capitolinam deberet* [71] *Pollio* [72] *quercum*
Sperare, & fidibus promittere. quid faceret plus
Ægrotante viro? medicis quid [73] *triſtibus ergà*
Filiolum? ſtetit ante aram nec turpe putavit
Pro [74] *cithara* [75] *velare caput.* [76] *dictatáque verba*
Protulit (ut mos eſt) & aperta [77] *palluit agna.*
Dic mihi nunc quæſo, [78] *dic antiquiſſime divûm,*
Reſpondes his Fane pater? magna ocia cœlo.
Non eſt (ut video) non eſt, quod agatur apud vos.
Hæc de comœdis te conſulit, illa tragœdum
Commendare volet, [79] *varicoſus fiet aruſpex.*
Sed cantet potius, quam totam pervolet urbem
Audax, & cœtus poſſet quàm ferre virorum,
Cúmque [80] *paludatis ducibus præſente marito*
Ipſa loqui [81] *recta facie,* [82] *ſtrictiſque mamillis.*

56 Tuâ ô Urſidi uxore, potius quàm concubino quem τὸν ἐν διαπόντῳ δυναχίζειν. Joſ. Scal. in Catullam vult *tradere eunucho* ſignificare δυναχίζειν. i. *caſtrare.* q.d. Noli itaque tu ô poſthume caſtrare catamitam jam grandiorem, ne fortè uxori tuæ uſui ſit.

57 Pubeſcentem & grandem concubinum tuum, pectine jam duro exoletum nec diutius habendum inter comatos.

58 Puerum delicatum & comatum inſtar Bacchi intonſi, qui Bromius dicitur.

59 Supra ver. 73.

60 Citharœdi à prætore ludos edente ad canendum conducti.

61 Inſtrumenta muſica.

62 Gemmæ copioſæ ornant teſtudinem, *vel* digiti annulis & gemmis radiantes pulſant teſtudinem.

63 Plectro è calamo vel pinna criſpatis.

64 Feriuntur.

65 Citharœdus.

66 In gratiam prioris domini.

67 Nobilium. Lamia a familia originem duxit à Lamo Formiarum rege & conditore. 68 Sacrificio. 69 Vetera & prima Romanorum numina. 70 In certamine muſico à Domitiano inter alia Jovi Capitolino inſtituto. 71 Citharœdus & amaſius ſuus. 72 Coronam è quercu. quod præmium erat victoribus in quinquennali certamine triplici, Muſico, equeſtri, gymnico, à Domitiano in honorem Jovis Capitolini inſtituto · vide Martial. ep. 54. l. 4. a. 73 Utpote deſperantibus. 74 Ipſo citharœdo. 75 Rem divinam facere & vota nuncupare, quod ex inſtituto vet. faciebant velati. 76 A ſacerdote verbis præeunte. 77 Subtimida & dubia an votis exta agnæ feliciter reſponderent. 78 Regnabat n. Italia ante Saturnum quem regno pulſum hoſpitio excepit. 79 Dum multum diúque ſtat deos conſulens, ſanguine craſſo & melancholico in pedum venas delabente fiet varicoſus 6. Aphor. 21. 80 Paludamento indutis, quod militaris imperatoria veſtis eſt. 81 Invercundè, impudenter. 82 Exertis è ſinu.

Hæc

Hæc eadem novit quid toto fiat in orbe,
Quid [83]*Seres, quid Thraces agant, ſecreta noverca*
Et pueri; quis amet, quis decipiatur adulter,
Dicet quis viduam prægnantem fecerit, & quo
Menſe, quibus verbis concumbat quæq; modis quot.
Et [84]*Inſtantem regi* [85]*Armenio, Parthoq; cometen*
Prima videt: famam, rumoreſq; illa recentes
Excipit ad portas, quoſdam [86]*facit* [87]*eſſe Niphaten*
In populos, magnoque illic cuncta arva teneri
Diluvio; [88]*nutare urbes, ſubſidere terras,*
Quocunque in trivio, cuicunque eſt obvia narrat.
Nec tamen id vitium magis intolerabile, quàm quod
[89]*Vicinos humiles rapere, & concidere loris*
[90]*Exorata ſolet. nam ſi latratibus alti*
Rumpuntur ſomni: fuſtes huc ocyus, inquit,
Adferte, atque illis [91]*dominum jubet ante feriri,*
Deinde canem. gravis occurſu, teterrima vultu,
Balnea nocte ſubit: [92]*conchas &* [93]*caſtra moveri*
Nocte jubet, [94]*magno gaudet ſudare tumultu,*
Cum laſſata gravi ceciderunt brachia [95]*maſſa,*
Callidus & [96]*criſtæ digitos impreſſit aliptes,*
Ac ſummum dominæ femur [97]*exclamare coegit.*
Convivæ miſeri interea ſomnóque fameque
Urgentur, tandem illa venit [98]*rubicundula, totum*
[99]*Oenophorum ſiticus, plena quod* [1]*tenditur urna*
Admotum pedibus, de quo [2]*ſextarius alter*
Ducitur ante cibum rabidam facturus orexim,
Dum redit, & terram [3]*loto ferit inteſtino:*
[4]*Marmoribus* [5]*rivi properant, aut lata* [6]*Falerno*
[7]*Pelvis olet, nam ſic* [8]*tanquam alta in dolia longus*
Deciderit ſerpens, bibit, & vomit. ergo maritus
Nauſeat, atque [9]*oculis bilem ſubſtringit opertis.*
Illa tamen gravior, quæ cum diſcumbere cœpit,

83 Scythiæ Aſiaticæ pop.
84 Exitium portendentem. *mutantem regna cometen.* Luc. 1.
85 Rom. nomini infenſo.
86 Ipſa fingit ſpargitque rumorem.
87 Armeniæ maj. fluvium inundaſſe,
88 Terræ motu & hiatu.
89 Pauperes vicinos,
90 Ne quid crudelius in eos ſtatuat.
91 Dominum latrantis canis.
92 Veſa ampla.
93 Sarcinas & inſtrumenta balneatoria. *Mateph. amiſit.*
94 Ambitioſo ſtrepitu ſervis moleſto, *vel*, exercitio ad ſudorem excitandum.
95 Plumbeâ, quam in balneis agitabant qui ſudare volebant.
96 Pudend.
97 Crepitum concavæ manus inter unguendum illiſæ edere, *vel*, obſcœnius quid poppiſma.
98 A ſudore, & balneis.
99 Vas vinarium amplum.
1 Impletur, *vel* præbetur.
2 Unum & alterum exhaurit ſextarium, ut vomitu ventriculum lavet & appetitum provocet. vide Martial. ep. 97. l. 6.
3 Vomitu quo abluit & purgat ſtomachum.
4 Per pavimentum marmoreum.
5 Vomitus.
6 Quod hauſerat ut revomeret.
7 In quam evomuit. ſi in dolium ceciderit, dignationem:
8 Non ſecus ac ſerpens qui naturâ vini aviditſimus. Plin. l. 10. c. 72. bibit & vomit, vomit & bibit.
9 Ut compeſcat vomitum, *vel* in-

Laudat

Laudat Virgilium, [10] *perituræ ignoſcit Eliſæ,*
Committit vates, & comparat inde Maronem,
Atque alia parte in trutina ſuſpendit Homerum.
Cedunt grammatici, vincuntur rhetores, omnis
Turba tacet, nec cauſidicus, nec præco loquatur,
Altera nec mulier: verborum tanta cadit vis,
[11] *Tot pariter pelves, & tintinnabula dicas*
Pulſari: jam nemo [12] *tubas atque æra fatiget,*
Una [13] *laboranti poterit ſuccurrere lunæ.*
[14] *Imponit finem ſapiens & rebus honeſtis.*
Nam quæ docta nimis cupit & facunda videri,
[15] *Crure tenus medio tunicas ſuccingere debet,*
[16] *Cædere Sylvano porcum,* [17] *quadrante lavari.*
Non habeat matrona, tibi quæ juncta recũbit,
[18] Dicendi genus, *aut* [19] *curtum ſermone* [20] *rotato*
Torqueat [21] *enthymema. nec hiſtorias ſciat omnes,*
Sed quædam ex libris & non intelligat. *odi*
Hanc ego, quæ repetit volvitq́ [22] *Palæmonis artem,*
Servata ſemper lege, & ratione loquendi,
Ignotóſque mihi tenet [23] *antiquaria verſus,*
[24] *Nec curanda viris* [25] *Opicæ caſtigat amicæ*
Verba: [26] *ſolœciſmum liceat feciſſe marito.*
Nil non permittit mulier ſibi, turpe putat nil,
Cùm [27] virides gemmas collo circũdedit: *& cum*
Auribus extenſis magnos commiſit [28] *elenchos.*
Intolerabilius nihil eſt, quàm fœmina dives.
Interea fœda aſpectu, ridendaque multo
[29] *Pane tumet facies, aut pinguia* [30] *Poppæana*
Spirat, & [31] *hinc miſeri viſcantur labra mariti.*
Ad mœchum veniet lota cute. quando videri

10 Ut quæ non ſine cauſa, *vel* quæ ex amoris impatientia ſibi mortem conſciverit.
11 In tantum ſonora eſt.
12 Nil opus eſt tubarum & pelvium crepitu, quo credit ſuperſtitioſum vulgus ſuccurri poſſe lunæ laboranti. vide quæ ad Senecæ Hippolyt. v. 789.
13 Eclipſim patienti.
14 Etiam philoſophatur & de ſummo bono ſtatuit.
15 Sumat hunc oratoris vel Peripatetici habitum.
16 Non Cereri ut mulier, ſed tanquam vir Sylvano. *vel* Epicuream profeſſa. c. Syl. porcum.
17 Aut Stoica quadrante lav. *Hor. Sat. 3. lib. 1. Dum tu quadrante lavatum,* &c.
18 Rhetoricam.
19 Cui altera propoſitio deſit.
20 Succinctio, converſione concluſo. quod Cicero *verſum*, Ariſtoteles συνεσταμμένον appellat. *vel*, circulari.
21 Argumentum Dial. alteram partem animo concipiens, unde & nomen habet. hîc pro univerſa Dialectica ponitur. q.d. nec habeat uxor tua Dialecticam.
* *Neque ullum verbum faciat perplexabile, Neque ulla lingua ſciat loqui niſi Attica.* Plaut. Aſin. 4. act. 22 Grammaticam. fuit a. Rhemnius Palæmon Grammaticus cùm excellentiſſimus tum arrogantiſſimus, Fab. Quintiliani præceptor. 23 Antiquitatum, vel, veterum poetarum, & mihi inauditorum verſus tenens, vel, antiquæ locutionis inveſtigatrix & Critica. 24 Non adeo ſolicitè vel ipſis viris obſervanda & caſtiganda. 25 Barbare loquentis, vide Sat. 3. v. 207. 26 Nec maritum vitioſe verba componentem corripiat. vide ep 20. l. 11. Martial. 27 Moniſe e ſmaragdis. 28 Inaures, uniones ovalem formam habentes. 29 Incruſtatione panis lacte aſinino macerati. Sat. 2. v. 107. 30 Unguenta fragrantia à Poppæa Neronis vx. inventa. 31 His coſmeticis.

Vult

Vult formosa domi? 32 *mœchis* 33 *foliata parantur.*
His emitur quicquid 34 *graciles huc mittitis Indi,*
Tandem aperit vultum, & 35 *tectoria prima reponit,*
Incipit agnosci: atque 36 *illo lacte fovetur,*
Propter quod 37 *secum comites educit asellas,*
Exul 38 *Hyperboreum si dimittatur ad axem.*
Sed quæ mutatis inducitur atque fovetur
Tot medicaminibus, 39 *coctæq; siligmis offas*
Accipit & madidæ; facies dicatur, an ulcus?
Est operæ pretium penitus cognoscere toto
Quid faciant agitentque die. si nocte maritus
Aversus jacuit, perijt 40 *libraria. ponunt*
41 *Cosmetæ tunicas, tardè venisse* 42 *Liburnus*
Dicitur, & pœnas 43 *alieni pendere somni*
Cogitur: 44 *hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,*
Hic scutica. sunt quæ 45 *tortoribus annua præstent.*
Verberat, atque 46 *obiter faciem linit, audit amicas,*
Aut latum pictæ vestis considerat aurum,
Et cædens 47 *longi relegit transacta* * *diurni,*
Et cædit donec, lassis cædentibus. exi
Intonat horrendum, jam 48 *cognitione peracta*
49 *Præfectura domo Sicula non mitior aula.*
Nam si constituit, solitoq; decentius optat
Ornari, & properat, jamque expectatur in hortis,
Aut apud 50 *Isiacæ potius sacraria lenæ:*
Componit 51 *crinem laceratis ipsa capillis*
52 *Nuda humeros* 53 *Psecas infelix, nudisq; mamillis.*
54 *Altior hic quare cincinnus?* 55 *taurea punit*

32 Ut mœchis placeat.
33 Unguenta ex foliis Nardi, myrrhæ, balsami, costi, malobathri, Pancirol. aliisque foliis odoratis, Plin. 13. l. 1. c.
34 Ex solis æstu, ut qui Æquinoctiali propiores sint. ut contra pinguedo à frigore & humore,
35 Incrustamenta cosmetica.
36 Asinino quod teneram, erugatam & candidam reddit conservatque cutim.
37 Ut Poppæa, quæ in exilium missa asinas L. secum duxit in hunc usum, Dio in Nerone, & Plin. 41. c. 11. l.
38 Regiones Aquilonis subjacentes polo Arctico vicinas.
39 Candidi panis è siligine, faba aut oryza cocti maceratique lacte asinino ad cosmeticen & faciem emendandam.
40 Ancilla quæ pensa librat & dispertit.
41 Ornatrices ponunt tunicas ad pœnas. *Ejiciatur Proselenos. Chrysis vapulat, totaque familia inter se mussat, quæritque quis domino hilaritatem confuderit.* Petron.
42 Servus lecticarius è Liburnia.
43 Domini sc. 44 Franguntur in hujus vertice vel dorso virgæ è ferula. 45 Ut strenuè servos flagellent. 46 Et interim quasi per otium. 47 Accipit rationes diei transactæ. * Libri in quo singulorum dierum rationes scribebantur. Alij. leg. *dici.* 48 Examine & judicio. 49 Administrat & gubernat ædes. vel gubernatio hujus domus non mitior est quam Sic. aula crudelissimis tyrannis infamis. 50 Porticum vel templum Isidis, in quo adulterorum & mœchorum conventus & colloquia fiebant de adulteriis. *Multas ibi facit, quod fuit ipsa Jovi.* Ovid. Vbi autem magis quam inter aras & delubra conducuntur stupra, tractantur lenocinia, &c. Min. Felix. 51 Dominæ, ipsa capillos lacerata à domina. 52 Ad verbera si quid peccet.
53 Ancillæ nomen sumptum ex Ovidio, qui ita Di anæ ornatricem nominat. fortè à ψεκάζειν. ornatrices enim aquæ pauculum irrorabant ad compositionem crinium. 54 *Inquit Domina.* 55 Scutica ex murino corio, vel pene pœnas exigit malè compositi crinis unius, perinde ac crimen ingens facinusque fuisset. Mar. 2. 66.

Con-

Continuo flexi crimen, facinusque capilli.
Quid Pfecas admisit? quænam est hìc culpa puellæ,
Si tibi displicuit nasus tuus? altera lævum
Extendit, pectitq; comas, & volvit in orbem.
Est in consilio matrona, admotaq; lanis
Emerita quæ cessat acu: sententia prima
Hujus erit, post hanc ætate atque arte minores
Censebunt: tanquam famæ discrimen agatur
Aut animæ: tanti est quærendi cura decoris.
Tot premit ordinibus, tot adhuc compagibus altum
Ædificat caput: Andromachè à fronte videbis,
Post minor est: aliam credas, cedo, si breve parvi
Sortita est lateris spacium, breviorque videtur
Virgine Pygmæa nullis adjuta cothurnis,
Et levis erecta consurgit ad oscula planta.
Nulla viri cura interea, nec mentio fiet
Damnorum, vivit tanquam vicina marito,
Hoc solo propior, quòd amicos conjugis odit,
Et servos, gravis est rationibus. Ecce furentis
Bellonæ, matrisq; deûm chorus intrat, & inges
Semivir, obscœno facies reverenda minori,
Mollia qui rupta secuit genitalia testa
Jampridem, cui rauca cohors, cui tympana cedunt
Plebeia, & Phrygia vestitur bucca tiara,
Grande sonat, metuiq; jubet Septembris, & Austri
Adventum, nisi se centum lustraverit ovis,
Et Xerampelinas veteres donaverit ipsi;
Ut quicquid subiti & magni discriminis instat,

56 Si deformis sit nasus tuus,
57 Ancilla alt. crinem à sinistra parte componit.
58 Convocatur ad consilium formæ atque ornatus.
Dic Chrysis, nunquid indecens? Petron.
59 Lanificio.
60 Quæ hebeti, *inquiunt interpretes*, per annos oculorum acie à suendo cessat: Ego de *acu crinali* dictum censeo, cujus hanc peritam olim-que exercitam ornatricem, jamque emeritam accersit in consilium.
61 Tutulis, Ναζιραίαις, πυργώμασι πλοκάμων, sive è suis, sive ex adscititiis crinibus. ut altior videatur.
Celsæ procul aspice frontis honores, Suggestumque comæ. Pap. in 1. Sylv.
62 καὶ τριχοστιβῆ καὶ στεμματίδα.
63 Proceram, qualis fuit Andr. Hectoris uxor, à fronte: à tergo minor multò videtur.
64 Quidni alia jam videatur? *vel* has illi tiaras indulge, ut naturam arte corrigat aut supplent.
65 De Pygmæis quis non audivit? quæ Indiæ montium incolæ cubiti longitudinem non excedunt. 66 Altis calceamentis subere suffertis sublevatisque. Hisp. *Chopines.* 67 Quæ vir ejus hinc sustinet. 68 Per suos sumptus. 69 De his Sat 2. v. 11. 70 Sacerdotum. 71 Corpore. *vel*, veneratione & existimatione. 72 Antistes cui erecti sunt testes. 73 Reverendus quod minori sit pene. 74 Sat. 2. v. 116. 75 Cantu, *vel*, quod eunuchis ut & fœminis ex frigore, superflui humoris abundantia arteriam asperam crassiorem reddens, vocis meatum angustat. 76 Sacerdotes minoras tympana pulsantes. 77 Persis & Trojanis. in usa infula, cujus lobi sub mento connectebantur. 78 Qui in Septembri flans febres & mortbos generat. 79 Ova n. expiationibus, lustrationibusque adhibebantur, ac præcipuè in Sacris Isidis. 80 Vestes coloris siccæ rosæ, vel cujusmodi est in autumnalibus vitis frondibus.

In tunicas eat, & [81] totum semel expiet annum.
Hyberuum fracta glacie descendet in amnem,
[82] Ter matutino Tiberi mergetur, & ipsis
Vorticibus [63] timidum caput abluet. inde [84] superbi
Totum regis agrum, nuda ac tremebunda [85] cruentis
Erepit genibus, [86] si candida jusserit Jo.
Ibit ad Ægypti finem, calidasque petitas
[87] A Meroë portabit aquas, ut spargat in æde
Isidis, [88] antiquo quæ proxima surgit ovili,
Credit enim [89] ipsius dominæ se voce moneri.
[90] En animã, & mentẽ, cum qua diù nocte loquãtur.
Ergo hic præcipuum, summúmque meretur honorem
Qui grege [91] linigero circundatus, & grege [92] calvo
[93] Plangentis populi currit [94] derisor [95] Anubis.
[96] Ille petit veniam quoties non abstinet uxor
Concubitu, sacris observandísq; diebus,
Magnaque debetur violato pœna [97] cadurco.
Et [98] movisse caput visa est argentea serpens.
Illius lacrymæ [99] meditataq; murmura præstant,
Ut veniam culpæ non abnuat, [1] anseré magno
Scilicet, & tenui [1] propano corruptus [2] Osiris.
** Cum dedit ille locum, [3] cophino, fœnóque relicto,*
Arcanam Judæa tremens [4] mendicat in aurem,

81 Mala totius anni.
82 Pers. Sat. 2. *Tiberino in gurgite mergit, &c.*
83 Super stitiosum, superstitio n, ex insciti a & timore.
84 Campum Martium, quem, cum prius Tarquinij superbi ager fuisset, Brutus Marti consecravit.
85 Rependo. Il. Casaub. ad Suetonium in Augusto, accipit hunc locum pro nudipedalium superstitione. *Huc pede matronam nudo distendere vidi.* Ovid. 6. Fast.
86 Si per sacerdotem vel somnium jusserit Isis, dea AEgyptia ex candida vacca Jo facta.
87 Ex meroe insula Nili sub zona torrida quam describit Heliodor, lib. 10.
88 Quæ vicina est ovili extructo in memoriam Romuli & Remi qui ibi pecora pascebant. Sunt qui de septis intelligunt in quibus claudebatur populus ad suffragia, de his vide quæ ad Martialis ep. 14. l. 2. c.
89 Isidis in somnis jubentis.
90 *Ephiphonema Ironicon.*
91 Sacerdotum Isidis vestes lineas indutorum.
92 Capite raso in Isidis sacris.
93 Cum planctu Apim bovem quærentes. Diod. Sic. l. 1. 94 Creduli populi.
95 Antistes sustinens personam Anubidis, qui filius fuit Osiridis, & quòd canem gestaret armorum insignia, ab AEgyptijs in specie canis colebatur. Diod. Sic. ibid.
96 Antistes.
97 Propriè, stragulo. Lecto intra novem sacros dies violato.
98 Ac si veniam indulgens, capite annuisse visa est: *vel*, ita te similis caput movisse (ut Sat. 2. v. 130.) draconis effigies in Isidis templo, de qua vide Diod. Sic. & Macrob. l. 1. Saturn. 20. c.
99 Conceptæ preces.
1 Anseré & pop. i. placentâ. Isidem colere, & sacerdotes vesci solebant, Herodot. l. 2.
2 Deus ille qui Anubis, v. 535.
* Ubi abijt sacerdos Isidis.
3 Nicolaus de Lyra ad illud in Davidis, Psalm. 8. *αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐν τῷ κοφίνῳ ἐδουλεύσαμεν.* cophinum & fœnum à Judæis usque portata non tam refert ad tenuitatem Judaicæ supellectilis, quàm ex instituto factum suspicatur, ut hæc circumferrent usque monumenta duræ servitutis in AEgypto, ubi fæces & stercora è civitatibus cophino exportare cogebantur, atque paleas, fœnum & stipulas colligere ad lateres conficiendos. An fortè in memoriam famis quam tolerabant in obsidione? ubi fœni veteris laceramenta victui habebantur, ut refert Josephus, l. 7. bell. Jud. c. 7.
4 Insusurrat aliquid de sua religione, simulque opem petit, sed tectè, ne in periculum adducat matronas Romanas, quibus damnosum foret judaicam profiteri religionem, vide Martial. ep. 54. l. 7.

Interpres

Interpres legum [5] *Solymarum, & magna ſacerdos*
Arboris, ac ſummi fida internuncia cœli.
Implet & ille manum, ſed parcius ære minuto,
Qualiacunque voles Judæi ſomnia vendunt.
[7] *Spondet amatorem tenerum, vel divitis orbi*
Teſtamentum ingens, [8] *calidæ* [9] *pulmone columbæ*
Tractato, Armenius, vel [10] *Commagenus aruſpex*
Pectora pullorum rimatur, & exta catelli,
Interdum & pueri. faciet quod [11] deferat ipſe.
[12] *Chaldæis ſed major erit fiducia.* quicquid
Dixerit aſtrologus, credent à fonte relatum
[13] Ammonis, quoniam [14] Delphis oracula ceſſant,
Et genus humanum damnat [15] caligo futuri.
Præcipuus tamen eſt horum, qui ſæpius [16] *exul,*
Cujus amicitia, [17] *conducendaq;* [18] *tabella*
[19] *Magnus civis obit, & formidatus Othoni.*
Inde fides arti, ſonuit ſi dextera [20] *ferro,*
Læváque, ſi longo caſtrorum in carcere manſit.
[21] Nemo Mathematicus genium indemnatus habebit,
Sed qui penè perit, [22] cui vix in [23] Cyclada mitti
Contigit, & [24] parva tandem caruiſſe Seripho.
Conſulit ictericæ lento de funere matris,
[25] *Ante tamen de te Tanaquil tua, quando ſororem*
Efferat, & patruos: an ſit victurus adulter
Poſt ipſam: * *quid enim majus dare numina poſſunt?*

5 Judaicarum ab Hieroſolymis.
6 In nemore Aricino victitans, & alludit ad Dodonæas ſacerdotes, quæ reſponſa ſub quercu reddebant. vide quæ ad Sen. Medeam, v. 349.
7 Ordo eſt, Armenius & Com. ar. ſpondet, &c.
8 Recens cæſæ.
9 Inſpectis extis.
10 Ex Orientali Syriæ parte.
11 Acculet.
12 Aſtrologis Babylonijs & Syris.
13 Jovis ab אמון, i. arena. in arenoſis n: Africæ deſertis templum illi à Baccho conditum eſt, propter fontem ex ariete conſpecto inventum. vel Hammonis ab חמן ſolarium, ſimulachrum Jovis in ſublimi extructum.
14 Opp. Phocidis templo, & oraculo Apollinis inſigni. quod tæmen oraculum defecit, ut & reliqua, adventu Chriſti. vide Plutarch. de defectu oraculorum.
15 Ignoratio.
16 Sup. fuit, ut ille Seleucus Mathematicus, qui cum Othonem olim ſuperſtitem fore Neroni ſpopondiſſet, tunc ultro imperium quoque promiſit illi. Suet. Oth. 4.

17 Magna mercede & precio emenda, ab Othone cui victoriam ſpondebat, *vel* alio. 18 Quæ judicijs ex cœli conſtitutione eſt notata. 19 Sergius Galba. 20 Manicis & catenis ferreis vincta. 21 Nemo creditur genium & animum præſcium habere, qui non fuerit damnatus. 22 Impetrato exilio ut effugeret præſentem mortem. 23 Inſulam è Cyclad. aliquam in exilium. 24 Revocari ex illa exilij inſula, Cycladum unâ in mari AEgeo. 25 Uxor tua futurorum cognitionis ſtudioſa, ut illa Tarquinij Priſci uxor, conſulit Mathematicos de morte matris tuæ quam ictero laborantem ſperaverat jamdudum extuliſſe, & tamen prius de tuâ, quam ſuper omnia experit. * *Ironice,*

Hæc

Hæc tamen ignorat quid fidus triſte minetur
Saturni, [26] *quo læta Venus ſe proferat aſtro,*
Qui menſis damno, quæ dentur tempora lucro.
Illius occurſus etiam vitare memento
In cujus manibus, ceu pinguia ſuccina [28] *tritas*
Cernis [29] *ephemeridas; quæ nullum conſulit, & jam*
Conſulitur: quæ caſtra viro, patriamq; petente
Non ibit [30] *pariter,* [31] *numeris revocata* [32] *Thraſylli.*
Ad primum lapidem vectari cum placet, hora
Sumitur ex libro, ſi prurit frictus ocelli
Angulus, inſpecta [33] *geneſi collyria poſcit.*
Ægra licet jaceat, capiendo nulla videtur
Aptior hora cibo, niſi quam dederit [34] *Petoſiris.*
Si [35] *mediocris erit,* [36] *ſpatium luſtrabit utrumque*
Metarum, & ſortes ducet [37] *frontemq;* [38] *manumq;*
Præbebit vati crebrum [39] *poppyſma roganti.*
Divitibus reſponſa dabit [40] *Phryx augur, & inde*
Conductus dabit aſtrorum mundiq; peritus,
Atque aliquis ſenior, [41] *qui publica fulgura condit.*
[42] *Plebeii in Circo poſitum eſt, & in aggere fatum:*
[43] *Quæ nudis longum oſtendit cervicibus aurum,*
Conſulit ante [44] *Phalas, delphinorumq; columnas,*
An ſaga vendenti nubat [45] *caupone relicto.*
[46] *Hæ tamen & partus ſubeunt diſcrimen, & omnes*
Nutricis tolerant fortunâ urgente labores:
Sed jacet [47] *aurato vix ulla puerpera lecto.*
Tantum [48] *artes hujus, tantum medicamina poſſunt,*

26 Frigidi & ſicci, malefici.
27 In quo ſigno vel qua domo gaudeat aſcendens: quas planetas habeat amicos.
28 Unctas & pellucidas ceu pinguia ſuccina.
29 Libellum ſupputantem aſtrorum per ſingulos dies conſtitutionem.
30 Una cum marito.
31 Calculationibus.
32 Nobilis Mathematici tempore Tiberij, cujus peritiam quomodo expertus fuerit Tiberius in otio apud Rhodum, vide quæ Sueton. in Tiberio, c. 14. Tacit. Annal. 6. Dio. 55. l.
33 Nativitatis themate.
34 Inſignis Aſtrologus AEgyptius.
35 Paupercula.
36 In circo max. ubi plurimi erant ſortilegi & divinatores. v. 589.
37 Phyſiognomoni ceu metopoſcopo, qui profitetur hominum mores, naturas & futuros etiam eventus ex vultu & fronte pernoſcere & prævidere, præbebit frontem, ut & —
38 — Chiromanti, qui divinari è lineis & inciſuris manuum.
39 Ex manus contrectatione. *vel* oſculum ex colliſis labijs ſonans. *al.* concubitum. 40 Aſtrologus & philoſophus Indus, Gymnoſophiſta, Brachmanes. nam ſupra de Phrygijs ſacerdotibus dixerat. neque illi iſta curabant aut norant. 41 Hetruſcus fulguritorum conditor & expiator. Perſ. Sat. 2. v. 26. 42 Viliſſimi homines & δήμιοι, ut ludij, aſtrologi, conjectores, fanatici, in Circo morabantur. Plebeij vates in circo ſedent & in aggere Tarquinij Superbi qui eſt ad circum. Sat. 3. v. 65. Horatius itaque appellat *Fallacem Circum*, de his Ennius: *Non vicanos haruſpices, non de Circo aſtrologos*, &c. & Cic. pro Milone. *In Circo max.* &c. 43 Syra mulier vel meretrix aurea geſtans monilia. 44 Sortilegos & divinatores qui in circo ante falas. i. turres ligneas & delphinorum columnas verſabantur. 45 Priore marito deſerto vel mortuo. 46 Pauperculæ. 47 Diviti & nobili. ipſa dives. Hypallage. 48 Veneficæ.

Quæ

Quæ steriles facit, atque [49] *homines in ventre necandos*
Conducit. [50] *gaude infelix, atque ipse bibendum*
Porrige [51] *quidquid erit. nam si* [52] *distendere velles,*
Et [53] *vexare uterum pueris salientibus,* [54] *esses*
Æthiopis fortasse pater: mox [55] *decolor heres*
Impleret tabulas [56] *nunquam tibi mane videndus.*
Transeo suppositos, [57] *& gaudia, vota, sæpè*
[58] *Ad spurcos decepta lacus, atque* [59] *inde petitos*
Pontifices, [60] *Salios,* [61] *Scaurorum nomina* [62] *falso*
Corpore laturos: stat fortuna improba noctu
Arridens [63] *nudis infantibus hos fovet omnes,*
Involvitq; sinu, domibus tunc porrigit altis,
Secretumq; sibi [64] *mimum parat hos amat, his se*
Ingerit, atque suos ridens producit alumnos.
Hic magicos adfert [65] *cantus, hic* [66] *Thessala vendit*
[67] *Philtra, quibus valeant* [68] *mentem vexare mariti,*
[69] *Et solea pulsare nates. quòd despipis, inde est,*
Inde animi caligo, & magna oblivio rerum
Quæ modò gessisti. tamen hoc tolerabile, si non
Et furere incipias, ut [70] *avunculus ille Neronis,*
Cui totam [71] *tremuli frontem Cæsonia pulli*
Infudit. quæ non faciet, quod principis uxor?
[72] *Ardebant cuncta, & fracta compage ruebant,*
Non aliter, quàm si fecisset Juno maritum
Insanum. minus ergo nocens erit Agrippinæ
[73] *Boletus: siquidem unius præcordia pressit*
*Ille senis, * tremulumq; caput* [74] *descendere jussit*
*In cœlum, & * longam manantia labra salivam.*

49 Conceptos jam & formatos.
50 Marite. *Scaptius.*
51 Quicquid erit potionis abortum facientis.
52 Gravida fieri.
53 Parere.
54 Ex adulterio conjugis tuæ cum servo Æthiope.
55 Niger vel fuscus, *mulato* ex patre Æthiope & matre Romana, scriberetur tibi heres distante uxore. supra v. 218.
56 Utpote malum omen, & inauspicatum.
57 Patrum, de nothis & suppositis tanquam suis.
58 Lacum Velabrensem quo exponebantur spurii.
59 Clam à matribus, quæ nigros suos ex Æthiopicis servis foetus ejecerunt, & à lacu Velabrensi petendos, curarunt expositos aliarum foetu. spurios quos maritis pro suis obtrudant.
60 Martis sacerdotes.
61 Nobilium.
62 Supposito.
63 Expositis nudis.
64 Ludum & varium jocum ex his suppositis.
65 Incantamenta.
66 Thessalia olim veneficijs & magicis famosa.
67 Potiones amatorias.
68 Dementes reddere. 69 Pro sua libidine tractare. Pers. Sat. 5. v. 149. 70 Caligula qui *ab uxore Cæsonia creditur potionatus amatorio quidem medicamento, sed quod in furorem extorserit.* Suet. Calig. c 50. idem refert Josephus Antiquit. l. 19. 71 Carunculam è fronte recens nati pulli equini. i. Hippom. supra vers. 134. 72 Caligulæ furoris igne ardebant ruebantque pessum res humanæ, quarum habenas tenuit Rom. Imperator: non secus ac nouissent cælestes res, Jove in furorem verso. 73 Quo veneno sustulit Claudium Imp. 74 Relaxari n. ista deos rursus à dijs detrusum esse ad inferos jocatur Seneca in Ἀποκολοκύντωσει Claudij Cæs. * Erat n. Claudius tremulo capite, spumante rictu, humentibus naribus, &c. Sueton. Claud. 50. cap.

7 Hæc poscit fortem, hæc potiùs torques, 615
Hæc lacerat mistos equitum cum sanguine patres.
76 Tanti partus equus, quanti non venefica consul?

Quærunt natos de pellice: nemo repugnat,
Nemo vetat jam pridem gnum occidere eos est.
Vos ego pupilli, meæ, quibus amplior est res, 630
Custodite animas, & nulli credite mensæ,
Livida materno fervent adipata veneno.
77 Mordeat antè aliquis, quidquid porraxerit illa
78 Quæ peperit, timidus præguſtet pocula 79 pappas.
80 Fingimus hæc altum Satyrâ sumente 81 Cothurnum, 635
Scilicet, & finem egressi legemque 82 priorum,
Grande Sophocleo carmen 83 bacchamur hiatu
Moribus ignotum 84 Rutulis, cœloque Latino.
Non mimam vani: sed clamat 85 Pontia, Feci,
Confiteor, pueriſque meis aconita paravi, 640
Quæ deprensa patent, fassus tamen ipsa peregi.
* Tu ne duos unâ 86 saevissima vipera cœnâ?
Tu ne duos? 87 septem, si septem forte fuissent.
* Credimus Tragicis quicquid de 88 Colchide torvi
Dicitur, & 89 Progne, nil contra conor, & illæ 645
Grandia monstra solo audebant tempore: sed
90 Non propter mammas, minor admiratio summis
Debetur monstris, quoties facit iram nocentem
Hunc sexum, & 91 rabie fecur incendente feruntur
Præcipites, ut saxa jugis abrupta, quibus mons 650
Subruitur, clivoque latus pendente recedit.
Illam ego non tulerim, quæ 92 computat, & scelus ingens

75 Nec a potio & philtra Circes. Galeagulem in lucis sanctoque tractem immolat. Exquisitum aliquod venenum genus placebat, quod turbaret mentem, & mortem differret. Tacit. 13. Annal.

76 Si tantum malitiæ est uno hippomane, quantum ex una vereda?

77 Præguſtet.

78 Ipsa mater quæ ut gratificetur secundo marito, veneno non raro tollit filios ex priore nata, ut ad illum rem integram deferat: infra de Pontia.

79 Alumnus vel tutor. Accul.

80 Aliquis fortasse arguat nos hæc fingere, & ex nos. Utinam quidem fingeremus, neque verâ nimis esset, quæ memoro.

81 Tragicam licentiam & argumenta sua.

82 Poetarum Satyricorum.

83 Poetico instinctu furebe cantibus Tragicis.

84 Italicos, i. Romanos. Rutili vero populi Latij.

85 Pub. Petronij filia, vecti Bolani uxor, quæ duos ex Bolana filios veneno sustulit ut adultero nuberet. Martial. ep. 32. l. 1. hic profectò formosa fatentium puerum, quæ eadem sciuscripto epitaphijs solennis. * *Impvit Poeta.* 86 In tuos servant utrique, se filiabus semina matrem, nati matrem enecant. 87 *Resp. Poeta.* Imo septem interfecisset, si mihi septem fuissent, ut secundo gratificaret marito. * *Poetæ verba.* 88 Medeâ quæ liberos suos in odium Jasonis dilaniavit. 89 Quæ Itym filium coctum Tereo apposuit. 90 Ut nostra. 91 Quotiès furore aurigis vel iræ agantur præcipites, non leviore ruinâ quam præcruptâ & ruinam minantia juga montium subducto clivo seu radicis parte. 92 Delibe-

rat. modò vers. 647.

93 Sana facit. 94 *spectant* 93 *subeuntem fata mariti*
Alcestim, & 96 *similis si permutatio detur,*
Morte viri cupiant animam servare catellæ.
*Occurrunt multæ tibi*97 *Belides, atque*98 *Eriphyle,*
Mane 99 *Clytæmnestram nullus non vicus habebit.*
Hoc tantum refert, quòd 1 *Tyndaris illa bipennem*
2 *Insulsam & fatuam læva dextrâ tenebat;*
At nunc res agitur tenui pulmone 3 *rubetæ:*
4 *Sed tamen &* ferro, 5 *si prægustaret Atrides,*
Pontica 6 *ter victi cautus medicamina regis.*

93 Prudens, mercis compos non vindicta, affectu, aut infirmitate.
94 In theatralibus ludis repræsentatam.
95 Marîti Admeti vitam suæ morte redimentem.
96 Sed his si similis daretur permutatio & optio, redimerent vitam catellæ morte viri.
97 Similes Danai filiabus L. quæ ad unum maritos interfecere.

98 Cujusmodi fuit Eriph. quæ virum Amphiaraum maritum monili à Polynice corrupta prodidit. 99 Simili Clytæmnestræ quæ ut Ægisto adulterο frueretur maritum Agamemnona è bello Trojano redeuntem hipenni occidit. 1 Clytæmnestra Tyndari filia. 2 Non artificiosam cædem, quale nostrum venenum. 3 Sat. 1. v. 70. 4 Et parcæ tamen etiam ferro rem deceneret. 5 Si maximis se præmuniret antidoto, qualis usus est Mithridates rex Ponti. 6 A Sylla, Lucullo, Pompeio.

SATYRA VII.

Ad Telesinum poetam Cæsarem quidem studia & artes respicere, cæterùm apud alios Romanos poetarum, historicorum, causidicorum, Rhetorum, & Grammaticorum studia & labores, pro levi & vili esse.

ET *spes, & ratio studiorum in* 1 *Cæsare tantùm*
Solus enim 2 *tristes hac tempestate Camenas*
Respexit, cum jam celebres notique poetæ
3 *Balneolum Gabiis, Romæ conducere furnos*
Tentarent, nec fœdum alii, nec turpe putarent
Præcones fieri, cum 4 *desertis Aganippes*
Vallibus esuriens migraret in 5 *atria* 6 *Clio.*

1 Trajano *alii* Nerva, *alii* Domitiano, qui cæteris vitiosis favebat tamen literis, fovebatque studia. Vide vitam Juvenalis.
2 Neglectas & inopes poetas.
3 Inopiâ suâ & paucos neglectæ causidici

Romæ & in aliis oppidis Italiæ confugerent se ad sordidas artes, ut ex balneatoria & furnaria victum sibi quærerent. 4 Missis studijs in remotis solitudinibus juxta Aganippen fontem Bœotiæ à Cadmo inventum & Musis sacrum. 5 Divitum, *vel* atria licinia, fori, quo soliti venire præcones, & ubi auctiones fieri solebant. 6 Poeta Clius cultor.

Nam si [7] *Pieria quadrans tibi nullus in arca*
Ostendatur, ames nomen victumq́ [8] *Macheræ,*
Et vendas potius, commissa quod auctio vendit
Stantibus, œnophorum, tripodes, armaria, cistas,
[9] *Halcyonem Bacchi,* [10] *Thebas, &* [11] *Tereа*
[12] *Fausti.*
Hoc satius, quàm si dicas sub judice, vidi,
Quod non vidisti. faciant [13] *equites Asiani,*
Quanquam & [14] *Cappadoces faciam, equitesq́*
[15] *Bythini,*
[16] *Altera quos nudo traduxit* [16] *Gallia talo.*
Nemo tamen studijs indignum ferre laborem
Cogetur posthac, nectit quicunque [17] *canoris*
Eloquium vocale modis, [18] *laurumq́ momordit.*
* *Hoc agite ó juvenes, circumspicit & stimulat vos,*
Materiamq́ sibi [19] *ducis indulgentia quærit.*
Si qua aliunde putas rerum expectanda tuarum
Præsidia, atque ideo [20] *croceæ membrana tabellæ*
[21] *Impletur,* [22] *lignorum aliquid posce ocyus, & quæ*
Componis, dona [23] *Veneris* [24] *Telesine,* [25] *marito:*
Aut claude, & positos [25] *tinea pertunde libellos.*
Frange miser calamos, [26] *vigilataq́ prælia dele,*
Qui facis in parva sublimia carmina cellâ,
Ut dignus venias [27] *hederis, & imagine* [28] *macrâ.*
Spes nulla ulterior didicit jam dives avarus
Tantum admirari, tantum laudare disertos,
Ut pueri [29] *Junonis avem.* sed defluit ætas
Et [30] pelagi patiens, & [31] cassidis atque [32] ligonis:
Tædia tunc subeunt animos, tunc seq; suamque
[33] Terpsichoren odit [34] facunda & nuda senectus.

7 Tui, docti poetæ, qui musas è Pieria edis.
8 Præconis illius temporis.
9 Tragœdiam de Halcyone, Ceycis uxore à malo poeta Baccho scriptam. Al. *Alcathoën Patri*, fab. vide 4. Metam. Ovid.
10 Tragœdiam de Thebarum regibus Laio, Oedipo, &c.
11 Tragœdiam de Tereo, Progne, Philom, &c.
12 Mali poetæ.
13 Servi ex Asia ducti, jam equites Rom. facti, sed levis fidei.
14 Equites è servis Cappad. qui Armeniæ sunt contermini.
15 Equites è servis Bithynis in Asia minore juxta Pontum.
16 Gallogræcia, ceu Galatia, vide Luc. Flor. 2. l. 11. c.
17 Poema altum & sonorum.
18 Honorem lauri & gloriam poematis sui degustavit, *vel*, Poesi initiatus & facer Apollinis vates factus momordit laurum, quæ manducata numine inflare credebatur. Ἀναπνεύων φοίβου ἐνλαυρῳ ὕσσω. Lycophron.
19 Rituale verbum & in sacris solenne.
20 Vide Persij Sat. 3. 10. vel Vitelliani.
21 Carminibus.
22 Ad incendium.
23 Vulcano igni.
24 Poeta, ad quem hanc Sat. scribit.
25 Blattis & tineis escam mitte.
26 Carmina quæ de bellis elucubrasti.
27 Corona ex hederis, victorum poetarum præmio. & —28— Statuâ in bibliothecam Apollinis recipiendâ, referente maciem tuam ex intentione studij contractam. vide Persij prolog. v. 5.
29 Pavonem.
30 Quæ poterat impendi mercaturæ & nauticæ —31— Militiæ. —32— Agriculturæ.
33 Studia poetica.
34 Ipsi jam senes inopesque, utut docti.

Accipe nunc artes, nequid tibi conferat iſte
Quem colis & [35] Muſarum, & Apollinis ædes relictâ
Ipſe facit verſus, atque uni [36] cedit Homero
[37] Propter mille annos. at ſi dulcedine famæ
Succenſus vecites, [38] Maculonus commodat ædes,
Ac longe ferrata domus ſervire jubetur,
In qua ſolicitas imitatur [39] janua portas.
Scit dare libertos extrema in parte ſedentes
Ordinis & magnas [40] comitum diſponere voces.
Nemo dabit [41] regum, [42] quanti ſubſellia conſtent,
Et quæ conducto pendent [43] anabathra tigillo,
Quæq; [44] reportandis poſita eſt [45] orcheſtra cathedris.
Nos tamen hoc agimus, tenuiq; in pulvere ſulcos
Ducimus & [46] littus tenui verſamus aratro.
Nam ſi diſcedas, laqueo tenet [47] ambitioſi
Conſuetudo mali, tenet inſanabile multos
Scribendi cacoethes, & ægro in corde ſeneſcit.
Sed vatem egregium, cui non ſit publica vena,
Qui [48] nihil expoſitum ſoleat [49] deducere, [50] nec qui
Communi feriat carmen triviale monetâ,
Hunc, qualem nequeo monſtrare, & ſentio tantùm
Anxietate carens animus facit, [51] omnis acerbi
Impatiens, [52] cupidus ſylvarum, [53] aptuſque bibendis
Fontibus [54] Aonidum. neq; enim cantare ſub antro
[55] Pierio, [56] thyrſumve poteſt contingere [57] ſana
Paupertas, atque æris inops, quo nocte diéque

35 Poetis ipſis, *vel* doctorum cenſura qui in æde Muſ. & Apoll. de carminibus judicabant, *vel* nullo muſarum inſtinctu, ſed invitâ Minervâ carmina aggreſſus.
36 Putat le credere.
57 Neque hoc propter ingenium, ſed annos, quod Homerus antiquior ſit illo.
38 Dives quiſpiam.
39 Ferrata, inſtar portarum civitatis obſeſſæ.
40 Clientum qui tibi applaudebant.
41 Divitum.
42 Precium conductorum ſubſel. graduum, orcheſtræ.
43 Scalas & gradus per quos ad pulpita aſcenditur.
44 Quippe quæ conducta referunt. *Nam et domum mutantur, et auditorium evehit, et ſubſellia conducit.* Dialog. de Oratoribus.
45 Tabulatum in quo ſaltat chorus. Sat. 3. v. 178.
46 Sterile & inutile ſtudium exercemus & urgemus, non majori fructus ſpe, quàm ſi littus araremus.
47 Laudem affectan-

tis poetices, penè converſus hic locus ex Ariſtophanis Ranis. Γέγηθεν δ' ὁ τοιοῦτος, κ.τ.λ. &c.
48 Nihil humile aut vulgare. *Effugiendum eſt ab omni verborum vilitate, et ſummotæ voces a plebe ſummotæ*, &c. Petron. 49 Egregiè & ſubtiliter, veluti tenui filo. 50 Qui non vulgari notâ & ſtylo carmina condit. *Metaph.* a monetarijs qui unius notæ nummos producunt. ✠ Et cujus nomen aut exemplum non poſſum dare, ut qui talem novi neminem, & cujus ideam mente ſolùm concipio. 51 Moleſtijs vacuus & liber. 52 Seceſſus & ſolitudinis amans. 53 Naturâ idoneus, quem ars perficiat, & quem furore ſuo inſpirent Apollo & Muſæ. 54 Muſarum ex Aonia antris, montibus & fontibus muſis conſecratis nobili. 55 Supra verſ. 8. 56 Furorem ἐμπνεύσιν, quali in Orgijs Thyrſigeræ feruntur Bacchides. Poetæ a. in tutela Bacchi ſunt. 57 Sicca & Sobria quæ poetis haud convenit. qui non niſi mero (quod animæ educit inſtrumenta) madidi & maleſani carmina ſcribunt quæ vivere poſſint, vide ep. Antipatri. 2. l. Anthol. συμπόσιακὰ ἀνδρίσματα. & Horat. 10. ep. 1. l.

Corpus egit, *satur est,* [58] *cùm dicit Horatius, ohe!*
Quis locus ingenio nisi cum se carmine solo
Vexant, & [59] dominis [59] Cirrhæ [60] Nysæque feruntur
Pectora nostra duas non admittentia curas?
Magnæ mentis opus, nec [61] *de lodice paranda*
Attonitæ, currus, & equos, faciesque deorum
[62] *Aspicere, & qualis* [63] *Rutuli confundat* [64] *Erinnys.*
Nam si Virgilio puer, & tolerabile desit
Hospitium, [65] *caderent omnes à crinibus hydri,*
[66] *Surda nihil* [67] *gemeret grave buccina: posceimus, ut sit*
[68] *Non minor antiquo* [69] *Rubrenus Lappa* [70] *eoshurno*
Cujus & [71] *alveolos & lænam* [72] *pignerat Atreus.*
Non habet [73] *infelix Numitor, quod mittat amico,*
Quintillæ quod donet, habet: nec defuit illi
Unde emeret multa pascendum carne leonem
Jam domitum. [74] constat leviori bellua sumptu
Nimirum, & capiunt plus intestina poetæ.
Contentus fama jaceat [75] *Lucanus in hortis*
Marmoreis: at [76] Sarrano, tenuique [76] Saleio
Gloria [77] quantalibet, quid erit, si gloria [78] tantùm est?
Curritur ad vocem jucundam, & carmen [79] *amica*
[80] *Thebaidos, lætam fecit cum Statius urbem,*
Promisitq́ue [81] *diem; tanta dulcedine captos*
Afficit ille animos, tantaq́ue libidine vulgi
Auditur: sed cum [82] *fregit subsellia versu,*
Esurit, intactam [83] *Paridi nisi vendat* [84] *Agaven.*

58 Od. 19. lib. 2.
59 Ab Apolline cui Cirrha urbs ad radicem Parnassi sacra.
60 Baccho qui in Nysa Arabiæ educatus cultusque est.
61 De domesticis curis solicitæ.
62 Meme conceptas describere.
63 Turnum Rutulorum regem.
64 Alecto furia. *Allneid. 7.*
65 Non potuisset fingere furias anguibus crinitas, ut ibidem, *geminos erexit crinibus angues.*
66 Non utilis, *vel rauca. Catachresis.*
67 Nec adeo horrendum finxisset Alectus cornu *in eodem 7. Alneid. lib.*
68 Non minori precio & æstimatione.
69 Poeta Tragicus.
70 Poetis Tragicis prisci temporis.
71 Tabulas *vel alveolos*, i. lances.
72 Tragœdia de Atreo, quam dum scribit, supellectilem pignori exponit. *alii* pignori accipit Atreus fœnerator. *Prior expos. magis placet.*
73 Judicio & usu. vide Mart. ep. 3. l. 9.
74 Ironicè.
75 Qui divès ad poesim accessit.
76 Pauperi poetæ.
77 Utcunque magna.
78 Nuda & sine precio.
79 Græv. 80 Statij poem. de bello Thebano. 81 Recitandi. 82 Frequentia auditorum, ὃν ὑπὸ πόθε καὶ κρότου κατορύττεσθαι τὸν τόπον. Polyb. hist. 15. *vel* vehementi recitatione. ut Sat. 1. *Rapiat* lectorem *columnæ.* Sic Martianus Capella: *Cognoscentium quoque fregere subsellia. Hunc olim peroranten & historicæ fedifragæ fabulæ orationem frangentem*, &c. Sidonius l. 5. epist. ad Sapaudum. Jos. Scaliger contrà quam vulgò accipitur, contrà quam sentit Juvenalis, credo, locutionem & locum hunc exponit. 10. c. 1. l. Auson. lect. Satyricè dictum vult: Recitantem se. Thebaidem suam non steriliè, sed excidisse Statium. Quem vindicat. H. Cruſius l. 1. animadvers. ad Suet. Repetit tamen, laboratque opinionem tueri suam Scaliger ult. editione de emendatione temporum. 83 Pantomimo, Domitiæ Neronis amitæ liberto. 84 Fab. de matre Penthei conscriptam, eamque Novam.

85 *Ille*

45 *Ille Cilicia multis dare jussus honorem*
87 *Semestri uertum digitum premit, ille biduum*
Quod non dixit proceres, dabat historiæ.
Et Baream tu nobilium magnis addere rebus?
Præfectos? Pelopea fovit? Philomela tribunos?
Hausit tenuis invidiæ vapor? quis pulsa per urbem
Quis tibi? Mecenas, quis nuper erravit? Fidenis,
*Aut * Fabius? quis * Cotta iterum? quis * Drusus alter?*
Tunc par ingenio pretium? nunc utile multis
Pallere, & 93 vinum toto vestire Decembri?
94 Vester porrò labor fecundior historiarum
Scriptores, 95 pauis hic plus temporis atris
Namque obita vocis millesima pagina surgit.
Omnibus 97 effossis multo damnosa papyrus,
Sic ingens rerum numerus jubet, atque operum lex.
Quæ tamen inde fugax, terræ quæ fortior 97 aperit?
Quis dabit historico, quantum daret 98 astrologo ei?
99 Sed genus ignavum, quod mutto gaudet & umbra.
1 Dic igitur quid cuspidicis 2 civilia præstent
Officia, & magno comites in fasce tribuni?
Ipsi magna serunt, sed tunc cum creditor audit
Præcipuè, vel si 4 vetigal latum auferr illo,
5 Qui venit ad dubium grandi cum 6 codice 7 nomen.
Tunc tamen a cavi spirant mendacia 8 folles,
9 Conspuitur que sinus. verum deprendere messem

85 Pudet.
86 Purpuratum.
87 Digitum exhibet. Hinc natum apud Persium, nempe ut invenit hunc apud Horatium, i.e. dextrum, minimum, habentem majores, atque v. 38.
88 Nobiles.
89 Tragœdiæ de Pelopea filia Thyestæ, vel de Philomela conscripsit Q. Pacuvii Varidii.
90 Recitationem impulsus.
91 Vix liberalis, Saturnalibus, Sat. 5. v. 108.
92 Nunc studii utilissimo hoc restat omnino denique ut palleant, & vino abstineant legitur. & *nunc notis.*
93 Abstemia agere Saturnalia quæ mense celebrantur Decembri, in quibus vino & epulis maxime indulgetur.
94 Sed vester labor, & historiæ, multo fecundior est, & laudabilior. *Ironice.*
95 His labor prius, opera & tæd. Sed legitur *tempus plus.*
96 Impensa in eos ad luctuandum.
97 Profossis & arte. *Meursius.*
98 Astrologo vel advocato.

99 Sed historici, *inquit*, sunt genus ignavum, in scholarum umbris enutritum, quod fortem pati nesciat. Is. Casaub. in Animadvers. ad Suetonium in Augusto legit, *quod illo gaudet*, intelligitque *lectum* seu *lectisternium lucubratorium*. ἀλληγόρως. Ita Seneca 72. epist. *Quædam sunt quæ possis & in cisio scribere, quædam lectum et osinbe ut juretum defoderant.* Et Persius Sat. 5. *Non quicquid dignique lecto Scribitur in citreis.* 1. *Respondet Poeta.* 2 Actiones causarum civilium. 3 Lib. actionum quos secum in judicium adfert. 4 Punxit commovitque aliud cavillicus acr. illo, *vel* creditor. 5 Qui debitore inficiante, negat id deberi, paratus offendere libros accepti & expensi. 6 Legum, *vel* probationis. 7 Debitum. 8 Pulmones, *vel* fauces. 9 Contentione orationis, non præscindè, amoliendi fascini gratiâ, ut habet Commentator.

Si libet, [10] *hinc centum patrimonia cauſidicorum,*
Parte alia ſolum [11] *ruſſati pone* [12] *Lacertæ:*
Conſedere [13] *duces, ſurgis tu* [14] *pallidus* [15] *Ajax*
Dicturus [16] *dubia pro libertate,* [17] *Bubulco* 115
Judice. rumpe miſer [18] *tenſum jecur, ut tibi laſſo*
Figantur [19] *virides ſcalarum gloria palmæ.*
Quod vocis pretium? ſpecus petaſunculus, & vas
[20] *Pelamydum, aut veteres Aphorum* [21] *epimenida*
bulbi,
Aut vinum [22] *Tiberi devectum; quinque lagœnæ,* 120
Si quater egiſti. ſi contigit aureus unus,
[23] *Inde cadunt partes in fœdere pragmaticorum.*
[24] *Æmylio dabitur, quantum petit: & melius* [25] *nos*
Egimus. hujus enim ſtat [26] *currus æneus, alti*
Quadrijuges in veſtibulis, atque ipſe ferocì 125
[27] *Bellatore* [28] *ſedens curvatum haſtile minatur*
Eminus, & ſtatua meditatur prælia [29] *luſcâ.*
Sic [30] *Pedo* [31] *conturbat,* [32] *Matho deficit: exitus*
hic eſt.
[32] *Tongilli, magno cum* [32] *rhinocerote lavari*
Qui ſolet, & vexat lutulenta balnea [33] *turbâ,* 130
Perq; forum juvenes longo premit * *aſſere* [34] *Medos,*
Empturus pueros, argentum, [35] *myrrhina, villas.*
[37] *Spondet enim Tyrio* [37] *ſtlataria purpura filo.*
Et tamen hoc ipſis eſt utile, purpura [38] *vendit*

10 In hac lance, i. confer lucrum auriga illo cauſidici. & comperies unius auriga lucrum æquare centum cauſidicorum mercedes.
11 Veſte ruſſatâ, i. rubrâ indutâ.
12 Militis vel auriga ruſſatæ factionis.
13 Judices. *Hemiſtiche Ovidianum Metam.* 13.
14 De eventu vel cauſſâ ſubtimidus.
15 Cauſam dicturus, ut Aiax ibid.
16 Pro eo cujus libertas in quæſtionem vocatur, ut *Cic. pro Archia.*
17 C. Attilio Bubulco Cos, *vel* ruſtico aliquo jud.
18 Jecur irâ inflatum, *vel* pulmonum ſpiritu.
19 Victoriæ ſigna è pulpito tuis ædibus affigantur, erat autem moris victoriam in actionibus partam teſtari appenſâ pro foribus palmâ.
ὡς Θέσπιες ἐπὶ τῶν Ὄρθρα χλωρὰ δεδρυμμένος.
Lucian. Pro imag.
aſſi cenſent ſignificari hinc pauperiem oratorum quibus etiam victoribus pro palmatis ædibus erant cœnacula ad quæ ſcalis aſcenderent. 20 *Piſcium è Thynni genere.* 21 Bulbi genus. Plin. l. 19. vel bulbi, piſces exigui & viles. Lipſ. ep. 2. l. 4. Quæſt. ep. alii legunt Epimenia, quaſi menſtrua hæc ſint munera ex Afr. 22 Vile ut vejentanum ceu Etruſcum, non adverſo flumine ex Campania vel Græcia advectum. 23 Aurei illius partes quædam auferuntur diſtribuendæ ex pacto Pragmaticis qui verbis & formulis juris inſtructi, mercedulâ adducti miniſtros ſe oratoribus præbent in judiciis. Cic. 1. de Orato. & Fab. l. 12. c. 3. 24 Diviti cauſidico. 25 Nos tamen pauperes advocati. 26 Triumphalis currus majorum in porticu. 27 Equo. 28 Equeſtris ſtatua. 29 Altero oculo clauſo ut ictum dirigat. *vel*, inclinato capite, vel detorto, ita ut unus tantum oculus videatur. 30 Cauſidicus. 31 Decoquit & æs alienum contrahit, novis creditoribus ſolvens, veteribus non ita, dum ſe divitem præfert. 32 Gutto ex cornu Rhinocerotis, quo in balneis utuntur divites. 33 Clientum & ſervorum. * Sat. 3. 235. 34 Lecticaris ex Media. Lipſ. legit Mœſos, ut Sat. 9. *de grege Mœſorum.* 35 Vaſa. vide Martial. ep. 113. l. 14. & quæ nos ibi. vide & hujuſmodi licitatorem Mamurram, ep. 60. l. 9. Martial. 36 Exponit ſe tanquam divitem. 37 Latus clavus purpureus. ſt præfixis, ut ſtlite pro lite. 38 Commendat & facit ut conducatur majori pretio.

Cauſi-

Causidicum, vendunt [39] amethystina, convenit illis
Et strepitu, & [40] facie majoris vivere census.
Sed finem impensæ non servat prodiga Roma.
[41] *Ut redeant veteres, Ciceroni nemo ducentos*
Nunc dederit nummos, nisi fulserit annulus ingens.
Respicit hoc primum, [42] qui litigat, an tibi servi
Octo, decem [43] comites, post te an sit sella, [44] rogati
Ante pedes. ideo conducta [45] Paulus agebat
[45] *Sardonyche, atque ideo pluris, quàm [45] Cossus agebat,*
Quàm [46] Basilus rara in tenui facundia panno.
Quando licet [47] flentem Basilo producere matrem?
Quis bene dicentem Basilum ferat? [48] accipiat te
Gallia, vel potius [49] nutricula causidicorum
Africa, si placuit mercedem imponere lingua.
Declamare doces? ô [50] ferrea pectora [51] Vecti,
Cui [52] perimit sævos [53] classis numerosa tyrannos.
Nam quæcunq; sedens modò legerat, hæc eadem stans
Proferet, atq; [54] eadem [54] cantabit versibus [55] ijsdem,
Occidit miseros crambe repetita magistros.
Quis [56] color, & quod sit [57] causæ genus, atque ubi [58] summa
Quæstio, quæ veniam diversa [59] parte sagittæ,
Scire volunt omnes, mercedem solvere nemo.
[60] Mercedem appellas? quid enim scio? [61] culpa docentis
Scilicet arguitur, quòd [62] læva in parte mamillæ
Nil salit [63] Arcadico juveni, *cujus mihi sexta*

39 Vestimenta violacea, ab Amethysti gemmæ colore.
40 Ostentatione majoris census.
41 Quòd si in vitam reverti sint summi illi oratores Rom. Crassus, Antonius, Cicero, ducuri jam cauti.
42 — Clientes non tam respicerent eloquentiam, quam census faciem & comitatum oratoris, *the lawyers port and traine.* an illi lectica octophoros plena ipso, &c.
43 Clientes.
44 Amici antecambulones.
45 Orator, causidicus.
46 Annulo in quo hæc erat gemma.
47 Tenui oratori prod. matr. in gravi causa pro vita & salute filij supplicantem & misericordiam moventem, quod fecit Cicero pro Fronteio.
48 Discedas hinc in Galliam vel Africam.
49 Litigiosa.
50 Nullius laboris non patientissima.
51 O Rhetorum præceptor.
52 Perimendos declamat. alij de Dionysio exponunt, qui de rege in hoc pulvinum fuerit conjectus.
53 Discipulorum. 54 Periodis & pronunciatione. 55 Eadem identidem, ab eodem, ijsdem inculcata, non sine fastidio enecat, non secus ac δὶς κεφαλὴ δάφνινος recalfacta brassica, & ad fastidium reposita. Quod enim de *Cambre* ingerunt Domitius, J. Scoppa & alij, ut sit inscriptio declamationis ex historia devictorum à Cimanis Capuanorum juxta Cambren. opp. Campaniæ, tortuosum mihi & longè nimis petitum videtur. vide Ang. Politian. 33. cap. Miscel. 56 Ratio. 57 Deliberativum, demonstrativum aut judiciale 58 Controversiæ status. 59 Objectiones & argumenta adversarij. *Metaph.* 60 *Inquit discipulus.* 61 *Resp. magister* 62 Cor stupidum est. 63 Pingui, hebeti, obtuso, quales sunt Arcades, teste Philostrato lib. 3 βιβλιοφλυσι, *vel* asino. vide Pers. Sat. 3. v. 9.

Quaque

Quaque die miserum diræ caput [64] Annibalis impler.
& quicquid id est, de quo deliberat, an petat urbem
A Cannis? an post nimbos & fulmina cautus
[65] Circumagat madidus à tempestate cohorsen.
[66] Quantum vis stipulare, & protinus accipe, quid do.
Ut rotes illum [67] puerò audiat, est alij sex
Et plures uno conclamant ore sophistæ,
Et verum gignant lites, [68] neptane relicta.
[69] Fusa venena silent, [70] mulus, ingratusq; maritus,
Et [71] quæ jam veteres sanant mortaria cæcas.
Ergo [72] sibi dabit ipse [73] virgam, si nostra monebunt
Consilia, & vitæ diversum iter ingredietur.
Ad pugnam qui rhetorica descendit ab umbra,
[74] Summula ne pereat, quæ vilis [75] tessera venit
Frumenti, quippe hæc merces lautissima tanta
[76] Chrysogonus [76] quanti doceat, vel [77] Bellio quanti
[78] Lentorum pueros, artem [79] scindens [80] Theodori,
Balnea [81] sexcentis, & pluris [82] porticus in qua
Gesserit dominus, quotiens pluit: anne serenum
Exspectet, spargatve luto jumenta recenti?
[83] Hîc potius: namq; hic mundæ [84] nives, ingula mulæ.
Parte alia longè [85] Numidarum fulta columnis
Surgat, & [86] algentem rapiat cœnatio solem.
Quantumcunque domus, veniet [87] qui fercula docte
Componit, veniet [88] qui pulmentaria condit.
Hos inter sumptus festertia [89] Quintiliano
Vix multum duo sufficient; res nulla minoris

64 Obtundit me toties audita ad rauſam illius declamatio de Annibale deliberante an recens è Cannenſi victoria pet. urbem. Salmasius Marbalo & illi cœnam in Capitolio polliceretur.
65 Reduxerat cum jam posuisset castra ad tentoria à Roma lapidem, deterritus fulmine & tempestate per diversos.
66 Divitis ubi pensator qui Rhetori distipulatur? Ad.
67 Pers. Sat. 3. v. 47.
68 Thema ficti de raptore. de hoc vide Quintil. declam. et Senecæ contro versias.
69 Nec inutilis in scholâ accusatione veneficij occultati.
70 Thema de ingrato marito, ex hac de Medea et Jasone expuni possunt.
71 Them. de noverca veneficij privigni insimulante, quem offenderat miscentem collyrium ægro oculos patri.
72 Potius inquit suadet sophistæ ut ex ipse potius se eruditus. b ad veras causas formatis ab e imaginaria, hac et scholastica sophistarum exercitatione, quam hujusmodi perpetiatur ajunt Siculi & calcinenses.
73 Libertatis à Rhetorica. Metaph. a gladiatoribus qui rude domati cessant. 74 Merces minima. 75 Tabella lignea certâ notâ insignita, figuræ quadritæ, unde & nomen: quin loque rotundæ, quo symbolo ab hæredis publ. frumentum petis. a ticket. 76 Quantulâ mercede. 77 Rhetor. sophista. 78 Nobilium. 79 In minima mensa quasi dividens & ingerens præcepta Rhetorica. 80 Theod. Cadarei rhetoris. 81 Supp. nummis. 82 Sat. 4. v. 6. 83 In porticu potius quam plateâ. 84 Nec luto spargitur. 85 E lapide Numidico qui ad columnas optimus est. Horat. Od. 18. lib. 2. Columnas ultima recisas Africa. 86 Triclinium hibernum, quod septentrioni aut Orienti objectum solem mansionem & opacam excipere Arcton. 87 Structor. 88 Coquus. 89 Rhetori. præceptori filij.

Constabit

Confiadit patri, quam filius. 90 *unde igitur tot*
Quintilianus habet saltus? 91 exempla novorum
Fatorum transi: a felix, & b pulcher & c dives,
Felix & sapiens, & nobilis, & generosus
*Appositam * nigræ 92 lunam subtexit 93 alutæ:*
Felix oratos quoque maximus, & 94 poculator,
95 Et si perfrixit, cantat bene. dixerat enim, 96 quæ
Sidera te excipiant modò primos lucis alumnum
Edere vagitus, & adhuc 97 à matre rubentem.
Si fortuna volet, fies de rhetore 98 consul,
Si volet hæc eadem, fies de consule 99 rhetor.
1 Ventidius quid enim? quid 2 Tullius, unde aliud
quam
Sidus, & occulti miranda potentia fati?
2 Servis regna dabunt, 3 captivis fata triumphos.
Felix 4 ille tamen corvo quoque rarior albo.
Pœnituit multos vanæ sterilisque cathedræ,
Sicut 5 Thrasymachi probat exitus, atque 6 Secundi
Carinatis, & hunc locupletem vidistis Athenæ,
Nil præter gelidos ausæ conferre 7 cicutas.
8 Dij majorum umbris tenuem, & sine pondere terram,
Spirantesque crocos, & in urna perpetuum ver,
Qui præceptorem sancti voluere parentis
Esse loco. metuens virgæ jam grandis Achilles
9 Cantabat 10 patrijs in montibus: & 11 cui non tunc
Eliceret risum citharœdi 12 cauda magistri.

90 *Objic. unde igitur fuit Quintilianus tam dives?*

91 *Respon. a fatis et fortunæ inæstimabilium bonorum, b corporis & c animi.*

* *Nam ut quisque insanus nigris medium impedit crus Pueribus.* Horat. Sat. 6. l. 2. Senatores primo calceos nigros increbant, postea cereos, galbeos coccineos, &c.

92 Senatorum calceis lunæ affuta erat, sc. littera C. nota centenarii numeri patriciorum a Romulo institutorum.

93 Calceo ex aluta.

94 Disticrticus, sophista.

95 Etsi quid peccatum & in filium tamen laudem vertetur, si tuleris ex frigore etiam bene cantare dicitur.

96 *Quod tibi nascenti fili Nyx & a coxim.*

97 A parta recenti sanguine materno rubentem.

98 Ut Cicero. Quintilianus & ornamenta potius consularia quam insignia potestatis dicta, *refert Asconius ad Gratianum.*

99 Valerius Licinianus præcerpus, exul de senatore, Rhetor de oratore factus, Plin. ep. 11. l. 2.

1 Ven. Bassus è captivo & mulione ad præturam, consulatum & triumphum conscendit. Val. Max. 6. 10. A. Gel. 15. 1.

2 Qui ex serva natus Tarquinio Prisco in regno Romæ successit.

3 Quintilianus sane felix, cui ex arte contigerunt divitiæ.

4 Rhetoricæ professionis quam exercebant sedentes in cath.

5 Carthaginiensis, qui propter exiguam mercedem desuetam Rhetoricen, quam profiteri cœpisset.

6 Athenensis, qui Rhetoricen professus à Caligula in exilium relegatus est, quod per exercitationem in tyrannos peroraisset.

7 Vide Pers. Sat. 1. v. 2.

8 Dij dent majorum nostrorum manibus & cineribus levem terram perpetuò florentem, &c. vide quæ nos ad ult. vers. Hippolyti Senecæ. 89. ep. 1 l. Martial. & Pers. Sat. 1. v. 30.

9 Fidibus canere didicerit.

10 Thessalis.

11 Et qui tunc grandis non risu contemnebat senem Centaurum, *al.* & quis non rediisset?

12 Inferior Chironis Centauri pars.

13 Sed Ruffum, atque alios cædit sua quæque juventus,
14 Ruffum, qui toties Ciceronem Allobroga dixit.
Quis gremio 15 Enceladi, doctique 16 Palæmonis adfert
Quantum grammaticus meruit labor? & tamen 17 ex hoc
Quodcunq; est (minus est autem quàm rhetoris æra)
18 Discipuli custos præmordet 19 Acœnitus ipse,
19 Et qui dispensat, 20 frangit sibi. 21 cedo Palæmon,
Et patere inde aliquid decrescere (non aliter, quàm
22 Institor hybernæ tegetis, niveique cadurci)
23 Dum modo non pereat, mediæ quod noctis ab horâ
Sedisti, qua nemo faber, quà nemo sedebat,
24 Qui docet obliquo lanam deducere ferro:
Dum modo non pereat totidem olfeciſſe lucernas,
Quot stabant pueri, cum totus 25 decolor esset
26 Flaccus, & hæreret nigro fuligo 27 Maroni.
Rara tamen merces, quæ 28 cognitione tribuni
Non egeat. sed 29 vos sævas imponite leges,
Ut præceptori verborum regula constet,
Ut legat historias. auctores noverit omnes
Tanquam ungues digitosque suos, ut fortè rogatus
Dum petit aut thermas aut 30 Phœbi balnea, 31 dicat
32 Nutricem Anchisæ, nomen patriamq;, 33 noverca
Anchemori, dicat 34 quot Aceſtes vixerit annos,
Quot 35 Siculus Phrygibus vini donaverit 36 urnas.
Exigite, ut mores teneros ceu pollice ducat,
Ut si quis cerâ vultum facit: exigite, ut sit
Et 37 pater ipsius cœtus, ne turpia ludant,
Ne 38 faciant vicibus. non est leve tot puerorum
Obſervare 39 manus, oculosque 40 in fine trementes.

13 Nunc a Ruffum: i. præceptorem etiam pueri ſui discipuli cædunt.
14 Satrium Ruffum Ciceronis æmulum, qui Cic. Galliæ cujuſdam eloquentiæ esse dixit.
15 Grammatici.
16 Rhemnij Pal. Grammatici. de quo Sat. 6. v. 458.
17 Ex hac mercedula.
18 Pædagogus aliquid diminuit, abradit. In nomine autem aliquid ad Anicetum pædagogum, de quo Sueton. c. 5. Neron.
19 Oeconomus, diſpenſator.
20 Sibi aliquid præcidit,
21 *Some abatement.*
22 Sup. patitur ſibi de primo precio indicto aliquid detrahi.
23 Dum aliquid mercedis habeas.
24 Carminator.
25 *Soiled.* Fuligine, vel manuum contrectatione.
26 Horatij opus.
27 Virgilij operi.
28 Lite, coram tribuno ærario cui de minoribus causis cognoscendi & judicandi jus erat.
29 O parentes.
30 Balneatoris.
31 Hujuſmodi quæſtionibus Grammaticos vexare ſolebat Tib. Nero. *Suet.* vide & *Agellium.* 14. 6. & *Senec. epiſt.* 88.
32 Nomen nutricis Anch. de qua nihil conſtat.
33 Ex AEneid. 10.
quam Servius Caſperiam nominat. 34 Quis *ſenior.* 35 *Aceſtes.* AEneid. 1. Siciliæ rex. 35 Quia *cadis onerabat Aceſtes.* ibid: 37 Paternum in diſcipulos induat affectum. Quintil. 2. 3.
38 Agant & patiantur. 39 Ne præputia ducant μὴ σπαστοὶ ὦσι. 40 In fine libidinis molliter natantes, & ut quidem legunt, *patrantes.*

Hæc,

Hæc,[41] *inquit, cures, &*[42] *cum se verterit annus,*
Accipe[43] *victori populus quod postulat aurum.*

41 Pater.
42 Finito anno.
43 Levem mercedem, utpote Lacar, aureos quinque quos pop. in ludis scenicis dari postulabat ab eo qui spectacula exhibebat. Capitolin. Antonio. Lucianus in Icaromenippo deridet tragicos ἐπὶ τὰ ἅρματα καὶ τοὺς ἡνιόχους. videor tamen mihi posse me hoc interpretari, nec inepte, de auro quod aurigis victoribus vel ipsis equis postulari moris erat à pop. in Circo. q.d. Annua Grammatici merces non excedit summam auri quod datur aurigæ pro unius horæ opera. vide Martialis ep. 74. l. 10. & Pulenger. de Circo, c. 34. de præmijs aurigarum. & Xiphilin. in Heliogabalo. quem ἐθεώρει τὸ ἁρματηλατεῖν, καὶ χρυσῦν, ὥσπερ τινὰ τῶν ἡνιόχων ἀπῄτει.

SATYRA VIII.

Veram nobilitatem non traducem à majoribus derivari, verùm in sua virtute sitam esse, frustra ostentari fumosas parentum imagines, si ipsi in ignavos, falsarios, ganeones, mimos, & gladiatores per omnem turpitudinem degenerarint,

Stemmata quid faciunt? quid prodest, Pontice, longo
Sanguine censeri, pictosq; ostendere vultus
Majorum, &[2] *stantes in curribus Æmylianos,*
Et[3] *Curios jam dimidios,*[4] *nasumque minorem*
Corvini,[4] *Galbam auriculis nasoque carentem?*
Quis fructus generis tabula jactare capaci
*Corvinum, & posthæc multa deducere * virgâ*
** Fumosos equitum cum dictatore magistros;*
Si coram[6] *Lepidis male vivitur?*[5] *effigies quò*
Tot bellatorum, si luditur alea pernox
Ante[6] *Numantinos, si dormire incipis*[7] *ortu*
Luciferi, quo signa duces, & castra movebant?

1 Gradus generis & lineæ quæ ad pictas imagines tanquam rami ex stirpe discurrunt. Plin. l. 2. c. 37. Al. *Schemata quid prosunt.*
2 Statuas triumphales Æmyl.
3 Statuas nobilium vetustate diminutas & exesas.
4 Statuas equitum temporis edacitate imminutas.
5 Quid mihi tu (immemor virtutis majorum cujus tibi hæc monumenta legenti memoria erat subjicienda) jactas genus tuum & familiam amplâ tabulâ Genealogicâ descripta, & veteres jamque fumo situque obsitas imagines majorum tuorum quorum alij. Dictatores, alij Magistri equitum fuere. * alij leg. *Famosos.* præfero *Fumosos.* Sic enim Cic. in Pisonem *fumosas* dixit *imagines*, & Senec. epist. * Radio, quo ordinem generis indicat. Alij virgarum fasces majoribus suis prælatas intelligunt. Ego ramos & virgas ex stirpe discurrentes hujusmodi arbitror: ut notavi supra. 6 Imag. clariss. majorum quales fuere AEmyl. Lepidus & Scipio AEmylianus qui Numantinus & Africanus cognominatus est. 7 Mane summo.

8 Cur titulos Fabij Max. qui Allobrogas devicit usurpet, & originem gentis suæ ab Hercule ductam glorietur Fabius Persius fila cui ob luxum à Prætore Urbano paternis bonis interdictum? Val. Max. 3. 5. & Senec. 4. de Benef. 30.

9 Venetâ vel Altinâ. Lanarum 2. mollitie laudantur. Altinates oves.

10 Levigatum & glabrum.

11 Quales ÆEtnæ excoquit vel evomit, est autem Catina urbs Siciliæ ad radicem ÆEtnæ posita.

12 Pilis horridos. μὴ δ' ἐξυρημένους.

13 Dedecorat.

Suavezzi. Polyb. παρεξηυρημένους. Metaph. à noxijs per forum traductis, vide quæ ad Martialis ep. 4. lib. spect. b.

14 Veneficus.

15 Non ponendum cum alijs. si quis a. gravis criminis convictus esset, & statua ejus frangebatur Sat. 10. v. 58. 19 Pollutt.

8 *Cur Allobrogicis & magna gaudeat ara*
Natus in Hercule 8 *Fabius*, dare, *si cupidus, si*
Vanus, & 9 *Euganea quantumvis mollior agna?*
Si 10 *tenerum attritus* 11 *Catinensi pumice lumbum,*
12 *Squallentes* 13 *traducit aves,* 14 *emptorque veneni*
15 *Fraugenda miseram* 16 *funestat imagine gentem?*
Tota licet vetcres exornent undique 17 *ceræ*
Atria: Nobilitas sola est atque unica virtus.
18 *Paulus, vel* 19 *Cossus, vel* 20 *Drusus moribus esto:*
21 *Hos ante effigies majorum pone tuorum:*
Præcedant ipsas illi te consule 22 *virgas.*
Prima mihi debes animi bona. *sanctus haberi,*
Justitiæque tenax factis dictisque mereris?
Agnosco 23 *procerem:* 24 *salve, Getulice, seu tu*
Silanus, quocunque alio de sanguine, rarus
Civis, & egregius patriæ contingis 25 *ovanti,*
Exclamare libet 26 *populus quod clamat Osiri*
Invento. quis enim generosum dixerit hunc, qui
Indignus genere, & præclaro nomine tantum
Insignis? 27 *nanum cujusdam Atlanta vocamus:*
Æthiopem 28 *cygnum: parvam* 29 *extortamq; puellam,*
30 *Europen* 31 *canibus pigris, scabieque vetusta*
Levibus, & siccæ lambentibus ora lucernæ,

15 Non ponendum cum alijs. si quis a. gravis criminis convictus esset, & statua ejus frangebatur Sat. 10. v. 58. 19 Pollutt. 17 Cereæ imagines. 18 P. Æmilius. 19 Corn. Cos. qui Volumnio rege Velentinum occiso secunda spolia, opima tulit. vel. Cos. qui sub Augusto Getulos domuit: qua sequitur salve Getulice. 20 Claud. qui ex hostium duce Druso comitus trucidato nomen reportavit. 21 Mores. 22 Lictorum, i. consulatum & honores præcedant mores prisci & sancti. 23 Te esse verè nobilem. 24 Vete triumphans & nobilis, ac si esses Cossus Getulicus (supra nota 19.) si ve Silanus, quocunque ortus es sanguine. 25 De te præclaro & bene merito cive. 26 Non minori lætitiâ quam Ægyptij exultant, ubi invenerint Apim bovem qui Osiridem, i, frumenti lationem representet, exclamantes εὑρήκαμεν, συγχαίρομεν. Athenagoras orator, in legatione pro Christianis. 27 Sic Ironicè & κατ' ἀντίφρασιν nanum nobili cuipiam in delicijs vocamus Atlantem, qui gigas fuit, frater Promethei, rex Mauritaniæ, in montem conversus, ut fabulantur. vide quæ ad Martialis ep. 77. l. 9. f. vide & Politiani Miscellan. c. 23. 28 Album. 29 Incurvam, gibbosum. 30 Procerum & erectam, qualis fuit Europa à Jove tauro rapta. 31 Aut si quis canes tardos scabie depilatos & λίχνους dicat pardos, tigres, leonas, & si quid illis ferocius nobilisve.

Nomen

Nomen eris. pardus, tigris, leo, si quid adhuc eſt,
Quod fremit in terris, violentius. ergo cavebis,
Et metues, 32 *ne ſic tu Creticus, aut Camerinus.*
His ego quem monuiſſe tecum eſt mihi ſermo 33 *Rubelli.*
Plaute, tumes alto Druſorum ſanguine, tanquam
Feceris ipſe aliquid, propter quod nobilis eſſes,
Ut te conciperet, 34 *quæ ſanguine fulget Iidi,*
35 *Non quæ ventoſo conducta ſub aëre texit.*
Vos humiles, inquis, vulgi pars ultima noſtri,
Quorum nemo queat patriam monſtrare parentis:
At ego, 36 *Cecropides, 37 vivas, & originis hujus*
Gaudia longa feras: tamen imâ Plebe Quirinem
Facundum invenies: ſoler hic defendere cauſas
Nobilis indocti, veniet de plebe 38 *togata.*
39 *Qui juris nodos, & legum ænigmata ſolvat,*
40 *Hic petit* 41 *Euphraten juvenis,* 42 *domitique Batavi*
Cuſtodes aquilas, armis induſtrius: at tu
Nil niſi 43 *Cecropides,* 44 *truncoque ſimillimus Hermæ;*
Nullo quippe alio vincis diſcrimine, quàm quòd
Illi marmoreum caput eſt, tua vivit imago.
Dic mihi 45 *Teucrorum proles,* animalia muta
Quis generoſa putet niſi fortia? nempe volucrem
Sic laudamus equum, 46 *facili cui plurima palma*
Fervet, & exultat 47 *rauco victoria* 48 *circo.*
Nobilis hic quocunque venit de 49 *gramine, cujus*
Clara fuga ante alios, & 50 *primus in æquore pulvis.*
51 *Sed venale pecus Corithæ, poſteritas &*
Hirpini, ſi rara jugo victoria ſedit:

32 Ne tu ſis tam nobilis dicaris Creticus, &c. ſpecie & nomine quidem nobilis, ut Cret. Sat. 1. v. 67. & Camer. 7. v. 90. reverâ ignobilis & degener.

33 Cui nobilitas per matrem ex Julia familia pari ac Nero gradu, *ſit ayle eundi Nero, quem longa Cæſarum ſeries immenſum, &c.* Tacit. Hiſt. 1. & Annal. 1.

34 Nobilis matronæ e gente Julia.

35 Non plebeia quæ ſub dio (alij legunt *Aggere*, ut lic. Aggere Tarquinii, ubi Plebeiæ mulieres texere ſolebant) texit. Rtol. Flavius, conjectanorum cap. 13. (*ſub aere* exponit in ætio, ubi exercebant textrinum priſcæ.

36 Romulidæ, indigena, Julia ſang. oriundus, ut Athenienſes nobiliſſimi a Cecrope rege primo

37 *Reſp. Rubellia Poſtu. Imp.*

38 Imò & vili

39 Juris periti.

40 Alij de plebe ad militiam in extremis Romani imperij barbis proficiſcuntur contra Parthos & Germ.

41 Flumen. Meſopotamiæ quod e Ni-

phate majoris Armeniæ monte naſcitur. 42 Præſidia ipſum ad coercendos, ne rebelles, Belgas illos, *Hollanders*, nuper a Domitiano domitos. 43 Genere ſpecioſus, Romulidam te gloriaris, uti ſe Cecropidas Athenienſes. 44 Mercurij ſtatuæ, quæ capite quidem erant marmoreæ & formatæ, cætera trunci rudes & inutile lignum. 45 O Rubelli. qui te Julio Cæſ. Julo & Teucris ſatum jactas. 46 Facili ad curſum & veloci. 47 Propter clamorem, *vel* ſonoro. 48 Spectante & ſtudioſe acclamante populo in Circo. 49 Paſcuo. agro, regione. Alij legunt *Germine*. 50 Pedibus pulverem in Circo movens cæteros curſu prævertitur. 51 Equi contra etiam generoſiſſimâ equâ Corithâ & victore equo Hirpino nati non æſtimantur, ſed venduntur ſi degeneres ſint & raro curuli certamine vincant.

Nil ibi majorum respectus, gratia nulla
Umbrarum, dominos pretijs mutare jubentum
Exiguis, & trito fraudem trahunt epirhedia collo
Segnipedes, dignique molam versare Nepotis.
Ergo ut miremur te, non tua, primum aliquid da,
Quod possim titulis incidere, præter honores
Quos illis damus, & dedimus, quibus omnia debes.
Hæc satis ad juvenem, quem nobis fama superbum
Tradit, & inflatum, plenumque Nerone propinquo.
Rarus enim ferme sensus communis in illa
Fortuna. *sed te censeri laude tuorum*
Pontice noluerim, sis ut nihil ipse futuræ
Laudis agas. miserum est aliorum incumbere famæ,
Ne collapsa ruant subductis tecta columnis.
Stratus humi palmes viduas desiderat ulmos.
Esto bonus miles, tutor bonus, arbiter idem
Integer, ambiguæ si quando citabere testis
Incertæque rei, Phalaris licet imperet, ut sis
Falsus, & admoto dictet perjuria tauro,
Summum crede nefas animam præferre pudori,
Et propter vitam vivendi perdere causas.
Dignus morte perit, cœnet licet ostrea centum
Gaurana, & Cosmi toto mergatur aheno.
Expectata diu tandem provincia cum te
Rectorem accipiet, pone iræ frena modumque,
Pone & avaritiæ, miserere inopum sociorum:
Ossa vides regum vacuis exhausta medullis.
Respice quid moneant leges, quid curia mandet,

52 Mortuorum majorum Hirp. & Cozithæ. *Catachresis.* Harpinnæ equi curulis. Oenomai meminit Lycophron.
53 Vili vendantur *b* rhedarijs & *c* molitoribus. Nepos nomen molitoris.
54 Tuas virtutes, quæ in te sunt.
55 Non majores, qui extra te.
56 Ex quorum honoribus totus pendes, quum per te nihil laude dignum habeas.
57 Atque hæc sufficiant obiter & per digressionem dicta Rubellio.
58 Unde potius erubescendum erat. *Nero a. ipse & a Julia familia orginem duxit.*
59 Nobili & amplâ. *Stultitiam patiuntur opes.*
60 *Aures*, gloria tua.
61 Utque vitis ad terram cadit nisi sustententur: ita et tu contemneris ac peribis, amotis majorum laudibus, *vel*, ut vitis sustentanda est ulmis ne humi jaceat, ita & tu virtute tua.
63 Quibus maritetur vitis ac innitat ur. ex sympathia vitis cum ulmo. *Tibi vitis in ulmo est. Virg. 2. Eclog.*
64 Tyrannus, fuit autem Phalaris Agrigentinorum tyrannus.
65 Velitque te ad perjurium adigere, innitatus tibi taurum aheneum. vide. Persij Sat. 3. v. 50.
66 Virtutem, veritatem, honestatem, bonam conscientiam, &c. 67 Sceleris sibi conscius, utut vivere videtur, perijt 68 Lucrina, Gaurus mons est Campaniæ maritimus prope lacum Lucrinum, ubi opt. ostrea. 69 Unguentarij vel luxurioſi. 70 Unguentis pleno. 71 Expect. & expetita tibi. 72 Provincialium, sociorum, Rom. 73 Reges a præfectis exhaustos & fortunis omnibus exutos.

Præmia

Præmia quæ bonos maneant, quam 74 *fulmine justo*
Et 75 *Capito &* 76 *Tutor tuerint damnante senatu*
77 Piratæ Cilicum 78 *sed quid damnatio confert,*
Cum 79 *Pansa eripiat, quicquid tibi* 80 *Natta reliquit?*
Præconem 81 *Chærippe tuis circumspice* 82 *pannis,*
Famque tace: furor est 83 *post omnia perdere naufragium.*
Non idem gemitus olim, nec vultus erat par
Damnorum sociis florentibus, & modò victis,
Plena domus tunc omnis, & ingens stabat acervus
Nummorum, 84 *Spartana chlamys* 85 *conchylia Coa,*
Et cum 86 *Parrhasii tabulis, signisque* 87 *Myronis,*
88 *Phidiacum vivebat ebur, nec non* 88 *Polycleti*
Multus ubique labor, 89 *raræ fine Mentore mensæ.*
90 *Inde* 91 *Dolabella est, atque hinc* 92 *Antonius, inde*
Sacrilegus 94 *Verres, referebant navibus altis*
Occulta spolia, & 95 *plures de pace triumphos.*
Nunc sociis juga pauca boum, & grex parvus equarum.
Et 96 *pater armenti capto eripietur agello,*
Ipsi deinde lares, si quod spectabile signum.
Si quis in ædicula deus unicus. 97 *hæc etenim sunt*
Pro summis: nam sunt hæc maxima. despicias tu.
Forsitan 98 *imbelles Rhodios,* 99 *unctamque Corinthum*
Despicias meritò. quid enim 1 *resinata juventus,*
Cruraque totius facient tibi levia gentis?

74 Vindicta & pœna.
75 Cap. Consularis damnatus repetundarum, quod Ciliciam cui præfuerat spoliasset.
76 Julius Tutor legatus damnatus quòd eandem provinciam rapinis vexasset.
77 Et ipsorum piratarum spoliatores.
78 Sat. 1. 47.
79 Posteriori præfectus. *vel*, ærarium publicum.
80 Præfectus prior.
81 O provincialis.
82 Qui vendat etiam pannos tuos ne sit quo te spolies novus præfectus.
83 Dum Romam navigas præfectum accusaturus, quo etiam damnato nihil tibi ex tuis redit, verum in ærarium infertur.
84 Tincta purpura è muricibus qui capiuntur circa Tænarum Laconicæ regionis promontorium.
85 Vestimenta tincta conchyliis, Co insulæ capuis. *Conchylia autem cum purpura, florem illum tingendis expetitum vestibus, in medio habent sanguinis. Liquoris hæc minimi est in candida vena,* &c. Plin. 86 Pictoris. 87 Statuarii. 88 A Phidia tum affabrè sculptum ut vivere videretur. 89 In quâ non erant pocula à Mentore cælata. 90 Primi illi Præfecti provincialibus nuper victis & societate Rom. donatis integras & intactas relinquebant opes, tabulas, statuas, opera nobilium artificum: Quæ tamen omnia Præfectorum secunda quasi progenies, Dolabella, Antonius, Verres, &c. evertebant. Tertia verò progenies & hujus ætatis præfecti ipsos boves, equos & agros provincialibus eripiunt. 91 Quem Scaurus accusavit damnavitque quòd Asiam proconsul spoliasset. 92 Senatu motus quod Achaiam deprædatus esset. 93 Qui nec sacris parcebat. 94 Siciliæ prætor & prædo. 95 Quam alii de bello. 96 Taurus, vel equus admissarius. 97 Melius convenient summis viris Rom. Iron. *vel*, hæc jam utcunque tenuia pro summis habentur a pauperibus quibus reliqua sunt hæc ut maxima. 98 Mollet. Sat. 6. 296 99 Unguentis delibutam, luxuriosam. 1 Resina lævigata. *Sponte quidem.* Clem. Alex. 3. Pædag. *κατὰ φύσιν.*

Horrida [2] *vitanda est Hispania,* [3] *Gallicus axis,*
[4] *Illyricúmque latus. parce &* [5] *messoribus illis*
Qui saturant [6] *urbem* [7] *circo scenæq; vacantem.*
Quanta autem inde feres tam diræ præmia [8] *culpæ,*
Cum tenues nuper [9] *Marius discinxerit Afros?*
Curandum in primis ne magna injuria fiat (est
[10] *Fortibus, & miseris. tollas licet omne quod usquã*
Auri atque argenti, scutum gladiumque relinques,
Et jacula & galeam. spoliatis arma supersunt.
[11] *Quod modò proposui non est sententia, verùm*
Credite me vobis solitum recitare Sibyllæ.
Si tibi sancta cohors [12] *comitum, si nemo tribunal*
[13] *Vendit* [14] *acersecomes, si nullũ in conjuge crimen,*
Nec per [15] *conventus, nec cuncta per oppida curvis*
Unguibus ire parat nummos raptura [16] *Celeno:*
Tunc licet à [17] *Pico numeres genus, altaq; si te*
Nomina delectant, omnem [18] *Titanida pugnam*
Inter majores ipsúmque [19] *Promethea ponas:*
De quocunque voles proavum tibi sumito [20] *libro.*
Quòd si præcipitem rapit ambitus, atque libido,
Si frangis virgas sociorum in sanguine, si te
Delectent hebetes lasso lictore secures:
Incipit ipsorum contra te stare parentum
Nobilitas, [21] *claramq; facem præferre pudendis.*
Omne animi vitium tanto conspectius in se
Crimen habet, quanto major, qui peccat habetur.
[22] *Quò mihi te solitum falsas signare tabellas*
In templis [23] *quæ fecit avus, statuamque parentis*
Ante triumphalem? quò, si nocturnus adulter
Tempora [24] *Santonico velas adoperta cucullo?*

2 Non lacessenda rapinis prætoris.
3 Galli è rhedis pugnantes, *vel*, Gallicus regio quæ à Roma ad axem Arcticum vergit.
4 Illyrii, qui littus dextrum maris Adriatici incolunt, Sclavoniam. Germ. *Windenland.*
5 Afris.
6 Romam.
7 Circensibus ludis & theatralibus prorsus indulgentem.
8 Spoliationis.
9 M. Priscus, Sat. 1. v. 49.
10 Fort. iisdemque miseris factis, qui injuriarum tandem ultionem cogitabunt.
11 Nec interim putate me, declamatorio puerorum more, modò dictum, *spoliatis arma supersunt*, acutæ sententiæ loco in clausulâ struxisse, sed oraculum credite, &c. *Lumina præcipue in clausulis posita sententias votamus.* Quintil. l. 9. c. 5. Nec tamen tacendum quod habet vetus Ms. commentator scster. Quod ante dixi, credite non esse sententiam humanam, sed oraculum Apollinis.
12 Amicorum & domesticorum.
13 Corruptus corrumpit.
14 Catamitus intonsus, ex α & κείρω & κόμη.
15 Loca in quibus populi provinciæ à magistratibus judicibus, teque adeò prætore juris dicendi gratiâ congregantur.
16 Uxor velut Harpyja. AEneid. 3. *vel.* avaritia tua. Rationes Severi Cæcinæ suadentes, ne quem magistratum cui provincia obvenisset, uxor comitaretur, vide apud Tacitum. 3. Annal.
17 Primo Aboriginum rege, Fauni patre, Saturni filio.
18 Ipsos Titanas Θεομάχιας.
19 Japeti & Clymenes filium, Deucalionis patrem.
20 Scriptore. *vel* historia.
21 Ut turpitudo tua eo clarius appareat, quo illustrior est tua nobilitas.
22 Quorsum te nobilem jactas? &c.
23 *Emphatice et appositè, in falsarium, ille ostenditur.*
24 Quo Santones Galliæ pop. utuntur.

Prater

Præter 25 *Majorum cineres atque ossa volucri*
Carpento rapitur pinguis 26 *Damasippus, & ipse,*
Ipse rotam stringit multo 27 *sufflamine consul,*
Nocte quidem: sed luna videt, sed sidera testes
Intendunt oculos. finitum tempus 28 *honoris*
Cum fuerit, clara Damasippum luce flagellum
Sumet, & occursum nusquam trepidabit amici
29 *Jam senis, ac virga prior innuet, atque* 30 *manipulos*
Solvet, & infundet jumentis hordea lassis.
Interea dum 31 *lanatas, torvúmque juvencum*
Mane Numæ cædit Jovi ante altaria, jurat
32 *Hipponam, &* 33 *facies olida ad præsepia pictas.*
Sed cum pervigiles placet 34 *instaurare popinas,*
Obvius assiduo 35 *Syrophœnix rixæ amomo*
Currit, 36 *Idumæa Syrophœnix incola portæ*
Hospitis affectu dominum regémque salutat,
Et cum venali 37 *Cyane succincta* 38 *lagœna.*
Defensor culpæ dicet mihi: fecimus & nos
Hæc juvenes. 39 esto: desisti nempe, nec ultra
Fovisti errorem. breve sit quod turpiter audes.
Quædam cum prima resecentur crimina barba.
Indulge veniam pueris. 40 *Damasippus ad illos*
Thermarum calices, 41 *inscriptaque lintea vadit*
42 *Maturus bello Armeniæ, Syriæque tuendis*
43 *Annibus, &* 44 *Rheno, atque Istro. præstare*
45 *Neronem*

25 Vim Flaminiam vel Latinam. Sat 1. v. 170.
26 Nobilis quispiam aurigandi studiosus, *nomen fict.* quasi equorum domitor, Hippodamus.
27 Retinaculo, quod per radios rotarum immissum curum in declensu sistit. quod Herodes Atticus ἀρματοστάλιν appellavit, Simaristus ὀπωγλίαν, vel. Athenæo. l. 3. c. 31.
28 Consulatus.
29 Gravis Senatoris, cujus auctoritatem ætatemque reverentiæ & pudori fuisse æquum erat.
30 Jugales. *vel*, fasciculos fœni.
31 Oves.
32 Jumentorum & mulionum deam, tanquam numen maxime sibi venerandum quodque sibi propitium vellit, Eponam vocat Prudentius in Apotheosi. & Plutarch. in Parall. & Min. Felix in Octavio. quem vide super hac re.
33 Imagines ejusdem deæ atque aliorum ejusmodi numinum quæ equis præsunt.
34 Incertus à quo instauratione repetere

popinas. 35 Unguentarius, nomen fict. ex Syria & Phœnicia, unde mittuntur unguenta & odores. Quin & Bacchum Lucianus in Διὸς ἐγκωμίῳ appellat Συροφοινίκων ἐμπόρου, ἢ Κάδμου ἐγγονόδε. 37 Judex portæ Romæ, sic dictus, quod per eam Vespasianus & Titus de Judæis triumphantes ingressi sunt. est a. Idumæa Syriæ pars Judææ vicina. 37 Popinaria, tabernaria. 38 Vini. 39 *Resp.* Quæ resecta ponebatur primùm anno ætatis vicesimo. 40 Sed Damasip. 41 Vela popinis & thermis, quæ promiscuè cum lupanaribus confundantur, oppansa: eaque ut plurimum linteo & acu picta, qualia visuntur in Italia & Hispania, nisi per *inscripta* melius intelligamus inscriptionem rerum ibi venalium, seu meretricum in cellis prostantium, ut *titulum* τοιαύτης ζωγράφου. vide adnotata ad vers. 124. & 125. Sat. 6. 42 Jam vir, militiæ habilis. 43 Euphrate & Oronte. i. ad prohibendos hostes ne incursionibus Syriam infestent. 44 Ne irruptiones hostes in hasce provincias, *vel* ne deficiant Galli aut Germani horum in. nostris. 45 Imperatorem.

Seculum valet hæc ætas. 46 *mitte Ostia Cæsar,*
Mitte, sed in magna legatum quære popina,
Invenies aliquo cum 47 *percussore jacentem*
Permistum nautis, aut lixis, aut fugitivis,
Inter cannifices, & fabros 48 *sandapilarum,*
Et 49 *resupinati cessantis tympana* 50 *Gilli,*
Aquæ ubi libertas, communia pocula, lectus
Nonalius cuiquam, nec mensæ remotior ulli.
Quid facias talem sortitus Pontice servum?
Nempe in 51 *Lucanos, aut Thuscæ* 52 *ergastula mittas.*
At vos 53 *Trojugenæ vobis ignoscitis, & quæ*
Turpia decernit, 54 *Volesos,* 55 *Brutosq; decebit*
Quid, si nunquam adeo fœdis, adeoque pudendis
Utimur exemplis, ut non pejora supersint,
Consumptis opibus vocem Damasippe locasti
56 *Sippius, clamosum ageres ut* 57 *Phasma Catulli.*
58 *Laurcolum* 59 *Velox etiam bene Lentulus egit,*
Judice me dignus vera crucc. nec tamen ipsi
Ignoscas 60 *populo: populi frons durior hujus*
Qui sedet, & spectat 61 *triscurria patriciorum,*
62 *Planipedes audit* 63 *Rabios, ridere potest qui*
64 *Manercorum * alapas. quanti sua funera vendant,*
Quid refert? vendunt 65 *nullo cogente Neronc,*
Nec dubitant 66 *celsi prætoris vendere ludos.*

46 An tibi opus est nobili viro, ô Cæsar, quem mittas ad Ostia Tiberis ut ibi navim conscendat cum mandatis & legatione? si opus sit, quære legatum in popina.

47 Sicario.

48 Feretrorum, quibus viliùs personarum corpora efferebantur.

49 Ignavi, vel ebrij.

50 Sacerdotis Cybeles.

51 Agros Luc. 19 Etruriæ, ubi vinctus fodiat.

52 In quibus servi in compedibus opus faciunt.

53 Nobiles Rom. qui a Trojanis originem deducitis.

54 Vili & ignobili.

55 Nobiles.

56 Ludis scenicis, est n. Siparium aulæum seu velum sub quo latent mimi.

57 Fabulam dictam Phasma, i. spectrum, a Catullo mimographo scriptam.

58 Parrem Lanceoli qui in fabula à Nævio vel Laberio scripta crucifigitur, de quo Mart. lib. spect. epigr. 7.

59 Lentulus Velox nobilis. 60 Qui hæc nobilium dedecora sustinet spectare non sine applausu hujus rei fœdam & indignam impudentiam vide, si vacat, egregiè depictam à Xiphilino, in spectaculis à Nerone in honorem matris Agrippinæ editis, l. 6. 61 Extremè sentilia. Jos. Scal. ad Catullum legit *trascurria* & vultpoetam innuere patrios *transisse ad scurras*. i. orchestram. 62 Comœdos planis, i. nudis pedibus agentes. 63 Nobiles. 64 Nobilium qui parasitorum plagipatidarum vel servorum partes sustinentes ab his cæduntur à domino mimo, ut Panniculus a Latino. vide Martialis ep. 72. l. 2. & ep. 62. l. 3. * In super contumelijs alapæ in os objectum, quasi de præcepto donum ludat. Tertullian. de spectaculis. Ictibus infelix facies locatur, ut infelicior venter saginetur. Cyprian. 65 Domitiano non cogente eos, ut fecit Nero, qui in arenam descendere jussit 400 Senatores, 600 equites, quadringentos tamen apud Suetonium falso excriptum pro quadragenos suspicatur Lipsius 2. Saturn. 3. ut & Sexcentos, &c. in Nerone c. 12. Sed & Xiphilinus de hisce spectaculis: καὶ ἐδόν οἱ τέτε ἀδοξότατοι τὰ γυμνικὰ μιμάδια, τὰς ἑταίρους, τοὺς βακχίους, τοὺς Πομπείους, &c. 66 In sublimi curru sedentis, ut ludos, quos præbet disponat. Sat. 10. v. 360.

67 *Finge*

Finge tamen gladios inde atque hic pulpita pone,
Quid fatius? [68]morte ſit quiſquis exhorruit ut [69]ſit
Zelotypus Thymeles, ſtupidi collega [70]Corinthi?
Reahaud mira tamen, cithariedo principe mimus
Nobilis, hæc ultra quid erit miſi ludus? & illic
Dedecus urbis habes, nec [72]Mirmillonis in armis,
Nec clypeo [73]Gracchus pugnante aut [74]falce ſupino.
(Damnati enim tales habitus & damnare ſolent)
Nec galea frontem abſcondit, [75]movet ecce trideutem
Poſtquam vibrata pendentia retia dextra
[76]Nequicquam effudit, nudum ad [77]ſpectacula vultum
Erigit, & tota fugit agnoſcendus arena.
[78]Credamus tunicæ, de faucibus aurea cum ſe
Porrigat, & longo jactetur ſpira galero.
Ergo [79]ignominiam graviorum pertulit omnis
Vulnere, cum Graccho juſſus pugnare ſecutor.
Liberaliter dentur populo ſuffragia, quid tam
Perditus ut dubitet [80]Senecam præferre [81]Neroni?
Cujus ſupplicio [82]non debuit una parari
[83]Simia, nec ſerpens unus, nec culeus unus.
Par [84]Agamemnonidæ crimen ſed cauſſa facit rem
Diſſimilem: quippe [85]ille deis authoribus ultor
[86]Patris erat cæſi [87]media inter pocula, ſed nec
[88]Electræ jugulo ſe pollui, aut [89]Spartani
Sanguine [89]conjugij, [90]nullis aconita propinquis
Miſcuit, [91]in ſcena nunquam cantavit veſtes,

67 Proponatur ex hac parte gladiator, ex illa ſcenica: utra harum eligenda? annon illa potius fubeunda, vel ſi opus ſit——

68 —— Gladio mori, potius quam ——

69 —— agat partes Latini zel. Thymeles, i. cantatricis. de quibus. 1. Sat. verſ. 36.

70. Mimi, hiſtrionis.

71 Ord. e. nobilis tamen nihilus eſt res haud mira principe citharœdo, i. cum Nero ſit citharœdus.

72 Vide Sat. 2. v. 143.

73 Nobil. in.

74 Qua utitur Mirmillo & Harpe Thracæ. i. gladio incurvo. vel fic, ut Rectarius luſtrina ceu tridenti & reti.

75 Rectarius eſſe vult (qui ſolus ex gladiatoribus aperta facie pugnabat) ut videatur & cognoſcatur.

76 Et erravit, nec adverſarium irretivit

77 Spectatores.

78 Agnoſcamus Senatorem gladiatorem ex tunicâ quæ appareret latis clavis aureis diſtincta, atque ex aureâ ſaſcia, qua galerus ſub mento redimitur.

79 Deriſus à ſpectatoribus quod peritus Mermillo imperitum nobilem ſuperârit. 80 Sanctiſſimum virum, ſed humili loco natum. 81 Genere claro, ſed vitijs inquinatiſſimo. 82 Nec enim unum commiſerat parricidium. 83 Patricidij convictus cum ſimia, gallinaceo, vipera & cane, tot ſimul parricidas culeo inſutus in mare vel proximum flu. projiciebatur. 84 Oreſtis qui matrem Clytæmneſtram interfecit. 85 Oreſtes non ſine numinis impulſu patris cædem ultus. materiæ deinde necis reus in Areopago æquatis Deorum ſententijs interventu Minervæ abſolutus eſt. 86 Agamemnonis. 87 A matre & adultero Ægiſtheo, al. in balneo, al. dum veſtem induceret ſine capitulo. 88 Cæde ſororis ſuæ El. ut Nero Britannici fratris. 89 Conjugis Hermiones filiæ Menelai ducis Spartani, ut Nero cæde Octaviæ, Antoniæ, & Poppææ 90 Ut Nero Britannico fratri, & Domitiæ amitæ. 91 Ut *Nero, qui exhauſtis turpiter imperij opibus, undecunque prædæ inhians, quaſi offenſæ deformitate veterum ædificiorum, urbem incendit. quod indendium è turri Mæcenatiana proſpectans, lætuſque flammæ pulchritudine* Troica *Ilij in ſuo ſcenico habitu decantavit.* Suet. Dec. An. 15. Sueton. Oroſius.

91 *Troica non scripsit. quid enim* 92 *Virginius armis*
Debuit ulcisci magis, aut cum 92 *Vindice* 92 *Galba?*
93 *Quid Nero tam sæva crudaque tyrannide fecit?*
Hæc opera, atque hæ sunt generosi principis artes,
Gaudentis fædo 94 *peregrina ad pulpita saltu*
95 *Prostitui,* 96 *Graiæ* 96 *apium meruisse coronæ.*
Majorum effigies habeant 97 *insignia vocis,*
Ante pedes 98 *Domiti longum tu pone Thyestæ*
99 *Syrma, vel Antigones, seu* 1 *personam Menalippes,*
Et de marmoreo citharam suspende 2 *Colosso.*
Quis Catilina suis natalibus, atque Cethegi
Inveniet quicquam sublimius? 3 *arma tamen vos*
Nocturna, & flammas domibus templisque parastis,
Ut 4 *Braccatorum pueri,* 5 *Senonumque minores,*
Ausi quod liceat 6 *tunica punire molesta.*
Sed vigilat consul, 7 *vexillisque vestra coercet,*
Hic 8 *novus Arpinas ignobilis, & modò Romæ*
9 *Municipalis eques,* 10 *galeatum ponit ubique*
Præsidium attonitis, & 11 *in omni gente laborat.*
Tantum igitur muros intra 12 *toga contulit illi*
Nominis, & tituli, quantum non 13 *Lecade, quantum*
14 *Thessaliæ campis Octavius abstulit udo*
Cædibus assiduis gladio. sed Roma parentem,

91 Troica. Quæ præfecti in Gallias & Hisp. à Nerone desiverunt, & in Neronem conjuraverunt aspirante senatu.

93. Quidnam enim maxime fuit ignominiosum & indignum quod in omni sua tyrannide admisit Nero? certè prostituisse se in nostris Græcisque scenis citharœdum, histrionem, saltatorem, &c.

94 Neapoli, & in Achaia, aliisque locis peregrinis.

95 Metaph. à meretrice.

96 In Isthmiis certaminibus cum citharœdis certans apio coronabatur Nero.

97 Coronam hanc tuam ex apio.

98 Domitii atavi vel patris tui.

99 Vestem longam qua indutus es, cum tragœdiam de Thyeste, vel Antigone filia Œdipi ageres.

1 Larvam, qua usus repræsentasti fabulam Menalippes à Neptuno amatæ. non à personando dict. ut Gellio videtur inquit. Jul. Scal. sed quod erat σχῆμα. Sunt qui *Syrma* figuratius & ἰλιγγιατικῶς tribui volunt *Thyestæ* & *Antigonæ*, personis sc. regii spiritus & elati animi: *Personam* item *Menalippes*, quia sub ejus persona Euripides Anaxagoræ præceptoris sui sedatum animum & philosophicam exprimit sententiam. vide Dionysii Halicarnass. commentarium περὶ τῆς ἰδιωματικότητος.

2 Citharam a. judicibus ad se delatam adoravit, ferrique ad Augusti statuam jussit. Augusti autem statuam ceu Colossum erexerat Nero pedum 110. ut Plinius 34. lib. 7. cap. ut Suetonius 120. pedum. 3 Hæc satis nota ex Sallustio.

4 Ut olim Narbonenses ex Gallia Braccata, & — 5 — Lugdunenses qui sub Brenno Romam ceperunt, & incenderunt. 6 Tun. alimentis ignium illitâ qua obvoluti cremabantur vivi, sævo cum joco, candelæ loco. vel, Herculem Oetæum repræsentantes. Sat. 1. vers. 155. 7 Copias & conatus vestros. 8 Cicero Arpino Volscorum oppido ortus. 9 Ex municipio Arpinati adscitus eques. 10 Armatum. 11 Per Italiam omnem dispositis excubiis, per Allobrogas aliosque explorans insidias conjuratorum. 12 Prudentia in pace. 13 Cruentâ pugnâ navali juxta Leucadem promontorium Epiri; qua devicti sunt Antonius & Cleopatra. 14 Pharsaliæ campis, ad Philippos in Thessalia, ubi devicti sunt Brutus & Cassius.

Roma

Roma [15] *patrem patriæ Ciceronem libera dixit.*
[16] *Arpinas alius Volscorum in monte solebat*
Poscere mercedes alieno lassus aratro,
Nodosam post hæc [17] *frangebat vertice vitem,*
Si lentus pigra [18] *munires castra dolabra:*
Hic tamen & [19] *Cimbros, & summa pericula rerum*
Excipit, & solus trepidantem protegit urbem.
Atque ideo postquam ad Cimbros, stragémque volabant,
Qui nunquam attigerant majora cadavera corvi,
[20] *Nobilis ornatur lauro collega secunda.*
Plebeiæ [21] *Deciorum animæ, plebeia fuerunt*
Nomina: pro totis legionibus hi tamen & pro
*Omnibus auxiliis, atque omni * plebe Latina,*
*Sufficiunt * * Dis infernis, Terræque parenti.*
Pluris enim Decii, quàm qui servantur ab illis.
[22] *Ancilla natus* [23] *trabeam, &* [24] *diadema Quirini*
Et fasces meruit, regum [25] *ultimus ille bonorum.*
Prodita [26] *laxabant portarum claustra* [27] *tyrannis*
Exulibus [28] *juvenes ipsius consulis, & quos*
Magnum aliquid dubia pro libertate deceret,
Quod miraretur cum [29] *Coclite* [30] *Mutius, &* [31] *quæ*
Imperii fines Tiberinum virgo natavit.
Occulta ad [32] *patres produxit crimina* [33] *servus*
[34] *Matronis lugendus: at* [35] *illos* [36] *verbera justis*
Afficiunt pœnis, & [36] *legum prima securis.*
Malo pater tibi sit [37] Thersites, dummodo tu sis

15 Quo nomine primus eum salutavit M. Cato.
16 C. Marius mercenarius in suo Arpino arator.
17 Vitis centurionis in Marii vertice frangebatur, Sat. 14. vers. 193.
18 Miles gregarius seu faber.
19 Cimbros & Teutonas qui ex Dania & Germania, maximo cum exercitu Romam contendentes magnum terrorem Italiæ incusserunt, sed à Mario devicti præda corvis facti sunt.
20 Nobilis collega Q. Catulus Luctatius secundo loco triumphavit, cum uni Mario homini novo victoriæ honos tribueretur, licet utriusque Cos. auspiciis res gesta sit.
21 Patris & filii, qui se pro Rom. legionibus devoverunt.
* *al. pube.*
** Diis manibus, Terræque matri.
22 Servius Tullius captivâ Ocriculanâ natus.
23 Vestem trabibus pannorum albis & purpureis intertextum. *vel*, ut Livio placet, togam circumdistinctam purpurâ subtegmine punicco. ut Halicarnassæo, vestem ex purpura & cocco. Verum has distinguit Alex. ab Alexand. c. 18. l. 5.
24 Fasciam seu pannum quo reges caput vinciebant, coronam Romuli.
25 Secutus enim est Tarquinius superbus regum ultimus.
26 Laxare conspirabant.
27 Tarquiniis quos reducere volebant.
28 Tit. & Tib. filii Junii Bruti Cos.
29 Horatio Coclite.
30 Mu. Scævola.
31 Cloelia quæ obses Porsennæ data Tiberim tranavit, deceptis custodibus.
32 Brutum & Aquilium, *vel*, Valerium & senatores.
33 Indicavit Vindex Cecinensis Aquiliorum servus.
34 Orbis filiis. *vel*, cujus mors lugenda esset matronis, quas à tyrannorum impudicorum vi, indicio suo liberârat.
35 Filios Bruti & Aquilii cum aliis conjuratis.
36 Virgis cæsos, consulatus ille primus imperium liberum primum securi percussit.
37 Græcorum deformissimus animo & corpore.

38 Achilli.
39 A Vulcano fabricatis.
40 Ad quod (Romuli institutio ut imperium augeret) undiquè confluere scelerati. *Nonne in Asylo fuit, & scelere collecti, & manifesti nihilominus? fuit ternare creverunt?* *Nam asylo prima plebs congregata est: confluxere perditi, factiosi, sicarii, proditores. Et ut ipse Romulus, imp. & nectar. populum suum faciunt ut accelerat. parricidium fecit. Minut. Felix.*
41 Latro sicarius, homicida, sparsus, &c. qui ad asylum hoc confugit.

38 Æacidæ similis, 39 Vulcaniáq; arma capessas,
Quàm te Thersitæ similem producat Achilles.
Et tamen ut longè repetas, longeque revolvas
Nomen: ab infami gentem deducis 40 *asylo.*
Majorum primus quisquis fuit ille tuorum,
Aut pastor fuit, aut 41 illud, quod dicere nolo.

SATYRA IX.

Obscœnam Cinædorum & Pathicorum turpitudinem acriter ac nimis apertè insectatur.

P. *Scire velim, quare toties mihi Nævole tristis*
Occurras fronte obducta, ceu 2 *Marsya victus:*
Quid tibi cum 3 *vultu, qualem deprensus habebat*
Ravola, dum Rhodopes uda terit inguina barba?
Nos colaphum incutimus lambenti crustula servo.
Non erat hac facie miserabilior Crepereji
Pollio, qui triplicem usuram 6 *præstare paratus*
Circuit, & 7 *fatuos non invenit, unde repente*
Tot rugæ? certè modico contentus 8 *agebas*
Vernam equitem, 9 *convivа joco mordente facetus,*
Et salibus vehemens 10 *intra pomœria natis.*
Omnia nunc contrà, vultus gravis, horrida 11 *siccæ*
Sylva comæ, nullus toto nitor in cute. qualem
Præstabat calidi circumlita fascia 12 *visci,*
Sed fruticante pilo neglecta, & squalida crura.
Quid macies ægri veteris, quem tempore longo
Torret 13 *quarta dies, olimque domestica febris?*
Deprendas animi tormenta latentis in ægro

1 Dramatica hæc satyra: P. poetam, N. Nævolum denotat.
2 Marsyas Phrygius Apollinem in certamen in fices provocare ausus ab eo victus, & excoriatus est.
3 Tristi qualem habebat Ravola cum deprehenderetur meretricis Rhodopes ing. lingens.
4 Quidni tristis sit & parcam expalleat quando etiam servis colaphum incutimus lambentibus dulciaria? quanto magis illi, &c.
5 Non magis pallebat. Cr. Pollio luxuriosus nepos.
6 Solvere pollicitus.
7 Qui illi pecuniam credant non reddituro.
8 Verna cum esses equitum opes æquabas animo, cultu, nitore. 9 Erasquè conviva facetus joco mordente. 10 Urbanis. Pomœria n. sunt loca post vel pone mœnia quæ nec habitari nec arari fas erat. 11 Non deliciæ & unguento splendentis. 12 Pilotari è resina, visco, & cera pilos evellentis. 13 Quartana & jam pauciliaris febris.

Corpore

Corpore deprendas & gaudia, 14 sumis utrumq;
Inde habitum facies. igitur flexisse videris
Propositum, & vitæ contrarius ire priori.
Nuper enim (15 ut refero) 16 fanum Isidis, & 17 Ganymedem
Pacis, & 18 advectæ secreta palatia matris,
Et 19 Cererem (nam quo non prostat femina templo?)
Notior 20 Eudidio mœchus celebrare solebas;
(Quod taceo atque ipsos etiam 21 inclinare maritos.
Nam utile & hoc multis vitæ genus, at mihi nullum
Inde operæ pretium. 22 pingues aliquando lacernas
Munimenta togæ, duri crassique coloris,
Et male percussas textoris pectine Gallí
Accipimus, tenue argentum, 23 venaq; secunda.
24 Fata regunt homines, fatum est in partibus illis
Quas sinus abscondit. nam si tibi sidera cessant,
Nil faciet longi mensura incognita nervi:
Quamvis te nudum 25 spumanti 26 Varro labello
Viderit, & blandæ assidue, densæq; 27 tabellæ
Solicitent, 28 πῶς δὲ γλυκεῖ' ἀνδρα κινήσεις.
Quod tamen ulterius monstrum, quam mollia avarus?
Hæc tribui, deinde illa dedi, mox plura tulisti.
Computat, & cevet, 32 ponatur calculus, adsint
Cum tabula pueri, numera sestertia quinque
Omnibus in 33 rebus, numerentur deinde 34 labores.
35 An facile & pronum est agere intra viscera penem
Legitimum, atque illic hesternæ occurrere cœnæ?
Servus, erit minus ille miser, qui foderit agrum,
Quàm dominum. sed tu sanè tenes, & puerum te

14 Ex animo facies laduke mœrorem aut lætitiam.
15 Ut memoria repeto. Ut memini. 16 Sat. 8. v. 188.
17 Statuam Ganymedis à Vespasiano erectam in templo Pacis. Prol. Flavius conjectat. cap. 7. legit Ganymedis, & regi vult à præced. Pacis templum. Quid enim (inquit) Pacis templo cum statua Ganymedis?
18 Cybeles matris deûm è Phrygia advectæ templum quod in palatio est.
19 Et ipsum casse Cereris templum.
20 Adulcho insigni.
21 Ad turpe ministerium.
22 Παχὺ ἱμάτιον, hibernum, crassioris è Gallia lanæ & filii, unde addit percussas textoris pectine Galli. & Mart. 4. Stupidæque placuem tenuisse alumnæ & me pinguis Gallia vestit.
De lacernis vide quæ ad v. 62. Sat. 1.
23 Minus purum, mixtum.
24 Etiam τοιοῦτος, cinædus iste lascivus.
25 Præ libidine & desiderio salivâ fluente.
26 Dives Pathicus.
27 Literæ missæ.

28. Sup. πῶς πῆ. i. expedit. ut cinædus sit moribus dulcis, *alij* ἔσχατος γ' ἐφέλκεται ἄνδρα κίναιδος &c. i. ipse cinædus attrahit vel pellicit ad se virum. 29 Arrus est, quod etiam mollitie deterius monstrum est. 30 *Verba Virronis ad Draucum.* 31 *Inquit Draurus.* 32 Et *hæc Virronis sunt.* 33 Quas tibi donavi. 34 Tui, an æquent sumptuosos. 35 *Resp. Draucus,* irucundus, obscœnus, impius. Et *hic quidem locus ex eorum numero est propter quorum insolentiam toto Juvenalis opere abstinere bonum virum jubet Jul. c. Scal. 5. Poetic. 9.*

Et

Et pulchrum, & 36 dignum cyatho, cœlog putabas.
Vos humili assectæ, vos indulgebitis unquam
Cultori, jam nec morbo donare parati?
En cui in viridem 39 umbellam, cui 40 succina mittas
Grandia, natalis quoties redit, aut 41 madidum ver
Incipit, & strata positus, longaque cathedra
Munera fœmineis tractas secreta 42 calendis.
Dic 42 passer, cui tot montes, tot prædia servas
Appula, 44 tot milvos intra tua pascua lassos?
Te 45 Trifolinus ager fœcundis vitibus implet,
Suspectumque jugum Cumis, & 47 Gaurus
inanis:
Nam quis plura 49 linit 50 victuro dolia musto?
Quantum erat 52 exhausti lumbos donare clientis
Fugeribus pancis, 53 melius ne hic rusticus infans
Cum matre, & casulis, & cum lusore catello
Cymbala pulsanti legatum fiet amici?
Improbus es, cum poscis, 54 ait, sed pensio clamat,
Posce, sed appellat 55 puer unicus, ut Polyphemi
Lata acies, per quam solers evasit Ulysses.
Alter emendus erit, namque hic non sufficit, ambo
Pascendi. quid agam bruma spirante? quid oro?
Quid dicam 56 scapulis servorum meuse Decembri
Et 56 pedibus? durate, atque 57 expectate cicadas?
Verùm ut dissimules, ut mittas 58 cætera, quanto
59 Metiris pretio, quòd ni tibi deditus essem,
Devotusque cliens uxor tua virgo maneret?
Seis certe quibus ista modis, quàm sæpe rogaris,
Et quæ pollicitus, fugientem sæpe 60 puellam

35 Qui rapiuris ad ministerium cyathi Jovis tanquam Ganymedes.
37 Ecquid sperandum clientibus vestris, si nihil donetis libidinis vestræ & voluptatum ministris?
38 En pulchrum & delicatum Ganym. *Ironice.*
39 Ne sole scil. obtuscetur, instar Canopæi, qui solem arceat. Hisp. signate dicitur. *Quia sol.* i. arcens solem. Ital. *Capelletto.* **ombrello**
Dionys. Halicarn. 7. lib.
40 Vasa vel sphærulas & armillas è succino.
41 Calend. Martiis celebrabantur & matronalia, ubi mulieribus à maritis & amatoribus mittebantur munera. vide quæ ad ep. 85. lib. 5. Martial. h.
42 Salax vir. ut patet, cui salacitas tertiam vitæ quinquennio longius negat.
43 In Apulia.
44 Latifundia quibus transvolandis milvi defatigentur. Pers. 4. *quantum non milvus oberret.*
45 In Campania.
46 Misenum promontorium Cumis imminens ruituro simile adeoque Cumanis suspectum.
47 Mons Campaniæ non procul à Baiis.
48 Cavernosus. 49 Pice obturat. i. recondit. 50 Duraturo atque diu vigorem & animam servaturo. 51 Quantula res. 52 Venere. 53 Melius ne
legabitur Gallo sacerdoti quàm mihi prædiolum cum puero, matre suâ & catello collusore?
54 *Ait Virro,* 55 Ne hoc deficiente ego prorsus destituar tanquam Polyphemus unico ab Ulysse effosso oculo. 59 Nutis. 57 An jubebo expectare ætatem? qua cicadæ quidem canunt, frigore verò hyberno pereunt. 58 Officia mea in te. 59 Æstimas?
60 Uxorem tuam.

Amplexu

Amplexu rapui, [61] *tabulas quoque ruperat, & jam*
[62] *Signabat, tota vix* [63] *hac ego nocte redemi*
Te plorante foris: testis mihi lectulus, & tu,
Ad quem pervenit lecti sonus, & dominæ vox.
Instabile, ac dirimi cœptum, & jam pene solutum
Conjugium in multis domibus servavit adulter.
[64] *Quò te circumagas?* [65] *quæ prima, aut ultima ponas?*
Nullum ergo meritum est, ingrate ac perfide nullum,
Quòd tibi filiolus, vel filia nascitur ex me?
[66] *Tollis enim, &* [67] *libris actorum spargere gaudes*
Argumenta viri. [68] *foribus suspende coronas,*
Jam pater es, dedimus quod [69] *famæ opponere possis.*
* *Jura parentis habes,* [70] *propter me scriberis hæres,*
[71] *Legatum omne capis, nec non & dulce caducum.*
Commoda præterea juncta sunt multa caducis:
[72] *Si numerum, si tres implevero.* P. *justa doloris*
Nævole causa tui: contrà tamen ille quid affert?
N. *Negligit, atque alium bipedem sibi quærit* [73] *asellum.*
Hæc soli commissa tibi celare memento,
Et tacitus nostras intra te fige querelas.
Nam res mortifera est inimicus [74] *pumice levis.*
[75] *Qui modo secretum commiserat, ardet, & odit,*
Tanquam prodiderim quicquid scio: fumere ferrum
Fuste [76] *aperire caput,* [77] *candelam apponere valvis*
Non dubitat, nec contemnas, aut despicias, quòd
His [78] *opibus nunquam cara est* [79] *annona veneni.*

61 Nuptiales in quibus verba solemnia fuerunt: *Liberorum procreandorum gratia, uxorem duxi, Brisson. de formul.* 6.
62 Alteri viro nuptura.
63 Hujus noctis labore.
64 Quò te vertas, ad quod subterfugium?
65 Ad excusationem. sic Dido: *Quæ quibus ante feram?* AEneid. 4.
66 Educas.
67 In quibus natos sibi liberos professi parentes eorum nomina scribebant, notato die & consule. Brisson. antiq. L. 1. c. 5.
68 In signum puerperii.
69 Impotentiæ & mollitiei infamiæ.
* Qui patres erant, præterebantur aliis in petitione magistratus, & forte provinciali, præcedebant collegas, &c.
70 Πολλοὶ γαμοῦσιν καὶ γεννῶσιν, ἵνα μὴ κληρονόμους ἔχωσιν, ἀλλ' ἵνα κληρονομῶσιν ἄλλοι. Plutarch. περὶ φιλοστοργίας.
Cœlibes ex testamentis nihil capiebant, nisi è proximè junctorum orbi non nisi dimidium.
71 Legata sæpe concipiebantur his verbis, *Quandoque liberos habueris.* Qua conditione in tuis deficiente, cadet, quod non expectabas, legatum in te tuosque libros, lege Papia cessurum in ærarium si à privilegiis parentum cessatum esset, ex decuma parte caducum. 72 Qui tres liberos susceperat, à tutela excusabatur, in fascibus sumendis prior erat: tesseram frumenti triplicem accipiebat, &c. 73 Druncum bene caudatum & simplicem quem itidem decipiat. 74 Dropace levigatus & mollis. 75 Sat. 3. vers. 113. 76 Comminuere. 77 AEdes incendere, Sat. 13. vers. 146. 78 Opulentis. 79 Emptio, copia, impensa.

Ergo

Ergo occulta reges, ut 80 *curia Martis Athenis,*
P. 81 *O Coridan Coridon, secretum divitis illum*
Esse putas? servi ut taceant, jumenta loquentur,
Et canis, & postes, & marmora: claude fenestras,
Velategant rimas, junge ostia, tollito limen
E medio. 82 *clament omnes, prope nemo recumbat:*
Quod tamen ad 83 *tantum galli facit ille secundi,*
Proximus ante diem caupo sciet, audiet & quæ
Finxerunt pariter 84 *librarius, archimagiri.*
85 *Carptores: quod enim dubitant componere crimen*
In dominos, quoties rumoribus ulciscuntur
86 *Baltheâ? nec decerit qui te per compita quærat*
87 *Nolentem & miseram vinosus* 88 *inebriet aurem.*
Illos ergo 89 *roges quicquid paulò ante petebas*
A nobis, taceant illi, sed prodere malunt
Arcanum, quàm 90 *subrepti potare Falerni,*
91 *Pro populo faciens quantum* 92 *Laufella bibebat.*
Vivendum rectè cum propter plurima, tum his
Præcipuè caussis, ut linguas mancipiorum
Contemnas: nam lingua mali pars pessima servi.
93 *Deterior tamen hic, qui liber non erit, illis*
Quorum animas & farre suo custodit & ære.
N. *Idcirco ut possim linguam contemnere servi,*
Utile consilium modo, sed commune dedisti:
Nunc mihi quid suades post damnum temporis, & spes
Deceptas? festinat enim decurrere velox
Flosculus angustæ, miseræque brevissima vitæ
Portio, dum bibimus, dum serta, unguenta, puellas
Poscimus, obrepit non intellecta senectus.
P. *Ne trepida: nunquam pathicus tibi deerit amicus*
Stantibus & salvis 94 *his collibus, undique ad*
95 *illos*

Conveniunt

80 Areo pagitæ qui sedentes judicabant per characteres & literas. Vert. 4. ut *rectum sic ponere Tibetanum* dicitur Areopagus ab *agus*, Mars, & πάγος, mons, collis, hic n. a Neptuno Mars monticolij accusatus, coram duodecim collegis, sex sententijs absolutus est.

81 O rustice & insulse. *Hemistichium Virgilii vide huic consonum apud Martial.* 82 l. 2.

82 Ne exaudiant alij.

83 *Hyperb.* Galli cantum secundum.

84 Qui penna librat, vel qui libros excribit.

85 Vide Sat. 5. v. 119. & Sat. 11. v. 136.

86 Baltheorum verbera & lora quibus cæsi sunt.

87 Audire nol.

88 Secretis domini sui repleat, fatiget, torqueat.

89 Ut taceant. *supra* n. dixerat. *Et secius nostros intra se fige querelas.*

90 Furtivi atque hinc dulcissimi.

91 Pro salute pop. Rom. fiera sac eas Bonæ Deæ, in cujus sacris largiter potâ tunt mulieres. Sat. 6. vers. 313.

92 Mulier vinolenta.

93 Dominus tamen malus cum sit & sibi male conscius, est servus deterior quàm illi quorum vitas alit pane suo.

94 Hac urbe in septem collibus posita.

95 Romam.

Conveniunt & [96] carpentis & [97] navibus omnes,
[98] Qui digito scalpunt uno caput, altera major
Spes superest, tu tantùm [99] crucis imprime dentem.
N. Hæc [1] exempla para felicibus, at [2] mea Clotho
Et [2] Lachesis gaudens, si pascitur inguine venter.
O parvi, nostris lares, quos ture minuto
Aut farre & tenui soleo [3] exornare corona;
Quando ego figam aliquid, quo sit mihi tuta senectus
[4] A tegete & baculo? viginti millia fœnus
Pignoribus positis, argenti vascula puri,
Sed quæ [5] Fabricius censor notet, & [6] duo sortes
De grege Mœsorum, qui me cervice locata
Securum jubeant clamoso insistere circo.
Sit mihi præterea curvus cælator, & alter
Qui multas facies pingat cito, sufficient hæc:
[7] Quando ego pauper ero, votum miserabile nec spes
Hæ saltem; nam cum pro me fortuna rogatur,
Affigit ceras [8] illa de nave petitas,
Quæ Siculos cantu effugit remige surdo.

96 Terra.
97 Mari.
98 Mollicelli & impudici, atque *usurpat Hemistichium poeta Calvi quo Pompeium taxavit, Fusciole qui crura legas, digito caput scalpis; quid crudus hunc sibi velle virum?*
99 Salacibus & ad Venerem stimulandis herbis vescere, vide quæ ad Martial. ep. 74. l. 3. b.
1 Præcepta de Venere exercenda.
2 Jubet me fatum & Parca mea contentum esse tenui et opera mea victu.
3 Alij legunt *Exornare*. i. coronatus floribus precari soleo.
4 Sat. 5. v. 8. i. à mendicando.
5 Quæ conferæ notam mereantur. Fabricius n. Luscinius & Q. AEmilius Papus Censores, P. Cornelium Rufinum duobus consulatibus & Dictaturâ functum moverunt decem pondo argentea vasa. A. Gel. 4. lib. & Val. Max. 2. 4. 6 Servi lectissimi è Mœsia regione Pannoniæ finitimâ. 7 Quoniam propera mihi à fato est. 8 Ulysses, qui à Circe admonitus ne pateretur se allici Sirenum juxta Siciliam habitantium cantu, socijs cerâ aures obturavit, & se ad malum navis alligari jussit, atque sic prætervectus est.

SATY-

SATYRA X.

Pulcherrimæ hujus * Satyræ argumentum sumptum est ex Platonis Alcibiade secundo. Videtur etiam ante oculos habuisse Persii secundam Satyram, & illud Socratis *de Votis*, referente Val. Maximo. 2. cap. 7. lib. Est n. absolutissima hujus Sat. Propositio. In qua Poeta docet vota mortalium propè execrationes esse, qui divitias, honores, eloquentiam, gloriam bellicam, longam vitam, pulchritudinem à diis precantur, quæ tamen plerunque votorum compotes perfundunt. Verùm petendum esse bonam mentem, cætera Deo permittenda qui novit quid cuique conveniat.

OMnibus in terris, quæ sunt à Gadibus usq; Auroram & [1] Gangem, pauci dignoscere possunt
Vera bona, [2] atque illis multum diversa, remota
Erroris [3] nebula. quid enim ratione timemus,
Aut cupimus: [4] *quid tam dextro pede concipis, ut te*
Conatus non pœniteat, votique peracti?
Evertere domus totas optantibus [5] ipsis
Dii [6] faciles, *nocitura* [7] *toga, nocitura petuntur*
Militia. & torrens dicendi copia, multis
*Et * sua mortifera est facundia. viribus* [8] *ille*
Confisus periit, admirandisque lacertis.
Sed plures nimia congesta pecunia curâ
Strangulat & [9] cuncta exuperâs patrimonia census,
Quanto delphinis balæna Britannica major.

* *Si modo Satyram fecit dicere, quam doctiss. D. Heinsius in annotationibus ad Horatium, ex albo Satyrarum tollere laborat, quo Juvenalem Flacco collatum elevet. Sed de ipsis Poetis, tanti viri pace, acquiesco assentior, judicio claviss. viri Jul. Cæs. Scal. Hypercrit. l. 6. c. Hoc certe poemate, insigniatur quoibet nomine, nihil usquam illustrius, nihil utilius, non dico apud Horatium, sed ne apud Platonem quidem, Xenophontem, Senecam aut Epictetum.*

1 Ab una orbis parte ad alteram, ab ipsis Gadibus *Cadiz* inf. in litore Hesperio usque ad Indiam Orientalem, quam secat fluvius max. Ganges, atque ipsum Solis ortum, nemo est cui de summo bono constet, qui nôrit quid sit secundum rationem fugiendum, quid petendum.

2 Et mala quæ sunt bonis contraria.

3 Animi nostri cæcitate & ignorantiâ.

4 Quid tam prospero auspicio voves & precaris? dextra n. numina favere credebantur.

5 Dominis, ut Neptunus exauditis Thesei votis de Hippolyto. vide v. 3. 15. seq. 6 Præsentes & prompti nimis. 7 Pace. * Infra vers. 114. 8 Ut Milo Crotoniates qui cum jam nitu grandis iter faceret solus in locis silvestribus, quæ sibi reliquæ essent vires volens experiri in diducenda hiante quercu, manibus ibi inclusis ab arboris partibus restrictis feris præda factus est. ref. A Gel. 14. 16. 9 Dum omni ratione laborant ut suus census tanto excedat aliorum census, quanto balæna Britta, exsuperat delphinas mole.

Temporibus

Temporibus [10] *diris igitur, jussuque Neronis*
[11] *Longinum & magnos* [12] *Senecæ prædivitis hortos*
Clausit, & egregias [13] *Lateranorum obsidet ædes*
[14] *Tota cohors, rarus venit in* [15] *cœnacula* [16] *miles.*
Pauca licet portes argenti vascula [17] *puri,*
Nocte iter ingressus [18] *gladium contumque timebis,*
Et motæ ad lunam trepidabis arundinis umbrâ.
Cantabit vacuus coram latrone viator.
Prima ferè vota, & cunctis notissima templis,
Divitiæ ut crescant, ut opes, ut maxima toto
Nostra sit arca [19] *foro. sed* nulla aconita bibuntur
Fictilibus: tunc illa time, cùm pocula sumes
[20] Gemmata, & lato [20] Setinum [21] ardebit in auro.
Jam ne igitur laudas, quòd de sapientibus [22] *alter*
Ridebat, quoties à limine moverat unum
Protulerátq; pedem: flebat contrarius [23] *alter?*
[24] Sed facilis cuivis rigidi censura cachinni.
Mirandum est unde ille oculis suffecerit humor.
Perpetuo risu pulmonem agitare solebat
Democritus, quanquam non essent [25] *urbibus illis*
[26] *Prætexta, & trabeæ, fasces, lectica, tribunal.*
Quid si vidisset prætorem [27] *in curribus altis*
Extantem, & medio [27] *sublimem in pulvere circi*
In [28] *tunica Jovis, & pictæ* [29] *sarrana ferentem*

10 Quibus Nero Imp. undique occasione quæsita insidiabatur divitum opibus.

11 Cassium Longinum. Ictum interficí jussit Nero non alio objecto crimine quàm quòd Cassii unus à Cæsaris percussoribus stamam retinuisset, cum revera opibus illius inhiaret Imperator.

12 Seneca vir sanctissimus, quo præceptore ipse Nero usus fuerat, criminationibus Festi Rufi & Tigellini, tanquam hortis, illius, opibus ipsum præcipem transcenderet, Pisonianæ denique conjurationis accusatus (cum re vera divitiæ essent in causa) Neronis jussu, incisis sibi venis obiit. Tacit. 14. Sed & de aliis quæ Senecæ objiciebantur, vide Xiphilini Neronem.

13 Proximam necem Plautii Lateranì cos. designati Nero adjungit adeo properè, &c. Tac. 15.

14 Militum percussorum ab imperatore missorum ad interficiendum Lat. *Ibi propinqua vesperi tribunus venit, et villam globus militum sepsit.* Tac. 15. *Annal.*

15 Pauperum qui cœnaculorum conductorum inquilini sunt. Sat. 3. v. 199.

16 Percussor.

17 Et illius quidem non cælati. Turn. 29. 1.

18 Latronis. ✠ *Inops audacia tuta est. Egestas facile habetur sine damno.*

19 In quo arcas habuerunt Senatores, in quibus pecunias tutius disponebant. vide Sat. 14. vers. 260.

20 Sat. 5. v. 43. & 34.

21 Flammei etiit coloris in auratis poculis, *vel*, ard. veneno.

22 Democritus qui semper ridebat ineptias hominum. Lucian. Βίων σύγκρισις. Anthol. l. 2. c. 12. & l. 3. c. 33, 34.

23 Heraclitus qui miseriis hominum continenter flebat. *ibid.*

24 In promptu quidem est ridere, sed mirum undè suppeteret Heraclito tanta lachrymarum copia!

25 Non in Abdera, aliisque Thraciæ urbibus ac in Roma.

26 De his Sat. 8. v. 259. Prætexta dicebatur ea toga, cujus ora & circuitus purpurâ prætexta erant: *bordered with purple garden.*

27 Sublimem in curru ludos Circenses spectantem, disponentem, agentem. Sat. 8. v. 194.

28 Tunicâ palmatâ, togâ pictâ, quam triumphantes è Jovis templo sumptam induebant.

29 Tyria. Syris enim Tyrus dicta est quæ ptim Sarra à pisce [illegible] cujus succo purpura tingebatur, maximusque ibi horum piscium

Ex humeris 30 *aulæa togæ, magnæque coronæ*
Tantum orbem quanto cervix 31 *non sufficit alla?*
Quippe tenet sudans hanc 32 *publica, &* 33 *sibi consul*
Ne placeat, curru servus portatur eodem.
Da nunc & 34 *volucrem, sceptro quæ surgit eburno,*
Illinc cornicines, hinc præcedentia longi
Agminis 35 *officia, &* 36 *niveos ad frena Quirites,*
Defossa in loculis quos sportula fecit amicos.
37 *Tunc quoque materiam risus invenit ad omnes*
Occursus hominum, cujus prudentia monstrat
Summos posse viros, & magna exempla daturos
38 *Vervecum in patria* 39 *crassoque sub aëre nasci.*
Ridebat curas, nec non & gaudia vulgi,
Interdum & lacrymas, cum Fortunæ ipse minaci,
Mandaret 40 *laqueum, * medium quæ ostenderet unguem.*
Ergo supervacuæ hæc, aut perniciosa petuntur,
Propter quæ fas est 41 *genita incerare deorum.*
Quosdam præcipitat subjecta potentia magnæ
Invidiæ, mergit longa atque insignis honorum
42 *Pagina,* 43 *descendunt statuæ, restemq; sequuntur.*
Ipsas deinde 44 *rotas bigarum impacta securis*
Cædit, & immeritis frangunt crura caballis,
Jam stridunt 45 *ignes, jam follibus atque caminis*
Ardet 46 *adoratum populo caput, &* 47 *crepat ingens*

30 Togam latam & amplam instar aulæorum quibus totarum parietes tegimus.
31 Sup. ferendo.
32 Servus ejus minister pub. qui coronam sustinet.
33 Præsidunt ad exorandum Nemesin, comitem utilium rerum lætarum & malarum, una, triumphantibus, & ergo in eodem curru vehebatur servus publicus, qui coronam illam auream imponebat, & admonebat, ponderis & amplitudinis sustinebat, & simul attendere triumphantem jubebat ad ultimi supplicii instrumenta carnifi appensa, tintinnabulum &, & flagellum, atque subinde interclamabat: *Respice post te; Hominem te esse memento.*
34 Aquilam eburnei sceptri vertici insculptam.
35 Amicos, servos, ministros.
36 Clientes, cives albis togis indutos circa curum.
37 Etiam suo tempore.
38 Abderâ Democriti patriâ, in Thracia ubi barbari sunt & rudes instar vervecum. Stupidorum autem ac stolidorum convicium est *vervex. Ain' vero vervecum caput.*? Plaut. Perf. 2. 2. 39 Qui pingues & hebetes reddit, ut tenuis contra ingeniosos. *Bœotum in crasso jurares aere natum.* Horat. 40 In suum ipsius Fortunæ suspendium. * Infamem digitum. Perf. 2. 33. & Martial. 28. ep. l. 2. 41 Non cereis candelis oblatis illinere, inquit Turneb. 30. 19. Sed concepta vota & in tabulis conscripta deorum gentibus cerâ obsignata figere. *idem.* 1. 17. 42 Philostratus in Heroicis. 42 Æneæ quæ imaginibus affixa honorum gradus continebat. 43 Damnatorum tyrannidis, læsæ majestatis, vel gravis alicujus criminis, eradebantur. Falsis nomina, frangebantur statuæ, idque decreto magistratus vel populi furore. Tacit. 6. Annal. Plin. Panegyr. Restem a. laqueosque statuis altioribus injicere eisque detrahere moris fuit. 44 Statuæ equestres, curras triumphales, equos æneos. 45 Quibus funduntur & liquantur statuæ. 46 Naper in honore habitum. 47 Cum crepitu resolvitur in igni.

48 *Sejanus*

48 *Sejanus, deinde ex facie toto orbe* 49 *secunda*
Finxit urceoli, pelves, sartago, patellæ.
65 50 *Rone Remi* 51 *lauros, duc in capitolia magnum*
52 *Cretatumq; bovem, Sejanus* 53 *ducitur unco*
Spectandus, gaudent omnes. 54 *quæ labra? quis illi*
Vultus erat? nunquam (si quid mihi credis) amavi
Hunc hominem, sed quo cecidit sub crimine? quisnam
70 *Delator? quibus indiciis? quo teste probavit?*
Nil horum. verbosa & grandis epistola venit
56 *A Capreis: bene habet, nihilo interrogo: sed quid*
Turbæ? 57 *Remi sequitur fortunam, ut semper, & odit*
Damnatos. 58 *idem populus,* 59 *si Nursia Thusco*
75 *Favisset, si oppressa foret secura senectus*
Principis, hac ipsa Sejanum diceret horâ
Augustum. jam pridem 60 *ex quo suffragia nulli*
Vendimus, effugit 61 *curas, nam* 62 *qui dabat olim*
Imperium, fasces, legiones, omnia, nunc se
80 *Continet, atque duas tantùm res anxius optat*
63 *Panem, & Circenses.* 64 *perituros audio multos.*
Nil dubium, magna est 65 *fornacula.* 66 *pallidulus mi*
Brutidius meus ad Martis fuit obvius aram,
Quàm timeo victus ne pœnas exigat Ajax,

48 Statua Sejani.
49 Fuerat n. collega perpetuus Imperatoris, eique secundi honores habebantur. *Facili Tiberio, aliqua ista prona, ut faciundi laborem, sub modo in ignominiam sed apud patres & populum celebrarent, colloquia per theatra & fora effigies ejus, interrupti principia lenocinium fuerit*, Tac. Annal. 4.
50 Ironicè poeta hæc de Sejano. *vel*, dialogismus est levis populi Sejano insultantis.
51 Coronatus Jovi Capitolino sacrificans.
52 Candidum, Jovi gratum: Superis victimas candidas immolabant, inferis nigras.
53 Ad supplicium. Scalas Gemonias, vel Tiberim.
54 *Hæc inter se populus in horas mobilis.* Quisnam illi cum occideretur vultus?
55 Quo teste prob. Imperator, insidias sibi struxisse Sejanum. 56 A Tiberio qui in Capreas insulam parvam prope Campaniam, quò voluptatibus & libidini liberius indulgeret, secesserit, venit epistola longa. ἐπιστολὴ ὅση οὐδεπώποτε ἄλλη, οὔτε ἐς μῆκος. Dio. l. 58. 57 Pop. Rom. Romulo & Remo oriundus. ἀπὸ Ῥωμύλου. Diodori epig. Anthol. l. 1. Alii habent, *Trimem.* 58 *Hæc quæ seq. Poeta.* 59 Si Thuscorum & propriè Volsiniensium dea Nursia, (Liv. 7. l.) patriotæ & alumno suo Sejano *in* tantum favisset ut Tiberium opprimere valuisset, hac ipsa horâ Sejanum populus Rom. Imperatorem salutare paratus fuisset. 60 Ex quo per suffragia (quæ plerumque venalia erant) non eligimus magistratus. 61 Electionis & comitiorum quæ permittit Imperatoribus. Creandorum quippe Consulum comitia ad se transtulere Imperatores exemplo Julii Cæs. comitia cum pop. partiti, & alterum Cos. creantis. 62 Populus qui olim eligebat pacis & belli magistratus. 63 Victum è pane & voluptatem è ludis. H. Salmuth ad Pancirolum c. de nomenclatoribus legit, *Panem & Circenses.* quæ lectio & ferri potest, factiones sc. aurigarum innuens coloribus veneto, Albo, Rubro, Prasino distinctas. ita & noster loquitur, Sat. 11. v. 197. *cæsum viridi quo cottigo panni.* 64 After populi introducitur dialogismus. 65 Ira imperatoris, *vel*, forn. ad exurendos malos. 66 Verens ne Brutidius quem modò conveni pallentem ex malè conscio animo vel metu principis quod amicus esset Sejano, se interficiat ut Ajax. *vel* Quàm timeo ne Tiberius malè se à senatu defensum arguens in Senatores & cives sede ruat non secius quàm Ajax ille Sophocleus in pecudes, in quas velut plebem & proceres Græcorum gladio & flagello sævit.

Ut male defensum: curvamus præcipites, & Dum 67 *jacet in ripa, calcemus Cæsaris* 68 *hostem:*
Sed videant 69 *servi, ne quis neget, & pavidum in jus*
Cervice astricta dominum trahat. hi sermones
Tunc de Sejano, secreta hæc murmura vulgi.
Vis ne salutari sicut Sejanum? habere
Tantundem? atque illis sellas donare 70 *curules?*
Illum exercitibus præponere? tutor haberi
Principis? angusta Caprearum in rupe sedentis
Cum 71 *grege Chaldæo?* 72 *vis certè pila, cohortes,*
& 73 *Egregios equites, & castra* 74 *domestica: quid ni*
Hæc optas? & qui nolunt occidere quenquam,
Posse volunt. 75 sed quæ præclara, & prospera tăti,
Ut rebus lætis par sit mensura malorum?
76 *Hujus qui trahitur prætextam sumere mavis,*
An 77 *Fidenarum, Gabiorúmque esse potestas?*
Et 78 *de mensura jus dicere,* 78 *vasa minora*
Frangere pannosus vacuis ædilis 79 *ulubris?*
Ergo quid optandum foret ignorasse fateris
Sejanum, nam qui nimios optabat honores
Et nimias polcebat opes, numerosa parabat
Excelsæ turris tabulata, unde altior esset
Casus, & impulsæ præceps immane ruinæ.
Quid * *Crassos? quid* 80 *Pompeios evertit? &* 81 *illum,*

67 Insepultus. Ὡς ἀνὴρ ὁ ὅμιλος πᾶσιν ὅλαις ἡμέραις ἐλυμήναντο, καὶ μετὰ τοῦτο ἐς τὸν πατέρα ἐτόλμησαν ὑβρίζειν Dio. l. 58.

68 Sejanum.

69 Nostri, quos habemus & tervos & inimicos, ne quis eorum neget nos calcâsse, & nos tanquam Sejano faventes accuset, quibus etiam dominos accusantibus crederetur. Ἤρχε γὰρ μάλιστα μὲν πάντων τοῦ τε Διὸς φίλου ἢ φοβεῖσθαι ἢ δόξαι Xiphil.

Tiberius. *Defecta fuere Nexus amicitiæ.* Claudian. in Rufin. 2.

70 Magistratus urbanos, sellis n. curulibus in Curiam vehi & ex iis jura dare solebant magistratus. *Neque jam ordo candidatus abstinebat clientes suos honoribus aut provinciis ornando.* Tacit Ann 14. sic de Rufino Claudianus

Institor imperii, campo famosus honorum. * Insulâ non ita magnâ, tium millium freto à continenti ex adverso Surrentini promontorii disjunctâ. Vel *Augusta.* q. d. transferentis sedem Imperii a Roma ad Insulam Capreas. Heraldus verò vult *sedentis* intelligi de *sellaria* quam excogitavit Tiberius arcanæ libidinis sellam. Sueton. Tib. c. 34. vide & Torrentium ad locum dictum Suetonii. 71 Mathematicis, quorum artibus mirè deditus erat Tiberius, & è quibus maximè colebat Thrasyllum Chaldæum. Sat. 6. v. 575. 72 Scio te velle primip vel ἐφ' ἱππέας. Vis primipilatum, *vel* legionis præfecturam? pilum a peditum Rom. hastile erat missile. cohors decima legionis pars. 73 Equitum domesticorum magisterium, ut Sej. 74 Prætoriana, quæ primus ad muros urbis non procul à porta Viminali posuit Sejanus. *Dispersas per urbem cohortes una in castra conducendo, ut simul imperia acciperent,* &c. Tacit. 4. Annal. 75 Sed quæ conditio tam lauta est ac læta, quæ nihil acerbi habeat admistum? 76 Summum imperium Sejani cum periculo? 77 An municipiorum vilium magistratus, cum secura tranquillitate? 78 Pers. Sat. 1. vers. 131. 79 Deserto Volscorum oppido. *Scis Lebedus quam sit Gabiis desertior, atque Fidenis vicus.* Horat. * A Surena Hyradis Parthorum regis legato devictos cæsósque. 80 Patrem & filios à Cæsarianis. 81 Syllam aut Jul. Cæsarem. aut etiam Augustum, cui ex somnio Ciceronis Jupiter flagellum tradidit, vide Suetonii. August. 94. c.

Ad

Ad ſua qui domitos deduxit [82] *flagra Quirites?*
Summus nempe locus nulla non arte petitus,
Magnaq; numinibus vota exaudita [83] *malignis.*
Ad [84] generum Cereris ſine cæde & vulnere pauci
Deſcendunt reges, & [85] ſicca morte tyranni.
[86] *Eloquium ac famã Demoſthenis, aut Ciceronis*
Incipit optare, & totis [87] *Quinquatribus optat,*
Quiſquis adhuc uno partam colit [88] *aſſe Minervam,*
*Quem ſequitur * cuſtos anguſtæ vernula* [89] *capſæ.*
Eloquio ſed uterque perit orator, utrunque
Largus & exundans letho dedit ingenii fons.
Ingenio [90] *manus eſt & cervix cæſa.* nec unquam
Sanguine cauſidici maduerunt roſtra [91] puſilli.
[92] *O fortunatam natam me conſule Romam.*
Antoni gladios potuit contemnere, ſi [93] *ſic*
Omnia dixiſſet. ridenda poëmata malo,
Quàm te conſpicuæ divina [94] *Philippica famæ*
[95] *Volveris à prima quæ proxima. ſævus &* [96] *illum*
Exitus eripuit, quem mirabantur Athenæ
Torrentem & pleni moderantem [97] *frena theatri,*
Diis ille adverſis genitus, fatoq; ſiniſtro,
Quem [98] *pater ardentis maſſæ fuligine* [99] *lippus*
A carbone, & forcipibus, gladioſque parante

82 Imperium dicta turam perpetuam, imminutam libertatem, immò amiſſam. Namque liberã manente civitate, civem Rom. virgis cædi nefas, nedum flagellis.

83 Quæ importunitate votorum victa mala pro bonis accedunt.

84 Plutonem Proſerpinæ maritum, i. mortem.

85 Non cruenta.

86 Puer elementarius qui tenui Minervali literis initiatur, quem ſervus capſarius deducit ad ſcholam, & reducit pauculos ferens libros. In feſtis Minervæ ſapientiæ præſidis ſibi exoptat eloquentiam Demoſthenis aut Ciceronis. Sed contra omnes interpretes & Ang. Politianum Miſcel. c. 21. contendit Jacobus Nicolaus Loenſis intelligi hic ipſum magiſtrum qui jam primùm aperuerit ludum, uniuſque diſcipuli primã ſtipe Minervæ conſecratã, ſperare & optare audet eloquentiam

ſummorum oratorum. Miſcellan. epiphill. l. 2. c. 13. 87 Feſtis Palladi ſacris dictis à quinque diebus quibus celebrabantur, Ovid. ſed Varroni & Feſto à quinto idus Mart. 88 Exiguã mercedẽ rudimenta acquirit. * Pædagogus & cuſtos qui puerum ſequitur. Ulpian. in l. ſi collectaneus. 13. de manumiſſis vindicta. ait. vel capſarius, id eſt, qui portat libros. 89 Quæ libros tenet. 90 Manus & caput Cic. abſciſſa affigebantur roſtris è quibus in Antonium dixerat. 91 Mali vel mediocris. 92 Verſum hunc Ciceronis de oppreſſo Catilina in ſuo conſulatu, a Quintiliano. 9. l. 4. c. & aliis vexatum propter vocem *Natam*. *συντρόφους* iteratam à malevolorum irriſione vult aſſerere Turneb. 7. 19. & Strebæus, l. 2. de electione & colloc. Verborum. cap. 4. 93 Tam inepto verſu. 94 Oratio, ex illis quas Cic. in Antonium malo omine Philippicas inſcripſit ab iis quas in Philippum regem habuit Demoſthenes. 95 Secunda Philip. 96 Demoſthenem, qui accepto nuncio de Antipatri & Crateri adventu, ex Athenis in Calabriam Thraciæ profugit ad templum Neptuni, à cujus ſtrã cum Archias ſatelles eum abſtrahere conaretur, Dem. veneno, quod in calamo habuit, hauſto interiit. 97 Populum in theatro, ubi orationes recitabat. 98 Pater Demoſth. *μαχαιροποιὸς*, qui gladios fabricavit. 99 Fumo, fuligine, candenti igni.

Inude, & [1] luteo Vulcano ad [2] rhetora mitte.
Bellorum exuviæ, [3] truncis affixa [4] trophæis
Lorica, & fracta de caſside buccula pendens,
Et curtum temone jugum, victæque triremis
[4] Aplustre, & ſummo triſtis captivus in [5] arcu,
Humanis majora bonis creduntur: ad [6] hæc ſe
Romanus, Graiuſque & barbarus induperator
Erexit, cauſſas diſcriminis atque laboris
[7] Inde habuit: tanto major famæ ſitis eſt, quàm
Virtutis. quis enim virtutem amplectitur ipſam,
Præmia ſi tollas? *patriam tamen [8] obruit olim*
Gloria paucorum, & laudis titulique cupido
[9] Hæſuri [10] ſaxis cinerum cuſtodibus, ad quæ
Diſcutienda valent [11] ſterilis mala robora ſitus:
Quandoquidem data ſunt ipſis quoque fata ſepulchris.
Expende [12] Annibalem, quot libras in duce ſummo
Invenies? hic eſt, quem non capit [13] Africa [14] Mauro
Perfuſa Oceano, [15] Nilóq; admota [16] tepenti,
Rurſus ad Æthiopum populos, [17] aliſq; elephantos,
Additur imperiis Hiſpania: [18] *Pyrenæum*
Tranſilit, oppoſuit naturæ [19] Alpemq; nivemq;,
Diduxit ſcopulos, & montem rupit [20] aceto.
Jam tenet Italiam, tamen ultra pergere tendit,
Actum, inquit, nihil eſt, niſi Pœno milite [21] portas
Frangimus, & media vexillum pono [22] Suburra.
O qualis facies, & quali digna tabella,
Cum [23] Getula ducem portaret bellua [24] luſcum!
Exitus ergo quis eſt? ó gloria! vincitur idem
Nempe, & in exilium præceps fugit, atq; ibi magnus
Miranduſque cliens ſedet ad prætoria [25] regis,

1 Lutosi Vulcani, i. fabri ferrarii officinâ, vel igne.
2 Scholam rhetoris, Iſæi.
3 Monumentis τῶν ἐν πολέμῳ ἔργων. quo n. loco hoſtes fuſi & in fugam converterunt, inſumulo ſtipitibus affixa erigebantur ſpolia.
4 Ἄφλαστα, Lycophr. aplustria, Ornamenti navium, victoriæ navalis monumenta. *Plaut.*
5 Triumphali è lapide in altum extructo in quo incidebatur pugna.
6 Trophæa quæ ſanitas credunt bona.
7 Ex hac ambitione & bellicæ laudis gloriâ.
8 Cladibus & bellis civilibus.
9 Inſcribendi.
10 Saxeis ſepulchris in quibus urnæ & cineres conduntur.
11 Caprificus quæ ex muris erumpens ſaxa diſcutit. Perſ. Sat. v. 25. Martial. 10. l. ep. 2.
12 Annibalis cineres, vel, gloriam bellicam.
13 Quarta orbis pars: tunc tertia.
14 A mari Atlantico ab Occidente, patens ad Nilum —
15 — Ægypti fl. ab Oriente.
16 A ſole verticali.
17 Non Indiæ orientalis: ſed Libyæ & Mauritaniæ, ubi etiam elephanti ſunt.
18 Montem qui Hiſpaniam à Galliis dividit. 19 Nivoſas Alpes, montes qui Italiam à Gallia & Germania diſterminant. 20 Igni & aceto, ut refert Liv. 31.
21 Romæ. 22 Vico urbis celeberrimo. 23 Elephas è Getulia parte Libyæ. 24 Unoculum, alterum n. oculum amiſerat vigiliis & paluſtri cœlo dum in Etruriam deſcenderet.
25 Pruſiæ regis Bithyniæ, ad quem ſe contulit, poſtquam conflixerat de pace inter Romanos & Antiochum regem Syriæ.

Donec

Donec Bibyno libeat vigilare tyranno.
Finem animæ, quæ res humanas miscuit olim,
Non gladii, non saxa dabunt, non tela: sed ille
Cannarum vindex, & tanti sanguinis ultor
Annulus. *Idemens, & sævas curre per Alpes*
Ut pueris placeas & declamatio fias.
Unus *Pellæo juveni non sufficit orbis.*
Æstuat infelix angusto limite mundi,
Ut Gyaræ clausus scopulis, parvaque Seripho.
Cùm tamen *à figulis munitam intraverit urbem,*
Sarcophago contentus erit. Mors sola fatetur,
Quantula sint hominum corpuscula. *creditur olim*
Velificatus Athos & quicquid *Græcia mendax*
Audet in historia, cum stratum classibus *iisdem*
Suppositumq; rotis solidum mare: credimus altas
Defecisse amnes, epotaque flumina *Medo*
Prandente, & madidas cantat quæ *Soſtratus alis.*
Ille tamen qualis rediit *Salamine relictâ,*
In *Eurum solitus sævire flagellis*
Barbarus, *Æolio nunquam hoc in carcere passos,*
Ipsum *compedibus qui vinxerat* *Neptunum?*
Mitius id sanè, quod non & stigmate dignum
Credidit. *huic quisquam vellet servire deorum?*

26 Lethum Annibalis, qui omnia interturbat non tela, non, &c. sed annulus vindex Can. & altior modii annulorum, quos senatorum & equitum Cannensium digitis detractos Carthaginem misit, dabit.
27 In cujus palea venenum in hunc usum habuit.
28 *Poeta, Sarcaſ.*
29 Sat. 7. 161.
30 Cum n. Anacharsum de infinitis mundis audisset disserentem, flevisse dicitur, dixisseque: me miserum qui nondum unius dominus factus sum.
31 Alexandro nato in Pella Macedoniæ urbe.
32 Vix habet in toto mundo spirandi locum quasi coarctatus esset brevissimis, utque testatur Philolib. in Flaccum ὡς ὁ Ἀναξάρχου τὴν λυπεῖ τὸν. inf. Gyara & Seripho, de quibus Sat. 1. 73. & 6. 563.
33 Babyloniam quam è cocto latere muris cinxit Semiramis, ubi perlit

Alexander. 34 Sepulchro, è lapide Asio, dicto quod cadavera consumat, ex σὰρξ & φάγω. Lapis Sarcophagus intra quadraginta dies totum corpus absumit exceptis dentibus. I. C. Scal. Exercit. 291. sect. 2. 35 Mons altissimus Macedoniæ à Xerxe Persarum rege abscindi à continenti jussus & circumnavigatus. 36 Historici Græci vani & mendaces. Herodot, &c. 37 Quibus Athos fuit velificatus. 38 Pons è navibus quo Sestos Abido, Asiam Europæ junxit Xerxes, suppositis rotis curruum. 39 Exercitu è Medis & Persis. 40 Furore poetico ebrius veritatem & fidem historiæ excedit. 41 Poeta. 42 Insula in mari Euboico è regione Atticæ, ubi navali prælio superatus est à Themistocle Xerxes. 43 Ventos, quòd pontem ejus dissecerant. Herodot. 7. 44 Respicit ad AEneid. Virg. 1. *Lætantes ventos videbat carcere frenari*, &c. 45 Trecenta verbera Hellespontо infligi, & par compedum in pelagus injici jussit. Herodot. Polym. 46 Neptunum, ab σεύω & τείω, quòd terram quatiat. A. Gel. 2. 18. 47 *Iron.* quòd non & Neptunum notis inuri jusserit. 48 Tam stulto & vesano? Herodot. 8.

Sed qualis rediit? Nempe una 49 *nave* 50 *cruentis*
Fluctibus, ac tarda per densa 51 *cadavera prora.*
Hastories optata exegit gloria pœnas.
Da spatium vitæ, multos da Jupiter annos,
Hoc 52 *recto vultu, solion hoc &* 53 *pallidus optas.*
Sed quàm continuis & quantis longa senectus
Plena malis? *deformem & retrum ante omnia vultum,*
Dissimilemque 54 *sui, deformem pro cute pellem,*
Pendentesque genas, & tales aspice rugas,
Qualeis umbriferos 55 *ubi pandit Tabracha saltus,*
In vetula scalpit jam mater simia bucca.
56 *Plurima sunt juvenum discrimina, pulchior ille*
Hoc, atque ille alio: multum hic robustior illo.
Una senum facies, cum voce trementia membra,
Et jam 57 *lêve caput, madidique* 58 *infantia nasi.*
Frangendus misero gingiva panis 59 *inermi,*
Usque adeo gravis uxori, natisque sibique,
Ut captatori moveat fastidia 60 *Cossi.*
Non eadem vini, atque cibi torpente palato
Gaudia: nam coitus jam longa oblivio. vel si
Coneris, jacet exiguus cum 61 *ramice nervus,*
Et quamvis tota palpetur nocte, jacebit.
An ne aliquid sperare potest hæc 62 *inguinis ægri*
Canicies? quid, quòd merito suspecta 63 *libido est,*
Quæ venerem affectat sine viribus? aspice 64 *partis*
Nunc damnum alterius. nam quæ cantante voluptas,
Sit licet eximius citharœdus? sive 65 *Seleucus.*
Et 66 *quibus aurata mos est fulgere lacerna.*
Quid refert magni sedeat qua parte theatri,
Qui vix cornicines exaudiat, atque tubarum
Concentus? clamore opus est, ut sentiat auris,
Quem dicat venisse puer, quot nunciet horas.

Præterea

49 Scapha piscatoria.
50 Sanguine Persarum.
51 Suorum cæsorum & in undis latitantium.
52 Non demisso vultu aut æreno ore, ut cæteri, Pers. Sat. 2. v. 8.
53 Anxius & solicitus.
54 Olim juvenis.
55 In sylvis juxta Tabracham in Africa minori, simiarum plenis. Senis autem *sylvæ* erat *vetula simia.*
56 Dissimilitudo in vultu plurima.
57 Calvum.
58 Instar infantium, q. secunda infantia.
59 Edentula.
60 Heredipetæ ipsi, *Emphat.*
61 Hernia, scroti tumore. Sat. 6. v. 325.
62 Quod tamen omnium novissimè, humore radicali destitutum, canescit.
63 Itrum. quod de Tiberio scribit Suetonius. c. 44. Pronior erat (inquit) ad id genus libidinis & naturâ & ætate, & Mart. 50. ep. 14.
64 Audiens.
65 Etiam eximius tibicen, qualis fuit Seleucus.
66 Optimi n. tibicines vestes longas & splendidas, pallam & tunicam talarem induti vagabantur per pulpita. Hor. ad Pisones. *Tibicen traxitque vagus per pulpita vestem.*

Præterea minimus gelidoſq; jam corpore ſanguis
Febre calet ſola, circumſilit agmine facto
Morborum omne genus, [67] *quorum ſi nomina quæ-*
ras
Promptius expediam, quot amaverit [68] *Hippia mœ-*
chos.
Quot [69] *Themiſon ægros autumno occiderit uno,*
Quot [70] *Baſilus ſocios, quot* [71] *circumſcripſerit*
[72] *Trio*
Pupillos, [73] *quot luga viros exorbeat uno*
Maura die, quot diſcipulos [74] *inclinet Amillus,*
Percurram citius quot villas poſſideat nunc
[75] *Quo tondente gravis juveni mihi barba ſonabat.*
Ille humero, hic lumbis, hic coxa debilis, ambos
Perdidit ille oculos, & [76] *luſcis invidet, hujus*
Pallida labra cibum capiunt digitis alienis.
Ipſe ad conſpectum cœnæ diducere rictum
Suetus, hiat tantum, ceu pullus hirundinius, ad
quem
Ore volat pleno mater [77] *jejuna. ſed omni*
Membrorum damno major [78] *dementia, quæ nec*
Nomina ſervorum, nec vultum agnoſcit amici
Cum quo præterita cœnavit nocte, [79] *nec illos*
Quos genuit, quos eduxit. nam [80] *codice ſævo*
Heredes vetat eſſe ſuos, [81] *bona tota feruntur*
Ad [82] *Phialen, tantum artificis valet halitus oris,*
*Quod * ſteterat multis in carcere fornicis annis.*
[83] *Ut vigeant ſenſus animi, ducenda tamen ſunt*
Funera natorum, rogus aſpiciendus amatæ
Conjugis & fratris. plenæq; [84] *ſororibus urnæ.*
Hæc data pœna diu viventibus, ut renovata
Semper clade domus multis in luctibus, inque
Perpetuo mœrore & [85] *nigra veſte ſenescant.*
[86] *Rex Pylius (magno ſi quicquam credis Homero)*
Exemplum [87] *vitæ fuit à cornice ſecundæ.*
Felix nimirum, qui [88] *tot per ſecula mortem*

67 *Hemiſtich.* Ovidii.
68 De qua Sat. 6. 85.
69 Medicus.
70 Prætor ſpolians provinciales.
71 Defraudarit.
72 Impius tutor.
73 Quot medios viros lambat uno die Maura. de qua vide quæ ad 306. 311. Sat. 6.
74 Sat. 9. verſ. 26. *Inclarvet.* Martial. 11. l. ep. 44.
75 Sat 1. 25.
76 Ipſe in totum cæcus habet quod luſcis invideat.
77 Ut cibet pullos ore pleno, ipſa ventre jejuno.
78 Ubi memoria, ratio & omnia mentis organa deficiunt.
79 Nec liberos ſuos quos per oblivionem vel impietatem exheredat.
80 Teſtamenti tabulis impiis.
81 Heredem ex aſſe inſtituit.
82 Fallatricem, quæ ore impuro morigera ſenis demeruit hereditatem, ſup. verſ. 38.
* Proſtabat diu.
83 Hæc tamen vigeant ſenſus animi.
84 Sororum oſſibus & cinere.
85 Pullâ, lugubri.
86 Neſtor, qui regnabat in Pylo urbe Laconiæ.
87 Cum tres hominum ætates ab Homero vixiſſe dicatur, proxime acceſſit ad ætatem cornicis quæ novem vivere fertur.
88 Tria, ſc.

Distulit, atque suos jam 89 *dextrâ computat annos.*
Quique nocens 90 *toties mutatum bibit, ore pavimen-*
per
Attendas, quantum de legibus 91 *ipse queratur*
Factorum, & nimiò de flamine, 92 *non videt ardis*
Antilochi barbam ardentem. nam quærit ab omni
Quisquis adest socio, cur hoc sit tempore dictum,
Quod facimus dignum tam longo admiserit ævo.
Hæc eadem 93 *Peleus raptum cum luget Achillem,*
Atque 94 *alius, cui fas* 95 *Ithacum lugere* 96 *natantem.*
Incolumi Trojæ Priamus venisset 97 *ad umbras*
98 *Assaraci magnis solennibus,* 99 *plectore funus*
Portante ac 99 *reliquis fratrum cervicibus, inter*
1 *Iliadum lacrymas, ut primos edere planctus*
2 *Cassandræ inciperet, scissaque* 2 *Polyxena palla:*
Si foret extinctus 3 *diverso tempore, quo jam*
Cœperat 4 *audaces Paris ædificare carinas.*
Longa dies igitur quid contulit? omnia vidit
Eversa, & flammis 5 *Asiam ferroque cadentem.*
Tunc 6 *miles tremulus posita tulit arma* 7 *tiara.*
Et ruit ante aram summi 8 *fovis, ut vetulus bos*
Qui domini cultris tenue & miserabile collum
Præbet, ab * *ingrato jam fastiditus aratro.*
Exitus ille utcunque 9 *hominis: sed torva Calino*
Latravit rictu, quæ post hunc vixerat 10 *uxor,*
Festinat ad 11 *nostros, & jam* 12 *regem transeo Ponti,*

89 Videtur poeta innuere Nestora 300. annos vixisse, cum alii 30. annis ætatem terminantes, 90 eum vixisse dicant. completo n. centenario numero in sinistra, ulteriorem computat vitæ numerum in dextra. *ἀγαπαιωνίζει.* Lycophron. de qua ratione vide Cœl. Rhodigin. 23. l. cap. 12. & Lilii Gyraldi dialog. 2. & epigr. Græc. l. 2. c. 9. de anu præ qua Nestor non erat senex, ὃ γὰρ λαὸς Γηρας ἀειθυσίῃσιν ἀνυτεσσιν ἰφθιμοῖν.

Ecce autem avertit visus læva, dextera digitis rationem computat. Plaut. Miles.

90 Tot autumnis.

91 Cui Parcæ nimium parcant.

92 Cum videt fortem filium suum Antil. jam grandem & barbatum occisum & rogo ardentem. σπεύσασθαι δὲ τὸν Ἀντίλοχον ὑπὸ βελέων ἐς τὸ πῦρ τὸ ἑαυτοῦ, &c. Philostratus. 2. l. Icon.

93 Pater Achillis.

94 Laertes. 95 Ulyssem filium suum, Ithacæ ducem. 96 Per maria decennali errore jactatum, *vel* simpliciter e naufragio enatantem ad Calypsus insulam, Odyss. 11.

97 Ad sepulchra majorum. 98 Anf ful fratris. 99 Filiis adhuc juvenibus qui patris funus efferrent. 1 Trojanarum mulierum. 2 Priami filiæ: illa vates præscia & prædicens excidium Trojæ: hæc in publica cæde & tot suorum funeribus lugens & vestes suas discindens. 3 Prius quam. 4 Quibus Helenam raperet, ipse auctor. 5 Asiæ partem magnam. 6 ÆNeid. 2. *Arma diu senex desueta*, &c. 7 Pileo Persico, vide Brisson. 2. de regno Pers. 8 Hecetæ. * *Bubis vel Messium.* ab ingrato agricola, qui bovem jam per annos agro colendo inutilem interficit. 9 Viri, *vel* non belluæ, ut — 10 — Hecuba uxor Priami in canem conversa. 11 Romana exempla. 12 Mithridatem, qui 40 annorum belli tædia veneno, cum non posset gladio, finivit.

Et

Et [13] *Cræsum*, quem vox justi facunda Solonis
Respicere ad longæ jussit spatia ultima vitæ.
[14] *Exilium*, & *carcer*, *Minturnarumque paludes*,
Et mulctatæ *victa Carthagine* pœnis
[15] *Hinc* cum fas habuere, quid illo cive tulisset
Natura in terris, quid Roma beatius unquam,
Si [16] *circumducto* [17] *captivorum agmine*, & omni
Bellorum pompa, animam exhalasset [18] *opimam*,
Cum de [19] *Teutonico vellet descendere curru*?
[20] *Proscripto Pompeio* deterret *Campania febres*
Optandas: sed multa urbes, & publica vota
Vicerunt: ingens fortuna ipsius, & urbis
Servatum victo caput abstulit. [21] *hoc crucibus*
* *Lentulus*, hac pœna caruit ceciditque * *Catilina*
Integer, & jacuit [22] * *Catilina cadavere toto*.
Formam optat modico pueris, majore puellis
Murrinus, cum [23] *Veneris fanum* videt anxia *mater*
[24] *Usque ad delicias votorum*. [25] *cur tamen*, inquit,
Corripias? pulchra gaudet Latona Diana.
Sed vetat optari faciem [26] *Lucretia*, qualem
Ipsa habuit. cuperet [27] *Rutilæ* [28] *Virginia gibbum*
Accipere, atque suam Rutilæ dare. *filia autem*
Corporis egregii miseros [29] *trepidosque parentes*
Semper habet. rara est adeò concordia formæ
Atque pudicitiæ. *sanctos licet* [30] *horrida mores*
Tradiderit [a] *domus*, *ac veteres imitata* [31] *Sabinas*,
Præterea [b] *castum ingenium*, *vultúmque modestum*
[32] *Sanguine fervento tribuat* [b] *natura benignâ*
Largâ manu, (quid enim puero conferre possit [33] *plus*

13 Lydiæ regem, longæ vitæ miseriarum admonitum à Solone Atheniensi, qui regi se beatum, existimanti prædicavit, nemineminem obitum felicem.
14 C. Marii exsulantis, qui à Sylla fugatus è palude in Minturnis, ubi latuit, extractus, & in carcerem conjectus, dein in exsul pueros deducendi in Africa.
15 Ex vitæ longa.
16 In triumpho.
17 Cimbrorum & Teutonum.
Joyaulx & Esterlings.
18 Lætum, triumphantem & quasi opima spolia ferentem.
19 Quo de Teutonibus triumphatis vehebatur.
20 Cum Pomp. Neapoli in Campania gravi laboraret febri (quæ funestis malis voluit enim exipere) susceptæ publicè vota & malignos longi sui fortuna caput ejus à Cæsare victi gladiis Achillæ & Pothini à Ptolemæo in hoc missorum restrinxerunt.
21 Non capite abscisso.
22 Conjurator in patriam, notus ex Sallustio.
23 Quæ venustatis dea est.
24 Delicias etiam votis concipit.
25 Et cur (objiciet aliquis) hæc vota reprehendas & Latona ipsa gaudet Dianâ filiâ quæ pulchra sit. 26 Quæ propter formam à Tarquinio Sexto per vim constuprata sibi mortem consivit. 27 Deformis & gibbosa. 28 Filia L. Virginii, plebeii, quæ ne in libidinosum Appii Claudii servitium veniret, à patre tuit interfecta. 29 De calamitate filiæ a *Honesta educatio*, et b *natura casta*. 30 Pauperies pudicitiæ mater. 31 Castissimas. Sat. 6. 163. 32 Pudibundum, rubescentem, quæ virtutis est tinctura. 33 Causâ indistitutione.

Custode,

Custode, & cura natura potentior omni?
Non licet esse viris. nam prodiga corruptoris
Improbitas ipsos audet tentare parentes.
Tanta in muneribus fiducia. *nullus ephebum*
Deformem sæva castravit in arce tyrannus.
Nec prætextatum rapuit Nero loripedem, nec
Strumosum, atque utero pariter, gibboq; tumentem.
I nunc & juvenis specie lætare tui, quem
Majora expectant discrimina: fiet adulter
Publicus, & pœnas metuet quascunque maritus
Exigit iratus, nec erit felicior astro
Martis ut in laqueos nunquam incidat. exigit autem
Interdum ille dolor plus, quàm lex ulla dolori
Concessit. necat hic ferro, secat ille cruentis
Verberibus, quosdam mœchos & mugilis intrat.
Sed tuus Endymion dilectæ fiet adulter
Matronæ. mox cum dederit Servilia nummos,
Fiet & illius quam non amat: exuet omnem
Corporis ornatum. quid enim ulla negaverit udis
Inguinibus, sive est hæc Hippia, sive Catulla?
Deterior totos habet illic fœmina mores.
Sed casto quid forma nocet? quid profuit olim
Hippolyto grave propositum? quid Bellerophonti?
Erubuit nempe hæc, seu fastidita repulsa:
Nec Stenobœa minus, quàm Cressa excanduit, & se
Concussere ambæ. mulier sævissima tunc est,
Cum stimulos odio pudor admovet. *elige quid nam*

34 Sed vel corrumpuntur vel castrantur.
35 Sat. 6. v. 370.
36 Sed pulcherrimum quemque ut Sporum, & alia ingenuorum prædagogia. Sueton. Nero. c. 28.
37 *Ironice hæc ad maritum.*
38 Filii tui.
39 Marte à Vulcano in adulterio cum Venere deprehenso & irretito.
40 Pisces quem in suppliciam adulteris deprehensis mariti per posteriora immittunt, ut & raphanum, patente portâ percurrebant eos rhaphani mugilesque.
41 Sed tuus fortè filius pulcher & amabilis ut Endymion Lunæ dilectus, electas solas & formosas amabit feminas. Imò *ingenti Poeta*, & mox etiam deformes & turpes ubi precium illi dederint.
42 Quam diligit & deligit, non ejus à qua precio corruptus est & conductus.
43 Deformis & dives qualis erat Servilia Bruti mater, quæ Cæsari dedisse credebatur, referente Plutarcho.
44 Ut adultero donet.
45 Veneri.
46 Nobilis ac prodiga. 47 Plebeia ac avara. 48 In cæteris malè morata, hic induit comitatem, liberalitatem, &c. ut mœchis largiatur. 49 *Objectio.* 50 *Responsio.* Neque enim grave propositum castæ vitæ periculis exemit Hippolytum & Bellerophontem. 51 Filiò Thesei qui à noverca Phædra cujus incesto amori non respondebat apud patrem stupri falsò accusatus, dum patris iram fugeret, ab equis territis disjectus curru & discerptus est. 52 Filio Glauci qui Sthenobœam Prœti regis Argivorum uxorem ipsum ad adulterium pellicientem aspernatus post multa hinc pericula periit. 53 Phædra Minois regis Cretæ filia. 54 Se in ultionem excitavere. 55 Furor ex repudiato amore. 56 Ducat Messalinam necne? utrinque n. mors.

Suadendum

Suadendum esse putes, 57 *cui nubere* 58 *Cæsaris uxor*
Destinat, optimus hic & formosissimus idem
Gentis patritiæ rapitur miser exstinguendus
59 *Messalinæ oculis. dudum sedet illa parato*
60 *Flammeo,* 61 *Tyriúsque palam* 62 *genialis in*
63 *hortis*
Sternitur, & 64 *ritu decies centena dabuntur*
Antiquo, veniet cum 65 *signatoribus* 66 *auspex.*
Hæc tu secreta, & paucis commissa putabas?
67 *Non nisi legitimè vult nubere. quid placeat, dic:*
Ni parère velis, 68 *pereundum est ante lucernas:*
Si scelus admittas, dabitur mora parvula, dum res
Nota urbi & populo contingat 69 *Principis aures,*
Dedecus 69 *ille domus sciet ultimus, interea tu*
Obsequere 70 *imperio; si tanti est vita dierum*
Paucorum. 71 *quicquid levius, mitiúsque putâris,*
Præbenda est gladio pulchra hæc & candida
cervix.
72 *Nil ergo optabunt homines?* * *si consilium vis,*
73 Permittes ipsis expendere numinibus, quid
Conveniat nobis, rebusque sit utile nostris
Nam pro jucundis aptissima quæque dabunt dii.
Charior est illis homo, quàm sibi. *nos* 74 *animorum*
Impulsu & cæca magnaq; cupidine ducti
Conjugium petimus, partumque uxoris: at illis
Notum, qui pueri, qualisque futura sit uxor.
Uxamen & poscas aliquid, voveásque sacellis
73 *Exta, & candiduli* 76 *divina tomacula porci,*

57 C. Silium Consulem designatum juvenem formosissimum deperibat Messalina, cui rapta causa exitii fuit. Tacit. 11. Sect. in Claud.

58 Messalina Claudii Cæsaris uxor.

59 Amore cui ex oculis. *vel*, Nece, ante Messalinæ n. oculos occisus est.

60 Veste nuptiali. Sat. 2. 125.

61 Purpureâ togâ, *vel* stragulo rectius.

62 Lectus genialis, Δάλαμος, sternitur in honorem Genii Junonisque γαμηλίου. Sternebatur autem in atrio ex adversum januæ. unde *lectus adversus* Propertio. de quo vide Pers. Sat. 2. vers. 3.

63 Lucullianus.

64 Decies centena millia sestertiûm qui in dote lautiorum mos & numerus legitimus. nostræ monetæ 7812. l. 10. s.

65 Notariis qui tabulas nuptiales signent. *Consulem designatum, cum uxore Principis, prædicta die, adhibitis qui obsignarent velut suscipiendorum liberorum causa, convenisse: atque illam audivisse auspicum verba subisse, sacrificasse,* &c. Tacit. 11. Annal.

66 Auspices nuptiis interponuntur ex more majorum, qui nihil sine auspicio gerebant.

67 Idque vivo marito Claudio Imp. *Jamque Optimi tantum prosecta sacrificii causa.* Tacit. 11. Annal. non adulterio contenta.

68 Ante noctem interficiendus es a Messalina,

69 Claud.

70 Messalinæ imperio & amori.

71 Utrum optâris, tibi perendum utique est.

72 Objectum. * *Responsum.*

73 Vide Socratis dictum in Val. Max. l. 7. c. 2. & ejusdem Socr. apud Xenophontem ἀπόμνημ. δ. εὐχετο θεοῖς τὰς θυσίας ἁπλῶς τ' ἀγαθὰ διδόναι, ὡς τὰς θυσίας ἐπισταμένοις διδόται, ὁποῖα ἀγαθὰ ἐστι, &c.

74 Affectum.

75 Quòd ea diis prosecentur, quæ maximè extent eminentque (inquit Festus.) at rectius quia execta.

76 Farcimina è jecore & carnibus porcinis concisis, a τόμος. (sacrificiis adhibitis.

77 Orandum

77 Roga bonam mentem, bonam valetudinem animi, deinde corporis, &c. Senec. epist. 10.

78 Qui mortem esse naturæ munus dicat.

79 Aerumnas cum virtute præterea delitiis & voluptatibus.

80 Ultimi Assyriorum regis, viri mollissimi.

81 Ut ex te & tua virtute omnia bona & felicitatem acquirere possis.

82 Per imprudentiam nostram locum Fortunæ inter numina relinquimus.

77 Orandum est, ut sit mens sana in corpore sano,
Fortem posce animum, & mortis terrore carentem,
78 *Qui spatium vitæ extremum inter munera ponat*
Naturæ, qui ferre queat quoscunque dolores,
Nesciat irasci, cupiat nihil, 79 *& potiores*
Herculis ærumnas credat sævosque labores
Et Venere, & cœnis, & plumis 80 *Sardanapali.*
Monstra, 81 *quod ipsa tibi possis dare.* semita certe
Tranquillæ per virtutem patet unica vitæ.
Nullum numen abest, si sit prudentia: sed te
82 Nos facimus Fortuna deam, cœloq; locamus.

SATYRA XI.

Persico, quem ad cœnam invitat, frugalitatem commendat: pauperúmque perstringens luxum, docet faciendos esse sumptus pro suarum cujusque facultatum modulo.

1 Nobilis & dives.

2 Pauper, qui patris bona exhausit.

3 Redactus ad paupertatem ex luxu, ut Apicius, de quo Sat. 4. vers. 23. *vel* pauper qui luxuriosus.

4 Omnes in conviviis, thermis, stationibus, in foro, theat. loq.

5 Loca in foro Romano, in quibus conveniebant, & consistebant, sermones serebant, in aliis Senatores, in aliis juvenes, in aliis municipes.

1 *Atticus eximiè si cœnat, lautus habetur:*
Si 2 *Rutilus, demens.* quid enim majore cachinno
Excipitur vulgi, quàm 3 pauper Apicius? 4 *omnis*
Convictus, thermæ, 5 *stationes, omne theatrum*
De 6 *Rutilo. nam dum validâ, ac juvenilia membra*
Sufficiunt galeæ, dumque ardent sanguine, fertur
Non cogente quidem, sed nec prohibente tribuno,
7 *Scripturus leges, & regia verba lanistæ.*

6 Qui absumptis gulâ bonis ad gladiatoriam se contulit: Sic emendat Jan. Rutgersius ut constet sensus. l. 2. var. lect. c. 17. *Nunc caput in mortem vendunt, et sumus arenæ.* Manil. l. 4. Astr.

7 Exscribit præcepta de ictibus, declinationibus, & tractandorum armorum ratione a lanista dictata & imperata, quæ meditetur & exerceat. vide Sueton. Jul. Cæs. 26. c. Hirtium de bello Africo. & Val. Max. 2. l. 3. c. de P. Rutilio.

8 *Multos*

[8] *Altas parvò vides, quos ſæpe elusus ad ipſum*
Creditor introitum ſolet expectare macelli,
Et quibus in ſolo vivendi cauſa palato eſt.
[9] *Egregius cœnat, meliuſque miſerrimus horum,*
Et ſitu caſurus jam [10] *per lucente ruina.*
Interea guſtus elementa per omnia quærunt,
Nunquam animo pretiis obſtantibus: interius ſi
Attendas, magis illa juvant quæ pluris emuntur.
Ergo haud difficile eſt perituram [11] *arceſſere ſummâ*
Lucibus [12] *oppoſitis, vel matris* [13] *imagine fractâ,*
Et quadringentis nummis condire [14] *guloſum*
Fictile, ſic [15] *veniunt ad miſcellanea ludi.*
Refert ergo quis hæc eadem paret: in [16] *Rutilo nam*
Luxuria eſt, in [17] *Ventidio laudabile nomen*
Sumit, & à cenſu famam trahit. illum ego jure
Deſpiciam, [18] *qui ſcit quanto ſublimior* [19] *Atlas*
Omnibus in Libya ſit montibus: hic tamen idem
Ignoret, quantum ferrata diſtet ab [20] *arca*
[21] *Sacculus.* [22] *è cœlo deſcendit, γνῶθι σεαυτόν,*
Figendum & memori tractandum pectore. ſive
Conjugium quæras, vel [23] *ſacri in parte ſenatus*
Eſſe velis. nec enim [24] *loricam poſcit Achillis*
[25] *Therſites, in quæ ſe* [26] *traducebat Ulixes*
Ancipitem. cen tu magno diſcrimine cauſſam
Protegere effectas, [27] *te conſule, dic tibi quis ſis.*
Orator [28] *vehemens, an* [29] *Curtius, an* [30] *Matho: hinccæ*
Noſcenda eſt menſura tuæ, *ſpectandaque rebus*
In ſummis minimiſq;, etiam cum piſcis emetur,
Nec mullum cupias, cùm ſit tibi [31] gobio tantùm
In loculis, quis enim te deficiente crumenâ,
Et creſcente gulâ manet exitus, *ære paterno,*
Ac rebus merſis in ventrem fœnoris atque
Argenti gravis & pecorum agrorumq; [32] *capacem?*

8 Obsonium, obsonia tamen laudatissima eminentes.
9 Adverbium comparativ. sic Lucret. *Nam nihil egregiùm, quàm res secernere,* &c.
10 Metaph. ab hiatu & ruinoso muro.
11 Contrahere rem
12 Oppiqueutis patinis, aliave supellectile.
13 Aureâ, argenteâ, aheneâ, ne agnoscatur fractâ.
14 Amplum, *vel* Hypallage, sibi guloso.
15 Gulâ devenimus ad gladiatorum cibos viliores, & ludos miscellos. de quibus Suetonius in Caligulâ.
16 Pauperc ex luxu.
17 Divite, Pers. Sat. 4. v. 24.
18 Qui extra se & foris sapit, intus & domi suæ hospes.
19 Mons Mauritaniæ. Sat. 13. v. 48.
20 Divitis. Sat. 10. vers. 25.
21 Mendicæ opes suæ.
22 Divina illa Chilonis sententia, *Nosce teipsum* è cœlo videtur descendisse.
23 Senator vel Magistratus.
24 In certamine de armis Achillis donandis optimè merito.
25 De quo Sat. 8. v. 269.
26 Per modestiam ambigere videbatur, an & ipse peteret, vilem se & indignum ferens.
27 Tuis perpende vires, an ferre valeas.
28 Optimus.
29 Mediocris ut Curt.
30 Quo emas gobionem.

Mostratus. 31 Infimæ notæ ribula, ut Matho. Sat. 1. vers. 32. 32 Ventrem verè Ereſichthonium.

33 *Talibus à dominis post cuncta novissimus exit*
34 *Annulus, & digito mendicat* 35 *Pollio nudo.*
Non præmaturi 36 *cineres, nec funus acerbum*
37 *Luxuriæ, sed morte magis metuenda senectus.*
Hi plerumque 38 *gradus: conducta pecunia Romæ,*
Et coram 39 *dominis consumitur. inde ubi paulum*
Nescio quid superest, & 40 *pallet fœnoris auctor,*
Qui 41 *vertere solum,* 42 *Baias, & ad* 43 *Ostia*
currunt.
44 *Cedere namque foro jam* 45 *non tibi deterius, quàm*
46 *Esquilias à* 47 *ferventi migrare* 48 *Suburra.*
Ille dolor solus patriam fugientibus, illa
Mœstitia est, 49 *caruisse anno Circensibus uno.*
50 *Sanguinis in facie non hæret gutta* 51 morantur
Pauci ridiculum & fugientem ex urbe pudorem.
Experiere hodie nunquid 52 *pulcherrima dicta,*
Perfice, non præstem vitâ, nec moribus & re,
Sed laudem siliquas occultus ganeo, pultes
Coram aliis dictem puero, sed in aure placentas.
Nam cum sis conviva mihi promissus, habebis
53 *Evandrum, venies* 54 *Tirynthius, aut* 55 *minor*
illo
Hospes, & ipse tamen 56 *contingens sanguine cœlum,*
57 *Alter aquis,* 58 *alter flammis ad sidera missus.*
Fercula nunc audi 59 *nullis ornata macellis.*
De Tiburtino veniet pinguissimus agro
Hædulus, & toto grege mollior, 60 *inscius herbæ*
Nec dum ausus virgas humilis mordere salicti,
Qui plus lactis habet, quàm sanguinis: & 61 *montani*

33 Hellenonibus.
34 Equestre insigne.
35 Decoctor.
36 Non mors præmatura quam per ingluviem sibi accelerant, sed senectus morbis & inopia oppressa luxuriosis est misera & timenda.
37 Luxuriosos.
38 Perditæ gulæ in paupertatem se præcipitantis.
39 Creditoribus.
40 Timet fœnerator ne creditum perdat.
41 Patriam mutarunt, fugerunt.
42 Sat. 3. v. 4.
43 Portum ad ostia Tiberis sexdecim à Roma milliaribus: hinc navigaturi.
44 Non comparere in foro. Ital. *la Piazza.* Germ. *die Borse.*
45 Non majori honoris jacturâ jam fit, quam per ætatis fervorem ex urbe mediâ secedere in suburbanum aut rusticari. *to go take the air.*
46 Ad frigidiorem locum in colle Esquiliarum dict. quòd in eo Tull. Hostilius excubias posuerit. *vel,* quòd eum prius neglectum excoluerit.
47 Frequentiâ & turbâ populi.
48 Sat. 3. ver. 5.
49 Sat. 9. vers. 87. & Sat. 10. vers. 18.
50 Non erubescunt. 51 Vix reperias qui pudorem, cujus jam plerosque pudet, & qui ex urbe fugit, ut Justitia quondam & verecundia ex orbe, retinere curet. 52 Laudatam à me frugalitatem. 53 Me hospitem frugalem qualis fuit Evander, qui Herculem ex Hispania redeuntem villi excepit convivio. & postea AEneam. Virg. AEn. 8. 54 Hercules à Tirynitho opp. Argivorum, patriâ ejus. 55 AEneas. 56 Ex Venere natus. 57 AEn. Numicio si submersus. 58 Herc. venenatâ tunicâ à Dejanira immissa furens pyram in OEta monte extructam conscendit & absumptus est. 59 Virg. 4. Georg. *Dapibus mensas onerabat inemptis.* 60 Ubere non depulsus, non ablactatus. 61 Cornuæ.

Asparagi,

Asparagi, [62] *posito quos legit villica fuso.*
Grandia praterea, [63] *torto*̃*que calentia fœno*
Ova adsunt ipsis cum [64] *matribus, & servatæ*
Parte anni, quales fuerant in vitibus, uvæ,
[65] *Signinum,* [66] *Syriúmque pyrum, de corbibus iisdem*
[67] *Æmula Picenis, & odoris mala recentis,*
Nec metuenda tibi, [68] *siccatum frigore postquam*
Autumnum & crudi posuere pericula succi.
Hæc olim nostri [69] *jam luxuriosa* [70] *senatus*
Cœna fuit. [71] *Curius, parvo quæ legerat horto*
Ipse, focis brevibus ponebat oluscula, quæ nunc
[72] *Squalidus in magna fastidit compede fossor,*
Qui meminit calidæ sapiat quid [73] *vulva popinæ.*
[74] *Sicci terga suis rarâ pendentia crate*
Mos erat quondam [75] *festis servare diebus,*
Et [75] *natalitium cognatis ponere lardum,*
Accedente nova, [76] *si quam dabat hostia, carne:*
Cognatorum aliquis titulo ter consulis, atque
Castrorum imperiis, & dictatoris honore
Functus, ad has epulas [77] *solito maturius ibat,*
**Erectum* [78] *domito referens à monte ligonem.*
Cùm tremerent autem [79] *Fabios durumq*́ *Catonem*
Et Scauros, & [80] *Fabritios, rigidique severos*
Censoris mores etiam collega timeret.
Nemo [81] *inter curas, & seria duxit habendum,*
Qualis in Oceani fluxu [82] *testudo nataret,*
Clarum [83] *Trojugenis factura ac nobile fulcrum;*
Sed [84] *nudo latere, & parvis* [85] *frons ærea lectis*
Vile coronati caput ostendebat asselli,

62 Intermissâ colo cum fuso.
63 Calentia à fœno in nidum torto, i. recentia.
64 Gallinis.
65 A Signia Latii oppido.
66 Tarentina quæ primo è Syria advenere.
67 Hor. Sat. 4. lib. 2. *Picenis cedunt pomis Tiburtia.*
68 Quæ crudum & noxium, quem Autumno habuerant, humorem ætate mitia excoxerint.
69 Etiam luxus.
70 Senatorum.
71 Cn. Dentatus, frugalitate abundè laudatus.
72 Sat. 8. 183. & Peri. 6. v. 40.
73 Posterior pars porcæ, *vel*, ejectitia suis primipræ vulva delicatè præparata in popina.
74 In crate lignea fumo & vento expositi ad siccandum.
75 Natali ceu festo veluti pro summis deliciis.
76 Si fortè hostiam mactarent.
77 Tanquam ad apparatum lautiorem.
* Humeris sublatum.
78 Culto, subacto.
79 Censores rigidos & luxui infestos.
80 Pab. Max. qui P. Decium collegam notavit, ut parum severum censorem.
81 Ac si res seria esset & necessaria. 82 Cujus putamina secare in laminas, lectosque iis ornare, Carvilius Pollio instituit. Plin. 9. lib. 11. c. cujusmodi lectos Clemens Alexand. χελώνας πεποικιλμένας κείτας vocat. Lucian. κλίνη ἐκ χελώνης ἰνδικῆς, vertit. Apulei. lectum Indicâ testudine pellucidum. *Mother of Pearl.* Senec. Elaboratam scrupulosa distinctione testudinem. 7. de Benef. 9. 83 Romanis. 84 Sine fulcro aut latere ad quos se inclinent, *pillar or back.* 85 Anterior lecti pars ære ornata sustinebat caput asini serto coronati, ex Etrusca superstitione, quæ hinc agri incommoda arceri credebat, vide Scoppæ collect. cap. 27.

Ad

Ad quod lascivi ludebant turis thymi.
Tales ergo cibi, qualis domus, atque supellex.
Tunc rudis & Graius miratur nescius artes,
Urbibus eversis 86 *præda rerum in parva reperta.*
Magnorum artificum frangebat 87 *pocula miles,*
88 *Ut phaleris gaudeat equus, canalisque cassis*
Romulæ simulachra feræ mansuefacere suisse
Imperii fato, & geminos sub rupe Quirinos,
Ac nudum essigiem clypeo fulgentis & hasta,
Pendentisque dei, perituro ostenderet hosti.
Argenti quod erat solis fulgebat in armis.
Ponebant igitur 89 *Thusco farrata catino*
Omnia tunc, quibus invideas, si invidulus sis.
Templorum quoque majestas præsentior, & vox
Nocte sere media, mediumque 90 *audita per urbem*
Litore ab Oceani Gallis venientibus, & 91 *dis*
Officium vatis peragentibus, hic monuit nos,
Hanc rebus Latiis curam præstare solebat
92 *Fictilis, & nullo violatus Jupiter auro.*
Illa 93 *domi natas nostraque in arbore mensas*
Tempora viderunt, 94 hoc lignum stabat in usu,
Annosum si forte nucem dejecerat Eurus.
At nunc divitibus cœnandi nulla voluptas,
Nil rhombus, nil dama sapit, putêre videntur
Unguenta, atque 95 *rosæ, latos nisi sustinet* 96 *orbes*
Grande 97 *ebur, & magno sublimis pardus hiatu*
Dentibus ex 98 *illis quos mittit porta* 99 *Syenes,*
Et Mauri celeres, & Mauro 1 *obscurior Indus,*
Et quos deposuit 2 *Nabathæo* 3 *bellua saltu,*

86 Imo prædas.
87 Argentea sive aurea.
88 Ut inde phaleras equo conficeret, & exhiberet cassidem quæ ostenderet perituro hosti effigiem lupæ quæ imperii fato infantes mamillecere & lac præbere Romulo & Remo sub rupe Capitolinali monti, & offert. perit. hosti ipsos geminos, & effigiem nudam Martis fulgentis clypeo atque hasta, & pendentis in clypeo de sinistro humero.
89 Fictili catino ex Hetruria, vel more Thusco. Pers. Sat. 2. v. 60. ponebant cibaria è farre & pultes, de quibus vide quæ ad 172. vers. Sat. 14.
90 A. M. Ceditio, qui noctu audivit vocem humanâ clariorem in Capitolio, *Galios advenire.* Liv. 5.
* Palmannus legit, *ab occidno.*
91 Diis ipsis vaticinantibus.
92 Fictilem habens statuam, & simpliciter cultus, & cui fictiles illæ cum simplici probitate statuæ gratiores erant quàm istæ aureæ per vim, rapinas & scelera constatæ. sic Sat 3. v. 20.
93 E fago, non è citro aut cupresso ex Africâ. 94 Mensarum: 95 Serta è rosis quibus coronabantur convivæ. 96 Mensis rotundas citreas *Orbes sectos Atlantide sylva.* Lucan. 9. 97 Pes eburneus in formam pardi fabrefactus. 98 Elephantinis qui ab inf. Elephantide per Syenen tanquam portam mittuntur in alias AEgypti partes, inde Romam. ut Satyra 1. *Janua Bajarum Cumæ.* 99 Urbis in confinibus AEthiopiæ directè sub Trop. Cancri vicinæ inf. Elephantidi. 1 Nigrior. 2 Arabico, Arabiæ autem tres partes: 1. Deserta, quæ Scenitis: 2. Felix, quæ Sabæ: 3. Petræa, quæ Nabathæa. 3 Elephas, qui dentes jam nimios capitique graves arbori impactus deponit.

Fin

Jam timios, capitiq; graves: 4 hinc surgit arexis,
*Plinc: 5 stomacho bilis. * num pes argenteus illis*
Annulus in digito quod ferreus. ergo superbum
Conviyam caveo, qui me sibi comparat, & res
Despicit exiguas. adeo nulla uncia nobis
Est eboris, nec 6 *tesserae, nec* 7 *calculus ex hac*
Materia, quin ipsa manubria cultellorum
Ossea, non tamen his ulla unquam obsonia fiunt
Rancidula, haud ideo peior gallina secatur.
Sed nec 8 *structor erit, cui cedere debeat omnis*
9 *Pergula, discipulus Tripheri doctoris, apud quem*
Sumine cum magno lepus atque aper, & 10 pygargus
Et 11 Scythicae volucres, & 12 phoenicopterus integer,
Et Getulus 13 oryx, bebeti lautissima ferro
Caeditur, & tota sonat 14 ulmea cauea Suburra.
Nec frustum capreae subducere, nec latus 15 aprae
Novit avis nostri tyrunculus, ac sudis omni
Tempore, & exiguae 16 frustis imbutus ofellae.
Plebeios calices, & pauci assibus emptos
Porrigit inculto puer, atque 17 à frigore tutus,
Non Phryx, aut Lycius, non à mangone petitus.
Quisquam erit, & 18 magno, cum posois, posce
19 Latine.
Idem habitus annulis, 20 tonsi, 21 erectique capilli,
Atque hodie tantum propter convivia pexi.
Pastoris duri est his fitius, ille bubulci,
22 Suspirat longo non visam tempore matrem,

4 Ex hac lautitia supellectilis, ex ebore quod majori in pretio est quam argentum.
5 Appetitus & stomachus latrans.
* Mensa n. pes argenteus mensa sustinens (quas κλινοποδας dicit Lucian. in Ἡρακλ.) aeque vilis est ac ferreus, annulus in digito.
6 In abaco seu alveolo lusorio.
7 Latruncali. In *Sacchi.*
8 Propriè, qui mensae cibum imponit Athenaeo 4. *the-sauro*. saepissimè verò, ut & hoc loco, pro Carptore sumitur qui cibum scindens, carpensque praeministrat, *Petronio*, Isiasse: *Apulejo*, ditibitor: *the carver Sidonio*, cheironomon ab agili manuum, ad leges quasdam motu. A theatro scilicet ad convivium traducta mimesi, ubi ad numerum saltantes moverent se, vibrarentque gladium illum scissorium. Sat. 5. v. 119.
9 Schola publica & aperta, in qui profitebantur qui volebant innotescere artifices) & discipuli Tripheri, qui obsonia dissecandi artem chironomicam Romae docuit in Suburra vico, Senec. epist. 47. 10 Caprea sylvestris. 11 Phasiani. 12 Avis a puniceo alarum colore nomen habens. 13 Caprea unicornis. Arist. 3. lib. de partibus anim. & Plin. 11. nat. hist. 46. cap. 14 Fercula omnia è ligno facta. 15 Numidicae. Ang. a *Turk*. 16 Qui frusta carnis porcinae tantùm distribuere novit. 17 Vestibus munitus magis quàm ornatus. 18 Precio. Mango proprie κάπηλος & canum nutritor: sed & longius tractum, puerorum altor & negotiator dicitur. vide Persii Sat. 6. vers. 46. 19 Italus n. est. 20 Non comam elentes: ἀκροκόμους. 21 Nec calamistrati, pexi tantùm, *ut omnes Praeciulli pueri recte comptique ministrent*. Horat. ser. 8. l. 2. 22 Suspirio se defraudare testatur.

Et caſulam, & notos triſtis deſiderat hœdos,
Ingenui vultus puer, ingenuique pudoris,
Quales eſſe decet, quos [23] *ardens purpura vestit.*
Nec [24] *pugillares deſert in balnea* [25] *raucus*
Teſticulos, nec vellendas jam [26] *præbuit alas,*
Craſſa nec oppoſito pavidum tegit inguina [27] *gutto*
Hic tibi vina dabit diffuſa in montibus illis
A quibus ipſe venit, quorum ſub vertice luſit:
Namque una, atque eadem vini patria, atque miniſtri.
Forſitan expectes, ut [28] *Gaditana canoro*
Incipiat [29] *prurire choro, * plauſuque probatæ*
Ad terram tremulo deſcendant clune puellæ.
Spectant hoc nuptæ juxta recubante marito,
Quod pudeat narrâſſe aliquem præſentibus ipſis,
Irritamentum Veneris languentis, & acres
Divitis [30] *urticæ: major tamen iſta voluptas*
Alterius, ſexus magis ille extenditur, & mox
[32] *Auribus, atque oculis concepta urina movetur.*
Non capit has nugas humilis domus. audiat ille
[33] *Teſtarum crepitus cum verbis, nudum olido ſtans*
Fornice [34] *mancipium quibus abſtinet: ille fruatur*
Vocibus obſcœnis, omnique libidinis arte,

23 Prætexta fulgens purpurâ.
24 Grandes qui pugnum compleant.
25 Ex coitu, *vel* eunuchus. Sat. 4. 514. *vel* lege Drauc.
26 Δεσποτάσει. alipilatio. Perſ. Sat. 5. v. 19.
27 Olei vaſculo, balnea intraturus, voraces dranc. oculos veritus.
28 Laſciva è Gadibus puella quæ cantet & ſaltet, cujus ſaltationis modos tres refert. J. C. Scal. Poetices lib. 1. cap. 18. Martial. 1. l. 42. ep. & 5. l. 79. ep.
29 Ad pruritum libidinis incitare.
* Spectatorum nemp. An improbi magiſtri qui ſaltatriculas has circumducebat ad quæſtum, & ad ſaltandum provocabat plauſu bene habitas teſtatus. vide Perſ. 6. verſ. 78.
30 Aculei & prurigines.
31 Fœminarum.
32 Libido cantu & motibus concepta ur. movetur.
πάντως πύλαις τίνω ἀδηλῶν, κατηλήχουσι, δὲ ὀφθαλμῶν, δὲ ὦτων, &c. τυμπάνων καὶ κυμβάλων καὶ τετρακτίδων καὶ διφθερῶν ἀσμάτων. Lucian. in Nigrin. 33 Tympanorum & cymbalorum dicunt interpretes, verum crotala ſunt è teſtis & conchyliis, quibus in India fœminas in ſaltationibus uſas ſæpius vidi. cujuſmodi crepitaculis & motibus utuntur Hiſpani, Vocantque *caſtañelos*. ἢ τοῖς ὀστρείοις κροτοῦσι. Ariſtoph. in Batrach. vide J. C. Scal. 1. Poet. 18. Arnob. 2. l. adv. gentes. *Ut præirent obſcœnis numeroſiter cantionibus, et ſcabillorum concrepationibus ſonoris.* * Proſtituta. 34 Serva maretrix, ſed & harum liberrimæ turpiſſima ſunt mancipia.

Qui

Qui Lacedæmonium [35] *petierunt lubrica orbem.*
Namque ibi fortunæ veniam damus. *Alea turpis,*
Turpe & adulterium mediocribus. hæc tamen illi
Omnia cum faciant, [36] hilares, nitidique vocantur.
Nostra diabant alios hodie convivia ludos:
[37] *Condetur Iliados cantabitur, atque Maronis*
Altisoni [38] *dubium faciet de carmine palmam:*
Quid refert tales versus quo voce legantur?
Sed nunc dilatis averte negotia curis,
Et gratam requiem dona tibi: quando licebit
Per totam cessare diem, non fœnoris ulla
Mentio, nec primâ si luce egressa, reverti
Nocte solet, tacito bilem tibi contrahat uxor
Humida suspectis referens [39] *multitia rugis,*
[40] *Vexataque comas, & vultum, auremque calentem.*
Protinus ante meum quicquid dolet exue limen.
Pone [41] *domum, & servos & quicquid frangitur illis*
Aut perit: ingratos [42] *ante omnia pone sodales.*
Interea [43] *Megalesiacæ spectacula* [44] *mappæ*
Idæum solenne colunt, similisque triumpho
[45] *Prædo caballorum prætor sedet. ac mihi pace*
Immensæ nimiæque licet si dicere plebis
Totam hodie Romam circus capit. & fragor aurem
Percutit, eventum [47] *viridis quo colligo panni.*
Nam si deficeret, mœstam, attonitamque videres
Hanc urbem, veluti [48] *Cannarum in * pulvere victis*

35 *Pytisimate*, J. C. Scal. 1. l. Poet. 22. c. & Politian. 2. Miscel. 38. & l. 12. Epist. *Poppysmate*, Plaut. 42 conjectan. centuria. 1. *Pytismate*, Turneb. 21. l. Adverf. 18. c. *Pyrrichizate*, Alciat. Pareg. juris 6. 3. *Pygismate*, contendit Lipsius. lib. 4. epistolicarum Quæstionum, 5. epist. Quarium lectionum expositione partim brevitatis studio, partim ut honestis parcam auribus supersedeo, relegato ad ipsos Criticos lectore, & *vel* cum Brodæo Miscel. 5. l. 26. c. lego *Pedemate*, quod Lacedæmoniæ saltationis genus est, ad quod & Cicero in Pisonem respicere videtur, inquiens: *Cum ipse nudus in convivio saltavit, &c. cum illum suum saltatorium versaret orbem, &c.* Quam quidem sententiam ibicine non levi staturninare videtur, quod habet Arnobius, lib. adverf. Gentes. *Quibus animorum alia lascivies multitudo incompositos corporum dissolvere. tur in motus, saltavit et cantavit, orbes saltatorios verteret, et ad ultimum flumbus et extendiculis subvectis lumborum crispitudine fluctuaret, vel* cum Mureto. 10. l. 6. c. lego *Petteumate*, à πέττος talus: ut sit quâ mensam rotundam è marmore Lacedæmonio talis vel aleis lubricat: atque hanc lectionem confirmat quod sequitur. *Alea turpis*, &c. 36 Illi propter divitias non improbi & lascivi, sed hil. nitidique vocantur. 37 Homerus. 38 Uter eorum præstantior sit Poeta. 39 Sat. 2. 66. 40 Quas Suetonius vocat *recessus lasciviæ et peractæ libidinis vasa*. c. 36. Calig. & Auguft. 69. c. 41 Domesticas curas. 42 Mentionem & querelas de ingratis sodalibus. 43 Lud. Circensium institutorum in honorem magnæ matris deûm ex Ida advectæ. 44 Suspensæ in signum & præmium Circensium committendorum. 45 Insquus certaminum judex, qui palmâ præmioque fraudat meritos & victores equos, aliis bravia non ex æquo adjudicans. *vel*, qui opt. equos vili precio dominis eripiebat. & jocatur à Paronomasia. 46 Clamor & applausus spectatorum. 47 Prasinæ factionis aurigæ, cui factionari favebant Imperatores. 48 Tristi clade Cannensi. * Signate & ex historia. Namque ventus, quem Vulturnum Appuli vocant, adversus Romanos coortus, multo pulvere in ipsa ora volvendo prospectum ademit. Liv. 22.

Consulibus, spectent juvenes, quos clamor & audax
Sponsio, quas cultæ decet assedisse puellæ.
Nostra bibat 50 *vernum contracta cuticula solem,*
Effugiatque 51 *togam, jam nunc in balnea* 52 *salva*
Fronte licet vadas, quanquam solida hora superfit
Ad sextam, facere hoc non possis quinque diebus
Continuis: quia sunt 53 *talis quoque tædia vitæ*
Magna, voluptates commendat rarior usus.

49 Ultra sacio vi-ceret, Venetæ, Albæ Rubræ, vel Pesanæ.
50. Pers. Sat. 5. vers. 28.
51. Togatorum curas. ut Martialis 4. & 5. lxx. *vel* exuat togam: ad insolationem & balnea.
52 Salvo pudore, etiam hora quinta, cum legitima balnei hora sit hyeme nona, æstate octava. Festis verò diebus horam tempestivam balnei atque cœnæ prævenire licebat absque ullâ notâ.
53 Otiosæ & voluptuariæ.

SATYRA XII.

Gratulatus Catullo incolumitatem ex sævissimâ maris tempestate, quam obiter depingit, voti reus alacri animo se soluturum ait: nec tamen hoc facere vult nisi heredipetarum animo, qui orbos quosque muneribus palpant, ut heredes insciibantur.

Natali, Corvine, die mihi dulcior hæc lux,
Qua festus 1 *promissa deis animalia* 2 *cespes*
Expectat: niveam 3 *reginæ cædimus agnam;*
Par vellus dabitur 4 *pugnanti Gorgone* 5 *Maura.*
Sed procul extensum petulans quatit hostia 7 *funem*
Tarpeio servata Jovi, frontemque coruscat:
Quippe ferox vitulus templis maturus & aræ,
Spargendusque 8 *mero, quem jam pudet ubera matris*
Ducere, qui vexat nascenti robora cornu.
Si res ampla domi, similisque affectibus esset,
Pinguior 9 *Hispella traheretur taurus, & ipsa*
Mole piger, nec finitima nutritus in herba,

1 Votiva pro reditu tuo, & salute.
2 Ara subita ex vivo cespite.
3 Junoni, deorum reginæ.
4. Similis agna.
5 Palladi quæ in clypeo gerit caput Medusæ Gorgonis ἀπὸ τοῦ γοργοῦ, i. truculentia dictæ; quia vero animal Gorgo fit, cujus obtutu lapidescunt, & cujus gravi & pestifero anhelitu occiduntur homines, vide quæ ex Alex. Myndio refert Athenæus, l. 5. c. 20.
6 Quæ cum furiis sororibus Euryale & Sthenone Dorcadas insulas in mari Atlantico juxta Mauritaniam incoluit.
7. Quo ducebatur ad aram Jovis Capitolini vitulus qui coruscans & vibrans frontem ex cornibus jam primum enascentibus prurientem feroculus vexat robora. *Cui frons turgida cornibus Primis & veneren & pralia destinat.* ut de hædo Horat. 3. 15. & Salmuth ad Pancirolum cap. de Triumphis, *frontem coruscare* dici autumat, propter aurata Victimæ cornua.
8 In sacris.
9 Ex agro Hispellati, qui in Umbria est, prope Clitumnum fl. vide Phil. Cluverii Ital. antiqu. l. 2. c. 7. mendose hactenus legitur *Hispulla*, exponiturque *femina obesa*: fortè legendum, *Pinguis ab Hispella.*

Læta

Læva sed ostendens [10] *Clitumni pascua sanguis*
[11] *Iret, & à grandi cervice feriendus ministro,*
Ob reditum trepidantis adhuc, horrendáq; passi
Nuper, & incolumem sese mirantis amici.
Nam præter pelagi casus, & fulguris ictum
[12] *Evasi, densæ cœlum abscondêre tenebræ*
Nube una, subitusq; antennas impulit ignis,
Cum se quisque illo percussum crederet, & mox
Attonitus [13] *nullum conferre posse putaret*
Naufragium velis ardentibus. omnia fiunt
Talia, tam graviter, si quando [14] *pœtica surgit*
Tempestas. genus ecce aliud dispriminis audi,
Et miserere iterum, quanquam sint cætera sortis
Ejusdem, pars dira quidem, sed cognita multis,
Et quam votiva testantur fana [15] *tabella*
Plurima ([16] *pictores quis nescit ab Iside pasci?)*
Accidit & nostro similis fortuna Catullo,
Cum [17] *plenus fluctu medius foret alveus, & jam*
Alternum puppis latus evertentibus undis
Arboris [18] *incertæ, nullam prudentia* [19] *cani*
Rectoris conferret opem, [20] *decidere jactu*
Cœpit cum ventis, imitatus Castora, qui se
Eunuchum ipse facit, cupiens evadere damno
Testiculorum: adeò [21] *medicatum intelligit inguen.*
Fundite quæ mea sunt dicebat cuncta Catullus,
Præcipitare volens etiam pulcherrima vestem
Purpuream teneris quoque [22] *Mœcœnatibus aptam,*
Atque [23] *alias, quarum generosi graminis ipsum*
Infecit natura pecus, sed & egregius fons
Viribus occultis, & Bœticus adjuvat aer.
Ille nec argentum dubitabat mittere, lances,
[24] *Parthenio factas, urnæ cratera capacem*

10 Flu. umbriæ, cujus aquam potum candidos facere boves, refert Plin. 2. nat. hist. 103. c.
11 Effueret sang. ubi, ipse taurus fuit.
12 Quod evasi.
13 Incendium tam, non naufragium timeret.
14 Quidam Poetæ describunt: alii legunt *Ponica*, i. læva, quales in Euxino.
15 Pictura ab iis qui naufragium evaserant in templo Neptuni vel Isidi suspensa.
16 Ex tabulis pingendis quas naufragio erepti Isidi ex voto conferant.
17 Cum jam alveus, *the hold*, esset semiplenus aquis, *Atque dari salsis inscia tecta* [*tecta carinæ Fluctus*. Ovid. 11. Met.
18 Vacillantis & fluctuantis.
19 Adeoque periti.
20 Projectis bonis, vitam pacifci, non secus ac fibri, periculo à venatoribus imminente, testes sibi mordicus avulsos projiciunt, ob hos se peti guari. Plin. 8. 36. c. quod tamen negat idem Plin. 32. l. 1. c. ex autoritate Sextii medici. Fibrum geminos suos devorare scribit. Solin. 27. c. & Marcellinus l. 17.

21 In medicinis utile. 22 Mollibus viris, cujusmodi erat Mecœnas. 23 Vestes ex lana Bœtica in Hispania, cui nativum rutilum colorem dant gramen, aqua pota, & illius regionis aer. 24 Artifici.

Et dignum 25 *sitiente Pholo, vel* 26 *conjuge Fusci,*
Adde & 27 *bascaudas, &* 28 *mille* 29 *escaria, multum*
Cælati, 30 *biberat quo callidus* 31 *emptor Olynthi.*
Sed quis nunc alim, qua mundi parte, quis audet
Argento præferre caput, rebusque salutem?
Non propter vitam faciunt patrimonia quidam,
Sed vitio cæci propter patrimonia vivunt.
32 *Factatur rerum utilium pars maxima, sed nec*
Damna levant. tunc adversis urgentibus illuc
* *Recidit, ut malum ferro summitteret, ac se*
33 *Explicat angustum, discriminis ultima quando*
Præsidia afferimus, navem factura 34 *minorem.*
I nunc, & ventis animam committe, dolato
Confisus ligno, 35 digitis à morte remotus
Quatuor aut septem, si sit latissima 36 teda.
Mox cum 37 *reticulis, & pane, &* 38 *venire lagenæ,*
39 *Aspice sumendas in tempestate secures.*
Sed postquam jacuit planum mare, tempora postquam
Prospera vectoris, fatumque valentius Euro,
Et pelago: postquam Parcæ 40 *meliora benigna*
Pensa manu ducunt hilares, & flaminis albi
Lanificæ; modica non multo fortior aura
Ventus adest, inopi miserabilis arte cucurrit
41 *Vestibus extensis, & quod superaverat unum*
Velo prora suo. jam deficientibus Austris,
Spes vitæ 42 cum sole redit. *tum grasus Fulo*
Atque 43 *novercali sedes prælata Lavino*
Conspicitur 44 *sublimis apex, cui candida nomen*
Scrofa dedit (lætis Phrygibus mirabile 45 *sumen,*
Et 46 *nunquam visis triginta clara mamillis.)*

25 Ribaci centauro. *ἐπιθετον τοῦ κενταύρου παρὰ τὸ ῥιβᾶν τὰς ἀκάνθας, τὰ ἐν τοῖς ὄρεσιν ἀκανθώδη ξύλα καίοντος.* Strephorus. & Diod. 5.
26 Vinosa fœm.
27 Vasa Britannica. Mart. 14. 99. *Barbara de pictis venit Bascauda Britannis.*
28 Patinas.
29 Auri & argenti.
30 Poculo aureo utique adeo delectabatur Philippus ut & pulvino supponeret dormiturus.
31 Corrupit n, auro Isthenem ut Olynthum proderet.
32 Projicitur in mare * Alii leg. *Decidit*, ut constet versus.
33 Succiso & ejecto malo.
34 Leviorem & expeditiorem.
35 Alludit ad illud quod refert Laertius 1, 1. *Tanquam* (inquit Anacharsis) *a morte absint qui navigant.*
36 Tabula ex teda vel pino.
37 Peris ad modum retis textis, in quibus nautæ, milites & viatores panem & cibaria secum ferunt *knapsacks*, Pers. 5. Sat. vers. 140.
38 Ventricosa, ampla lagena.
39 Vide sumas, *vel* lege, *Accipe* fecures non minoris usus futuras in tempestate ad succidendum malum, quàm quæ maximi, ut supra. v. 55.
40 Vitæ & felicitatis stamen trahunt. Alba siquidem stamina vitam, ut nigra mortem denotant. epist. l. 4. Martial.
41 Nautarum vestib. velorum loco extensis.
42 Matutino exoriente, *vel* discussis nubibus apparente.
43 Lavinio quo novercæ Laviniæ cessit Ascanius.
44 Mons Albanus, in quo Ascanius condidit longam Albam à sue albâ ibi inventâ ex oraculo.
45 Sus, *Synecd.*
46 Nunquam ante visis in alia sue.

Tandem

Tandem intrat positas inclusa per æquora moles,
Tyrrhenamq; Pharon, porrectaq; brachia rursus
Quæ pelago occurrunt medio, longéque relinquunt
Italiam, non sic igitur mirabere portus
Quos natura dedit. sed trunca puppe magister
Interiora petit Bajanæ pervia cymbæ
Tuti stagna sinus. gaudent ibi vertice raso
Garrula securi narrare pericula nautæ.
Ite igitur pueri, linguis animisque faventes,
Sertaque delubris & farra imponite cultris,
Ac molles ornate focos, glebamq; virentem.
Fam sequar, & sacro quod præstat, rite peracto
Inde domum repetam, graciles ubi parva coronas
Accipiunt fragili simulachra nitentia cerâ.
Hîc nostrum placabo Jovem, laribusq; paternis
Thura dabo, atque omnes violæ jactabo colores.
Cuncta nitent, longos erexit janua ramos,
Et matutinis operatur festa lucernis.
Nec suspecta tibi sint hæc, Corvine. Catullus,
Pro cujus reditu tot pono altaria, parvos
Treis habet heredes. libet expectare, quis ægram
Et claudentem oculos gallinam impendat amico
Tam sterili. verùm hæc nimia est impensa, cothurnix
Nulla unquam pro patre cadet. sentire calorem
Si cœpit locuples Gallita, & Pascius orbi,
Legitimè fixis vestitur tota tabellis

47 Portum Hostiensem magnis molibus à Claudio extructum. Sueton. Claud. 21. cap. & Dio. l. 60.

48 In Tyrrheno mari positam.

49 Turrim in portu Hostiensi quæ nocturnis ignibus nautarum cursum dirigeret, ad æmulationem Phari Alexandrinæ.

50 Moles porrectas.

51 Protenduntur in altum mare longè à litore Italo.

52 Nativos, quam hunc arte factum.

53 Per quæ etiam Bajana cymba tuto meare posit.

54 Suscepto voto; quod sit raso capite ex more reorum absolutorum ac servorum in libertatem vindicatorum. urgente verò tempestate solebant nautæ capillos tondere. quod tamen in placato mari ominis erat infausti. *Petron. Arbiter.*

οἱ σφὸς τοῖς ἱερεῖσι ξυρησάμενοι τὰς κεφαλὰς. &c. Lucian. περὶ τῆδ δὶς μισθοῦ συόντων.

Naufragorum ultimum votum. 55 De quibus garriant. 56 Taciti hoc agite & bona verba dicite (quod in rebus divinis imperatur.) 57 Molam ex farre, sale, aqua. 58 Supra, vers. 2. 59 Quod optimum est, *vel*, lege, *quod restat*. 60 Lares. vide Pers. Sat. 5. 31. 61 Familiarem. 61 Rem divinam facit. alii leg. *operitur*. Lauro n. & penfilibus lucernis ornari solet janua in festis, & Satyrice addit *Matutinis* ut quæ clara luce sint supervacuæ. 63 Neque n. hoc facio captandi animo. 64 Filiolos. 65 Expectet aliquis do nec inveniatur alius quispiam. I *would fee one elfe*. 48. v. sup. qui vel moribundam gallinam vovere, aut sacrificare velit pro eo qui filios tres habet. 66 Tam macræ parvæque spei. 67 Gallinas. 68 Eo qui orbus non est, quique liberos habet. 69 Febrim. 70 Votivis, fixis ab heredipetis. vide Sat. 10. v. 55. *Non defuerunt qui depugnaturos se armis pro salute ægri, quique capita sua titulo proposito voverent.* Sueton. Calig. 14. c. Ab opinione illâ veterum, *Mortem morbo posse redimi*, ortæ istæ devotiones & κατασκάθαρσις.

Porticus, existunt qui promittant [71] *hecatomben.*
Quatenus hic non sunt nec venales [72] *Elephanti,*
Nec Latio, aut usquam nostro sub sidere talis
Bellua concipitur, sed [73] *furva gente petita*
Arboribus [74] *Rutulis, & Turni pascitur agro*
Cæsaris [75] *armentum, nulli servire parasum*
Private: siquidem [76] *Tyrio parere solebant*
Hannibali, & [77] *nostris ducibus,* [78] *regiq; Molosso.*
Horum majores, & dorso ferre cohortes
Partem aliquam belli, & euntem in prælia turrim.
Nulla igitur mora per [80] *Novium, mora nulla per* [80] *Histrum*
Pacuvium, quin illud [81] *ebur ducatur ad aras,*
Et cadat ante lares Gallitæ victima sacra
Tantis digna [82] *deis, & captatoribus horum.*
Alter enim, si [84] *concedas mactare, vovebit*
De grege servorum magna & pulcherrima quæque
Corpora: vel pueris, & frontibus antillarum
Imponet [85] *vittas: & si qua est nubilis illi*
Iphigenia domi, [86] *dabit hanc altaribus, etsi*
Non sperat [87] *tragicæ furtivæ piacula cervæ.*
Laudo meum civem, nec comparo [89] *testamento*
Mille rates, nam si [91] *Libitinam evaserit æger,*
Delebit [92] *tabulas* [93] *inclusus carcere nassæ,*
Post meritum sanè mirandum, atque omnia [94] *soli*
Forsan Pacuvio breviter dabit. ille superbus
Incedet victis [95] *rivalibus. ergo vides, quam*

71 Sacrificium centum boum.
72 Quos immolet.
73 Mauritania vel India.
74 In saltu apud Lavinium in Etruria, cui Turnus quondam imperavit.
75 Elephanti.
76 Afro è Carthagine quam condiderunt duce Didone Tyrii.
77 Scipioni socero Pompeii, &c. *Appian. 2. de bello Civ.*
78 Pyrrho Epirotarum regi qui primus in Italia Elephantis usus est.
79 Elephantorum.
80 Heredipetam.
81 Elephas. Synecd.
82 Divitibus orbis.
Iron. vel latibus.
83 Pacuvius.
84 Si lege liceat.
85 Quibus victimæ ornari solitæ.
86 Filia ut illa Agamemnonis.
87 Cervam pro sua filia fore suppositam, quod in tragœdiis de Iphigenia factum fingunt Poetæ.
88 *Iron.*
89 Divitis.
90 Quibus Agamemnon immolatâ suâ filiâ ventum redemit.
91 Mortem, Libit. verò Dea funerum est, in cujus æde quæ ad funera pertinent, veneunt.
92 Prioris testamenti. 93 A captatore irretitus veluti nassa, retis gen. *alii exp.* Inclusus domicilio Nassæ medici ut curaretur. Prior sensus mihi placet, cui consonat Timon Luciani: σὺ δ' ἄλλως μὲν λυσιτελοῦντας εἰς ἀλλήλους διαβαλοῦντας κατασκόπει, ἀλλὰ δεῦρο τὸ πάνδος ἀνοιγὸς ὁ Ζεὺς ἐκ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκπέμπει, ἐκ ὀλίγου τὸ ὅλεθρον κατάπτυσον. 94 Tui qui filiam immolavisti tuam ut dives convalesceret. atque hoc ex opinione veterum, quibus persuasum fuit mortem morte redimi posse; atque hinc vota & devotiones. 95 Competitoribus heredipetis.

Grande

Grande operæ pretium faciat jugulata 96 *Myceris.*
97 *Vivat Pacuvius quæso, vel* 98 *Nestora totum*
Possideat quantum rapuit 99 *Nero, montibus aurum*
Exæquet; nec amet quenquam, nec ametur ab ullo.

96 Filia Pacuvii ejusdem ut Myceris Iphigenia filia regis Mycenarum.
97 Avari etiam diuturnior vita; diuturnior miseria. vivat itaque precor in
99 Qui contra jura

cruciatum sui, & omnium odium. 98 Tres ætates. Sat. 10. vers. 250. divina ac humana rapuit opes publicas ac privatas. vide Suetonium, Tacitum, Dionem.

SATYRA XIII.

Calvinam plus nimio dolentem propter X. HS. ab eo apud quem deposuerat, sibi negata, consolatus, ostendit non sine divini numinis providentia omnia fieri, quæ eadem scelerato semper puniat malæ conscientiæ cruciatu & carnificinâ.

1 EXemplo quodcunq; malo committitur, ipsi
Displicet authori *prima est hæc ultio, quòd* se
2 Judice, nemo nocens absolvitur, improba quamvis
Gratia 3 fallaeis prætoris vicerit 4 urnam.
*Quid sentire putas omnes, Calvine, * reconti*
Do 5 *scelere, & fidei violatæ crimine? sed nec*
Tam tenuis census tibi contigit, ut mediocris
Jacturæ te mergat onus: nec rara videmus
Quæ pateris: casus multis hic cognitus, ac jam
Tritus & 6 *è medio Fortunæ ductus acervo.*
Ponamus nimios gemitus, flagrantior æquo
Non debet dolor esse, 7 viri nec vulnere major.
Tu quamvis levium minimam, exiguamq; malorum
Particulam vix ferre potes, 8 *spumantibus ardens*
Visceribus, 9 *sacrum tibi quòd non reddat amicus*
Depositii. 10 *stupet hæc,* 11 *qui jam post terga reliquit*
Sexaginta annos Fonteio consule natus?
An nihil in melius tot rerum proficis usu?

1 Facinore, cujus malum exemplum nocet, atque alios peccare docet.
2 Immo vindice.
3 Corrupti & inæqui judicis.
* Depositi abnegati, ac non reddi ti. ita legendum autumat Jan. Rutgersius. l. 2. var. lect. c. 17. cum vulgo legatur, *recenti.*
4 In quam suffragia conjiciebantur, i. judicium.
5 Ejus qui tibi non reddidit depositum.
6 Non è summis fortunæ incommodis.
7 i. fortis, præparari.
8 Iratus & indignatus animo.
9 Quod se sacramento juris jurandi obstrinxit redditurum.
10 An tu hæc (quæ

vulgo tamen fiunt) scelera ad stupo. em mirari? Enallage personæ. 11 Jam sexagenarius.

12 Magna

12 Magna quidem sacris quæ dat præcepta libellis
Victrix Fortunæ [a] Sapientia. Dicimus autem
13 Hos quoque felices, qui ferre incommoda vitæ
14 Nec jactare jugum [b] vita didicêre magistra.
Qua tam festa dies, [15] *ut cesset prodere furem,*
Perfidiam, fraudes, atque omni ex crimine lucrum
Quæsitum, & partos [16] *gladio, vel* [17] *pyxide nummos?*
Rari quippe boni, numero vix sunt totidem, quot
[18] Thebarum portæ, vel [19] divitis [20] ostia Nili.
* *Nona ætas agitur, pejoraque sæcula* [21] *ferri*
Temporibus, [22] *quorum sceleri non invenit ipsa*
Nomen & à nullo posuit natura [22] *metallo.*
Nos hominum, divumque fidem clamore cietnus,
Quanto [23] *Fessidium laudat vocalis agentem*
[24] *Sportula. dic senior* [25] *bulla dignissime, nescis*
[26] *Quas habeat Veneres aliena pecunia, nescis*
Quem tua simplicitas risum vulgo moveat, cùm
[27] *Exigis à quoquam ne pejeret, & putet ullis*
Esse aliquod numen templis, aræque [28] *rubenti?*
Quondã hoc [29] *indigenæ vivebant* [30] *more, priusquã*
Sumeret agrestem posito [31] *diademate falcem*
[32] *Saturnus fugiens, tunc cùm virguncula Juno,*
Et privatus adhuc [33] *Idæis Jupiter antris:*
Nulla super nubes convivia cælicolarum,
Nec puer [34] *Iliacus, formosa nec* [35] *Herculis uxor*
Ad cyathos, & jam [36] *siccato nectare tergens*
Brachia Vulcanus Liparæa nigra taberna.
Prandebat [37] *sibi quisque deus, nec turba deorum*
Talis ut est hodie, contentaque sidera paucis
Numinibus miserum urgebant [38] *Atlanta minori*

22 a —Philosophia moralis docet nonnullos contemnere fortunam.
23 b —Alios docet experientia & vitæ usus.
14 Non reluctari necessitati.
15 Quæ non prodat & deprehendat.
16 Latrocinio.
17 Veneno in pyx.
18 In Bœotia, quæ septem habuit portas, vide Sat. 15. v. 6.
19 Inundatione AEgyptum fertilem facientis.
20 Quæ septem.
21 Per. ferreâ ætate.
* Esse audio, qui multa in nostris traducit, quo speciosius suos nescio quos pectines Solis & Lamiæ turres venditet. Inter alia, contendit legendum, *Non ætas agitur, pejoraque sæc?* &c. interrogatoriè. Nos neque receptam lectionem, contra codicum tum Missorum, tum vulgatorum fidem solicitare audemus, neque luxare. Quanquam si quid audendum sit, præ se fert editio Rephelengii; *Nunc ætas agitur.*
22 Cæteris n. ætatibus Græci à septem metallis, & electro ex auro & argento mistis fictitio indidêre nomina.
23 Causidicum patronum suum.
24 Clientes vocales sportula conducti.
25 Puerorum insigni.
26 ô senex puerilis.

Quam dulcis sit fraudata pecunia &, *ut ait ille*, furtivus panis. 27 Nunc dierum. 28 Sanguine aut igni. 29 Aborigenes, antiquissimi pop. Italiæ, in eodem loco nati 9. αὐτόχθονες. 30 Simpliciter. 31 Sat. v. 259. 32 A filio Jove Cretâ expulsus. 33 Quò Rhea mater illum Nymphis alendum miserat, ne à parte πατροφαγίᾳ voraretur, idque ex pacto cum Titane fratre. 34 Ganymedes. Sat. 5. v. 67. 35 Hebe Jovis & Junonis filia. 36 A nectare & conviviis deorum ad officinam reversus. 37 Privatim. 38 Regem Mauritaniæ qui in montem versus cœlum sustinere fingitur.

Pondere

Pondere; nondum 39 *aliquis sortitus triste profundi*
Imperium, aut 40 *Sicula torvus cum* 41 *conjuge Pluton.*
Nec 42 *rota, nec furiæ, nec* 43 *saxum, aut* 44 *vultur iræ*
Pœna, sed infernis hilares sine regibus umbræ.
Improbitas illo fuit admirabilis ævo.
Credebant hoc grande nefas, & morte piandum
Si juvenis vetulo non assurrexerat, & si
Barbato cuicunque puer, *licet ipse videret*
*Plura domi * fraga, & 45 majores glandis acervos,*
Tam venerabile erat 46 *præcedere quatuor annis,*
47 *Primáq; par adeo sacræ lanugo senectæ.*
Nunc si depositum non inficietur amicus,
Si reddat veterem cum tota 48 *ærugine* 49 *follem,*
50 *Prodigiosa fides, & 51 Thuscis digna libellis,*
Quæque coronata lustrari debeat 52 *agna.*
Egregium sanctumq; virum si cernо, 53 *bimembri*
*Hoc monstrum puero, & * mirantibus jam sub aratro*
Piscibus inventis, & 54 fœtæ comparo mulæ,
Solicitus tanquam 55 *lapides effuderit imber,*
Examenque apium longa consederit 56 *uva*
Culmine delubri, tanquam in mare fluxerit amnis
Gurgitibus 57 *miris, & lactis vortice torrens.*
Intercepta decem quereris sestertia fraude
Sacrilegâ. quid si bis centum perdidit alter
*Hoc * arcana modo? majorem tertius illâ*
Summam, quam patulæ vix ceperat angulus arcæ?
Tam facile & pronum est, superos contemnere testes
Si mortalis idem nemo sciat. *aspice quantâ*
Voce neget, quæ sit ficti constantia vultus.
Per Solis radios, 58 *Tarpejaque fulmina jurat,*

39 Neptunus est sorte obtigit Imperium maris.
40 Rapta è Sicilia.
41 Proserpina Cereris filia.
42 Qua Ixion volvitur.
43 Sisyphi.
44 Qui jecur Tytii cen Promethei depascitur.
* Hanc lectionem astruunt, qui hæc ad aurea illa secula referant, in quibus ponte suâ natæ fruges, & glandes pro divitiis erant. *Sylvæ nativas opes, Et opaca dederant autra nativos domos.* Senec. Hypol. Nec tamen inepta est lectio *farra*, credo enim respexisse poetam ad versum illum Ovidii. 5. Metamor. *quo non possederat alter Latius, aut totidem tollebat farris acervos.*
45 Priscorum census.
46 Quatuor annorum ætate superare alterum.
47 Lanugoque prima parsi. senectæ.
48 Pecunia æruginosa, ut quæ jam diu deposita fuerit.
49 Crumenam, sæculum.
50 Prodigii instar.
51 Inscribenda Thusaruspicum libris, vel expianda tanquam monstrum ex disciplina Etrusca.
52 In piaculum.
53 Bifórmi & prodigioso partu.
* Alii habent, *miraudis.*
54 Mulæ a. non concipiunt. & ipsæ specie differentes. 55 Ac si lapidibus pluisset; quod in prodigiis sæpe refert Livius. 56 In formam uvæ vel racemi βοτρυδὸν. 57 Atris, sanguineis, lacteis. * Secretæ fidei commissa & deposita. 58 Jovis Capitolini.

Et

Et Martis [58] *frameam, &* [59] *Cirrhæi ſpicula vatis,*
Per [60] *calamos venatricis pharetramq́ puellæ,*
Pérque tuum pater Ægæi Neptune tridentem,
Addit & Herculeos arcus, haſtámque Minervæ,
Quicquid habent telorum armamentaria cœli.
Si verò & pater eſt, comedam, inquit, flebile nati
Sinciput elixi, [61] *Pharioq́ madentis acetо.*
Sunt qui in fortunæ jam caſibus omnia ponunt,
Et nullo credunt mundum rectore moveri,
Natura volvente vices & [62] *lucis & anni,*
Atque ideo intrepidi quæcunque [63] *altaria tangunt.*
Eſt alius metuens ne crimen pœna ſequatur,
Hic putat eſſe deos, & pejerat, atque ita [64] *ſecum,*
Decernat quodcunq́ volet de corpore noſtro
Iſis, & [65] *irato feriat mea lumina* [66] *ſiſtro.*
Dummodo vel cæcus teneam, quos abnego, nummos.
Et phthiſis, & vomicæ putres, & dimidium crus
Sunt tanti? pauper locupletem optare podagram
Ne dubitet [66] *Ladas, ſi non eget* [67] *Anticyra, nec*
[68] *Archigene.* [69] quid enim velocis gloria plantæ
Præſtat, & efuriens [70] Piſææ ramus olivæ?
[71] Ut ſit magna, tamen certè lenta ira deorum eſt.
Si curant igitur cunctos punire nocentes,
Quando ad me venient? ſed & exorabile numen
Fortaſſe experiar; ſolet [72] *his ignoſcere:* multi
Committunt eadem diverſo crimina fato.
Ille crucem pretium ſceleris tulit, hic diadema.
[73] *Sic animum diræ trepidum formidine culpæ*
Confirmant. tunc te [74] *ſacra ad delubra vocantem*
Præcedit, trahere [75] *imò ultro, ac vexare paratus.*
Nam cùm magna [76] *malæ ſupereſt audacia cauſæ,*

58 Lanceam, *ſarpaſam.* Tacit. de Germ. & A. Gell. 10. 25.
59 Apollinis qui in Cirrha colitur.
60 Dianæ ſagittas.
61 AEgyptio, acetum vero AEgyptium optimum eſſe ut & Cnidium Chryſippus affirmat, ref. Athenæo l. 2. c. 16. Pharos autem inſula AEgypti.
62 Dici, anni temporum, mortuum.
63 Aras tangentes veteres conceptis verbis jurabant.
64 Cogitat, dicit.
65 Perſ. Sat. 5. verſ. 180. *Hypallage.* ipſa iuna.
66 Curſu velox & expeditus, ſed pauper, de quo Pauſan. in Corinth. Solinus, c. 6. Catullus ad Cametinam. Epig. Græc. 4. l. c. 2.
67 Niſi inſanus ſit. *vel* modo tolerabilis ſit podagra, quæ Elleboro nigro non ſit curanda. Perſ. 4. 26.
68 Medico.
69 Quò n. mihi in Olympicis palma, ſi interea famelicus peream?
70 Olympicæ, Piſa n. civitas in Elide, juxta quam Jovis Olympii templum: & certamina quinto quoque anno ineunte celebrabantur, vide quæ ad Senecæ Herc. Fu. v. 810.
71 *Perjurii hæc ſecum.*

72 Quibuſdam. 73 *Hæc Poeta.* 74 Exigentem ab eo jusjurandum de depoſito. 75 Te quaſi enanchantem. 76 Tanquam bonæ cauſæ & innocentiæ.

Creditur

Creditur à multis fiducia. 77 *minimum agit ille,*
Urbani qualem fugitivus scurra Catulli.
Tu miser exclamas, ut 78 *Stentora vincere possis,*
Vel potius quantum 79 *Gradivus Homericus: audis*
Jupiter hæc? 80 *nec labra moves, cum mittere voces*
Debueras vel marmoreum, vel aheneus? aut cur
In 81 *carbone tuo* 82 *charta pia thura soluta*
Ponimus, & sectum vituli jecur, 83 *albaque porci*
Omenta? ut video, nullum discrimen habendum est
Effigies inter vestras, statuamque, 84 *Batulli.*
Accipe quæ contrà valeas solatia ferre,
Et qui nec Cynicos, nec Stoica dogmata legit.
85 *A Cynicis tunica distantia,* 86 *non Epicurum*
Suscipit exigui latum plantaribus hortum.
87 *Cunctantur dubii medicis majoribus ægri,*
88 *Tu venam vel* 89 *discipulo committe Philippi.*
Si nullum in terris 90 *tam detestabile factum*
Ostendis, taceo, nec pugnis cædere pectus
Te veto, nec 91 *planas faciem contundere palmis,*
Quandoquidem accepto 92 claudenda est janua damno,
Et majore domus gemitu, majore tumultu
Planguntur nummi, quàm funera. nemo dolorem
Fingit 93 in hoc casu, vestem 94 *diducere summam*
Contentus 95 *vexare oculos humore coacto:*
Ploratur lachrymis amissa pecunia veris.
Sed si cuncta vides simili flora plena querela,
96 *Si decies lectis diversa in parte tabellis*
97 *Vana supervacui dicunt* 98 *chirographa ligni,*

77 Illa te calumniatur, non secus ac deminum servus illa nequam quem repræsentat mimus in fabula mimographi Catulli.

78 Ὅσσον τε βοὴν ἐλελίζων ἠὲ μάχεσθαι ἠὲ μάχεσθαι ἶσος ἐνυαλίῳ. Homer. Iliad. 5.

79 Mars apud Homer. li. 5. qui à Diomede vulneratus exclamavit quantum X. millia virorum.

80 Nec indignantes buccas inflas.

81 Thuribulo.

82 Qua thura erant involuta. Jan. Rutgersius. 5. I. var. lect. 5. c. intelligit de ea charta, in qua vota obligata fiebant, jam soluta.

83 Pinguia, vel albi porci. *Hyginus.*

84 Citharœdi, cui statuam Sami in templo Junonis erexit Polycrates tyrannus.

85 Cynici duplici pallio, Stoici simplici utebantur. Doctrina erat eadem.

86 Non admiratur Epicurum, qui in voluptate & tranquillitate summum bonum ponit.

87 Gravibus afflictis ærumnis gravem poscunt philosophum qui consoletur, & curet.

88 Tu cujus damnum levius est, non ita gravi consolatore opus habes. 89 Medico rudiori. Martial. 90 Quàm ejus qui te fefellit. 91 Plangere & lamentari. 92 Quæ claudi solet ut & fenestræ in signum luctus. *vel*, Quandoquidem luber addere dolorem damno, vide Adag. Erasm. 93 In amissione bonorum. 94 Dilacerare. 95 Lachrymis misere terendo oculos vix vi expressis. 96 Cum obligatoria instrumenta in tabulis ceratis scripta sæpius coram testibus fuerint lecta. 97 Debitores dicunt esse adulterina, quæ tamen vera esse arguit scriptura & signa. 98 Propria manu scripta ligna. i. tabellas è ligno ceratas in quibus scribebant reteres.

Arguit

Arguit ipsorum quos littera, 99 gemmaq; princeps
Sardoniches, loculis quæ custoditur eburnis.
Te nunc delicias 1 extra communia censes
Ponendum, quia tu 2 gallinæ filius albæ,
Nos 3 viles pulli nati infelicibus ovis.
Rem pateris modicam, & mediocri bile ferendam,
Si flectat oculos majora ad crimina: confer
4 Conductum latronem, 5 incendia sulphure cœpta
Atque dolo, primos & 6 jamnia colligit ignes:
Confer & 6 hos veteris qui rollunt grandia templi
Pocula 7 adorandæ rubiginis & populorum
8 Dona, vel antiquo positas à rege coronas.
9 Hæc ibi si non sunt, minor exstat sacrilegus, qui
Radat 10 inaurati femur Herculis, & faciem ipsam
Neptuni, qui bracteolam de Castore ducat.
An dubitet solitus totum conflare 11 Tonantem?
Confer & 12 artifices mercatoremq; veneni;
Et 13 deducendum corio bovis in mare, cum quo
Clauditur adversis 14 innoxia simia fatis.
Hæc quota pars scelerum, quæ custos 15 Gallicus urbis
Usque à Lucifero, donec lux occidat, audit.
Humani generis mores tibi nosse volenti
Sufficit 16 una domus, paucos consume dies, &
Dicere te miserum, postquam illinc veneris, 17 aude.
Quis 18 tumidum guttur miratur in Alpibus? aut quis
In 19 Meroë crasso majorem infante mamillam?
Cærula quis stupuit Germani lumina, flavam
Cæsariem madido 20 torquentem cornua cirro?
Nempe quòd 21 hæc illis natura est omnibus una.

99 Sigillum in Sardoniche gemmâ preciosâ.
1 Extra communem sortem, non vulgarem.
2 Tibi videris supra alios feliciter natus, vel quia felicia omnia dicuntur alba: vel respicit ad gallinam albam, quam raptam aquila in gremium Liviæ demisit, vide Sueton. Galbam. 1. c. & Plin. l. 15. c. 11.
3 Nullius precii homunculi.
4 Sicarium ad occidendum conductum.
5 Incendiarios.
6 Sacrilegos.
7 Religiosæ vetustatis.
8 ἀναθήματα, donaria diis consecrata.
9 Pocula & coronas.
10 E statuis auratis. vide Suet. Calig. c. 32.
11 Jovis statuam.
12 Venefícos.
13 Parricidam culeo deducendum, Sat. 8. 214.
14 In sociam pœnam destinata, cum ipsa non occiderit parentem.
15 Gal. Rutilius sub Domitiano præfectus urbis.
16 Illius Rutilii.
17 Si potes.
18 Quis ea, quæ vulgo accidunt & quæ quotidiana atque è loci quasi naturâ sunt, miranda putet? Romæ videre omnes scelere profligatos non magis mirum est, quam in Alpibus omnes strumosos (à vitio aquæ quam ibi potant, Plin. c. 37. lib. 11.) quàm mammosas in Meroë AEgypti civ. mulieres; quam Pygmæos omnes esse breves, bella gruibus inferre, &c. Plin. lib 7. cap. 2. Solin. cap. 15. 19 Sat. 6. 527. 20 Cincinnos in formam cornuum & annulorum obliquantem. Tacit. de Germ. 21 Ut hæc illis à natura & more, ita nobis Romanis scelera.

Ad

Ad [22] *ſubitas Thracum volucres,* [23] *nubemq́ ſonoram*
[24] *Pigmæus parvis currit bellator in armis:*
Mox impar hoſti, raptuſq́ per æra curvis
Unguibus à ſæva fertur grue. ſi videas hoc
Gentibus in noſtris, riſu quaſiere: ſed illic
Quanquam eadem aſſidue ſpectentur prælia, videt
Nemo, ubi tota cohors pede non eſt altior uno.
[25] *Nullane perjuri capitis fraudiſque nefandæ*
Pœna erit? [26] *abreptum crede hunc graviore catena*
Protinus, & noſtro (quid plus velit ira?) necari
Arbitrio. [27] *manet illa tamen jactura, nec unquam*
Depoſitum tibi ſoſpes erit: [28] *ſed corpore trunco*
Invidioſa dabit minimus ſolatia ſanguis.
At vindicta bonum vitâ jucundius ipsâ.
[29] *Nempe hoc indocti, quorum præcordia nullis*
Interdum aut levibus videas flagrantia cauſis,
Quantulacunque adeo eſt occaſio, ſufficit iræ.
[30] *Chryſippus non dicet idem, nec* [31] *mite Thaletis*
Ingenium, dulcique [32] *ſenex vicinus Hymetto,*
Qui partem acceptæ ſæva inter vincla cicutæ
[33] *Accuſatori nollet dare. plurima felix*
Paulatim vitia, atque errores exuit omnes
Prima docens rectum [34] *ſapientia:* quippe minuti
Semper & infirmi eſt animi, exiguique voluptas
Ultio. *continuò * ſic collige, quòd vindicta*
Nemo magis gaudet quàm fœmina. Cur tamen hos tu
Evaſiſſe putes, quos diri conſcia facti
Mens habet attonitos, & [35] ſurdo verbere cædit
Occultum quatiente animo tortore flagellum?
Pœna autem vehemens, ac multo ſævior illis,

22 Grues à Strymone fl. Thraciæ, ex improviſo advenas.
23 Cum clangore inſtar nubis gregatim volantes grues.
24 Sat. 6. 505.
25 *Object.*
26 *Reſp.* Ad ſupplicium.
27 *Object.* è perſona Calvini.
28 Quod ſi membri jactura vel ſanguine fuſo ipſum pœnas luiſſe vidiſſem, ſat haberem.
29 *Reſp. Poeta.* Indoctos quidem & ſtultos imbecilles iræ eſſe ac vindictæ cupidos, doctos & ſapientes non ita.
30 Philoſophus Stoicorum acutiſſimus.
31 Ipſe Thales unus è ſeptem ſapientibus Græciæ.
32 Socrates, qui ſub falſo crimine, quaſi de diis malè ſentiret, capitis damnatus datam à miniſtro publico cicutam intrepidus hauſit.
33 Anyto, Melito, poetæ, vel Lyconi oratori.
34 Philoſophia moralis.
* Sic argue, conclude. Fœminæ maximè gaudent vindictâ: Sed fœminæ ſunt infirmi animi. Ergo, &c.

Θῆλυ κῆτος ὀργὴ ψυχῆς ἐστι κακία καὶ πάθος, ὃ τε κακὸν ἄκρατον φέρει

ὑπομιμήσεων ἐκβηλεούμεθα, ἄρρεν ἢ ἀπειθὲς καὶ ἄφρον ὑπ, ὧν ἐγκρύπτομεθα καὶ μαγειρεύθα. philo Jud. de ſacrif. Abel. audito.

35 Tacito, non

Quas

Quas & 36 Ceditius gravis invenit, aut 37 Rhadamanthus,
Nocte dieque suum gestare in pectore 38 testem.
39 *Spartano cuidam respondit Pythia vati,*
Haud impunitum quondam fore, quod dubitaret
*Depositum retinere, & fraudem * jure tueri.*
** Furando: quærebat enim quæ numinis esset*
Mens, & an hoc illi facinus suaderet Apollo.
40 *Reddidit ergo metu, non moribus: & tamen omnem*
41 *Votem adyti dignam templo, veramq; probavit.*
Extinctus tota pariter cum prole, domoque,
Et quamvis longa deductis gente propinquis.
Has patitur pœnas peccandi sola voluntas.
Nam scelus intra se tacitum qui cogitat ullum,
Facti crimen habet. 42 *cedo si conata peregit?*
Perpetua anxietas, nec mensæ tempore cessat,
Faucibus ut morbo siccis, interq; molares
Difficili crescente cibo: sed vina misellus
Expuit, 43 *Albani veteris pretiosa senectus*
Displicet, 44 *ostendas melius, densissima ruga*
Cogitur in frontem, velut acri ducta Falerno.
Nocte brevem si forte indulsit cura soporem,
Et toto versata toro jam membra quiescunt,
Continuò 45 *templum, & violati numinis aras,*
Et, quod præcipuis mentem sudoribus urget,
Te videt in somnis: tua sacra, & 46 *major imago*
Humanâ turbat pavidum, cogitq; 47 *fateri.*
Hi sunt qui trepidant, & 48 *ad omnia fulgura pallent,*
Cum tonat, exanimes primo quoque murmure cœli,
Non 49 *quasi fortuitu, nec* 50 *ventorum rabie, sed*
Iratus cadat in terras, & vindicet ignis.
51 *Illa nihil nocuit, cura graviore timetur*
Proxima tempestas, velut hoc dilata sereno.

Præterea

36 Judex sub Vitellio severus.
37 Unus è judicibus apud inferos. Jovis ex Europa filius.
38 Conscientiam carnificem.
39 Glauco, vide hanc historiam apud Herodotum, lib. 6.
* *Tmesis.* jurejurando.
40 Filiis Milesii qui deposuerat.
41 Votis ex adyto, i. loco templi intimo, inaccesso, ab & *Abs.* responsum expertus est verum, ipse cum universa sua familia paulo post extinctus.
42 Quod si voluntas puniatur, quanto magis qui velle in actum produxerit?
43 Vetustum & pretiosum Albanum vinum.
44 Si offeras melius, etiam dulcissima & optima vina illi acria sunt atque ingrata, neque mente ægra, palato sapiunt aut Rhodacho arridet.
45 Templum in quo pejeravit urget illum in somnis.
46 Major effigie humanâ & augustior, quales solent apparere umbræ.
47 Scelus suum.
48 Ut Caligula.
49 Ex Epicuri opinione.
50 Ex vulgi opinione.
51 Quòd si viderit primam tempestatem nihil illi nocuisse.

Præterea 52 *lateris* 53 *vigili cum febre dolorem*
Si capere pati, missum ad sua corpora morbum.
Infesto credunt à numine, sæva Deorum
Hæc, & tela putant. 54 *pecudem spondere sacello*
Balantem, & taribus 55 *cristam promittere galli*
Non audent. quid enim sperare nocentibus ægris
Concessum? 56 *vel quæ non dignior hostia vitâ?*
Mobilis & varia est fermè natura malorum:
57 Cùm scelus admittunt, superest constantia.
quid fas
Atque nefas, tandem incipiunt sentire peractis
Criminibus. tamen ad mores natura recurrit
Damnatos, fixa, & mutari nescia. nam quis
Peccandi finem posuit sibi, quando recepit
Ejectum semel attrita de fronte ruborem?
Quisquam hominum est, quem tu contentum videris uno
Flagitio? 58 *dabit in laqueum vestigia noster*
Perfidus, & nigri patietur carceris 59 *uncum,*
Aut 60 *maris Ægæi rupem, scopulosque frequentes*
Exulibus 61 *magnis, pœnâ gaudebis amarâ*
Nominis invisi, tandemque fatebere lætus
Nec surdum, nec 62 Tiresiam quenquam esse Deorum.

52 Pleuritida.
53 Cujus calor somnum adimit.
54 Pro sanitate recuperanda vovere ovem vel agnam.
55 Gallum quem & Æsculapio solvit qui convaluit.
56 Vel quænam pecus non est dignior vita, quam scelestus?
57 Ante scelus perpetratum abunde confidentes, post timidissimi, & sibi sceleris malè conscii resipiscere volunt; non tamen possunt, ipsi ad vitia proni, dulcedine jam & consuetudine præpediti, atque abjecto pudore in vitiis confirmati. Nullum autem vitium desinit ubi incipit. Senec.
58 Alio de crimine dabit brevi in catenas pedes suos, qui te perfide decepit.
59 Sat. 10. 66.
60 In exilii aliquam insulam in mari AEgæo. h. *Archipelago.*

61 Nobilibus. 62 Nec cœcum ut fuit Tiresias. *Metam.* Ovid. 3.

SATYRA XIIII.

Parentes reprehendit qui minus piè ac castè coram liberis viventes malis exemplis & prava institutione ils autores sunt aleæ, gulæ, crudelitatis, libidinis, luxus in ædificiis extruendis, superstitionis & portentosæ avaritiæ.

PLurima sunt, Fuscine, & famâ digna sinistrâ,
* Et nitidis maculam, ac rugam figentia rebus,

* Quæ etiam res præclaras turpitudine inquinant.

Quæ monstrum ipsi pueri, traduncque parentes.
Si damnosa senem juvat alea, ludit & hæres
[1] *Bullatus, parvoque eadem movet [2] arma [3] fritillo*
Nec desit [4] melius cuiquam sperare propinquo
Concedit juvenis, qui radere exubera terræ,
Boletum condire, & eodem [5] jure natantes
Mergere [6] ficedulas didicit nebulone parente,
Et [7] cana monstrante gula: cum [8] septimus annus
Transierit puero, nondum omni dente renato,
Barbatos licet admoveas mille inde magistros,
Hinc videbis, cupiet lauto cænare paratu
Semper, & [9] à magno non degenerare culina.
[10] *Horum animum, & mores [11] modicis erroribus æquos*
Præcipit, atque animos servorum & corpora nostrâ
Materiâ confare putat, paribusque elementis?
An sævire docet Rutilus; qui gaudet acerbo
Plagarum strepitu, & [12] nullam Sirena flagellis
Comparat [13] Antiphates trepidi Læstrygonis, ac [14] Poly-
phemus?
Tum felix, quoties aliquis vertere vocato
Vritur urcenti dio propter [15] linea ferro.
Quid faciat juvenis lævum stridore catenæ,
Quem mirè afficiunt [16] inscripta [17] ergastula, [17] carcer
Rusticus? expectas ut non sit adultera [18] Largæ
Filia, quæ nunquam maternos dicere mœchos
Tam citò, nec tanto poterit contexere cursu,
Ut non ter decies [19] respiret? conscia matri
Virgo fuit: [20] cervus nunc [21] hac dicente puellas
Impiet, & ad mœchum dat [22] eisdem ferre [23] cinædis.
Sic natura jubet, velocius & citius nos (nis
Corrúpunt vitiorum exempla domestica, [24] mag-

1 Filius adhuc puer bullam & prætextam gestans, Pers. Sat. 5. 31.
2 Talos, aleas &c. cætera ludi instrumenta.
3 Vasculo oblongo quo mittebantur tesseræ vel tali in tabulam. vide quæ ad Martial. ep. 14. l. 4.
4 Quàm de patre.
5 Condimento.
6 Aves, quòd ficus edant, dictas, *beccafices.*
7 Cano patre gulosò.
8 Puer in his deliciis enutritus; ad cupidinem ætatis animum, quo dentes renascuntur.
9 Non desciscere à paterno luxu ad victum frugaliorem.
10 Pater crudelis dum in servos flagellis sævit,
6 clementiam quæso an crudelitatem præcipit filio? proculdubio crudelitatem.
11 Puer istiusmodi vitiis corruptos.
12 Nullius Sirenis cantum æquè auditu jucundum putat, ac flagellorum sonum.
13 Domus suæ carnifex, Antiphate Lestrygonum rege non mitior.
14 Cyclopum immanissimus.
15 Furto subducta, *vel* amissa.
16 Cauterio inusti servi.
17 Sat. 8. 180.
18 Adulteræ. *sic sat. 6. 140.* 19 *Take breath.* Ita multi sunt, ut numerari nequeant imo spiritu, imo sine crebrâ respiratione. 20 Tabellas ad mœchum: 21 Matre suo exemplo præmonstrante. *vel simplicius* Illicitos. 23 Quibus mater detegat. 24 Nimiùm turpibus.
4 Parentibus & majoribus.

Cum

Cum ſubeant animos autoribus. *unus, & alter*
Forſitan [25] *hæc ſpernat juvenis, quibus arte benigna*
Et [26] *meliore luto finxit præcordia Titan:*
Sed reliquos [27] *fugienda patrum veſtigia ducunt,*
Et monſtrata diu veteris trahit orbita culpæ.
Abſtinetis igitur [28] *damnis. hujuſce etenim vel*
Una potens ratio eſt, ut crimina noſtra ſequantur
Ex nobis genitil. quoniam docilis imitandis
Turpibus, ac pravis omnes ſumus, *&* [29] *Catilinam*
Quocunque in populo videas, quocunque ſub axe:
Sed nec [30] *Brutus erit, Bruti nec avunculus uſquam.*
Nil dictu fœdum viſuque hæc limina tangat,
Intra quæ puer eſt. *procul hinc, procul inde* [31] *puellæ*
Lenonum, & cantus pernoctantis paraſiti.
Maxima debetur puero reverentia: *ſi quid*
Turpe paras, nec tu pueri contemſeris annos,
Sed [32] *peccaturo obſtiterit tibi filius infans.*
Nam ſi quid dignum cenſoris fecerit [33] *irâ,*
(*Quandoquidem ſimilem tibi ſe non corpore tantum*
Nec vultu dederit, morum quoque filius) *& eum*
Omnia deterius tua per veſtigia peccet,
[34] *Corripies nimirum, & caſtigabis* [35] *verbo*
Clamore, ac poſt hæc [36] *tabulas mutare parabis?*
[37] *Unde tibi frontem libertatemque parentis,*
Cum facias pejora ſenex? vacuumque cerebro
[38] *Sanguidem caput hoc ventoſa cucurbita quæret?*
[39] *Hoſpite venturo, ceſſabit nemo tuorum:*
[40] *Verre pavimentum, nitidas oſtende columnas,*
[41] *Arida cum totæ deſcendat aranea telæ,*
Hic [42] *lavet argentum, vaſa* [43] *aſpera tergeat alter,*
Vox domini fremit inſtantis, virgamque tenentis.
Ergo miſer trepidas, ne ſtercore fœda canino

25 Declinent parentum vitia.
26 Prometheus Titanis nepos qui homines è luto formâſſe fingitur
ἀλλ' ὁ μὲν ἐκ πηλοῦ πλάσσε βροτοὺς Ἕκλαγε, τ' ὀπ πηλὸν ἔχουσι γένος. Callimach. i. quibus Deus ingenium dedit ad virtutem pronius.
27 Prava exempla.
28 Sceleribus quæ eo & filios perdent.
29 Malos, & patriam evertere conatos, qualis fuit Catilina.
30 Boni & Patriæ aſſertores, qualis erat M. Brutus, & Cato Uticè, frater Serviliæ matris Bruti.
31 Meretrices, & paraſiti in alea, vino, & laſcivis cantibus pernoctantes.
32 Ne peccet in illius malum exemplum.
33 Notâ Cenſoriâ.
34 *Iroſ.*
35 Acri increpatione.
36 Tab. Teſtamenti mutare, & eum exheredare.
37 Sup. fumes?
38 Et tibi quaſi phrenetico adhibenda eſt, occipitio ioſſo, Cucurbita, Angl. *cupping-glaſſe.*
39 Ut hoſpitem excipias domum nitidam eſſe curas, cur non & ſanctum?
40 Vox tua fremit. *Verre pavimentum.*

&c. 41 Aridis gaudens. 42 Alii legunt, *Lave argentum.* 43 Colata, & ſuccis inſculptis.

Atria displiceant oculis venientis amici,
Ne perfusa luto sit porticus, & tamen uno
Semodio scobis hæc emendat servulus unus:
Illud non agitas, ut sanctum filium omni
Afficiat sine labe domum, vitioq; careutem?
Gratum est, [44] quòd patriæ civem, populoque dedisti,
Si facis, ut patriæ sit idoneus, *utilis agris,*
Utilis & bellorum, & pacis rebus agendis.
Plurimum enim intererit, quibus artibus, & quibus hunc tu
* Moribus instituas. [b] *serpente Ciconia pullos*
Nutrit & inventâ per devia rura lacertâ:
[45] *Illi eadem sumptis quærunt animalia pennis.*
Vultur [46] *jumento, & canibus, crucibusque relictis*
Ad fœtus properat, partemq; cadaveris affert:
Hic est ergo cibus magni quoque vulturis, & se
Pascentis, propria cum jam facit arbore nidos.
[c] *Sed leporem, aut capream* [47] *famulæ Jovis, &* [48] *generosæ*
In saltu venantur aves, tunc præda cubili
Ponitur: inde autem, cum se matura levabit
Progenies, stimulante fame, festinat ad illam
Quam primum [49] *rupto prædam gustaverit ovo.*
Ædificator erat Centronius, & modo [50] *curvo*
Littore Cajetæ, summa nunc [51] *Tiburis arce,*
Nunc [52] *Prænestinis in montibus, alta parabat*
Culmina villarum, Græcis [53] *longeq; petitis*
Marmoribus, vinceus [54] *Fortunæ, atque* [55] *Herculis ædem;*
Ut spado vincebat Capitolia nostra [56] *Posides.*
Dum sic ergo [57] *habitat Centronius, imminuit rem,*
[58] *Fregit opes: nec parva tamen mensura relictæ*
Partis erat, totam hanc [58] *turbavit filius amens,*

44 Quod filium genueris.
* b *Malis ne, exemplo Ciconiæ & vulturis, an*
* c *Bonis, exemplo Aquilæ & accipitrum.*
45 Pulli jam pennati.
46 A cadaveribus jumenti, canum, aut furum in cruce pendentium prædam refert vultur ad pullos quem in excelsissimis rupibus nidificare scribit Plinius lib. 10. c. 6. non in arboribus, ut noster hic. Atque hinc, ubi adoleverint illi vultures, assueto illo, & quo prius alebantur cibo, vescuntur.
47 Aquilæ Jovis armigeræ, altivolæ.
48 Accipitres.
49 Ovo exclusa & tenella progenies.
50 Portu in sinu Bajano, potius à curvo quod Lacones Cajetam vocant, quàm ab AEneæ nutrice dicto, *Virg. AEneid. 7.* Gajetta.
51 Urbis editæ, utpote in monte sitæ, in Sabinis ad lapidem ab urbe xvi. *Tivoli.*
52 Sat. 3. vers. 190.
53 Ex AEgypto, Numidia, &c.
54 Prænestæ vel Romæ.
55 Tiburi, vel etiam Romæ. 56 magnificas in litore dilapidavit.

Claudii Cæsaris eunuchus & libertus, qui balneas exstruxit Bajano. 57 Extruxit ædificia quæ habitet. 58 Absumpsit,

Dum

Dum meliore vvas attollit marmore villas.
Quidam ſortiti 59 *metuentem* 60 *ſabbata pa-*
trem,
61 *Nil præter nubes, & cæli* 62 *numen adorant,*
Nec diſtare putant humana carne 63 *ſuillam.*
Qua pater abſtinuit, mox & 64 *præputia ponunt:*
Romanas autem ſoliti contemnere leges,
Judaicum ediſcunt, & ſervant ac metuunt jus,
Tradidit arcano quodcunque volumine 65 *Moſes:*
66 *Non monſtrare vias, eadem niſi ſacra colenti:*
Quæſitum ad fontem ſolos deducere 67 *verpos.*
Sed pater in cauſa, cui ſeptima quæque fuit lux
Ignava, & partem vitæ non attigit ullam.
Sponte tamen juvenes imitantur cætera, ſolam
Inviti quoque avaritiam exercere 68 *jubentur.*
Fallit enim 69 vitium ſpecie 70 virtutis & um-
brâ,
Cum ſit triſte habitu, vultuq́ & vecte ſeverum.
Nec dubiè tanquam frugi laudatur avarus,
Tanquam parcus homo, & rerum tutela ſuarum
Certa magis, quàm ſi fortunas ſervet eaſdem
71 *Heſperidum ſerpens, aut* 72 *Ponticus. adde quod*
hinc de
Quo loquor, egregium populus putat, atq́ verendum
*Artificem, quippe his creſcunt patrimonia * fabris,*
Sed creſcunt quocunque modo, majoraq́ fiunt
** Incude aſſidua, ſemperq́ ardente * camino.*
Et pater ergo 63 *animi felicis credit avaros*
Qui mirantur opes, 74 *qui nulla exempla beati*
Pauperis eſſe putant; juvenes hortantur, ut illam
Ire viam pergant, & eidem incumbere ſectæ.
Sunt quædam vitiorum elementa, his protinus illos

59 Superſtitioſè colentem. *Ribuice.*
60 Septimum quemque diem, qui Judæis *ſabbatum*, ceſſatio eſt.
61 Quippe inter præcandum cœlum ſuſpicientes unum tantum Deum agnoſcunt Judæi. *mente ſola unumque numen intelligunt*, &c. Tacit. 5. hiſt. *Nubila de lapetaribus exſpectatis*, &c. Tertullian. in Apologetico. & hinc præter Judæos jactatus Socrates ab Ariſtophane in Nubibus.
62 Alii *Lumen* legunt, ſed vide notam præcedentem.
63 Qua abſtinent Judæi ex inſtituto veteri, ὅτι ὑς ἀγλεῖ μὴν ἀ ἀμύνηται τὸ ὅλεθρο ἢ βαρυθενίας. Philo. Jud. lib. de Agric. vide Sat. 6. v. 161.
64 Circumciduntur.
65 Propheta ex ſacra pagina notus.
66 Non niſi eandem profeſsis religionem præſtare officium viam vel fontem monſtrandi ceu aliud quodvis.
67 Circumciſos Judæos ob renudatam verpam ab ἵστημι Lambrico. vide J. C. Scal. 1. lib. de cauſis EL. 28.
68 A parentibus inſtituuntur.
69 Avaritia, vel generaliter, omne vitium. 70 Frugalitatis. 71 Pervigil draco cuſtos aureorum malorum in horto Heſperidum filiarum Atlantis. 72 Draco apud Colchos in Ponto aurei velleris à Phryxo ſuſpenſi cuſtos. * *Metaph. a fabrili arte.* 73 Sapi: *eſſe, vel, animi felices, Helleni/mus.* 74 Qui neminem pauperem judicans beatum.

Imbuit, & cogit 75 *minimas ediſcere ſordes*
Mox acquirendi docet inſatiabile votum.
Servorum ventres 76 *modio caſtigat iniquo*
Ipſe quoq; eſuriens: neq; enim omnia ſuſtinet unquam
Mucida 77 *cærulei panis conſumere fruſta,*
Heſternum ſolitus media ſervare 78 *minutal*
79 *Septembri; non differre in tempora cenæ*
Alterius 80 *conchem, æſtivi cum parte* 81 *lacerti*
82 *Signatam, vel dimidio, putriq;* 81 *ſiluro,*
Filaq; ſectivi numerata includere porri.
Invitatum ad hæc aliquis 83 *de ponte vocabit.*
Sed quò divitias hæc per tormenta coactas?
Cùm furor haud dubius, cùm ſit manifeſta phrenesis,
Ut locuples moriaris egenti vivere fato,
Interea pleno cum turget ſacculus ære,
Creſcit amor nummi, quantũ ipſa pecunia creſcit,
Et minus hanc optat, qui non habet. ergo paratur
Altera villa tibi, cum rus non ſufficit unum,
Et proferre libet fines, majorque videtur
Et melior vicina ſeges, mercaris & hanc, &
Arbuſta, & denſa montem qui cavet 84 *olivi:*
Quorum ſi pretio dominus non vincitur ullo,
Nocte boves macri, laſſoq; famelica collo
Armenta ad virides hujus mittuntur ariſtas:
Nec prius inde domum, quàm tota 85 *novalia ſævos*
In ventres abeant, ut credas falcibus actum.
Dicere vix poſſis, quam multi tua plorent,
Et quot venales 86 *injuria fecerit agros.*
* *Sed qui ſermones? quæ fœda buccina famæ?*
Quid nocet hoc inquit, 87 *tunicam mihi malo lupini,*
Quàm ſi me toto laudet vicinia pago
88 *Exigui ruris pauciſſima farra ſecantem.*
89 *Scilicet & morbis, & debilitate carebis,*
Et luctum & curam effugies, & tempora vitæ
Longa tibi poſt hæc fato meliore dabuntur,

75 Tripetræ hujus & ſordidæ avaritiæ principia & præcepta vide à Theophraſto expreſſa in characterib. Eth. περὶ μικροψυχίας, & περὶ βδελυρίας.
76 Cibi demenſi ποσὸν ἐν μέτρῳ. Theophr. περὶ βδελυρίας.
77 E mucore.
78 Cibum è variis minutim conciſis.
79 Quo menſe obſonia citiſſimè corrumpuntur.
80 Sat. 3. v. 293.
81 Piſciculi.
82 Signo appoſito ad fraudes ſervorum cavendas.
83 Mendicus, Sat. 4. 116.
84 Oleis flore candidis.
85 Novalis ſegetes & fructus depaſcantur macri laſſique boves.
86 Potentum qui coegere pauperes vendere agros.
* *Objectio.*
87 Siliquam lupini leguminis. *Populus me ſibilat, at mihi plaudo ipſe domi, ſimul ac nummos contemplor in arca,* Horat. 1. Serm. 1.
88 Parvæ meſſis dominum.
89 *Hæc Poeta cum irriſione.*

Si tantum cultis solum possederis agri,
Quantum sub 90 Tatio populus Romanus arabat,
Mox etiam fractis aetate, ac 91 Punica passis
Prælia, vel 92 Pyrrhum immanem, gladiosque
92 *Molossos*
Tandem pro multis vix jugera bina dabantur
Vulneribus. merces ea sanguinis, atque laboris
Nullis visa unquam meritis minor, aut 93 ingratæ
Curta fides patriæ: fasurabat 94 glebula talis
Patrem ipsum, turbamque casæ, qua sata jacebat
Uxor, & infames ludebant quatuor, 95 unus
96 *Vernula tres 97 dominis: sed magnis fratribus horū*
98 *A scrobe vel sulco redeuntibus alvea cœna*
*Amplior, & grandes fumabant * pultibus ollæ.*
Nunc modus hic 99 agri nostro non sufficit horto.
Inde fere scelerum causæ, nec plura venena
Miscuit, aut ferro grassatur sæpius ullum
Humanæ mentis vitium, quam sæva cupido
1 *Indomiti census.* nam dives qui fieri vult,
Et citò vult fieri: sed quæ reverentia legum?
Quis metus, aut pudor est unquam properantis avari?
Vivite contenti casulis, & collibus istis
O pueri, 2 *Mansus dicebat, &* 2 *Hernicus olim,*
2 *Vestinusque senex, panem quæramus aratro,*
Qui satis est mensis. laudant hoc 3 numina ruris,
3 *Quorum ope, & auxilio gratæ post munia aristæ*
Contingunt homines veteris fastidia quercus.
Nil 4 vetitum fecisse volet, quem non pudet alto
Per glaciem peronatum, qui 5 summovet Euros
Pellibus inversis. peregrina ignotaque nobis
Ad scelus, atque nefas quodcunque est, purpura ducit.
Hæc illi veteres præcepta minoribus: at nunc
Post finem autumni media de nocte supinum
Clamosus juvenem pater excitat; accipe 6 ceras,

90 Duce Sabinorum in urbis partem à Romulo accepto.
91 Adversus Carthaginenses in Sicilia, Italia, Africa.
92 Epirotarum regem. Molossia a pars Epiri est.
93 Neque ingrata aut parca nimis videbatur patria quæ tam bene meritis tantulum rependeret mercedem.
94 Duorum jugerum. Plin. 18. l. 2. c.
95 E quibus unus, &c.
96 Ex serva natus.
97 Ejus familias ingenue nati.
98 Fodiendo vel arando.
* Fiebat puls ex æquis partibus farinæ, frumenti, & fabarum aut hordei. Alex. ab Alex. c. 11. l. 3. Pulte autem non pane vixerunt longo tempore Romani. Plin. l. 18. c. 8. Val. Max. l. 2. c. 5.
99 Prisco rum sunt, l. duorum jugerum.
1 Insatiabilis, infiniti.
2 Italiæ pop.
3 *Liber et alma Ceres vestro si munere tollunt Chaoniam pingui glaudem mutavit arista.* 1. Geor. Virg.
4 Nihil admittet sceleris contra naturæ & patriæ leges, qui parvo contentus secundum naturam vivit.
5 Ventorum frigus depellit.
6 Tabellas ceratas.

Scribe puer, vigila, causas age, perlege [7] *rubras*
Majorum leges, aut [8] *vitem posce* [9] *libello.*
Sed caput [10] *intactum buxo, nasésque pilosas*
Adnotet, & grandes miretur [11] *Lælius alas:*
Dirue Maurorum [12] *Attegias, castella* [13] *Brigantum,*
[14] *Ut locupletem aquilam tibi sexagesimus annus*
Afferat. aut longos castrorum ferre labores
Si piget, & trepido [15] *solvunt tibi cornua ventrem*
Cum lituis audita, pares quod venderepossis,
[16] *Pluris dimidio, nec te fastidia mercis*
Ullius subeant ablegandæ [17] *Tiberim ultra,*
Nec credas ponendum aliquid discriminis inter
Unguenta, & corium. [18] lucri bonus est odor ex re
Qualibet. *illa tuo sententia semper in ore*
Versetur diis atque ipso Jove digna, [19] *poëtæ:*
Unde habeas quærit nemo, sed oportet habere.
Hoc monstrant vetulæ [20] *pueris poscentibus assem:*
Hoc discunt omnes ante alpha & beta puellæ.
Talibus instantem monitis quemcunq; parentem
Sic possum affari: dic ô vanissime, quis te
[21] *Festinare jubet? meliorem* [22] *præsto* [23] *magistro*
Discipulum. securus abi, vinceris ut Ajax
Præteriit [24] *Telamonem, ut* [24] *Relea vicit Achilles.*
Parcendum est teneris, [25] *nondum implevere medullas*
Nativæ mala nequitiæ: cum pectore barbam
Cœperit, & longi mucronem admittere [26] *cultri,*
Falsus erit testis, vendet perjuria summâ
Exiguâ, Cereris [27] *tangens aramq; pedemque.*
[28] *Elatam jam crede nurum, si limina vestra*

[7] Titulorum inscriptiones, vel capita legum minio consignabant veteres, nempe aut cinnabari. Pers. 3. v. 90.
[8] Centurionis munus, qui vitem gestabat qua milites puniret. Livius l. 57. Plutarch. in Galba. L. Flor. Plin. l. 14. c. 1. &c. Sat. 8. v. 247.
[9] Lib. supplice.
[10] Pectine è buxo intactum. i. impexum, ut incultus etiam strenuus appareas.
[11] Imperator.
[12] Mapalia.
[13] Britannorum in septentrionali parte Albionis insulæ, qui aliàs *Eboracenses* sunt, aliis *Galwei*.
[14] Ut sexagenarius & emeritus signifieri munere seu opibus honoreris, vide Martialis ep. 58. l. 6. f.
[15] Musculi n. qui retrimentorum meatus claudunt, animæ per timorem intro fugiente calore & virtute destituti laxant vincula, Aristot. probl. & Macrob. Sat. 7. c. 11. quo aureo imbre conspersum ac reprehensum introducit Dionysium Aristophanes in Κωμαχ.
[16] Dimidio pluris quàm stetit.
[17] Trans Tiberim n. fœtida opera, ut Sulphurata, & excoriationes exercebantur. vide quæ ad Martial. ep. 42. lib. 1. b.
[18] Respicit ad notam illud Vespasiani de vectigali è lotio. Sueton. Vespas. c. 23.
[19] Ennii ab Euripidis Bellerophonte sumptum, qui tamen hoc Ironicè dixit.
[20] Parvulis. Sat. 3. 143.
[21] Ante annos avaritiâ filium inquinare.
[22] *He warrant him.*
[23] Te patre qui docuisti.
[24] Ut illi patres suos fortitudine, ita te filius tuus avaritiâ, nequitiâ, & omni scelere superabit.
[25] Vitia patria nondum firmam ætatem nacta sunt.
[26] Novaculæ ad barbam radendum, i. ubi adoleverit.
[27] Jurantibus aram tangere mos erat.
[28] Proculdubiò uxorem suam filius tuus veneno peremptam ad funus efferet.

[29] *Mortifera*

29 Mortifera cum dote ſubit, 30 quibus illa premetur
Per ſomnum digitis? nam quæ terrâque marique
Acquirenda putes, brevior via conferet illi.
Nullus enim magni ſceleris labor. 31 hæc ego nunquam
Mandavi, dices olim, nec talia ſuaſi.
32 Mentis cauſa malæ tamen eſt, & origo penes te.
Nam quiſquis magni cenſus præcepit amorem,
Et 33 lævo monitu pueros producit avaros,
Et qui per fraudes patrimonia conduplicare
Dat libertatem, totas effudit habenas
Curriculo: quem ſi revoces, ſubſiſtere neſcit,
Et te contempto rapitur, metiſque relictis.
Nemo ſatis credit tantum delinquere, quantum
Permittas, 34 adeò indulgent ſibi latiùs ipſi.
Cum dicis juveni 35 ſtultum, qui donet amico,
Qui paupertatem levet attollátque propinqui;
Et ſpoliare doces, & 36 circumſcribere, & omni
Crimine divitias acquirere, 37 quarum amor in te eſt,
Quantus erat patriæ Deciorum in pectore, quantum
Dilexit Thebas, 38 ſi Græcia vera, 39 Menœceus,
40 In quarum ſulcis legiones dentibus anguis
Cum clypeis naſcuntur, & horrida bella capeſſunt
Continuò, tanquam tubicen ſurrexerit una.
Ergo 41 ignem, cujus ſcintillas ipſe dediſti,
Flagrantem latè & rapientem cuncta videbis
Nec tibi parcetur miſero, 42 trepidúmque magiſtrum
In cavea magno fremitu leo tollet alumnus.
Nota mathematicis 43 geneſis tua, ſed 44 grave tardas
Expectare 45 colos, morieris 46 ſtamine nondum
Abrupto; jam nunc obſtas, & vota moraris,
Jam torquet juvenem longa & 47 cervina ſenectus.

29 Quanta ſit illi exitii cauſa.
30 Aconito infectis, quibus ſi mulieris genitalia tractentur præſentanea mors eſt. hoc Calpurnio Beſtiæ objecit M. Cæcilius.
* Neque enim res ardua eſt perpetrare ſcelus aliquod magnum. præceps eſt ad ſcelus via.
31 *Excuſat pater.*
32 *Reſpondet Poeta.*
33 Iniquo, inhoneſto.
34 Etiam ultra patris præcepta peccandi licentiam ſibi arrogabunt.
35 Eam eſſe ſtultam qui donet amico.
36 Fraude excipere.
37 Quas divitias tu amas; quantum Decii, pater & filius, patriam, qui ſe pro legionibus Rom. devoverunt. Sat. 8. verſ. 258.
38 Sat. 10. v. 174.
39 Qui oraculi monitu edoctus Thebas non capi poſſe, niſi ſe devoveret, gladio ſe tranſfixit, Papin. x. l. Thebaidos, & Philoſtratus l. icon. 1. λόγιον γὰρ τῶ τειρεσίας λέγει, &c.
48 Hanc de Cadmo fabulam vide in *Metam. Ovid. 3. l.*
41 Avaritiæ flammam.
42 Filius te patrem tollet ut leo magiſtrum ſuum Domitiani tempore, Martial. lib. Spect. 10. ep.
43 Ætatis tuæ longitudo ex horoſcopo nativitatis tuæ inquiretur à filio. *Patres inquirit in annos Filium.* Ovid.
44 Grave erit filio tuo expectare fatum tuum.
45 Parcarum.
46 Naturalis vitæ modo.
47 Longæva ut cervi; filio nimis longa viſa.

Ocyus

Ocyus [48] *Archigenem quere, atque eme* [49] *quod Mithridates*
Compoſuit, ſi vis [50] *aliam decerpere ſicum,*
Atque [51] *alias tractare roſas, medicamen habendum* 25
eſt,
Sorbere ante cibum quod debeat aut [52] *patrem, aut*
[53] *rem.*
Monſtro voluptatem egregiam, cui nulla [54] *theatra,*
Nulla æquare queas prætoris [54] *pulpita lauti:*
Si ſpectas quanto capitis diſcrimine conſtant
Incrementa domus, ærata multus in area
Fiſcus, & [55] *ad vigilem ponendi Caſtora nummi,* 26
[56] *Ex quo Mars ultor galeam quoq; perdidit, & res*
Non potuit ſervare ſuas. ergo [57] *omnia Floræ*
Et [58] *Cereris licet &* [59] *Cybeles* [60] *aulæa relinquas,*
[61] *Tanto majoras humana negotia ludi.*
An magis oblectant animum jactata [62] *per auro* 26
Corpora? [63] *quique ſolent rectum deſcendere funem?*
Quàm tu, [64] *Corycia ſemper qui puppe moraris:*
Atque habitas Coro ſemper tollendus, & Auſtro
Perditus ac vilis ſacci mercator* [65] *olentis?* 27
Qui gaudes pingui antiqua de littore Cretæ
[66] *Paſſum &* [67] *municipes Jovis advexiſſe lagenas?*
[68] *Hic tamen ancipiti figens veſtigia plumâ*
Victum illa mercede parat, [69] *brumamque famémq;*
Illa reſte cavet: tu propter mille talenta, 27
Et centum villas temerarius, aſpice portus,
Et plenum magnis trabibus mare: [70] *plus homi-*
num eſt jam

48 Medicum.
49 Antidotum, Sat. 6. ult. lin.
50 Aliam videre autumnum.
51 Aliud videre ver, i. in alium annum vivere.
52 Qui malos habet filios.
53 Qui malos habet ſubditos.
54 Ludos ſcenicos.
55 Ad templum Caſtoris, ex more divitum qui theſauros in templis deponere ſoliti erant, quaſi jam ſecuri de iis quæ Deorum tutelæ credidiſſent. Ὅσα γὰρ τοῖς πολλοῖς τῶν χρημάτων ἐν τοῖς ἱεροῖς κεῖται. Thucydidis ſcholiaſtes.
56 Ex quo in templo Martis compilatæ fuerunt arcæ, ipſiuſque Dei galea furto ſurrepta. vide Martialis epiſt. 72. l. 6. & Anthologiæ l. 2. c. 25. de Eutychida.
57 Floralia. Perſ. Sat. 5. 178.
58 Ludos Cereales, vide Ang. Politiani miſc. c. 85.
59 Megaleſia.
60 Sat. 6. v. 69.
61 Hæc avarorum hominum negotia, & immodici labores ad augendam omni modo rem, in tantum ſuperant omnia ludorum genera. 62 Rotâ vel circulo ligneo per quem ſaltando ſe jactabant Petauriſtæ. Manilius lib. 3. ibique Scalig. 63 Funambuli. 64 E Cilicia. Corycus a. promontorium ſeu mons Ciliciæ in quo antrum Corycium, ubi optimum naſcitur crocum. Eſt & nomen promontorii Cretæ. * Alii legunt *a Sicilia*. 65 Olentis mercem aliquam fœtidam. vel, cilicii, è ſetis caprinis. 66 Liquorem ex uvis ad ſolem paſtis. *Columella*, 12. l. c. 39. 67 Vinum Cretenſe in Jagenis. Jupiter a. in Creta natus eſt, ita Sat. 4. v. 33. ſiluros appellavit *Criſpini municipes*. 68 Funambuli tamen & petauriſtæ hos ſubeunt labores & pericula quò ſibi ad vitam neceſſaria acquirant: tu, ut immodica & ſuperflua. tanto iis inſanior es & dementior. 69 Frigus bruma. 70 Plures navigant jam quam terram colunt.

In

In pelago, veniet classis quocunque vocârit
Spes lucri, nec [71] *Carpathium,* [72] *Getulâque tantum*
Æquora transiliet, sed longè [73] *Calpe relicta*
Audiet Herculeo [74] *stridentem gurgite solem.*
Grande operæ pretium est, ut teuso [75] *folle reverti*
Inde domum possis, tumidâq; superbus [75] *aluta,*
[76] *Oceani monstra, &* [77] *juvenes vidisse marinos.*
Non unus mentes agitat furor. [78] *ille* [79] *sororis*
In manibus vultu [80] *Eumenidum terretur, &* [81] *igni:*
[82] *Hic bove percusso mugire Agamemnona credit,*
Aut Ithacum. [83] parcat tunicis licèt, atque lacernis,
[84] Curatoris eget, qui navem mercibus implet
Ad summum latus, & [85] tabula distinguitur unâ,
Cùm sit causa mali tanti, & discriminis hujus
[86] *Concisum argentum in titulos, faciesq; minutas.*
Occurrunt nubes, & fulgura: solvite finem
[87] *Frumenti dominus clamat, piperisq; coemptor;*
Nil color hic cæli, nil [88] *fascia nigra minatur,*
[89] *Æstivum tonat. infelix, ac forsitan ipsâ*
Nocte cadet fractis trabibus, fluctuque premetur
Obruus, & [90] *zonam lævâ morsuq; tenebit.*
Sed cujus votis modò non sufficerat aurum
Quod [91] *Tagus, & rutila volvit* [92] *Pactolus arena,*
Frigida [93] *sufficient velantes inguina panni,*
Exiguúsque cibus, mersa rate naufragus assem
Dum rogat, & [94] *picta se tempestate tuetur.*
Tantis parta malis, cura majore, metuque
Servantur: misera est magni custodia census.

71 Extremum maris mediterranei à Carpatho insula denominatum.
72 Libyca.
73 Altera ex Herculis columnis in Hispania sita. *Gibraltar.* Altera in Africa sita, Abyla. h. e. Nautæ qui longè post se reliquerunt Herculis columnas audient in mari Atlantico, &c.
74 Quem Posidonius philosophus atque è poetis nonnulli finxerunt occidentem in æquore stridere uti candens ferrum in aqua.
75 Sacculo è corio nummis pleno.
76 Monstra natantia. Horat. 1. l. od. 3. cete, balenas.
77 Tritonas & Sirenas.
78 Orestes, ut est apud Euripidem.
79 Electræ.
80 Furiarum, quas ubi Orestes placâsset nominavit Eumenidas à benevolentia. Sophocl. in Oedipode in Colono.
81 Facibus.
82 Ajax apud Sophocl. mente captus duos boves pro Agamemnone & Ulysse flagellat.
83 Etsi non laceret vestes more furiosorum mercator.
84 Tamen insanus est. hominibus verò nequam & malè sanis inter dici bonis solebat, curatore dato.

85 Sat. 12. vers. 38. 86 Nummi titulis & imaginibus principum signati. 87 Mercator. 88 Atræ nubis circulus. 89 Brevis temporis est hoc tonitru quale æstivum solet è calore. 90 Cingulum in quo nummi reconditi lævâ manu vel ore tenebit mordicus, dum dextrâ dirigit tabulam cui innititur. 91 Auriferi fluvii in Lusitania —92— & Lydia. 93 Post naufragium. 94 Sat. 12. vers. 28. & Pers. Sat. 1. vers. 89.

Dispositis

Dispositis prædives 95 *hamis vigilare cohortem*
Servorum noctu 96 *Lucinis jubet, attonitus pro*
97 *Electro,* 98 *signisque suis, Phrygiáque columna,*
Atque 99 *ebore, &* 1 *lata testudine.* 2 *dolia nudi*
Non ardent 3 *Cynici: si fregeris, altera fiet*
Cras domus, aut eadem 4 *plumbo commissa manebit.*
Sensit Alexander, testa cum vidit in illa
5 *Magnum habitatorem,* quanto 6 felicior hic, qui
Nil cuperet, quàm qui 7 totum sibi poscoret 7 orbem,
Passurus gestis æquanda pericula rebus.
8 Nullum numen abest, si sit prudentia, sed te
Nos facimus Fortuna deam. mensura tamen quæ
Sufficiat census, si quis me consulat, edam:
In quantum sitis, atq; fames, & frigora poscunt,
Quantum 9 *Epicure tibi parvis suffecit in hortis,*
Quantum 10 *Socratici ceperunt* 11 *ante penates.*
Nunquam aliud natura, aliud sapientia dicit.
12 *Acribus exemplis videor te claudere. misce*
Ergo aliquid 13 *nostris de moribus, effice* 14 *summam*
Bis septem ordinibus quam lex dignatur Othonis,
Hæc quoque si 15 *rugam trahit, extenditq; labellum:*
Sume 16 *duos equites, fac tertia quadringenta:*
Si nondum implevi gremium, si panditur ultrà:
Nec Cræsi fortuna unquam, nec Persica regna
Sufficient animo, nec divitiæ 17 *Narcissi,*
Indulsit Cæsar cui Claudius omnia, 18 *cujus*
Paruit imperiis uxorem occidere jussus.

95 Uncis ferreis, Turneb. 19. 23. vasa aquaria intelligit in promptu ad extinguenda incendia, ab hama, cum hamus penultimam habeat longam. ἄμαξις ἢ σκάφαξις, &c. Plutarch. de animalium industriâ, & Plin. lu. l. ep. 100 L. nam salutem. S. ut curam I. de off. Præf. vigilum. Ut curam adhibeant omnes inquilinos admonere, ne negligentiâ aliquâ incendii casus oriatur; præterea ut aquam unusquisque in cœnaculo habeat, jubetur admonere.
96 Dives, Sat. 2. Pers.
97 Poculis ex electro.
98 Statuis.
99 Sat. 11. v. 123.
1 Eadem Sat. v. 93.
2 Dolia fictilia. Plin. 31. l. 12. c.
3 Diogenis & aliorum Cynicorum.
4 Per ferruminationem, aut plumbationem, μολύβδωσιν, erat ergo fictilis.
5 Diogenem affectibus majorem.
6 Alludit ad illud, *Alexander nisi esset, Diogenes esse velim.*
7 Imò plures, Sat. 10. vers. 168.
8 Eadem, Sat. 10. v. 368.
9 Qui hortum colens, olere, polentâ & aquâ contentus cum ipso Jove de felicitate contenderit.
10 Frugalis Socratis domus.
11 Ante Epicurum.
12 Si te intra horum frugalitatis terminos coangustem.
13 Liberius indulge opibus accumulandis & velificare divitiis, quod nos hodie facimus.
14 Quadringenta Sestertia. nostræ monetæ 3125. lb. Sat. 3. vers. 154.
15 Non tibi arrideat, sed te cogat, quod dicitur Anglicè, *to bend the brow, and hang the lip.*
16 Duorum equitum census, octingenta H. S. nostræ monetæ 6250. lb.
17 Liberti Claudii ditissimi, Sueton. Claud. 28. c.
18 Neque n. Claudius Messalinam uxorem quæ nupsit Silio, Sat. 10. vers. 330. interfecisset, nisi properasset index, delatorque adulterii, & quodam modo imperator cædis Narcissus, Tacit. Annal. 11.

SATY-

SATYRA XV.

AEgyptiorum superstitionem ridet. mox crudelitatem eorum execratus narrat quàm avidè quidam ex AEgyptiis hostem captum discerpserint crudumque voraverint.

*Quis nescit Volusi Bithynice, *qualia demens*
Ægyptus portenta colat? Crocodilon adorat
Pars hæc: illa [1] pavet saturam serpentibus [2] Ibin.
Effigies [3] sacri nites aurea [3] Cercopitheci,
[4] Dimidio magicæ resonant ubi Memnone chordæ,
Atque [5] vetus Thebe centum jacet obruta portis.
Illic [6] cæruleos, hic piscem fluminis, illic
Oppida tota [7] canem, venerantur, nemo [8] Dianam:
[9] Porrum & cepe nefas violare, ac frangere morsu.
O sanctas gentes, quibus hæc nascuntur in hortis
Numina! [10] lanatis animalibus abstinet omnis
Mensa: nefas illic [11] fœtum jugulare capellæ:
Carnibus humanis vesci licet. attonito cùm

*Σίλλοι μίσπε κροκοδίλους, κύνας, ἀλώπεκας, λύκους: πίθηκοι δὲ ἱερὰ σέβεται καὶ ἴβεως κλέος: ἰχθύων, &c. Philo. Iud. I. de decalogo, rationem vide apud Lucian. ὡδὶ ἀστρολογίας. τὴν αἴγα τὰ μίμφει, &c. τὸν κρόκαν οἱ μίνδητι, τὸν κροκόδιλον οἱ τῇ Μέμφδε λίνη, Diod. Sic. l. 1. Οἱ μὲν γὰρ κύνες, &c. ἴνδον δὲ ἂν ζητῇς τὸν θεὸν, ἀμήχανός ἐστιν, ἃ ἴβις, ἃ πρασὸς, ἃ ἄλλεφος. Lucian. ἴκονες. & Pomp. Mela. l. 1. Athen. Deipn. 7. l. Euseb. de præpl. 2. c. 1. Firmicus de errore prof. Prudent. 2. l. contra Symmachum. 1 Superstitiosè veneratur. vide Diod. Sic. l. 1. 2 Avem. Ciconiæ similem, quæ angues & locustas vorat; atque hinc AEgyptiis numinis loco est, Plin. 28. c. 10. l. 3 Simiæ caudatæ, sacræ & pro Deo habitæ. 4 Ubi dimidia pars Colossi saxei Memnonis (altera n. pars motu terræ corruerat) solis Orientis radiis icta sonum vocalem citharæ edebat, magicâ (ut creditum) arte. ἀκοῦσαι τὸ θαυμαστὸν ἐκεῖνο τὸν Μέμνονα ἠχοῦντα, θεὸς ἀνίσχοντα τὸν ἥλιον, Lucian. φιλοψευδ. & idem in τοξαρι. Pausan. in Atticis. Philostratus in Iconib. Plin. 36. l. 7. c. Strabo. 17. l. 5 A Busiride condita in AEgypto, ἑκατόμπυλος. vide & Sat. 13. 17. 6 Pisces maris cœrulei. vel lege AEluros, qui sunt è felium genere θεὸς τοῖς ἀσπίδας θαυμάσιον δακτύλους ἔνθετοι. Diod. Sic. 1. l. & Herodot. l. 2. & supra ex Luciano & Philone *. 7 Anubin. Sat. 6. 533. 8 Quæ tamen canum & venationis præses est. in urbe tamen Bupasti coli eam tradit Herodot. 2. l. 9 Quod crescendi & minuendi vices habeat Lunæ contrarias, & alias abstinentiæ & consecrationis fructuum rationes, vide apud Diod. Sicul. 1. l. 10 Ovibus. 11 Hædum.

Tale

Tale super cœnam ſacinus narraret Ulyſſes
Alcinoo, bilem aut riſum fortaſſe quibuſdam
Moverat ut mendax aretalogus, in mare nemo
Hunc abicit, ſæva dignum veráque Charibdi,
Fingentem immanes Læſtrygonas, & Cyclopas?
Nam civius Scyllam, vel concurrentia ſaxa
Cyanes, plenos & tempeſtatibus utres,
Crediderim, aut tenui percuſſum verbere Circen
Et cum remigibus grunniſſe Elpenora porcis.
Tam vani capitis populum Phæaca putavit?
Sic aliquis meritò nondum ebrius, & minimum qui
De Corcyræâ temetum deduxerat urnâ:
Solus enim hoc Ithacus nullo ſub teſte canebat.
*Nos miranda quidem, ſed nuper conſule * Junio*
Geſta ſuper calidæ referemus mœnia Copti;
Nos vulgi ſcelus, & cunctis graviora Cothurnis.
Nam ſcelus à Pyrrha quanquam omnia ſyrmata volvas
Nullus apud tragicos populus facit, accipe noſtro
Dira quod exemplum feris as produxerit ævo.
Inter finitimos vetus, atque antiqua ſimultas,
Immortale odium, & nunquam ſanabile vulnus
Ardet adhuc Ombos, & Tentyra. ſummus utrique
Inde furor vulgo, quòd numina vicinorum
Odit uterque locus, quum ſolos credat habendos
Eſſe deos, quos ipſe colit: ſed tempore feſto
Alterius populi rapienda occaſio cunctis

12 Regi Phæacum in Corcyra, apud quem labores ſuos narrantem facit Ulyſſem Homerus Odyſſ. 7. 8, 9.
13 E Phæacibus accumbentibus.
14 Placentia narrans ab ἀρετὴ gratus & λέγω. Turneb. 10,12. Caſaubonus tamen ad Suetonii Auguſt. c. 74. *aretalogor* exponit, *paradoxa Philoſophos, & quos Seneca* epiſt. 39. vocavit *circulatores Philoſophos*, qui in conviviis lautiorum, quæ frequentabant, de virtutibus & vitiis diſcerpabant, quilem Antidoti refert Athenæus l. 6. c. 9. vide etiam quæ Joſ. Scal. ad Auſonium, l. 2. c. 5.
15 Quaſi dicat *Phæacum quiſpiam indignatus Ulyſſem.*
16 Non quaſi ſit ſtte fingit, voraginæ naves abſorbente, ſed vera immergendam.
17 Formiis in Italia & in Sicilia eſſe qui carnibus humanis vescuntur.
18 Citius hæc crediderim quam eſſe ἀνδροφαγοὺς.
19 Scopulos ſub Thracio Boſphoro, qui non multum à ſe invicem diſtantes navigantibus concurrere videntur, dicuntur & Symplegades.
20 Ventos in utre incluſos. Ulyſſi ab Æolo datos.
21 Elp. cum aliis remigibus Circes virgâ tactos, in porcos & alias pecudes mutatos.
22 Tam nullius cerebri craſſique ingenii eſſe nos.
23 Vinum Corcyræ inſ. Phæacum in mari Jonio. *Corfu.*
24 Ut qui ſolus enataverit.
* Junio Sabino, qui Cos. cum Domitiano. A. V. 836. *Syncephoneſis.* Mendosè in aliis legitur *Vinio* in aliis *Junco.*
25 Quæ Tropico ſubjacet.
26 Communis Arabum & AEgyptiorum emporii.
27 Tragœdiis cothurnatis.
28 A diluvio.
29 Tragœdias, Sat. 8. 229.
30 Immortale odium ardet inter finitimas AEgypti urbes *Ombos* (ſic enim malo legere cum Ortelio) cujus urbis incolæ crocodilum colunt: & —31— Tentyra civitatem AEgypti, ubi Crocodilus interficitur, Aeſipiter colitur.
33 Ombonum.
33 Aggrediendi & deprehendendi.

Viſa

Visa [34] inimicorum primoribus, ac ducibus, ne
[35] Lætum hilaremque diem, ne magnæ gaudia cœnæ
Sentiret positis ad templa & compita mensis,
[36] Pervigilique thoro, quem nocte ac luce jacentem
Septimus interea sol invenit. horrida sanè
[37] Ægyptus! sed luxuriâ, quantum ipse novavi,
Barbara famoso non cedit turba [38] Canopo.
Addè quod & facilis victoria de [39] madidis, &
[39] Blæsis, atque mero titubantibus, inde virorum
Saltatus [40] nigro tibicine, qualiacumque
Unguenta, & flores, multæque in fronte coronæ:
[41] Hinc jejunum odium. sed jurgia prima sonare
Incipiunt animis ardentibus: [42] hæc tuba rixæ,
Dehinc clamore parè concurritur, & vice telî
Sævit nuda manus, paucæ sine vulnere mabæ,
Vix cuiquam aut nulli toto certamine nasus
Integer, aspiceres jam cuncta per agmina vultus
Dimidios, * alias facies, & hiantia rupti
Ossa genis, plenos oculorum sanguine pugnos.
Ludere secredunt ipsi tamen, & puerilis
Exercere acies, [43] quòd nulla cadavera calcent.
Et sanè [44] quò tot rixantis millia turbæ,
Si vivunt omnes? ergo acrior impetus, & jam
Saxa inclinatis per humum quæsita lacertis
Incipiunt torquere, [45] domestica seditione
Tela: nec [46] hunc lapidem, quali [47] se Turnus
[48] & Ajace
Et quo [49] Tydides percussit pondere coxam
Æneæ, sed quem valeant emittere dextræ,
Illis dissimiles, & nostro tempore natæ.
[50] Plane genus hoc vivo jam decrescebat Homero.
Terra malos homines nunc educat, atque pusillos.

34 Tentyritarum.
35 Festum.
36 Septem dierum ac noctium epulis ac vigiliis celebrato.
37 Hæc pars Ægypti, in qua ego sum, vel, in qua Ombus & Tentyra sita sunt.
38 Nequissimæ civitati, in qua Serapidis templum. vide Sat. 1. v. 26.
39 De Ombi incolis ebriis.
40 Arabe, Æthiope.
41 A Tentyritis.
42 Jurgia pro tubis sunt quæ animos utrinque acuant.

* Facies truncatas, cruore & vulneribus ita immutatas, ut non agnoscas eadem esse.
43 Quandiu nemi-nem interfectum perspiciunt.
44 Quorsum vero hæc pugna sine cæde?
45 Seditiosis ad manum. Jamque faces & saxa volant. Æn. Virg. 1.
46 Non quantum olim.
47 Æneid. 12. Saxum circumspicit ingens, &c.
48 Iliad. 7. λίθον μέλανα, παλαιὸν τε, μέγαν τε.
49 Iliad. 5. ὃν ῥα χερμάδιον λᾶαν χερὶ Τυδεΐδης, ἄρε, μῆκος ἰδών, 50 Quod & ipse Homerus de suo tempore fatetur. ὁ δὲ νῦν ἄνδρες φέρουσι, οἷος νῦν βροτὸς ἐστὶν ibidem. meminit & Plin. 7. l. 16. c.

Ergo

Ergo deus quicunq; aſpexit, 51 *ridet, & odit.*
52 *A diverticulo repetatur fabula. poſtquam*
Subſidiis aucti, 53 *pars altera promere ferrum*
Audet, & infeſtis pugnam inſtaurare ſagittis,
Terga fugæ celeri præſtantibus omnibus inſtant,
53 *Qui vicina colunt umbroſæ* 54 *Tentyra palma.*
Labitur hic quidam, nimia formidine curſum
Præcipitans, capiturque: aſt illum in plurima ſectum
Fruſta, ac particulas, ut multis mortuus unus
Sufficeret, totum corroſis oſſibus edit
Victrix turba: nec ardenti decoxit aheno,
Aut verubus: longum uſque adeo tardumque putavit
Expectare focos, contenta cadavere crudo.
Hinc gaudere libet, quòd non violaverit ignem,
Quem ſumma cœli 55 *raptum de parte Prometheus*
Donavit terris, elementò gratulor, 56 *& te*
Exultare reor: ſed qui mordere cadaver
Suſtinuit, nihil unquam hac carne libentius edit.
Nam ſcelere in tanto ne quæras & dubites an
Prima voluptatem gula ſenſerit, ultimus autem
Qui ſtetit abſumpto jam toto corpore, ductis
Per terram digitis, aliquid de ſanguine guſtat.
57 *Vaſcones, ut fama eſt, alimentis talibus uſi*
Produxere animas. ſed res diverſa, ſed illic
58 *Fortunæ invidia eſt, bellorumq; ultima, caſus*
Extremi, longæ dira obſidionis egeſtas.
Hujus enim, quod nunc agitur, miſerabile debet
Exemplum eſſe cibi. ſicut 59 *modò dicta mihi gens*
Poſt omnes herbas, poſt cuncta animalia, quicquid
Cogebat 60 *vacui ventris* 60 *furor, hoſtibus ipſis*
Pallorẽ, ac maciem, & tenues 61 *miſerantibus artus,*
Membra aliena fame lacerabant, 62 *eſſe parati*
Et ſua. quiſnam hominũ veniam dare, quiſve deorum
63 *Viribus abnuerit dira atque immania paſſis,*
Et quibus ipſorum poterant ignoſcere manes,

Quorum

51 Ridet puſillos, odꝛque malos.
52 A digreſsiuncula revertamur ad hiſtoriam pugnæ.
53 Tentyritæ.
54 Accuſ. plur.
55 Surreptum Jovi à Prometheo in concava ferula.
56 Te ô ignis tibi, *vel*, te ô Voluſi igni gratulari credo, qui tam infandi ſceleris officio non fuerit violatus
μυσὶ πάντως Πῦρ ἐπ' ἐμοί, inquit Perſa ille in epigr. Dioſcorid. Anthol. l. 3. c. 13. Perſæ autem & Chaldæi ignem venerabantur inter ſumma numina, ut & aquam, tanquam rerum principia. Ab his, per Trojanos, perpetuus ille ignis Veſtæ ſacer fluxit ad Romanos.
57 Calaguris urbs Vaſconum pop. Hiſpaniæ citerioris ad Gallicum & Britannicum Oceanum à Pompeio & Metello obſeſſa nihil non durum & in fame miſerum experta eſt, Luc. Flor. 2. l. 22. c. Val. Max. 7. l. 6. c. Oroſ. 5. l. 23. c.
58 Non natura aut morum.
59 Vaſcones.
60 Fames.
61 Ex inedia.
62 Edere.
63 Viris tam fortibus, *legitur et* urbibus.

Quorum corporibus vescebantur? melius nos
Zenonis præcepta monent, nec enim omnia, quædam
Pro vita facienda putat. *sed Cantaber unde*
Stoicus, antiqui præsertim ætate Metelli?
Nunc totus Graias, nostrasque habet orbis Athenas.
Gallia causidicos docuit facunda Britannos,
De conducendo loquitur jam rhetore Thule.
Nobilis ille tamen populus, quem diximus, & par
Virtute atque fide: sed major clade Saguntus
Tale quid excusat. Mæotide sævior arâ
Ægyptus: quippe illa nefandi Taurica sacri
Inventrix, homines (ut jam quæ carmina tradunt
Digna fide credas) tamen immolat, ultrius nil
Aut gravius cultro timet hostia. quis modo casus
Impulit hos? quæ tanta fames, infestaq; vallo
Arma coëgerunt, tam detestabile monstrum
Audere? an ne aliam terra Memphitide ficca
Invidiam facerent nolenti surgere Nilo?
Qua nec terribiles, Cimbri, nec Britones unquam
Sauromataq; truces, aut immanes Agathyrsi,
Hac sævit rabie imbelle, & inutile vulgus
Parvula fictilibus solitum dare vela phaselis,
Et brevibus pictæ remis incumbere testæ.
Nec pœnam sceleri invenies, nec digna parabis
Supplicia his populis, in quorum mente pares sunt
Et similes, ira atque fames. Mollissima corda
Humano generi dare se natura fatetur,

64 Stoicæ disciplinæ patris, qui docet omnia pro vita non esse facienda.
65 Unde verò Stoicum hoc notum haberent rudes illi Cantabri? *Bisagnerr. Hinc a, se in Galliam transsulere Vascones, qui hodie Gascones.*
66 Q. Metelli Pii à Sulla dictatore contra Sertorium in Lusitaniam & Celtiberiam missi, cui postea additus à senatu fuit Pompeius, Luc. Florus 3. l. 22. c.
67 Græcas & Romanas literas atque Philosophiam.
68 Sat. 1. v. 45.
69 Oceani septentrionalis insula supra Orcadas, nonnullis, *Schetlands*, Ortelio *Tilemarke*, qui Norvegiæ tractus.
70 Vascones.
71 Civitas ultra Iberum in Hispania Rom. socia, ab Hannibale expugnata. *Alor vedre.*
72 Cujus cives si humanis vescerentur carnibus excusandi sunt, huc obsidione, constantiâ, fide adducti, sed AEgypt. &c. *Necessitas magnum humanæ imbecillitatis patrocinium est. Hæc excusas Saguntinos, &c.* Senec. Controvers.
73 Aræ Tauricæ Dianæ in Scythia ad Mæotim lacum, in qua vivi immolabantur hospites. Diod. Sic. 4. l. 3. c. 74 Illa à Poetis decantata posse vera esse, cum multa videamus immaniora fieri in AEgypto. 75 Non timet ne edatur qui immolatur. 76 Obsidione. 77 AEgyptia. Memphis n. nobilis AEgypti civitas, *Gran. Cairo.* 78 Possent qe facinore crudeliori irritare Nilum non inundantem sicam AEgyptum quam hoc quod fuerit Busiridi Thrasius? 79 Sat. 8. v. 249. 80 Pop. Galliæ Celticæ, Armorici, *Britons.* 81 Sat. 2. v. 1. 82 Pop. Scythiæ, *Virg. pictique Agathyrsi.* 83 Tentyritarum, AEgyptiorum. 84 Testaceis paviculis.

Quæ lacrymas dedit, [85] hæc noſtri pars optima ſenſus.
Plorare ergo jubet cauſam lugentis amici,
Squalorem̃ rei, pupillum ad jura vocantem
[86] *Circumſcriptorem, cujus manantia fletu*
[87] *Ora puellares faciunt incerta capilli.*
Naturæ imperio gemimus, cum funus adultæ
Virginis occurrit, vel terra clauditur infans,
Et [88] *minor igne rogi.* [89] quis enim bonus, aut [90] face dignus
Arcana, qualem Cereris vult eſſe ſacerdos,
Ulla aliena ſibi credat mala? ſeparat hæc nos
A grege mutorum, atque ideo venerabile ſoli
Sortiti ingenium, divinorumqúe capaces,
Atque exercendis capiendiſque artibus apti
Senſum à cœleſti demiſſum traximus arce,
Cujus egent [91] prona & terram ſpectantia. mundi
Principio indulſit communis conditor illis
Tantùm [92] animas, nobis [93] animum quoque. *mutuus ut nos*
Affectus petere auxilium, & præſtare juberet,
Diſperſos trahere in populum, & [94] *migrare vetuſto*
De nemore, & [94] *proavis habitatas linquere ſylvas,*
Æ dificare domos, laribus conjugere noſtris
Tectum aliud, tutos vicino limine ſomnos
Ut collata daret fiducia, protegere armis
Lapſum, aut ingenti nutantem vulnere civem,
Communi dare ſigna tuba, defendier iiſdem
Turribus, atque una portarum clave teneri.
Sed jam ſerpentum major concordia. *parcit*
[95] *Cognatis maculis ſimilis fera. quando leoni*
Fortior eripuit vitam leo? quo nemore unquam
Expiravit aper majoris dentibus apri?
Indica Tigris agit rabida cum Tigride pacem
Perpetuam: ſævis inter ſe convenit urſis.

Aſt

85 Miſericordia.
86 Tutorem qui decepit pupillum.
87 Ambiguum vultum, puerne ſit, an puella.
88 Infantes ante natos dentes defuncti, non comburebantur. *Plutarch. in ſolatoria ad uxorem.* ſed reconduntur in ſuggrundario.
89 Quis bonus non cogitet ſibi accidere poſſe quod alteri accidit.
90 Caſtus & pius, qui n. currentes facem inextinctam tenebant eligebantur ut integerrimi ad ſacra Cereris, Sat. 6. v. 50. qualem ſe vel ſuos eſſe vult Cereris ſacerdos.

91 Pecudes.

92 Vegetativam & ſenſitivam.
93 Rationem, mentem.

94 Relinquere ſylvas in quibus primi homines vivebant, atque domos & oppida condere. Hæc omnia quæ Ariſtot. Cicero, Horatius, aliique accepta referunt orationi & eloquio, coquus Athenionis tribuit coquinariæ, referente Athenæo. l. 14. c. 23. nec ab arte ſua recedit, ut ajunt.
95 Pardus aut Lynx parcit pardis & lynicibus.

Aſt hominis ferrum lethale incude nefanda
Produxiſſe parum eſt, niſi tum 96 noſtra & ſæcula
luxum
*Aſſueri coquere, & 97 * margo, ac * vomere laſſo*
Neſcierim primi gladios excudere fabri.
Aſpicimus 97 populos, quorum non ſufficit ira
Occidiſſe aliquem, ſed pectora, brachia, vultum
Crediderint genus eſſe cibi. quid diceret ergo,
Vel 98 quò non fugeret, ſi nunc hæc monſtra videret
Pythagoras, 99 cunctis animalibus abſtinuit quæ
Tanquam homine, & ventris indulſit non omne legumen.

96 Inſtrumentum rustic.

97 Tentyritas.

98 Ne videret.

99 Ne injurium faceret humanæ ſibi mæ, quæ per μετεμψυχωσιν quam ille ſomniavit, in brutis ſuſtentare poſſet.

1 Fabis quippe abſtinuiſſe ferunt. ἐσθίειν τοι φασὶ τὸν Πυθαγόραν ἀπέχεσθαι τοῦ κυάμου τὸν καρπὸν ἐκεῖνον, ὅτι τοῖς ἀνθρώποις μοιρίσαιτο τὴν φύσιν. ἐπιλαμβάνει δὲ καὶ ἐς τὴν σκιαμαχίαν ταύτην μεμφόμενος, ἅτε πάνυ Pythagapud Lucian. δίκην ὀφλών. Is tamen ejus eſſe Ariſtoxenus ſcripſit, referente Gellio.

SATYRA XVI.

Militiæ commoda & privilegia dum Ironicè laudat, nimiam militum inſolentiam taxat. *Satyram hanc plerique Iuvenali abjudicant.*

Quis numerare queat felicis præmia Galli
Militiæ? nam 1 ſi ſubeantur proſpera caſtra,
Me pavidum excipiet 2 virgo porta ſecundo
Sidere: plus etenim fati valet hora benigni,
Quàm ſi nos 2 Veneris commendet epiſtola Martis,
Et 3 Samiâ genitrix quæ delectatur arenâ.
Commoda tractemus primùm communia, quorum
Haud minimum illud erit, ne te pulſare 4 rogatus
Audeat: imò & ſi pulſetur, diſſimulet nec
Audeat 5 excuſſos prætori oſtendere dentes,

1 Si mihi militiæ ſtipendia auſpicanti benigna affulſerit conſtellatio, non dubitem etiam à puero omnem in caſtris ætatem degere.

2 Marti dilectæ.

3 Juno Martis mater, quæ gaudet Samo inſulâ arenoſâ maris Joni.

4 Immanis à militia.

5 A te petitorum.

Et [6] nigram in facie tumidâ livoribus offam,
Atque oculos medito [7] nil promittente relictos.
[8] Bardiacus judex datur hæc punire [9] volenti,
Calceus & grandes magnæ [10] ad subsellia [11] suræ,
Legibus antiquis castrorum, & [12] more Camilli
Servato, miles ne vallum litiget extra,
Et procul à signis. justissima Centurionum
Cognitio est igitur de milite, nec mihi deerit
Vltio, [13] si justæ defertur causa querelæ.
Tota cohors tamen est inimica, omnesque [14] manipli
Consensu magno [15] officium. [16] curabitis, ut sit
[17] Vindicta gravior, quàm [18] injuria? [19] dignum
erit ergo
Declamatoris Mutinensis corde Vagelli,
Cum [20] duo crura habeas, offendere tot caligatos,
[21] Millia clavorum. [22] quis tam procul abfit ab urbe?
Præterea, quis tam [23] Pylades, [24] molem aggeris
ultra
Ut veniat? lacrymæ siccentur protinus, & se
[25] Excusaturos non solicitemus amicos.
Da testem, judex quem dixerit, audeat ille
[26] Nescio quis, [27] pugnos vidit qui, dicere, vidi,
Et [28] credam dignum barba, dignumq; capillis
Majorum, citius falsum producere testem
Contra [29] paganum possis, quàm vera loquentem
Contra fortunam armati, contraque pudorem.
Præmia nunc alia, atq; alia emolumenta notemus
[30] Sacramentorum. convallem ruris aviti
Improbus aut campum [31] mihi si vicinus ademit,
Aut [32] sacrum effodit medio de limite [32] saxum,
[33] Quod mea cum vetulo coluit plus annua libo:

6 Vibicem & lividum, ex ictu tumorem.
7 Nil salutis aut remedii.
8 Centurio Bardiaco, i. cilicio sago indutus, *vel*, militaris, barbarus, à Bardæis Illyrici pop. Turneb. 23. 25. *Mœrent captivæ pellitæ judice lege.* Claudian. in Rufinum, l. 1. *Bardaïdum* meminit Plutarchus in Mario. & Glossæ Latino-Græc. Ptolem. *Bardyetæ.*
9 Illi togato.
10 Cujus ad subsellia pendent caligæ. Sat. 3. v. 322.
11 Tibialia, ocreæ.
12 Ex instituto Camilli in obsidione Vejorum.
13 Etiamsi justâ causâ me deferat.
14 Milites manipulares qui idem signum sequuntur.
15 Querelam deferenti.
16 O togati.
17 Petita.
18 Jam acceptæ.
19 Opus est audaciâ Vagellii è Mutina cujusdam temerarii causidici
20 In quibus tot militum clavi hærerent. Sat. 3. 248.
21 *Appositive.*
22 Quis tam civium inter milites injurias nescit?
23 Tam fidus amicus tibi? (qualis erat Pylades Oresti.)
24 Qui veniat in castra testis contra militem.
25 Ne veniant testimonium, quò non audent.
26 Si quis sit, vel nemo opinor.
27 Qui vidit rixam & verbera, testari se vidisse.
28 Judicabo illum aunquæ illius incomptæ & incorruptæ gravitatis & fidei esse.
29 Rusticum, militiæ non adscriptum.
30 Militum jurejurando astrictorum.
31 Togato.
32 Agri limitem, quem loco movere execrandum erat, Jovi sc. Terminali sacrum, nec ipsi Jovi cedentem.
33 Supra quod quotannis Jovi Terminali pultes & liba sacrificabam.

Debitor

Debitor aut ſumptos pergit non reddere nummos,
Vana ſupervacui dicens chirographa ligni,
Expectandus erit, qui lites inchoet annus
Totius populi: ſed tunc quoque mille ferendæ
Tædia, mille moræ toties ſubſellia tantùm
Sternuntur. jam facundo ponente lacernas
Caditio, & Fuſco jam micturiente, parati
Digredimur, lentæque fori pugnamus arena.
At illis, quos arma regunt, & balteus ambit,
Quod placitum eſt illis præſtatur tempus agendi,
Nec res atteritur longo ſuſſlamine litis.
Solis præterea teſtandi militibus jus
Vivo patre datur: nam quæ ſunt parta labore
Militiæ, placuit non eſſe in corpore cenſus,
Omne tenet hujus regimen pater, ergo
Signorum comites, caſtrorumque
Quamvis jam tremulus captat pater,
Provehit, & pulchro reddit ſua dona labori.
Ipſius ſcire decis hoc referre ſilentia
Vi quæ ſoris erit, ſu felicisſimus idem,
Vi læti phaleris omnes,

34 Sat. 13. 137. *Idem verſus.*
35 Anni certum tempus quo conveniant judices, & totius populi cauſæ agi incipiant. vide Pithoei Adverſar. c 20.
36 Subſellia Tribunorum & quæſtorum ad judicia iternuntur: moventur cauſæ, ſed nihil promoventur.
37 Agendo, vel expectando defatigato/
38 Mictum exeunte ut fiat mora. vide Macrob. 3. Saturnal. 15. cap. *Judex teſtes poſcit, ipſius is mictum,* &c.
39 Ita actio ut prælium nocte interveniente dirimitur. *Actionem meam, ut prælia ſolet, nox diremit.* Plin. epiſt. 29. l. 7.
40 *Metaph.*
41 Militibus.
42 Litis morâ & oppoſitione, Sat. 8. 148.
43 Teſtamenta conſtipendium. 46 Ut labori. 48 Imò è re & Aureis, militaribus donis

dendi. 44 Milcum ſtrenuum imperatoris, vexilla ſequentem. ab eo ſcribatur heres. 47 Et ipſo & merito habetur honos dignitate Imperatoris eſt virtutem militis præmiis honorare. 49 Sen. de Benef. 1. l. 5. c.

Junii Juvenalis Finis.

Carminibus tibi verba dedi, vel carmina verbis
Carmine sed malles, quam tibi verba dari.
Tu mihi das sensus, ego da tibi verba. Reponat
Magnanimus, ama quamvis, & ama, tuga.

1 *Vates.* 2 *Hypocritæ.* 3 *Roma urbs.* 4 *Rhombus.*
5 *Parasitus.* 6 *Nupta.* 7 *ars sordes.* 8 *nobilitas vera.* 9 *inopia.*
10 *Cœna.* 11 *Ægyptia.* 12 *miles.*

AULI PERSII FLACCI SATYRÆ SEX.

1 *Patricius.* 2 *Vota.* 3 *Iguavus.* 4 *Princeps.* 5 *Liber.* 6 *Avarus.*

LONDINI,
Excudebat *Joannes Legat*, impensis *Christophori Meredith.* 1648.

Auli Perſii Flacci vita.

AUlus Perſius Flaccus pridie Nonas Decembris, Fabio Priſco, Lucio Vitellio conſulibus, anno Tiberii viceſimo, natus eſt Volaterris Etruriæ civitate, qui à patre equite pupillus relictus bonis literis operam dedit ad duodecimum ætatis annum Volaterris: deinde Romæ apud Rhemnium Palæmonem Grammaticum & Virginium Flavium Rhetorem. Annorum verò ſedecim tradidit ſe Annæo Cornuto qui Romæ Stoicam profeſſus philoſophiam juventuti ad ſapientiæ ſtudium præibat. Deceſſit ſtomachi vitio, ad octavum in via Appia milliarium in ſuis prædiis, octavo Cal. Decembris, Rubrio Mario, Aſinio Gallo coſſ. anno Neronis octavo, cum vixiſſet annos viginti octo.

Cum Juvenale tuo, Farnabi, Perſius exit,
Atque affectatis eruitur tenebris.
Quem legat, & quondam neglectum intelligat ille
Qui Stridone ſatus, nomine ſanctus erat.

B. J.

AULI

AULI PERSII FLACCI SATYRÆ SEX.

PROLOGUS.

Scribunt epica, dramatica, lyrica, & id genus poemata alii ex inclinatione quâdam opinione, gloriolæ fumo, victûs egestate, lucri spe poetæ facti: ego autem satyras, non tam ad poësin ingenio natus, quam temporum corruptione huc adductus.

NEc fonte [1] labra prolui [2] Caballino:
Nec in [3] bicipiti [4] somniasse [5] Parnasso
Memini, ut repente [6] sic poeta prodirem.
[7] Heliconidasque, [8] pallidamque [9] Pirenen
[10] Illis remitto, quorum imagines lambunt
Hederæ [11] sequaces: ipse [12] semipaganus,
Ad [13] sacra vatum carmen affero nostrum.
[14] Quis expedivit psittaco suum χαῖρε,

1 Non aurium tenus ingurgitando immersi, non plenè hausi Musarum fontes. Atque hîc perstringi Hesiodum volunt, qui se quidem à musis doctum canit in Theogonia. Hippocrenen hausisse nusquam, quod reperio, hoc tamen ipsis, quibus hîc utitur Persius, verbis attribuit Hesiodo Asclepiades, l. 4. Antholog. c. 27. & Antipater, l. 2. Anthol. c. 47. verùm hoc de Ennio refert Propert. l. 3. el. 2 Equino, quem ungula Pegasum aperuisse fabulantur, hinc Hippocrenen dictum. *Bellerophontei quæ fluunt humoris equi.* Propert. l. 2. el. 3 Duos habente vertices, Tithorea sc. & Hyampeum. 4 Ut Ennius, qui Homeri animam in se migrasse somniavit. Ipse in Annal. & Epicharmo. 5 Monte Phocidos Baccho & Apollini sacro. 6 Afflatu divino ex hausto fontis sacri & quasi per somnium. 7 Grandisonum hunc fastum, *vel*, ipsas Musas ab Helicone Boëtiæ monte dictas. 8 A luctu Pirenæ, cujus ex lacrymis manavit ille fons, *vel*, ab effectu, pallorem innuit è studio diuturno contractum. 9 Fontem in Acrocorintho Musis sacrum. 10 Poëtis, quorum statuas in bibliothecam Apollinis receptas hederæ cingunt. 11 Errantes, adhærentes, *vel*, ultro delatæ, ut Fannio, 4. *Horat. Sat. 4. lib. 1.* 12 Subrusticus, semipoeta. *al.* Satyricus, utpote agrestis. 13 In ædem Camœnarum & Apollinis ab Augusto in Palatio extructam, ubi poetarum opera adservabantur. *vel*, ad conventicula sacrorum vatum privata sub Nerone. 14 Undè verò tot ubique poetæ? *vide argumentum Prologi supra.* & de psittaco, picâ & corvo reducis Augusti salutatore, quæ nos ad Martial. l. 14. ep. 74. & 76. **Aquæ** vero, à musis alienos, nec ad poësin natos. (Gallos item, Hispanos, atque Italo cœlo non natos hic taxare videtur) egestate tamen adactos vel lucro allectos ad scribendum comparat avibus, quæ blandiente cibo solent

Picas &c.

Piscasque docuit verba nostra 15 *conari?*
16 *Magister artis, ingeniique largitor*
Venter, 17 *negatas* 18 *artifex sequi voces.*
19 *Quod si dolosi spes refulserit nummi,*
20 *Corvos poetas, & poetrias picas*
Cantare credas Pegaseium 21 *melos.*

15 ——eniti ut humanas voces assequantur & exprimant.
16 Novorum sc. artificiorum magistra & inventrix inopia. *Paupertas impulit audax ut versus faceret*, Hor. 2. epist. lib. 1.
17 A natura.
18 Quæ facit sequi. *Hellenism.* 19 Quod si cui ulterioris præmii spes affulserit, quam quæ ineptos plerosque ad poesin excitat egestas, & quæ parasiticos alios poetastros famelici ventris stigma ——20—— Videbis hiantes corvos factos poetas, & loquaces picas audies poetrias jam factas carmen tentare Pierium, fonte Musarum, quem Pegasi aperuit ungula, dignum. 21 Choliambo huic τρεχει πόδα χωλὸν manum porrigunt non pauci: atque *cruci* ὀρθὸν volunt sublevatum, alii geminando *l.* in *melos*, alii loco ejus substituendo *nectar*. Iratâ, credo, hisce pocillatoribus, criticâ, qui auribus nectareum præbent scyphum, vide Ang. Politiani Miscellan. c. 14. Sed & Scoppæ Collectan. c. 34. ubi ex autoritate Homeri & Martiani Capellæ asseritur priorem τὸ *melos* produci posse.

SATYRA I.

Reprehendit in nobilibus ipsoque in primis Nerone ambitiosam in poematis scribendis vanitatem, in quibus pr. & in causis forensibus ad voluptatem & ostentationem neglecto vero & honesto, obsoleta verba, figurarum pigmenta & rhythmicos numeros affectabant. Perstrictis itaque tùm auditorum, tùm recitantium mollitie, qualem suarum satyrarum lectorem velit, docet.

P. 1 *O Curas hominum! ô quantum est in rebus inane!*
2 (M. *Quis leget* 3 *hæc?* P. *min' tu istud ais?*
M. *nemo hercule.* P. *nemo?*
M. 4 *Vel duo, vel nemo. turpe &* 5 *miserabile.*
P. *quare?*
6 *Ne mihi Polydamas, & Trojades* 7 *Labeonem*

1 O quanta est hominum ubique in studiis, votis, & actionibus vanitas! Abruptum initium & planè Satyricum. videtur autem imitatus illud Lucretii ex principio, 2. l. *O miseras hominum mentes, O pectora cæca!*
2 Progressurum in satyra poetam, (introductus ex Horatianâ imitatione, 1. Sat. 2. l.) monitor interpellat, eum à scribendâ satyrâ dehortatus. M. itaque monitorem designabit, P. Poetam. 3 Has Satyras. 4 Pauci adeò. 5 Miserè tibi peribit poema quod autori, nemine legente, nihil allaturum sit gloriæ. 6 Hoccine adeò miserum est, si ut Hector quondam verebatur ne Polydamas fil. Antenoris, Troes & Trojanæ mulieres ἐλκεσιπέπλοι (Homer. Il. χ) ipsum Achille inferiorem censerent, si se reciperet intra muros cum cæteris Trojanis, ego itidem vererer, ne Nero & molles atque effœminati Trojugenæ prætulerint mihi ——7—— Actium Labeonem qui Iliada Homeri ineptè transtulit?

Prætulerint?

Præterierint? 8 nugæ. non, ſi quid 9 turbida Roma
10 Elevet, 11 accedas; examenve improbum in illa
Caſtiges trutina: 12 nec te quæſiveris extra.
Nam Romæ 13 quis non? ub; ſi fas dicere! ſed fas
Tibi, 14 cum ad canitiem et noſtrum 15 iſtud vivere triſte
Aſperſi, 16 nucibus facimus quæcunq; relictis,
Cum 17 ſapimus patruos: tunc, tunc, 18 ignoſcite,
M. 19 volo.
Quid faciam? ſed ſum petulanti 21 ſplene cachinno
Scribimus 22 inclufi, 23 numeros ille, 24 hic pede liber
Grande aliquid, 25 quod pulmo animæ prælargus anhelet.
26 Scilicet hæc populo, 27 exſcite rogaque recenti,
Et 28 naſaria tandem cum 29 ſardonyche 30 alius,
Sede leges velſa, liquido cum 31 plaſmate guttur
Mobile collueris, 32 patrami 33 fractus ocello.
Heic, neque more proba videor, 34 neq; voce ſerena
Ingentes 35 trepidare 36 Titos, tum carmina 37 lumbo
Intrant, & tremulo 38 ſcalpuntur ubi intima verſu,
39 Num deſunt aures? 40 quibus & dicas 41 vive perditus, 42 abe?

8 Nugæ mihi ſunt imperitorum judicia. 9 præcipitis & corrupti ſenſus. 10 Pro vili & levi habeat, *vel* contra ad ſidera tollat. 11 Aſſentiaris, nec te iniquo Rom. judicio cenſendum ſubjicias. 12 Tute judica, tibi ſano & ſapienti place, neque te ex opinione vulgi æſtima. 13 Quis non ſe extra quærit? *vel*, quis non eſt iniqui judicii? 14 Cum videam eos improbè agere qui nucibus & puerilibus nugis relictis virilem ſumſerint togam. 15 — quos jam cernos exiſtimes ſapuiſſe oportuit, nec carminibus, qui juvenum luſus ſunt, immorari. Veteres verſibus vacantes exigitæ infra verſ. 22. & Neroni hinc fuiſſe doctrinæ elementa annumerat Tacitus 13. Annal. — 16 — Qui vitæ ſeveri volunt videri.

Hellenismus vivere pro vita. — 17 — Et rigidi aliorum cenſores ſunt, ut patrui nepotum. *ſublimia*, &c. *eſt reprehenſio in prima perſona*, videntur item hæc omnia abſoque *ſed fas Tibi*, non nemo dici poſſe ex perſona Monitoris poetam monentis, ne ſibi juvenis cenſoriam arripiat virgam, majoris fore autoritatis & ponderis ſiquando canorum & annorum gravitate ſpectabilis & verendus in vitia invehatur. 18 Si urbem Satyrico perſundam æceto. 19 Hoc etiam ex poetæ perſonâ poteſt intelligi, fluctuantis & nolentis quidem, ut præ ſe fert, ſcribere, tandem verò victi vitiis Romanorum, atque naturâ ſuâ in riſum & rigidum cachinnum prolitri. Hor. *Quid faciam, præſcribe.* Trebatius, *quieſcas*, 1. Sat. 2. l. 28 Quid æquo major iuteniperantiam riſus cier. 21 Sum itaque natura irriſor, Satyricus. 22 In Muſeo ſecreto. *Vix facis de parvo ſublimia carmina cella.* Juven. 5. Sat. 28. v. 23 Carmina poeta. 24 Orator proſa. 25 Quod non ſine anhelitu recitet, etiam cui pulmones validi, quæ tibrarii inſtrumenta & officinæ. 26 Scilicet, is ſtudiorum finis ut lauderis, ut recites. 27 crines, vel toga pexa indutus. vide Mart. epig. 58. l. 2. 27 Natali die vel munere miſſa vel petita ſoleæ. 28 Annulo tui ineludituf Sardonyx. 29 Veſte candidâ indutus. 30 Poſtquam ad tendam vocem. 31 Libidinanti & in laſcivum profluo, vel quales juvenalis dixit, *obliqua in ſua tremente*, Sat. 7. v. 240. 32 Solutus. 33 Turbidâ & confuſâ reclamatione. 34 Geſtare, extlire. 35 Nobiles Romanos Titi & Marci prænomine inſignes, vel Auguſtanos ſatellites à Nerone affectos. Hor. ep. ad Piſones. *Celſos Rhamnes.* 36 Sedem libidinis, renes. 37 In libidinem excitata pruriunt, & titillantur præcordia obſceno verſu tremulâ voce recitato. 38 Quem tibi ſolide ſapere oportuit, tu aliis voluptatem carminum paris? 39 Perfrictus frontem. Impudens, *vel*, ſtudio aut etiam ſenio cutem contractus. 40 Vox ſenis juveniliter exultantis, & ſibi in obſcœno teneroque carmine applaudentis. *et inducit quæ ſequuntur.*

41 Quid mihi profuerit didicisse? nisi hæc....

42 .... Scientia quæ me fervefecit & attollit, non secus ac massam fermentum...

43 .... Si sede scientiæ prodierit tandem in aliorum usum, in meam laudem?

44 Gloriæ cupiditas. caprificus vero è muris erumpens fauces disjicit. Plin. 16. l. 19. Mart. 10. l. 2. ep. Juven. Sat. 10. v. 145.

45 Ingenii hæc ostentatio, *inquit Poeta Iron.* ampla satis merces est palloris ex studio & perditæ senio cutis.

46 Instat cute perditus poetaster, inquiens; Dulcis tamen est fama & populi præconium, ubi prætereuntium digito monstror, atque puerorum manibus in scholis teror. Nero 2. carmina sua publicè, in scholis prælegi imperabat.

47 Puerorum nobilium illa in scholis ediscentium cirros, i. cincinnos alentium, qui iis grandioribus tondebantur. *an tua demeret Vitiis in ludis dictari carmina matri?* Hor. 10 serm. 1. l. 48 Laudem *Respondet Poeta* volo, sed sobriam, non inter pocula & epulas à temulentis. Mart. l. 4. *Varia sermone garrimus, & poetarium cœpit esse mentio*, &c. Petronius. 49 Romani proceres, Romulo orundi. 50 Ansam fabulandi. *pueri patresque severi Fronte capax, vinclis cenant et carmina discant*, 1. epist. 2. l. Hor. 51 Cui hyacinthina vestis qua in convivio & triclinio uti licebat, non in foro, accubitoria, & χλαῖνα. *mollem a. et divitem induit.* 51 Emisso per nares spiritu, 53 Fabulas è trivio amatorias: Phyllidos amantis Thesea, & Hypsipylæ Jasonem. 54 Elegiacum. 55 Liquidâ voce pronunciat. 56 Palato illidit & infringit, *rumpetque soni*, ut blæsæ & dulcius sonent, non viriliter. *Metaph. a luctatoribus.* Hor. 3. serm. 2. l. *balba senis annosa verba palato.* 57 *Iron.* molles auditores adclamarunt, vide quæ ad Martial. ep. 4. l. 1. h. 58 Post illorum assentationes, annon illi mortuo ossa molliter quiescunt sub tenui & sine pondere terrâ? *Ironice*, vide quæ adnotavi ad ult. vers. Hippolyti Senec. 59 Sepulchris. 60 Flores. *Juven. Sat. 7. et in urna perpetuum ver.* quos è sepulchro natos pacatæ & felleis defuncto rum conditionis argumentum credebat sanctissimus vulgus. 61 *Ait Monitor.* 62 Crispanti naso nimis satyricè irrides, naso suspendis ut hanc. Turneb. 4. 9. 63 Famam, laudem. 64 Carmina diuturnitatem, & immortalitatem promerita, cedri a succo peruncta tineas & cariem non sentiunt. *Pirantos carmina fingi Posse linenda cedro, et levi servanda cupresso* Hor. ad Pisones. 65 Non metuentia ne aromatis, & salsamentis garo è scombris vel ipsis scombris *anchoram* involuendis mundent ut. iisdem enim chartas manet hoc fatum, ut thuris piperisque fiant cuculli. Martial. ep. 2. & 49. l. 3. 66 Quisquis es, *inquit Poeta*, quem induxi modo me monentem & mihi objicientem, cape jam animæ meæ sent entiam manifestam.

41 *Quò didicisse, nisi hoc* 42 *fermentum, & quæ semel intus*
Innata est, rupto 43 *jecore exierit* 44 *caprificus?*
45 *En pallor, seniumq;. ô mores! usque adeóne*
Scire tuum nihil est, nisi te scire hoc sciat alter?
46 *At pulchrũ est digito monstrari, & dicier, hic est.*
Tun' 47 *cirratorum centum dictata fuisse*
Pro nihilo pendas? 48 *Ecce inter pocula quærunt*
49 *Romulidæ saturi,* 50 *quid dia poemata narrent.*
Hæc aliquis, cui circũ humeros hyacinthina 51 *læna*
Raucidulum quiddam 52 *balba de nare locutus, (est,*
53 *Phyllidas, Hypsipylas, vatũ &* 54 *plorabile si quid,*
55 *Eliquat, & tenero* 56 *supplantat verba palato.*
57 *Assensere viri.* 58 *nunc non cinis ille poeta*
Felix? non 58 *levior cippus nunc imprimit ossa?*
Laudant convivæ. nunc non è 59 *manibus illis,*
Nunc non è tumulo fortunataq; favilla
Nascentur 60 *violæ? Rides (*61 *ait) & nimis*62 *uncis*
Naribus indulges, an erit qui velle recuset
63 *Os populi meruisse: &* 64 *cedro digna locutus,*
Linquere 65 *nec scõbros metuentia carmina, nec thus?*

66 *Quisquis*

66 *Quiſquis es, ô modò quem ex adverſo dicere feci,*
Non ego, cum ſcribo, ſi forte quid aptius exit,
67 *Quàdo hæc rara avis eſt, ſi quid tamen aptius exit,*
Laudari metuam. 68 *neq; enim mihi cornea fibra eſt:*
69 *Sed recti finémq́, extremumq́, eſſe recuſo*
Euge tuum & Belle. 70 *nam belle hoc excute totum,*
71 *Quid non intus habet?* 72 *Non hoc eſt Ilias*
73 *Acti*
74 *Ebria* 75 *veratro, non ſiqua elegidia* 76 *crudi*
Dictârunt proceres, non quicquid denique lectis
Scribitur in 77 *citreis.* 78 *calidum ſcis ponere ſumen,*
79 *Scis comitem horridulum trita donare lacerna?*
Et verum, inquis, amo, verum mihi dicito, de me
* (80 *Qui pote?* 81 *Vis dicam? nugaris,* 82 *cum*
tibi calve
Pinguis aqualiculus propenſo ſeſquipede extet.
83 *O Fane, à tergo quem* 84 *nulla ciconia pinxit,*
Nec 85 *manus auriculas imitata eſt mobilis albas,*
Nec lingua, quantum 86 *ſitiat canis* 87 *Apula, tantum.*
Vos ô 88 *patricius ſanguis, quos vivere fas eſt*
89 *Occipiti cæco,* 90 *poſticæ occurrite ſannæ) (molli*
Quis populi ſermo eſt? 91 *quis enim? niſi carmina*
Nunc demum numero fluere, 92 *ut per lêve ſeveros*

66 Quiſquis es, *ὁ ποιητὴς ἐκεῖνος*, quem induxi modò me monentem & mihi objicientem, capi jam animi mei ſententiam manifeſtam.

67 Licet coricinum poema rara avis ſit, & Phœnix alter.

68 Neque enim mihi eſt cor durum, inſenſum, *ἀπαθὲς*.

69 Sed nego adclamationes tuas *fuge, bene, &c.* de quibus vide quæ ad Martialis, ep. 4. l. 1. h. nego inquam laudationem tuam eſſe finem & ſcopum ſtudiorum & actionum.

70 Si enim velis examinare & perpendere has adulatorum & ſportula conductorum clientum acclamationes.

71 Quid non habet adulationis & vanitatis?

72 Verum hoc meum carmen non pro fine habet laudem, ſed honeſtum & bonum, non inque eſt Ilias.

73 —— Labeonis v. 4. ſupra.

74 Digna elleboro quod Labeonis inſaniam & phreneſim purget, *vel.* Ad quam ſcribendam Labeo tardum ingenium excitavit & coegit, ſumpto —75— Elleboro albo quod cerebrum purgat acuitque: quod ſumptitâſſe fertur Carneades adverſus zenonis libros ſcripturus. 76 Guloſi, temulenti, à cœna & poculis crudi ſtomacho. 77 Divitum è citro factis triclinaribus, *aut etiam* lucubratoriis. vide quæ ad Juvenalis. 7. Sat. 104. v. 78 Dare cœnam lautam. (de ſumine vide quæ ad Martial. 13. 44. vide & epig. *Ομοίοις μοὶ παροιδὶς τόμος*, Antholog. l. 2. c. 10.) & —79— Veſtes depexas clienti tenuiori. *Impenſis cœnarum et tritæ munere veſtis.* Hor. 1. epiſt. 1. l. * *Septem lineas ſequentes interrupte interſerit Poeta.* 80 Qui fieri poteſt ut donis corrogatus verum dicat? 81 Vin' ut ego tuis largitionibus non corruptus verum dicam? 82 Cum tibi (ô calve & inſulſe) venter obtuſus inſtar aqualiculi prominens arguat ingenium obtuſum, fieri poteſt ut ſubtile quid à te aut acutum expectemus? 83 Bifrons i. ſapiens qui vides *πρόσω καὶ ὀπίσω*, ô te beatum. 84 Nullus digitus in formam roſtri ciconiæ incutit, *pecksh*, i. a tergo extentus deridet. 85 Aſini aures intus albis pilis hirſutas, eaſdemque mobiles, quas exprimunt duo digiti extenti & moti. 86 Nec tantum linguæ quantum litiens canis exerit. 87 Apuliæ n. intenſus calor exiccat. 88 Senatorum filii nobiles. 89 Abſque oculis ab occipitio. 90 Deriſioni à tergo obviam ite, ab adulatore vobis cavete. 91 *Reſpondet aſſentator muneribus corruptus.* Quis n. alius populi de te ſermo eſt, quàm te eſſe exactiſsimum poetam, omnibus numeris abſolutum atque extra judicii aleam poſitum? 92 Metaph. à marmoratis ducta qui inter expoliendum junctura levitatem ungue explorant, ne qua ſit ſcabrities vel aſperitas.

Effundat

Effundat junctura ungues, scit tendere versum 65
Non secus ac 93 *si oculo rubricam dirigat uno:*
Sive opus in 94 *mores, in* 95 *luxum, in* 96 *prandia regum*
Dicere, res grandes nostro dat musa poeta.
97 *Ecce modo heroas sensus afferre videmus*
Nugari solitos Græce, 98 *nec ponere lucum* 70
Artifices, nec rus saturum laudare, ubi corbes,
Et focus, & porci, & 99 *fumosa Palilia fœno:*
Unde 1 *Remus, sulcoque terens dentalia,* 2 *Quinti,*
Quem 3 *trepida ante boves Dictatorem induit uxor.*
Et tua aratra domum lictor tulit. 4 *euge poeta,* 75
* *Est nunc* 5 *Brisæi quem* 6 *venosus liber Acci,*
Sunt quos Pacuviusq; & 7 *verrucosa* 8 *moretur*
9 *Antiopa,* 10 *ærumnis cor luctificabile fulta.*
*Hos pueris monitus patres infundere * labros*
Cum videas, quæris ne, unde hæc 11 *farrago loquendi* 80
Venerit in linguas? unde istud dedecus, in quo
12 *Trossulus exultat tibi per subsellia lævis?*
13 *Nilne pudet, capiti non posse pericula cano*

93 Metaph. à fabris lignariis, qui ad amussim cretâ vel rubricâ notant quod fabrefactum & politum velint. idque clauso altero oculo, ne distracti radii malè colliment.

94 Sive opus sit scribere Comœdiam quæ morum & vitæ humanæ speculum sit sive.

95 —— Satyram, quæ luxum, delicias, aliaque vitia carpit: sive

96 —— Tragœdias, quarum argumenta prandia regum impia ut Atrei, Thyestæ, Terei, imò grande & grave epicum carmen summâ dexteritate, & arte scribere novit noster poeta.

97 Videmus Neronem & alios *nugari Poeta* qui solebant, è Græcis transferre, & certamina artium in Iudis Græcis inire; modò audere & proferre heroica argumenta cujusmodi sunt, Troica Neronis & Ilias Labeonis. 98 Qui ne lucum quidem, cucurbitam cupressumve simulare sciant, imò ne rus quidem laudare. quæ poeticæ tyrunculis progymnasmata sunt. 99 Festa in honorem Palis deæ pastorum 1. Cal. Maias, qui dies natalis fuit urbis Romæ. quibus rustici conjectis in ignem fœno & stipulâ fumum & flammam transilientes se expiari credebant. Victorino 2. Parilia dicuntur, quòd illo anni tempore omnia fœta parturiant, pariantque, & Athenæo. 8. l. 16. c. παρίλια. 1 Unde frater Romuli ortum habuit, i. *unde authores Rom. generis ortum habuerunt.* 2 Et tu ô Quinti Cincinnate, quem arantem missus à S. P. Q. R. viator Dictatorem salutavit, Plin. 8. l. 3. c. 1. *unde & nobiles et patres prodierunt.* 3 Racilia, festina vel perterrita togâ induit maritum Dictatorem jam salutatum. & viator te Dictatorem salutatum missus aratrum tuum portavit domum. 4 *Sceptice.* Egregius sanè poeta qui alta illa & sublimia aggreditur, prælusis hisce poeticis non exercitatus. * *Aliud est quæ aspera et obsoleta veterum poetarum verba affectat.* 5 Bacchici, à Baccho qui Brisæus dictus, quòd Accius scripsit Bacchas Tragœdiam. & legi potest *Brisæis*, ut sit nomen tragœdiæ scriptæ ab Accio, ut Antiopa trag. script. à Pacuvio veteri, item tragœdiographo. 6 Turgens & sufflatus. 7 Salebrosa & aspera. 8 Delectet. 9 Tragœdia de Antiopa uxore Lyci regis Thebarum qui eam à Jove sub specie Satyri compressam repudiavit, superinductâ Dircè à qua multis modis cruciata est Antiopa. 10 *Citat hæc ex Pacuvio ut impropria, audacia, et affectati soni.* * Vide Sat. 2. v. 72. 11 Locutio confusa, aspera, & odiosa, instar strepitus farraginis. 12 Trossuli dicti equites Rom. quòd Trossulum oppidum sine pedituum auxilio ceperint, *vel* leves, i. delicati & molles auditores exultant & applaudunt tibi. 13 Tu autem patrone. *hic autem obiter perstringit Oratorum vanitatem qui laudi et famæ artificii sui student magis quam clientum capiti et vitæ.* cur non potius à sene ac misero reo capitale periculum avertis, quàm laudem eloquentiæ affectas? *Cupit se approbare, non causam. lenocinia et flores artis conquirit*, &c. de Montano, Seneca præf. ad 4. l. Controvers.

Pellere,

Pellere, quin [14] *tepidum hoc optes audire?* decenter!

[15] *Fures,* [16] *ait Pedio:* [17] *Pedius quid? crimina* [18] *rasis*

[19] *Librat in antitheſis.* [20] *doctas poſuiſſe figuras*
Laudatur. [21] *bellum hoc.* [22] *hoc bellum? at Romule cevet?*

[23] *Men moveat quippe, & cantet ſi naufragus aſſem*
Protulerim? cantas cum fractâ te in trabe pictum.
Ex humero portes? verum [24] *nec nocte paratum*
Plorabit, qui me volet [25] *incuruaſſe querelâ.*
[26] *Sed* [27] *numeris decor eſt, & junctura addita*
[27] *crudis:*
Claudere ſic verſum didicit, [28] Berecyntius [29] Attin,
Et, qui cœruleum dirimebat [30] Nerea [31] delphin,
[32] *Sic,* coſtam longâ ſubduximus Appenninâ.
[33] Arma virum, *nonne hoc* [34] *ſpumoſum & cortice pingui?*
[35] *Ut ramale vetus prægrandi ſubere coctum.*
[36] *Quidnam igitur tenerum, & laxa cervice legendum?*

14 Tepidam & modicam laudationem.
15 Expilasti famam AEſculapii.
16 Ait accuſator Pedii, patronus Cirenenſium.
17 Quid contra refert Pedius, *vel* Pedii patronus? non dilnit crimina lacertis argumentorum, ſed ſententiis & figurarum floſculis uſus, Neroni vel judicibus placere ſtudet.
18 Nimium politis.
19 Expendit, ut ſunt invicem pariſa & iſpcola.
20 Alii legunt *doctus*, ut ſit qui ſciat *poſ. fig.* Helleniſmus.
21 Hoc *inquunt Auditores* pulchrè & belle dictum eſt.
22 Hoccine bellum? *repetit cum indignatione poeta.* Heu quantum degenerâſtis à maſculâ & Romanâ virtute, qui verboſo & λογοδαιδάλῳ tabulæ applaudatis, adulatorie & quaſi canum more clunes agitantes.
23 Ego certè non magis movebor hujuſmodi oratione præpoſterâ, quæ causâ deſertâ lenocinijs artis ſe venditat, quam ſi quis tabulam naufragii ſui (pro more naufragorum) pictam ex humero portans cantaret, cùm fletu eum & voce lamentabili me ad miſericordiam moviſſe opportuiſſet quò illi aſſem darem. 24 Non meditatum & effictum. 25 Flectere, & movere ad miſericordiam. *ſi vis me flere, dolendum eſt Primum ipſi tibi.* epiſt. ad Piſones. 26 Redit poeta ad ſui temporis poetaſtros, &, ut dicam, carminifices, qui omnem carminis laudem in concinnâ verſus ſtructurâ & rhythmo poſitam credebant. —27 —verſibus ipſis utcunque rerum pondere & ſoliditate deſtitutis, nec ad judicii ſolem excoctis, figuratis nimium & audacibus, atque compoſitione teſſerulatâ ſcrupuloſis. 28 *Videntur iſta citari ex Attine Neronis, de quo Dio, in his a. poetarhythmum improbat.* 29 Puer adamatus Cybele dictæ Berecynthiæ à monte Phrygiæ Berecyntho ubi colebatur. 30 Mare. *Metonym.* deum ſc. maris. 31 Vehens Arionem. 32 Et *hic verſus, de Pœnis partem Apennini diſrumpentibus, inepitus eſt. habet n. ultimum Penthemimeri ſimiliter cadentem, & in quinto affectatum ſpondæum quem coſtam ſubductam quidam exponunt.* 33 Si quidem (objicit turgidorum verſuum aſſectator) grandia carmina & ſublimia non probas: quid tibi videtur Virgilii AEneis? annon & hæc— 34 — turgeſcens charactere inflato? 35 Eſt ſane, *reſp. Perſius*, ramus vel arbor grandis corticis, ſed cujus humorem decoxit ætas. i. ſublime carmen & ſolidum eſt. 36 Quodnam igitur carmen eſt minus aſperum, elegantiâ geſtus & molliter flexâ cervice inter pronunciandum?

37 Torva

37 Torvâ 38 Mimalloneis implerunt cornua 39 bombis,
Et raptum 40 vitulo caput ablatura 41 superbo
42 Baſſaris, & 43 lyncem 44 Mænas flexura
45 corymbis
46 Evion ingeminat: 47 reparabilis adſonat Echo
48 *Hæc fierent, ſi* 49 *teſticuli vena illa paterni*
Viveret in nobis? ſumma 50 *delumbe ſaliva*
Hoc natat in labris: & in 51 *udo eſt Mænas, & Attin*
52 *Nec pluteum cædit, nec demorſos ſapit ungues.*
M * *Sed quid opus teneras mordaci radere vero*
Auriculas? 53 *vide ſis ne majorum tibi forte*
Limina 54 *frigeſcant: ſonat heic de nare canina*
Litera. P. *Per me equidem ſint omnia protinus*
56 *alba:*
Nil moror. euge, omnes, bene miræ eritis res.
Hoc juvat: 57 *heic, inquis, vero quiſquam faxit o-*
letum.
Pinge duos angues: puerî, ſacer eſt locus: extra

37 *Reſp. Poeta Ironicè: hæc e Bacchis Neronis, quarum meminit Xiphilin. in Nerone, quoad verba tumida, quoad materiam cymbala, juxtam porro tenera, quorum duo clauſum habent Pentheminetri conſonum, & quæ alternatim rhythmica ſunt, tertio ſimiliter cadenti primo, quarto vero ſecundo.*

38 Mimallones dicuntur Bacchæ à Mimante Joniæ monte, Baccho ſacro: vel à μαίνεσθαι.

39 Propriè apum ſono, hic turbarum, & cornuum.

40 Pentheo quem mater aliæque Bacchides furore correptæ vitulum eſſe putantes diſcerpſerunt.

41 Bacchi & Orgiorum contemptori.

42 Agave mater Penthei. Baſſaris vero eſt Bacchi miniſtra, dicta à Baſſareus, quod nomen Bacchi eſt, à βάζειν, i. vociferando & vaticinando, *al.* à pelle vel genere veſtis qua induebantur Bacchi ſacerdotes. *Iatere cervina ſiniſtro Vellera dependent.* Ovid. 6. Met. de Procne habitum Bacchæ ſumente. 43 Qui currum Bacchi trahit. 44 Baccha à μαίνεσθαι furere. 45 Fræno ex hæderis ceu corymbis intortis ornato, *vel* virgâ è thyrſo. 46 Bacchuna à voce bacchantium εὐ οἷ. vel à Jove ſalutatum ἰὺ Ἰόν, ob res ſtrenuè geſtas in bello adverſus gigantes. 47 Rupercuſſa, reſonans. 48 *Hujuſmodi carmina.* 49 Priſcæ & maſculæ virtutis. 50 Hæc enervia non petuntur ex imo pectore, blæsè tantùm & tenerè formantur in extremis labris, & primore lingua, quæ ſalivâ ſcatet. 51 Liquidâ & molli voce recitantur illæ fabulæ Neronis, Bacchis & Attis. 52 Non ſapit intenti ſtudii notas, ubi poeta cogitabundus *Sæpe caput ſcaberet, vivos et roderet ungues.* Horat. Sat. 10. lib. 1. * Sine hæc ita ſane. quid ad te? tuo' ſolus contra ibis & irritabis nobiles mordaci tua reprehendendi libertate offenſos? 53 Vide ſi vis? *de* autem corripitur, tanquam à vido olim 3. conjug. ut cave, vale, fervere. 54 Ne potentum fores, ſportulæ & menſæ frigide minuſque grate te excipiant. Juven. 3. Sat. *Limine iſto moveor.* Alii exponunt. Ne quis potentiorum tibi mortem frigidam inferant, alluſumque volunt ad illud Horatii. Sat. 1. l. 1. *O puer ut ſis vitalis metuo, majorum ne quis amicus Frigeret te ferias.* nec male. 55 In his enim potentiorum liminibus facilis eſt ira. *vel*, In his Satyris tuis nimium eſt mordacitatis & caninæ facundiæ. R. enim litera eſt irritati & hirrientis canis. 56 Quando ita vis, ſint quidem per me omnia, quæ faciunt, ſcribunt, dicunt, pulchra, honeſta, proba. *Conceſſio Ironica.* hoc nimirum te alioſque Romanos delectat, ut laudemini, ut approbemini ubique. 57 Ut nefas ducitur in ſacro loco alvum exonerare vel meiere, ejuſque religionis ſymbolum appinguntur angues tanquam genii loci, & qui inde terreant & ſubmoveant pueros: ita (inquis) ſacroſancta ſint Neronis & nobilium carmina, cautum ſit ne quis ea Satyrico aſpergat acrio vel urinâ, diſcredo itaque.

Mei

Meiite. discedo. [58] *Secuit* [59] *Lucilius* [60] *urbem,*
[61] *Te Lupe, te Muti, & genuinum fregit in illis:*
Omne vafer vitium [63] *ridenti* [64] *Flaccus amico*
Tangit, & admissus circum præcordia ludit,
Callidus [65] *excusso populum suspendere naso:*
Men' mutire nefas, nec clam, nec [66] *cum scrobe?*
M. *nusquam.*
P. [67] *Heic tamen infodiam. Vidi vidi ipse, libelle:*
[68] *Auriculas asini quis non habet?* [69] *Hoc ego*
opertum,
[70] *Hoc ridere meum tam nil, nulla tibi vendo*
[71] *Iliade.* [72] *Audaci quicunque afflate Cratino (les,*
[73] *Iratum* [74] *Eupolidem* [75] *prægrandi cum sene* [76] *pal-*
Aspice, & [77] *hæc, si forte aliquid decoctius audis,*
[78] *Inde* [79] *vaporata lector mihi ferveat aure.*
[80] *Non hic,* [81] *qui in crepidas Grajorum ludere gestit*
Sordidus, & [82] *lusco, qui poscit dicere, lusce:*
Sese aliquem credens, Italo quod honore [83] *supinus*
Fregerit [84] *heminas* [85] *Areti* [86] *ædilis iniquas:*
Nec qui [87] *abaco numeros, et* [88] *secto in pulvere metas*
Scit risisse vafer, multum gaudere paratus,
Si [89] *Cynico barbam petulans* [90] *Nonaria vellat.*
His mane [92] *edictum, post prandia* [93] *Callirhoen do.*

58 Cur autem discedam, cum Lucil. urbem liberè notarit?
59 Qui primus Latinorum Satyram scripsit. Juven. Sat. 1. vers. 20. *quid cum est Lucilius ausus*, &c. H. Sat. 1. l. 2.
60 Mores Rom. urbis. *sale multo urbem defricat.* Hor. 10. serm. l. 1.
61 Etiam nobiles nominatim: Rutilium Lupum Cos. & Mutium Albutium.
62 Mordicus carpendo.
63 Non indignanti.
64 Horatius, mirus artifex per jocum & amicitiam civium Rom. vitia Satyris & epistolis persting.
65 Salsè deridere & tectè. naso in iras & irrisiones non rugato. vide supra vers. 40. *naso suspendis adunco Ignotos.* Hor. 6. serm. l. 1.
66 Ut Midæ tonsor. *fab. nota.*
67 Huic libro insurrabo, ut ille tonsor scrobi.
68 Omnes perversè judicant de carminibus ut Midas de musicis, sonora modulatis præferunt.
69 Hoc allegoriâ tectum, ut illud scrobe.
70 Satyricam hanc ridendi libertatem tibi tam pro levi habitam.
71 Illius Labeonis, supra, v. 4. & v. 50.
72 Quicunque afflatus es legendo Cratino, qui maximâ veteris comœdiæ libertate Athenienium vitia carpebat.
73 Infestum vitiis.
74 Priscæ comœdiæ scriptorem.
75 Aristophane item comico.
76 Studiosè ceu ἐμπαθῶς legendo hos.
77 Mea.
78 Ab iis tribus Poetis Comicis, eorumque lectione.
79 Calefactâ præparatâ.
80 Non hic mihi lector sit.
81 Qui Græcorum cultus, elegantiam, instituta & studia spernit.
82 Qui corporis vitium alteri exprobrare gaudet. Naturalia vero corporis vitia non sunt in aliis reprehendenda. Plato in Protag. commissratione potius digna. Aristot. Ethic. Nicom. 3. l. c. 5.
83 Vultu elatus insultatus, quod in municipio aliquo obscuro Italiæ magistratu functus sit, utcunque imo. AEdilatus sc.
84 Ab ἥμισυ. dimidios sextarios, hîc pro omni mensura.
85 Oppidi in Tuscia. Alii legunt *Ereti* quod Sabinorum oppidum. Stephano ἤρητε.
86 AEdiliam inter alia munera erat iniquas mensuras frangere.
87 Arithmeticorum tabula.
88 Figuras, quas Geometræ virgâ in pulvere depingunt. hoc autem extremæ est dementiæ & impudentiæ, res per se laudatas deridere velle, artibus & Philosophis illudere.
89 Alludit ad Diogenem cui barbam vellebat Lais. *vellunt tibi barbam Lascivi pueri.* Hor. 3. Sat. 1. l.
90 Meretrix, quæ à nona hora prostat.
91 Hujusmodi auditoribus, & lectoribus vanis atque ineptis.
92 Edictum prætoris & forum, ad avaritiam.
93 Scortum, ad libidinem.

SATYRA II.

Gratulatus Macrino ſapientiam, quæ ſola rectè orare docet; *a* aliorum impia, ſtulta & inutilia vota damnat. *b* Illos deinde taxat, qui aliud voto velle, aliud re agere videntur: *c* Eos denique rides, qui deos, cupiditatis ſuæ modulo eos metientes, opimis hoſtiis & muneribus colunt: cum revera dii non munus ſed mentem, non plenas ſed puras reſpiciant manus.

Hunc, Macrine, [1] *diem numera* [2] *meliore lapillo,*
Qui tibi labentes apponit [3] *candidus annos.*
Funde merum [4] *Genio. non tu prece poſcis* [5] *emaci,*
Quæ [6] *niſi ſeductis nequeas committere divis.*
At [7] *bona pars procerum* [8] *tacita libabit* [9] *acerra.*
Haud cuivis promptum eſt, [10] murmurque humileſque ſuſurros
Tollere de templis, & [11] aperto vivere voto.
a [12] *Mens bona, fama, fides, hæc* [13] *clarè, & ut audiat hoſpes:*
Illa ſibi introrſum, & ſub lingua immurmurat: ô ſi
[14] *Ebullit patrui præclarum funus! & ô ſi*
Sub raſtro [15] *crepet argenti mihi ſeria* [16] *dextro*
[17] *Hercule! pupillumve utinam, quem proximus heres*
[18] *Impello,* [19] *expungã: namq; eſt* [20] *ſcabioſus, et acri*
Bile tumet. Nerio jam tertia [21] *ducitur uxor.*

1 Natalem.
2 Niveo, albo: à Thracum more qui fauſtos dies albis calculis, infelices nigris computarunt. *Creſſa* vel *Threſſa ne careat pulchra die nota*, Hor. 2. od. 1. l.
3 Felix ipſe & fauſtus.
4 Angelo, quem credebat antiquitas unâ genſtum, pædagogum cuſtodemque datum, cui lætius indulto natali quoque die ſacra fiebant, preces ac vota concipiebantur. hunc itaque quum qui injuſta & impia precantur, exſis victimis ſibi propitium imò obſequentem reddere voluerunt, tu juſta & pia precatus, vino & thure placa.

5 Conditionali ὑποτακτικῷ. Horat. 29. od. 3. l. *Votis Paciſci.* 6 Niſi ſemotis ab arbitris, ne audiant homines quæ tu à diis poſcis. 7 Magna. 8 Ipſi taciti, ſubmiſſâ voce & ore arcano. 9 Thuribulo. 10 Tacitas preces. 11 Nihil deum rogare quod non palam liceat. Martial. ep. 40. l. 1. 12 Contingant mihi. 13 ſc. precatur. *Jane pater clare, clare cum dixit, Apollo: Labra movet metuens audiri: pulchra Laverna, Da mihi fallere.* 16. epiſt. 1. l. 14 Pro Ebullierit, ut dedim pro dederim; Caſaub. Metaph. ab æquâ ebulliente. O utinam patruus meus dives efferatur, funalibus ſeu funebri pompâ ſplendidus, mihi relicturus præclaram hereditatem! *Alius donum promittit, ſi propinquum divitem extulerit: alius ſi theſaurum effoderit*, &c. Petron. 15 Inventa mihi fodienti arantive. O *ſi urnam argenti ſors quæ mihi monſtret*, &c. Hor. 6. ſat. 2. l. 16 Propitio, favente. 17 Opertorum theſaurorum præſide, vel πλουτοδότῃ, cui eo nomine decimæ penduntur. *Diver amico Hercule.* Hor. 6. ſat. 2. l. 18 Subſequor, in ſecunda cera ſubſtitutus heres. 19 Ex tabulis teſtamenti. *reſtitui* de medio tollam, l. ex vita. 20 Namque & ſpem & rationem voti facit ipſius κακοξίας: ex ſuffuſa n. bile eſt valetudinarius. 21 Ad ſepulchrum, vel in matrimonium fœneratori illi tertia ducitur uxor, mea tamen vivit.

Hæc

Hæc sanctè ut poscas, [22] Tiberino in gurgite mergis
Mane caputbis, terq; & [23] noctem flumine purgas.
Heus age, responde, minimum est quod scire laboro.
De Jove quid sentis? [24] est ne ut præponere cures
Hunc cuiquam? cuinam? vis Staio? an scilicet hæres?
Quis potior judex, puerisve quis aptior orbis?
[25] Hoc igitur quo tu Jovis aurem impellere tentas,
Dic agedum Staio: pro Juppiter ô bone, clamet
Juppiter! at sese non clamet Juppiter ipse?
[26] Ignovisse putas, quia cum tonat, ocyus ilex
[27] Sulfure discutitur [27] sacro, quam tuq; domusq?
[28] An quia non fibris ovium, [29] Ergennaq; jubente
Triste jacet [30] lucis, [31] evitandumque [32] bidental,
[33] Idcirco stolidam præbet tibi vellere barbam
Juppiter? aut quidnam est quâ tu mercede deorum
[34] Emeris auriculas? [35] pulmone & lactibus unctis?
** Ecce avia, aut [36] metuens divûm matertera, cunis*
Exemit puerum, frontemque atque uda labella
[37] Infami digito, & [38] lustralibus aute salivis
Expiat, [39] urentes oculos inhibere perita.
Tunc manibus quatit, & [40] spem [40] macrâ supplice voto
Nunc [41] Licinii in cãpos, nunc Crassi [42] mittit in ædes.
Hunc optent generum Rex & Regina: puellæ

22 Vota aut sacra facturis mos erat se vinâ aquâ purificare. Juvenal. Sat. 6. v. 524. *Nudus in Tiberi stabit.* Hor. 2. sat. 1. 2.

23 Noctis Veneream pollutionem, *aut* insomnia.

24 An censes Jovem pulliorem esse aliquo homine? quo? an Staio Albio Oppianico judice corruptissimo? an dubitas præferre Jovem Staio? quis aut justior aut melior tutor Jove?

25 Audiat tamen sceleratissimus ille venenosus & corruptissimus judex Staius vota hæc impia quæ tu ad Jovem concipis: ille statim exclamabit indignabundus, O Jupiter! Quanto magis ipse Jupiter fulmine vindicabit impias has preces? *maxime, quis non, Jupiter exclamat.* Hor. Sat. 2. l. 1.

26 Tu tamen credis Jovem tibi venturum ad omnia indulgere,

quia vides arbores fulgurita te sospite, tuisque salvis, 27 Fulmine, quod Stat. 1. sulfureum. 28 An quia tu non fulguritus jaces & expiatus consultis ovium exta? 29 Fulguritorum procuratore Etrusco 30 Ut ilex fulmine icta in lucis parum castis, *vel*, in bidentali quod æque ac lucus est colliculus sepimus consecratus &c. 31 sacrum, quod qui calcarit incestatur 32 cui fulgurito consecratur bidental, i. e. locus in quem decidit fulmen, circumsepsus adjectâ aræ in qua bidentibus expiatur. 33 An ideo credis Jovem se tibi præbere ludibrio & contemptui habendum? alludit ad Dionysium, qui auream AEsculapio barbam detraxit. 34 Stipularus tibi obnoxios reddidisti? 35 An forte pinguibus extis? * *Ab impiis invocatorum precibus defensæ puerie, ad superstitiosa mulierculârum vota.* 36 Superstitiosa. Pulchra est hæc dici lustrici hypotyposis, qui puellarum octavus est, puerorum nonus, quo die puerum lustrabant, votis pro eo conceptis & nomine illi indito unde & Nominalis dictus. 37 Medio, qui digitorum contractis extendi solet in cinædorum & mollium notam, quòd pepem repræsentet. 38 Saliva purgatoriam vim habere credebatur, & ad fascina inhibenda valere. Bonæ verò fœminæ causa & ad placandam Nemesim, quam enormiori gloriæ invidere credebant, saliva, infamis digitus, & 39 oculus effigies adhibebantur quasi præsiciniis. Plin. l. 28. c. 2. & 4. 39 Fascinantium oculorum, qui intuendo enecant, perniciem amoliri perita. 40 Ancipitem, lentam, *vel* ipsum puerum tenellum, de quo spes nondum magna. 41 Licinii Stolonis. *alii male.* Licinum Augusti Ibernum & consorem. & M. Crassi divitis. 42 votis illi optat latifundia Licini & ædes Crassi, ut eorum quasi possessionem mittit puellum votis suis superstitiosa mulier.

Hunc rapiant: quicquid calcaverit hic, rosa fiat.
Ast ego nutrici non mando 43 *vota: negato*
Jupiter hæc illi, quamvis te 44 *albata rogarit.*
Tu 45 *Poscis opem nervis,* 46 *corpusque fidele*
Senectæ (crassa
Esto, age: sed 47 *grandes patinæ.* 48 *tucetaque*
49 *Annuere his superos vetuere, Jovemque*
morantur.
51 *Rem struere exoptas cæso bove,* 52 *Mercuriumque*
53 *Arcessis fibra:* 54 *da fortunare penates,*
De pecu, & gregibus fœtum. 55 *quo, pessime, pacto*
Tot tibi cum in flammis junicum omenta liquescant?
Et tamen hic extis, & opimo vincere 56 *farto*
Inteudit: 57 *jam crescit ager, jam crescit ovile,*
Jam dabitur, jamjam: donec deceptus, & exspes
Nequicquam fundo 58 *suspiret nummus in imo.*
Si tibi crateras argenti, 59 *incusaque* 60 *pingui*
Auro dona feram, 61 *sudes & pectore* 62 *lævo*
Excutias 63 *guttas,* 64 *lætari præpetidum cor:*
64 *Hinc illud subiit, auro sacras quòd* 65 *ovato*
66 *Perducis* 67 *facies. nam* 68 *fratres inter ænos,*
Somnia 69 *pituita qui purgatissima mittunt,*
Præcipui sunto, siquæ illis aurea barba.
Aurum 70 *vasa Numæ,* 71 *Saturniaque,* 72 *impulit æra,*

43 Hæc impia, stulta, noxia vota.
44 Candidâ & purâ veste amicta. *Sestos albatus ut libret.*
45 Precaris à Diis robur, vires, &c.
46 Validum, quod sustenter senectutem corpus.
47 Immedicus tamen cibus tunc &c.
48 Multiplex, variæ concoctionis, cujusmodi sunt tucetum & minutal è suillis carnibus minutim concisis.
49 Votis hisce tu es respondere non patiuntur dei.
50 Jovisque hac in re indulgentiam vel retardat, vel irritam facit.
51 Rem familiarem *augere*, exoptas, prodigè interim boves mactans, superstitiosè se. proventum è creatis victimis sperans tanquam apes ceu Phœnices è cinere & rogo.
52 Deum Lucrium.
53 Jugibus vocas victimis.
54 Da *incudi* ut fortunet res familiaris.
55 *Respondet Mercurius, vel Poeta.* Quo facto fortunet & crescat tibi pecus, cum tu insanis sacrificiis tot pecudes absumas? peculii tui proprias carnifex & lapus.
56 Vel libo è farre, vino, melle, &c.
57 Et *falsa spe lætans, fibi dicit.* Jam, &c.
58 Tinniat jam ratior in fundo crumenæ propè exhaustæ sacrificiis. vel, *Pathos nummo attributum.*
59 Cælata.
60 Solido vel crassæ laminæ.
61 Præ gaudio.
62 Perversa. vel sinistro à vehementiori cordis commotione.
63 Sudoris, vel lacrymarum quæ repentino sæpè gaudio obdriuntur.
64 Quia tibi cordi est aurum, diis etiam credis esse, vitiis tuis illos æstimans: & hinc, &c. *vel*, Credis superstitiosus tibi evenisse hoc aurum à Diis missum quorum facies & semora auro illinis.
65 Triumphato & ex hostibus prædato.
66 Illitis.
67 Statuarum in Pantheo Romæ.
68 Stabant in Apollinis Palatini porticu effigies æneæ quinquaginta filiorum AEgypti, quibus ut & Apollini, AEsculapio, Isidi, &c. attribuit vetustatis superstitio vim in somnis indicandi curationes & remedia morborum. Quod si cui persuasum esset se ab his vel illis istorum fratrum certius ac verius somnium accepisse, eos præ cæteris coluit & inauravit. Alii ad Castorem & Pollucem referunt.
69 Pituitâ delæcata discussisque humoribus vitiosis, certiora sunt somnia.
70 Et quoniam nobis homunculis aurum in deliciis & votorum summa est: hoc diis æquè gratum opinamur. atque hinc aurea jam omnia in templis, atque aurum per scelus, & nefas conflatum expulit è templis simplicitatem fictilium, qualia Numa in sacris adhibebat. Juven. Sat. 11. v. 116.
71 Priscis in usu, & in Saturni æde conditis.
72 Loco & precio movit.

73 *Vesta-*

73 *Veſtaleſque urnas, & 74 Thuſcum fictile mutat.*
O 75 curvæ in terris animæ, & cœleſtium inanes!
Quid juvat hoc, templis 76 noſtros immittere mores,
Et 77 bona diis ex hac ſcelerata ducere pulpa?
78 *Hæc ſibi 79 corrupto 80 caſiam diſſolvit olivo:*
Et 81 Calabrum 82 coxit 83 vitiato murice vellus:
Hæc 84 baccam 85 conchæ raſiſſe, & 86 ſtringere venas
Ferventis 87 maſſæ 88 crudo de pulvere juſſit.
89 *Peccat & hæc, peccat: vitio tamen utitur: at vos*
Dicite Pontifices, 90 in ſancto quid facit aurum?
Nempe hoc, quod 91 Veneri donatæ à virgine pupæ.
Quin damus id ſuperis, de magna quod dare 92 lance
Non poſſit magni 93 Meſſalæ 94 lippa propago?
Compoſitum 95 jus 96 faſque animo, ſanctoſque receſſus
Mentis, & 98 incoctum generoſo pectus honeſto.
Hæc cedo ut admoveam templis, & 99 farre litabo.

73 Capedines & lavacra Veſtæ.
74 Teſtea vaſa ex Etruria Romam allata, *vel* religionem ſimplicem ab Etruſcis ductam.
75 Cornuæ & pronæ velut pecudes.
76 Inducere cupiditates & alia vitia noſtra.
77 Exiſtimare quæ diis bona ſint, ex affectu noſtro carnali.
78 *Hæc pulpa. i. carnalis corruptio, non contenta naturalibus rerum ſimplicitatem miſcet ei vitiis omnia, hîc tamen ita vitiatâ utitur, ſaltem fruitur: dîc tamen nulli ſunt uſui. Quorſum itaque diis hæc dicamus? emuncti nempe nunclinatione, ut meliora ab iis accipiamus.*
79 Dum unguentum conficit, & oleum perdit.
80 Sat. 6. verſ. 36.
81 Tarentinam lanam, quæ optima.
82 Coquendo infecit, tinxit.
83 Liquore è conchylio muricis, qui

& ipſe periit. 84 Margaritam. *Pearl.* 85 E concha radere. conchæ enim adhærent cum, neque avelli queunt, niſi limâ. Plin. 9. l. 35. c. 89 Conflare. 87. Metalli. 88 Ramentis & ballucis, quæ è fodinis eruuntur. *Oar.* 89 Vitioſa eſt hæc luxuria. *vide ſupra* 78. *notam.* uſus tamen aliquis ex his vitiis, ſed auri in templis nullus. 90 Templis vel Deorum-facris. 91 Ut ephœbi bullas penatibus, ſic puberes virgines Veneri pupas conſecrabant, à quo pro pupis, Angl. *Babies*, veros infantes precabantur: haud ſecus faciunt qui aurum diis offerunt. 92 Patellâ, divites è lance, pauperes ex acerra libabant. 93 M. Val. Corvini Meſſalæ. *vel* Aurelii Meſſ. *ſynech.* pro quovis divite & nobili. 94 Qui animo & oculis erat vitioſus, guloſus quippe & majoribus indignus. 95 Quoad legem humanam. 96 Quoad divinam legem. 97 Intima animi penetralia & cogitationes. 98 Animum penitus imbutum. 99 Molâ ſalsâ. Hor. 23. od. lib. 3. *Farre pio et ſaliente mica.* i. ipſe ſi purum & ſimplicem attulero animum, parvo ac ſimplici ſacrificio deum placabo.

SATYRA III.

Sub Persona Stoici philosophi monet juvenes ne desidiæ & molitiei indulgentes, nedum patrimoniis & natalibus freti, philosophiæ studia negligant: Quæ vitiorum morbis medetur, virtutem & honesta officia docet, animum bene conscium & vitæ felicitatem largitur.

Nempe hæc assiduè jam clarum mane fenestras
Intrat, & angustas extendit lumine rimas:
Stertimus indomitum quod despumare Falernum
Sufficiat, quintâ dum linea tangitur umbrâ.
En quid agis? siccas insana canicula messes
Jamdudum coquit, & patulæ pecus omne sub ulmo est,
Unus ait comitum. verumne? itane? ocyus adsit
Huc aliquis. nemon? turgescit vitrea bilis:
Findor. ut Arcadiæ pecuaria rudere credas.
Jam liber & bicolor positis membrana capillis
Inque manus chartæ, nodosaque venit arundo.
Tunc queritur, crassus calamo quod pendeat humor,
Nigra quod infusa vanescat sepia limphâ;
Dilutas queritur geminet quod fistula guttas.
O miser, inque dies ultra miser, huccine verum
Venimus? at cur non potius, teneroque columbo

1 *Inclamat dormientes discipulos philosophus, vel qui nobili juveni additur comes pædagogus.* infra not. 10. Nunc autem inquit Taurus apud A. Gell. l. 6. c. 10. expectant philosophi ad fores juvenum donec hesternam edormierint crapulam.

2 Latiores apparere facit, *vel* extendere videtur, cum sol per rimas lumen transmittat.

3 O juvenes, discipuli mei, & est subtimida reprehensio, in prima persona.

4 Durum, concoctu difficile, vel, non dilutum, quod vix plurimâ aquâ temperari possit.

5 Decoquere, edormiscere. 6 Solaris horologii, inæqualis, planerarii, ad diem civilem. 7 Gnomonis quintâ umbrâ meridionali proximâ. *Hyspallage.* Dum quintæ linea tangitur umbrâ. 8 Quæ animos i. morbidos reddat homines, *vel*, quæ in rabiem agat canes. 9 Sol in Cancro, cujus indicium est ortus stellæ Canicularis. 10 Pædagogus, ut supra not. 1. vel *Juvenum, condiscipulorum, expergefactus ait unus.* verumne? Itane? *Nemon' oleum fert ocyus*, &c. Hor. Sat. 7. l. 2. 11 E famulis. 12 A calore vel effectu. Hor. l. 2. Sat. 3. *Splendida*, quæ se è splendore prodit. 13 Irâ cogor in vociferationem. 14 Resp. *Philosophus cum indignatione*, vel lege, *Finditur Arcadiæ pec.* ex persona poetæ vel philosophi dicentis: Juvenis indignatur & discruciatur vociferans instar asini rudentis. 15 Asinos, quos Arcadia habet maximos. 16 Introrsum candida, extrorsum crocea. 17 Ubi ipse juvenis compsit capillos, vel membrana pumice levigata demptis cup. ἀπὸ τοῦ ξυστοῦ pro pilis. 18 Interstitiis & geniculis. 19 Calamus scriptorius *Metonym*, 29 Caussatur atramentum spissum nimis & lentum esse, hærere calamo, non fluere. *Culpantur frustra calami.* Hor. 3. sat. 2. l. 21. Infusâ mox aquâ, prætendit nimis liquidum fieri atramentum è succo sepiæ, atque vanescere. 22 Liquidius fluat & maculet. 23 Calamus scriptorius. 24 O miser adolescens, futureque indies miserior: hiccine tandem laboris & spei fructus, ut, ridiculas ignaviæ prætendens caussas studium fictis excusationibus supplere velis? 25 Quum philosophiæ operam des. 26 Quem alia mater vel puella delicate alit.

Et

Et similis regum pueris, [27] *pappare minutum*
Poscis, & iratum mammæ [28] *lallare recusas?*
[29] *An tali studeam calamo?* [30] *cui* [31] *verba? quid istas*
Succinis [32] *ambages?* [33] *tibi luditur:* [34] *effluis amens,*
Contemnere, [35] *sonat vitium percussa,* [36] *maligne*
[37] *Respondet* [38] *viridi non cocta fidelia* [38] *limo.*
[39] *Udum & molle lutum es,* [40] *nunc nunc properandum, &* [41] *acri*
Fingendum [42] *sine fine rotâ* [43] *sed rure paterno*
Est tibi [44] *far modicum,* [45] *purum & sine labe salinum.*
Quid metuas? [46] *cultrix & foci* [47] *secura patella est.*
Hoc satis? an deceat [48] *pulmonem rumpere ventis,*
[49] *Stemmate quod* [50] *Tusco* [51] *ramum millesime ducis,*
Censoremve [52] *tuum vel quod* [53] *trabeate salutas?*
Ad populum [54] phaleras: ego te intus, & in cute novi.
Non pudet ad morem discincti vivere [55] *Nattæ?*
Sed stupet hic vitio, & fibris increvit [56] *opimum*
Pingue. [57] *caret culpa: nescit quid perdat: & alto*
Demersus [58] *summâ rursus non bullit in undâ.*

27 Pappam & bucam, cibum præmansum, minutum.
28 Dormire ad lallum. 1. nutricis occinentis nænias. κατεναυγάζουσι. Athen. 14. *Auson. epist. 27. Lalli somniferos modos.*
29 *Verba juvenis.*
30 *Refert Philos.*
31 Sup. das?
32 Cantationes & tergiversationes.
33 Tu te ipse ludis, tuo damno. de te.
34 Effluit & perit tibi tempus, *vel,* Diffluis mollitie & voluptatibus, ut vitiatum vas.
* *Invidiam placare paras virtute relicta? Contemnere miser.* Hor. Ser. 3. l. 2.
35 Ut *fictile vas ex argilla non probe cocta digito tactum et exploratum, tinnita vanco vitium, rimas et crudam materiam prodit: ita tu fatili et rudi sermone ignorantiam tuam.* 36 Raucum, non acutum & tinnulum. 37 Resonat. 38 Vas fictile ex argillâ crudâ, nec bene coctâ. *Metaph.* 39 Rudis es materia, capax tamen formæ si te submiseris figulo, i. magistro. *Argilla quid vis imitaberis uda.* 2. epist. 2. l. Hor. 40 In juventute. 41 Accuratâ & severiori disciplinâ. 42 Sine intermissione aut mora. 43 *Tu vero objectus, tibi non tam artibus opus esse, cui sit a patre domus et res mediocris.*
44 Census *ἀνυπόκρατος.* 45 A majoribus non fraude quæsitum. vel ex argento puro, i. non cælato. *vel mundum,* ut sit supellex lauta & nitida. salinum autem sacram mensam facit, ut quo primitiæ eum sale diis offerebantur. *Lipsius Saturnal. l. 2. cui paternum Splendet in mensa tenui salinum.* Hor. 16. od. 2. l. 46 Qua libationes ad focum feruntur. 47 Quæ te securum reddat. 48 Inflari & ostentare te. 49 Generis ordine. stirpe. Juven. Sat. 8. v. 1. 50 Nobilissimæ & antiquissimæ Rom. familiæ ex Etruria ortum habuere. 51 Successionis lineam. vide quæ ad Sat. 8. Juven. v. 1. 52 E tua familia. 53 In atrio inter imagines majorum. *vel* in recognitione equitum, tu eques trabeatus. vide Juven. Sat. 8. v. 259. 54 Insignia equestria, *vel* ornamenta externa fortunæ, quæ te non magis reddunt nobilem, quam phaleræ equum. 55 Dissoluti cujusdam intemperantis, perditi, qui obduruit in vitiorum callum, & quasi habitum malitiæ, ita ut se peccare non sentiat. Sordidi Nattæ meminit. Hor. 6. Sat. lib. 1. Turneb. 23. l. 23. c. legit *Nattæ.* i. fullonis. 56 Quod sensum ademit *Metaph. a corpore.* 57 Excusandus & aliquâ dignus veniâ ob stuporem & callum vitiorum, perditæ jam & profligatæ nequitiæ. 58 Non emergit è barathro vitiorum, nec tangitur conscientia scelerum. *cum tamen te atque alios qui per incontinentiam prudentes scientesque virtutem deserueritis, graves moveant conscientiæ cruciatus.* Atque huc spectat digressio insequens poetæ docentis non esse aliam pœnam graviorem atque ipsis tyrannis digniorem, quam desertæ virtutis conscientiam, & *pœnam* (ut ita dicam) *damni.*

Magne pater divûm ſævos punire tyrannos
Haud alia ratione velis, cùm dira libido
Moverit ingenium ferventi tincta [59] *veneno;*
[60] Virtutem videant, [61] intabeſcántque relictâ.
Anne magis Siculi gemuerunt æra [62] *juvenci,*
Et magis auratis pendens laquearibus enſis
Purpureas ſubter [63] *cervices terruit,* [64] *Imus,*
Imus præcipites, quàm ſi ſibi dicat, & intus
Palleat infelix, quod proxima neſciat uxor?
Sæpe oculos memini tangebam [65] *parvus* [66] *olivo,*
Grandia ſi nollem morituri [67] *verba* [68] *Catonis*
Diſcere, ab [69] *inſano multùm laudanda magiſtro,*
Quæ pater adductis [70] *ſudans audiret amicis.*
[71] *Jure etenim id ſummum, quid dexter* [72] *ſenio ferret*
Scire, erat in voto; damnoſa [73] *canicula quantum*
[74] *Raderet; anguſtæ collo non* [75] *fallier* [76] *orcæ:*
Neu quis callidior [77] *buxum torquere flagello.*
Haud [78] *tibi inexpertum* [79] *curvos deprẽdere mores,*
[80] *Quæq; docet ſapiens* [81] *braccatis* [82] *illita Medis*
[83] *Porticus,* [84] *inſomnis quibus &* [85] *detonſa juvẽtus*
Invigilat, [86] *ſiliquis & grandi paſta polentâ.*

59 Crudelitatis & vitiorum.
60 Quam ut videant virt. alii legunt *virtuti invideant.* Quam ſc. ab aliis cultum ipſi deſeruerint.
61 Diſcrucientur, quòd eam reliquerint.
62 Miſeri homines inclusi in tanto illo aheneo, quem Phalaridi tyranno Siculo Perillus inventum dedit.
63 Damoclis unius ex aſſentatoribus Dyonyſii. vide hiſt. in 5. Tuſc. quæſt. à Cic. pleniùs expoſitam.
64 Ordo. *quam ſi ſibi dicat. Imus, imus præcipites* in vitia & exitium nullâ virtute ſuſtaminandi, omni ſalutis ſpe deſtituti.
65 *Fecimus & nos hæc juvenes.* Sat. 8. Juvenal. Ego quidem hoc puer, &c. *tu autem juvenis es.* verſ. 52. infra.
66 Ad ſimulandam lippitudinem, ut à recitatione eximerer. 67 Deliberativa, moriatur necne, vel Ethopœiam. 68 Uticenſis, devicto Pompeio morituri. 69 Clamoſo, *al.* vehementi & acri, unde & Domitio Grammatico Inſani cognomen inditum. A. Gell. 7. 18. 70 Labore corrogandi amicos ad filium audiendum *aut* lætitiâ. 71 Convenienter puerilibus annis: 72 Jactus teſſerarum ceu talorum ſummus. fauſtiſſimus verò qui omne tollebat depoſitum erat *Venus.* vide quæ ad Martial. ep. 14. l. 14. *the fice.* Canis, unio. jactus damnoſus. 74 Quantum mini detraheret. *vel* ex reliquo talorum numero dem. ret. q.e. quinque. 75 Non errare. 76 Vaſis in quod nuces pueri conjiciebant. Ovid. de Nuce; *Vas quoque ſæpe cavum ſpatio diſtante locatur, In quod miſſa levi nux cadit una manu.* alii de pyrgo intelligunt, non rectè. Quorſum enim ars, ne fallaris ad conjiciendas in turriculam aleas, de quo puerum fuiſſe ſolicitum dicit hic poeta ceu philoſophus? de Fritillo vide quæ nos ad Martial. ep. 14. l. 4. i. 77 Trochum. *vel* turbinem è buxo. 78 Jam juveni, relictis nucibus, atque liberaliter hactenus in ſtudiis philoſophiæ educato. 79 Pravos à rectis diſtinguere. 80 Et præcepta quæ docentur In στοᾷ porticu Athenis, in quo zeno & alii Philoſophi (inde Stoici dicti) docebant diſputabantque. 81 Indutis braccis, i. femoralibus, à βράκος, Æol. adjecto C. 82 In qua picti erant Perſæ à Miltiade, Themiſtocle, & Atheniensibus devicti. 83 στοὰ ποικίλη. 84 In qua juvenes ſtudiis invigilant. 75 Stoici tondebantur ad cutem. cùm verò hîc agatur omninò de porticu Stoicâ, malè ab aliis ingeritur lectio *quibus intonſa*, quod de Romanis cirratis intelligi volunt. 86 Victu tenui, legumĩnibus & craſſa pulta ex farinâ & lacte.

87 Et

87 *Et tibi quæ Samios deduxit* 88 *litera ramos,*
Surgentem dextro monſtravit limite 89 *callem.*
Sterris adhuc? 89 *laxumque caput compage ſoluta*
90 *Oſcitat heſternum,* 91 *diſſuris undique malis?*
92 *Eſt aliquid quò tendis & in quod dirigis* 93 *arcum?*
94 *An paſſim ſequeris corvos, teſtaque lutoque,*
Securus quò pes ferat, atque 96 *ex tempore vivis?*
97 Helleborum fruſtra cùm jam cutis ægra tumebit
Poſcentes videas: venienti occurrite morbo.
98 *Et quid opus Cratero magnos promittere* 99 *mõtes?*
Diſcite & miſeri, & 1 cauſas cognoſcite rerum,
2 *Quid ſumus & 3 quidnam victuri gignimur, 4 ordo*
Quis datus aut 5 metæ 6 quàm mollis flexus, et 7 undæ:
Quis modus 8 *argento,* 9 *quid fas optare, quid* 10 *aſper*
11 *Utile nummus habet: patriæ carique propinquis*
Quantum 12 *elargiri deceat:* 13 *quem te deus eſſe*
Fuſſit, & 14 *humanâ quâ parte locatus es in re.*
15 *Diſce: nec invideas,* 16 *quòd multa fidelia putet*
In locuplete penu 17 *defenſis pinguibus Umbris,*
Et piper & pernæ Marſi 18 *monumenta clientis:*
19 *Mænaque quòd primâ nondum defecerit orcâ.*
20 *Heic aliquis de gente* 21 *hircoſa Centurionum*
Dicat, Quod ſapio, ſatis eſt mihi, non ego curo

87 Nec tibi inaudita aut incognita eſt virtutis via quam Pythagoras Samius indigitare voluit expreſſam in bicorni literâ—

88— Y, quæ in duos ramos ſe dividens biviam vitæ monſtrat; arduam & anguſtam virtutis viam extendens à dextrâ, mollem & latam vitii à ſiniſtra.

89 Virtutis crebris actionibus & labore tritum.

90 Heſternam evaporat crapulam.

91 Eſtne ſcopus vel finis aliquis vitæ tibi propoſitus?

93 Actiones.

94 Vagus erras, pueri more qui corvos teſtâ lutoque petit.

95 Temere, nec viarum nec conſiliorum ratione habitâ.

96 In diem, ſine propoſito.

97 Pharmaca vitioſos humores purgantia ſero poſcas, ubi jam invaluit hydrops. Sat. 4. v. 16.

98 Et quid opus medico inſigni, qualis fuit Craterus tempore Auguſti, ad reſtituendam ſanita-

tem, cùm in manu tua ſit præcavere morbum, promiſit? *Metaph. a corpore ad animum.*

99 Aureos nummorum. 1 Rerum expetendarum & fugiendarum ad felicitatem aſſeq. *Juven. vivendi cauſas*, vel etiam, *cauſas naturales*. 2 Quæ hominis ſit natura. 3 In quem finem. 4 Fatorum certa lex, qua fieri omnia aſſeruere Stoici. *vel* gubernatio divina. 5 Felicitatis. *aliis*, vitæ quàm breve ſit ſpatium, & unde mors imminet. *Metaph. a meta Circenſi quam in flexu evitare periti auriga erat.* 6 Quantæ ſit artis & operæ regere, 7 Undæ, ut ſit quaſi meta ad quam circumflectenda eſt remigatio in navali certamine: alii leg. *unde*, ut ſupra, notâ 5. 8 Quærendo, & erogando. 9 Quæ vota. 10 Signatus, recens. 11 Utilitatem, uſum. 12 Ex officio debeas, 13 Cujus qualitatis. χρῆσον. 14 Quæ pars ſis univerſi. 15 Hanc ſapientiam ediſce, nec invidendo doleas, ſi advocatis & patronis Rom. uberior munerum copia ſuppetat quàm tibi. 16 Quòd vaſa præ copiâ & affluentiâ patent advocatis in cella penuaria. 17 Divitibus, uberis ſoli dominis Umbris. *Ital. pop.* quos ille in judicio defenderit. 18 Miſſa à clientibus donaria. 19 Et quod ſalſamentum illud ſuperſit è prima orca vel prima ſerie ac parte orcæ, nec deficiat, pluribus à clientibus indies donatis. 20 Neque mo vearis, *quod indoctis militet aſperneturque philoſophos.* 21 Quorum alæ hircum olent; al. *hirtoſa.*

Eſſe

Esse quod [22] *Arcesilas* [23] *æruminosique Solones,*
[24] *Obstipo capite, &* [24] *figentes lumine terram,*
Murmura cum secum, & [25] *rabiosa silentia rodunt,*
Atque exporrecto trutinantur verba labello,
Ægroti veteris meditantes somnia, [26] *gigni*
De nihilo nihilum, in nihilum nil posse reverti.
[27] *Hoc est, quod palles? cur quis non prandeat, hoc est?*
[28] *His populus ridet, multumque,* [29] *torosa juventus*
Ingeminat tremulos naso [30] *crispante cachinnos.*
* *Inspice:* [31] *nescio quid* [32] *trepidat mihi pectus, &* [33] *ægris*
Faucibus exsuperat gravis halitus, inspice sodes,
Qui dicit medico, [34] *jussus requiescere, postquam*
Tertia compositas vidit nox currere [35] *venas;*
[36] *De majore domo* [37] *modicè sitiente lagena,*
[38] *Lenia* [39] *lecturo sibi* [40] *Surrentina rogavit. (istud*
[41] *Heus bone, tu palles: ô* [42] *Nihil est.* [42] *Videas tamen*
Quicquid id est: surgit tacitè tibi [43] *lutea pellis.*
[44] *At tu deterius palles: ne sis mihi tutor:*
[45] *Famprie hunc sepeli: ô* [46] *tu restas.* [47] *perge, tacebo.*
[48] *Turgidus hic epulis, atq; albo ventre,* [50] *lavatur,*

22 Ego non studeo esse philosophus, qualis fuit ille Arcesilas, qui cum nihil sciri affirmaret, dictus est *philosophiæ everſor*, neque esse volo sapientum unus ut —

23 — Solon legislator Athenienſis, ut me vigiliis studiisq; macerem, æruminosus deinde futurus.

24 Quod attenti & cogitabundi signum est.

25 Quæ furorem sapiunt. rabidi a. canes non latrant.

26 Meditantes nugamenta philosophica, quale hoc est, *Ex nihilo nihil, &c.*

27 Hoc tanti est, *inquis Centurio*, ut ad pallorem studeas?

28 Philosophiæ placitis. Alii leg. *Hos.* i. philosophos.

29 Robusta, militaris?

30 In rugas, præ effuso risu, contracto.

* *Ut vero ager*, respondet philosophus, *neglecto medici præsidio; ita vitiosi isti qui philosophos animi medicos studiosè & contemptui habent, miserè pereunt.* 31 Ordo est. Qui dicit medico. Inspice: nescio quid sibi velint hæc — 32 — Febris symptomata & gravis morbi indicia. cordis palpitatio, respiratio ægra, & spiritus graveolentia: Jussus requiescere ad quartum diem, non abstinet, sed in gravem morbum labitur. 33 Ut ex requie & abstinentiâ convalescat, quod fit inter initia morborum. 34 Ubi æger videt nocte tertiâ moderatè & *ἐυζώνως* convenienter fluere — 35 — arteriarum pulsum, *vel*, venas simpliciter. 36 Ibi neglecto medici consilio, tanquam de morbo securus, poscit, *vel* deficiente suâ è domo divitis cujusdam amici — 37 — in lagena non admodum capaci. vel deficiente suâ — 38 — vina quorum austeritatem decoxit ætas — 39 — Sibi balneum ingressuro — 40 — E Surrento Campaniæ oppido. 41 *Medici intervenientis vistentisque ægrum verba.* 42 *Æger respondet morbum vel dissimulans vel non sentiens.* 43 Pallida cutis ab aqua intercuti intumescit. 44 Tu potius ô medice, *inquit deploratæ spei æger*, mihi pallere & ægrotare videris. quin me mittis, & te curas? mihi te tutore nihil est opus, *idem faciunt perditi, qui correpti malediçta ingerunt.* 45 Hunc, *ait Philosophus*, incontinentem ægrum, medicos contemnentem jamdudum sepelii, efferetur mox mortuus tam scio quàm si jam extulissem — 46 — Tu contemptor philosophorum restas efferendus. Possunt & hæc esse verba ægroti dicentis, unde novus hic mihi tutor? priorem illum qui eadem quæ tu, usque canebat, meque monendo inhibebat ne viverem meo arbitrio, jamdudum extuli, spero & te propediem. *Omnes composui felices. Nunc ego resto*, inquit Hor. 9. Serm. l. 1. 47 Deride, vive *inquit Medicus* tuis moribus, ede, bibe, lava, animo tuo morem gere. Quantum ad me, tacco & abeo. 49 *Ille quidem æger spreto medico interiit: & hic etiam qui meditii consilium, i. philosophiam contemnit, peribit.* quem Hor. sit. 2. l. 2. dixerat, *pinguem vitiis albumq.* 49 Pallido vel cibis distento. 50 Balneo intrat, quod ægrotis periculosum.

Gutture

Gutture sulfureas lentè exhalante 51 *mephites.*
* *Sed tremor inter vina subit, calidumq;* 52 *triental*
Excutit è manibus: 53 *dentes crepuere retecti,*
Uncta cadunt laxis tunc 54 *pulmentaria labris.*
Hinc 55 *tuba, candelæ: tandemq; beatulus alto*
Compositus 56 *lecto, crassisque* 57 *lutatus amomis,*
In 58 *portam rigidos calces extendit: at illum*
59 *Hesterni* 60 *capite induto* 61 *subiere* 62 *Quirites.*
63 *Tange miser* 64 *venas, & pone in pectore dextram.*
Nil 65 *calet hic: summosq; pedes extinge, manusque*
Non 66 *frigent.* 67 *Visa est si forte pecunia, sive*
b *Candida vicini subrisit molle puella,*
68 *Cor tibi rite salit?* c *Positum est* 69 *algente catino*
Durum olus & 70 *populi cribo decussa* 71 *farina.*
72 *Tentemus fauces: tenero latet* 73 *ulcus in ore*
Putre, quod haud deceat plebeiâ 74 *radere betâ.*
d *Alges, cum* 75 *excussit membris timor albus aristas:*
e *Nunc* 76 *face suppositâ fervescit sanguis, & irâ*
Scintillant oculi: dicisque facisque quod ipse
Non sani esse hominis, 77 *non sanus juret Orestes.*

51 Graveolentes è cruditate spiritus. Mephitis proprie est terrius putor ex salfuretis & corruptis aquis ascendens.
* *Occultam febrim sub tempus edendi*
Dispicuisse, docet manibus tremor incidat ossa, Hor. 1. epist. 1. l.
52 Calicem capientem tertiam sextarii partem.
53 Ex tremore capitis, & totius solutâ compage dentes retecti labiis retractis rident.
54 Cibi lauti evomuntur.
55 Mox illi mortuo apparantur quæ ad funeris solennitatem spectant, tubæ, tibiæ, faces, &c.
56 Ferali.
57 Unctus & pollinctus, ut Sat. 6. v. 34.
58 κατὰ χρῆσιν pro janua,

versis in januam pedibus, pro more componendi mortuos in feretro, qui cum ut plurimum in caput nati fuerint in vitam, ita in pedes rursus efferuntur ad sepulturam, *vel* portam civitatis extra quam efferebantur, urebantur, sepeliebantur. 59 Recens manumissi ex testamento defuncti. 60 Pileo donati. 61 Feretro, præstituri patrono supremum hoc officium. 62 Cives Romani à Quirino, i. Romulo. 63 *Inquit medicinæ.* ii *philosophiæ contemptor.* Quo mihi hæc de febre & morte? ego pulchrè valeo. tange arteriam, explora si mihi quis morbus. 64 Arteriam. 65 Non arguit calorem è febri. 66 Nec frigent extremæ partes. 67 *Resp. Philosophus, Immo gravioribus laboras morbis.* a *avaritia,* b *libidine,* c *mollitie,* d *timore,* e *iracundia.* 68 Annon cordis subito motu prodis animi morbum? *Sta animo? et parum est vitio tibi quum tumidum est cor?* Hor. ser. 3. l. 2. 69 Olus ipsum in catino algens. i. frigidum. 70 Non pollinario & subtili. 71 Panis cibarius. 72 Si possis his vesci. 73 Ulc delicatæ gulæ. 74 Exasperare vili cibo: & fabrorum prandio, betâ. Martial. 13. l. 13 ep. 75 Negabas te pallere aut algere, exanguis tamen timor te horrere facit, erexitque tibi pilos, aristarum more. 76 Dicebas modo nil caluisse, ecce autem bile suffusus sanguis circa cor ebullit velut igne suppositò & irâ scintillant oculi. 77 Exagitatus furiis matris Clytemnestræ quam patris necem ultus, cum adultero Ægistho occiderat. h. e. *ipse insani te insanum jussisset, Insanum te omnes pueri clamantque puellæ.* Hor. 3. Ser. 2. lib.

SATY-

SATYRA. IV.

Sub personâ Socratis Alcibiadem objurgantis, invehitur in Neronem, qui nobilitatis suæ ostentatione & populi assentatione inflatus Remp. est aggressus: ad cujus administrationem (bene licèt ad tempus dissimulet) nullis prudentiæ civilis, ne scientiæ quidem moralis sit remis instructus.

1 Rem populi tractas? 2 (barbatum hæc crede 3 magistrum
Dicere 4 sorbitio tollit 5 quem dira cicutæ)
6 Quo fretus? Dic hoc magni 7 pupille Pericli,
Scilicet 8 ingenium, & 9 rerum prudentia 10 velox
Ante pilos venit, dicenda tacendaque calles.
Ergo cum motâ 11 fervet plebecula 12 bile,
Fert animus calidæ fecisse silentia turbæ
Majestate 13 manus: quid deinde loquêre? Quirites,
Hoc, puto, non justum est, illud malè, rectius illud.
14 Scis etenim justum gemina suspendere lance
Ancipitis libræ: rectum discernis, ubi 15 inter
Curva subit, vel 16 cum fallit 17 pede regula varo:
Et potis es nigrum 18 vitio præfigere 19 theta.
Quin tu igitur summa nequicquam 20 pelle decorus
Ante diem blando 21 caudam jactare popello
Definis, 22 Anticyras 23 melior sorbere meracas?

1 Tune rem publicam administras? 2 Barbas alebant philosophi promissas ad gravitatem. 3 Socratem magistrum tuum ô Alcibiades. *vel*, magist. cujus è schola tanquam ex equo Trojano prodierant Philosophorum sectæ: Socratem autem inducit monentem & corripientem Alcibiadem, quò à se amoveat periculum & suspicionem taxati Neronis Imp. 4 Haustus cicutæ, pœna capitalis apud Athenienses. 5 Fraude & invidiâ circumventum, quasi de diis male sentiret, &c. Xenoph. Δοτουήμα. 5 Qua arte? Alcibiades tutelâ ayunculi tui Periclis insignis & jactabunde. *Et Neronem Poppææ pupillum vocavit ut cui tutores essent Burrhus et Seneca.* 8 Ironice, Tibi proculdubio contigerant artes & scientiæ — 9 — τύχη πολεμικὴ, & experientia rerum — 10 — Præcox, ante barbam & annorum maturitatem. 11 Seditiosa sævit. 12 Irâ & tumultu. 13 Porrectæ vel motæ, in signum silentii. 14 *Quatuor sequentes versus lege Ironice; vel interrogatorie.* 15 Inter duo extrema vitia injusta. 16 Ubi legis norma varianda est propter variam circumstantiæ alicujus exceptionem; *vel*, ubi lex ipsa non recta sit: poteris tu vitiosam regulam coarguere? 17 Crure regulæ intorto. *Metaph. a fabrili arte.* 18 Vitiorum reis & convictis. 19 Θ literam condemnatoriam notam mortis, θανάτου. 20 Alcibiades formâ. Nero triumphali veste, vel simulatâ probitate, vultu etiam pulchro *Detrahere et pellem, nitidus qua quisque per ora Cederet, introrsum turpis.* Hor. Sat. 1. l. 2. & 16. epist. l. 1. *Introrsum turpem, speciosum pelle decora.* 21 Pavonum more expassâ caudâ te venditare, vel instar canis motâ caudâ adulari. & captare aurum popularem, 22 Elleborum in insula Anticyra copiosè natum, ortam ex melancholia insaniam purgans. 23 Aptior. cui ipsi magis opus erat dementia & vitiis purgari quàm curam aliorum suscipere, regi quam regere.

24 *Quæ tibi* 25 *ſumma boni eſt?* 26 *uncta vixiſſe patella*
Semper, & aſſiduo 27 *curata cuticula* 28 *ſole.*
29 *Expecta: haud aliud reſpondeat hæc anus. I nunc,*
30 *Dinomaches ego ſum* 31 *ſuſla, ſum* 32 *cãdidus.* 33 *E-*
Dum ne deterius ſapiat pannucia 34 *Bautis,* (ſto
Cum bene 35 *diſcincto* 36 *cantaverit* 37 *ocyma verna.*
38 Ut nemo in ſeſe tentat deſcendere, nemo:
39 Sed præcedenti ſpectatur mantica tergo.
40 *Quæſieris: Noſtin' Vectidi prædia?* 41 *cujus?*
Dives 42 *arat* 43 *Curibus quãtũ non milvus* 44 *oberret:*
Hunc ais? 45 *hanc diis iratis,* 46 *genioq; ſiniſtro:*
Qui 47 *quandoq; jugum* 48 *pertuſa* 49 *ad compita figit,*
Seriolæ veterem metuens deradere 50 *limum,* (dens
51 *Ingemit,* Hoc bene ſit: 52 *tunicatũ cum ſale mor-*
Cæpe, & 53 *farratam* 54 *pueris plaudentibus ollam,*
55 *Pannoſam fæcem morientis ſorbet aceti?*
56 *At ſi unctus ceſſes, &* 57 *figas in cute ſolem,*
Eſt prope te 58 *ignotus,* 59 *cubito qui tãgat, &* 60 *acre*
Deſpuat in mores: penemque arcanaque lumbi

24 *Tantum abest a prudentia civili, qui ſuus eſt, ut ne morialium quidem ſcientiam ullam habeat.*
25 Quidnam n. tibi ſummum bonum eſt?
26 *Reſpondet ex perſona Alcibiadis seu Neronis,* Gula & luxus.
27 Libido & mollis imò fœda corporis cura.
28 Inſolatio cutis ad acquirendam corporis ſpecitatem. vide verſ. 33. ſeq.
29 Recte, attende parumper, *inquit Poeta.* Tu princeps (ſi diis placet) nihilo ſanius ſtamis de ſummo bono quàm muliercula hæc in tranſitu quæ olera venalia camitat.
30 Nobiliſſimæ fœm. filium te jacta ô Alcibiades. ſic Nero Agrippinæ.
31 Hoc ſolum habes quod glorieris tumidus, & opponas.

32 Speciosus & pelle decorus. 33 Quid hoc? ſi nihilo plus ſapis quam Bancis pannoſa. *Donat.* multis conglobata pannis, *aliis* rugoſa, ut Plin. 15. 14. pannucea mala. 34 A Poetis uſurpatum nomen vetulæ olitricis. 35 Diſſoluto. 36 Pomercalia clamitaverit. 37 *βασίλειον*, pro quovis olere poſitum, *vel* cautando ocymum quod Græci etiam *μυσὸν ὄλον* appellant, ſervis exprobrat conditionem ſuam. 38 Vide quam nemo ſe noſſe laboret, alium omnis. *Tu princeps aliorum vitia inquirit, reprehendis, damnas: ad tua interim connives ac illa putas latere. nec tamen latent, dum n. tu de noſtris moribus cognoſcis, & nos de tuis.* 39 Ex apologo Æſopi. præcedentium vitia cernuntur à ſequentibus. 40 Hor. *Reſpicere ignoto diſces pendentia tergo.* 3. ſat. 2. l. *Tu quæris,* an norim divitis illius prædia, *cujus avaritiam inſectari vis.* 41 *Ego requiro,* cujus? an illius qui —42— Poſsidet *vel ſimpliciter* arat. 43 In Sabinis. 44 Circumvolando non emetiatur. 45 *Tu refers* Dico illum ipſum Ventidium. natum, *vel* viventem: diis, hominibus atque ſibi male. 46 Quem defraudat. 47 Quandocunque, ſi quando —48— Ad pervia, ramoſa, hinc inde patentia compita —49— ſuſpenſo jugo, compitalia celebrat. *vel* ipſo die feſto vix ſolvat jugum. 50 Picem. i. relinere, vide Juven. Sat. 5. v. 33. 51 Cum gemitu fauſtum hoc verbum *Bene ſit* pronunciat, quod Virgilio. 8. eclog. *bonum ſit, dum mania dedit Sæva erit.* Horat. 2. ſat. 2. l. 52 Non purgatum. 53 Pulcem è farre in olla coctam. 54 Familiâ libertis ſuis & ſervis exultantibus, ac ſi lautè tractentur. 55 *In hoc verſu quæris dictio eſt emphatica.* Exuperans magiſtrum Horatium à quo ſumpſerat. *Qui Vejentanum feſtis potare diebus Campana ſolitus trulla, vappamque profeſtis.* 3. ſat. 2. l. Vappam cui inſunt floces, flocci quidam & panniculi. 56 *Tuam vero, qui in alienam avaritiam & ſordes paratus es dicere, probroſam libidinem eſt qui videat & reprehendat.* 57 Ad ſolem te ungis, ut oleum imbibitum cutim reddat nitidam. 58 Quem tu non cogitas. 59 Animadvertat & arguat. *Nonne vides, aliquas cubito ſtantem prope tangit.* Horat. Sat. 2. lib. 2. 60 Acriter execretur.

61 *Run-*

61 Runcantem populo marcentes 62 pandere vulvas,
63 Tu cum 64 maxillis 65 balanatum 66 gausape pectas,
Inguinibus quare detonsum 67 gurgulio exstat?
Quinque 68 palæstritæ licet hæc 69 plantaria vellant,
70 Elixæque nates labefactent forcipe aduncæ,
Non tamen ista 71 filix ullo mansuescit aratro.
72 Cædimus, inque vicem præbemus crura sagittis.
Vivitur hoc pacto: 73 sic novimus. Ilia subter
74 Cæcum vulnus habes. sed lato 75 balteus auro
Prætegit: 76 ut mavis, daverba, & 77 decipe nec vos,
Si potes 78 Egregium cum me vicinia dicat,
Non credam? 79 viso si 80 palles improbe nummo,
Si facis, in penem quicquid tibi venit 81 amarum,
82 Si 83 Puteal multa cautus vibice flagellas:
Nequicquam populo 84 bibulas donaveris aures.
85 Respue quod non es. 86 tollat sua munera cerdo:
87 Tecum habita; & noris quàm sit tibi curta supellex.

61 Radicitus evellentem, depilantem. 62 Ut patiaris muliebria. 63 Cur capillos, et barbam alens depilas pudenda? ut ſ. — 64 τὰ σὰ βάλανος καὶ τὰ σὰ μασθάλια καὶ τὰ σὰ ὑπερκλεῖα τὰ, καὶ ὀλλόμενα ἐφαρμόζοντες, ἃ ἐπὶ τῶν ἀνδρῶν ὁρῶμεν. Lucian. in Ψευδολογίσῃ. 64 Pectine dentato instar maxil. al. cum max. i. & mascillas. h. e. mentum & genas. 65 Balanino unctum. 66 Capillitium, instar gausapis villosi, al. barbam. 67 Muco. à similitudine gurgulionis, vel columellæ, vel vermiculi. 68 Depilatores robusti, velut palæstritæ. 69 Pilos. 70 Assiduis balneis, vel ad ἐγκαυσιμὸν lotes. 71 Isti pili nullo philothro vel forcipe penitus evelluntur. 72 Ut gladiatores dum alternatim petunt se telo exponunt: ita & nos aliorum vitiis inquirendo præbemus iis occasionem de nostris cognoscendi. Cædimur et totidem plagis consumimus hostem. Horat. 73 Ex tua in alienis vitiis acri disquisitione. 74 Libidinem dissimulatam. 75 Potentia tua & imperium tua vitia tegunt. 76 Scis te non latere, quin te decipi non potes, & —77— Finge te sanum. vel imperii onus suscipe ultra vires. 78 Inquit Alcib. aut Nero. egregie factum laudet vicinia. ſ. lat. 2. lib. 79 Si sis (a) avarus, inquit Poeta, (b) libidinosus, (c) injustus, rejecta popelli assentatione, ne offellas Remp. tibi conscius quam prudentia sis destitutus. 80 Desiderio nummi. 81 γλυκὺ πικρόν, libidinis n. non rarò, acerbi exitus. 82 Si delatorum litigiis forum vexari patiaris, vel, si primos urbis vicos noctu cum gladiatoribus pererrans, obvios cædis, vel, si puteal gravissimæ fœneratorum usuræ te permittente vexent. 83 Puteo labrum magnificum impositum juxta Fabianam arcum, in porta Juliana ubi fœneratores versari, & judices jurare soliti, ibidemque tribunal. 84 Laudis sitibundas, credulas. 85 Noli tibi arrogare & sumere, quod non habes. 86 Nec crede assentationibus, sed sibi habeat vanas suas laudes levis & vilis popellus. 87 Tu te examina, & comperto quantula sit tibi prudentiæ civilis ad Remp. administrandam vis, intra pelliculam tuam te contine.

SATY-

SATYRA V.

Gratum erga Cornutum præceptorem suum testatur animum. Deinde quæ sit vera libertas ostendit, idque juxta Stoicorum paradoxon: *solum sapientem liberum esse.*

1 VAtibus hic mos est, centum sibi poscere voces,
Centum ora, & linguas optare in carmina centum:
b Fabula seu mœsto 2 ponatur 3 hianda tragœdo,
4 Vulnera seu Parthi 5 ducentis ab inguine ferrum.
6 Quorsum hæc aut quantas 7 robusti carminis offas
8 Ingeris, ut par sit centeno gutture niti?
Grande locuturi 9 nebulas 10 Helicone legunto:
11 Si quibus aut 12 Procnes, aut si quibus olla 13 Thyestæ
14 Fervebit, sæpe insulso 15 cænanda 16 Glyconi. (stæ
17 Tu neq; anhelanti, 18 coquitur dum massa camino,
Folle premis ventos: 19 nec clauso murmure raucus
Nescio quid tecum grave cornicaris ineptè,
Nec 20 scloppo tumidas intendis rumpere buccas.
21 Verba togæ sequeris, 22 junctura callidus acri,
Ore 23 teres modico, 24 pallentes 25 radere mores

1 Hujus temporis Poetis qui ... tragœdias & (Neroni adulantes) ... Parthica scribunt bella, mos est centum poscere voces, *in imitationem Homer. 2. Iliad. Virg. 6. Æneid. Ovid. 12. Metam.*

2 A Poeta Tragico scribatur.

3 — summâ vocis contentione pronunciandâ à mortitiam præ se ferente Tragœdo, i. actore seu histrione.

4 Data, *vel* accepta.

5 Dum fugere sesimulat, sagittas mittentis in hostes ab inguine ductas, uti aliis jaculandi mos ab auricula, mammâ, *vel* humero. *Virgatis jaculatoris ab inguine* ut à capite Græcum. *Aut labentis equo describit vulnera Parthi.* Hor. Ser. 1. l. 2. 6 Fingit Cornutum quasi præsentem quærere, *In quem finem linguas et vocis istas poscat Satyrus?* 7 Fortis epici carminis ampullas & globulos verborum. *Metaph. durior.* 8 Intendis, objicis, ut opus sit cent. gutture niti? 9 Tumida figmenta specie magna, nugas sonoras. 10 Vide Prologi v. 4. 11 Quicunque scripturi sunt tragœdias quarum argumenta sunt filii ollâ cocti & appositi patribus Tereo & Thyesti. 12 Quæ Ityn filium Tereo marito coctum apposuit, alta vim ejus & stuprum Philomelæ illatum. 13 Cujus filios decoctos Atreus frater illi apposuit cœnandos in ultionem incestûs cum Europâ uxore suâ. vide quæ nos ad Senecæ Thyesten. 14 Maximâ animi concitatione & acri studio describenda fervebit. *continuata allegoria ab Olla, ut ex* ... com. i. agenda & repræsentanda. 16 Tragœdiarum illi actori insulso, ut cui crambe toties repetita non pariat nauseam. 17 Tu non scribis argumenta inflata & versus ampullosos, quibus meditandis pronunciandisque anhelantes opus sit agitare pulmones, non secus ac concluse auræ follibus vexantur dum igni mollitur ingens ferri massa. 18 Imitatio Hor. Sat. 4. l. 1. *At tu conclusas hircinis follibus auras*, &c. 19 Nec altè cogitabundus ineptè vel expatiaris, vel raucâ & compressâ voce more cornicum tibi obmurmucas. 20 Sonantiore inter recitandum emisso spiritu ex aere buccis ineluso. 21 In communi usu posita. *alii* Satyrum intelligunt quæ tota Romana est, ut & toga. 22 Compositione accurata. Sat. 1. v. 65. 23 Concinnus, stylo modesto non hianti & turgido ore. alii legunt *teris*. i. expolis. 24 Quos quis malè conscius horret erubescendos mores, quorum mentione & conscientiâ pallet aut rubet. *changeth colour, auditor cui frigida mens est.* Juven. 1. 25 Reprehendere, carpere. perstringere.

26 Do-

26 Sciens.
27 Urbanis & salsis jocis.
28 Ex eadem mente, eodem stylo & subjecto.
29 Tragica illa argumenta relinque.
30 — Græcis tragicis atque iis qui grande & tumidum carmen affectant.
31 Capite pedibus & manibus Plisthenis & aliorum filiorum Thyestæ, quæ reservavit Atreus insciendo fratri. vide Senec. Thyest.
32 Tu mores populi Satyrico sale frica.
33 *Resp. Persius:* Non posco centenas voces ad turgida illa atque Tragica sed quibus sufficiam tuis erga me meritis ô Cornute, tibique gratiis agendis.
34 Ampullosis, vanis.
35 Speciosis pigmentis.
36 Carmine gravi argumentum leve exornare atque extollere. *unciis addere pondus.* 19. Epist. 1. l. Hor.
37 Ingenuè, sincerè, perinde ac si secreti loqueremur. 38 Gratâ ac simplici musâ, *vel* versu. 39 Quàm pars melior & major sis animæ nostræ, meæ. 40 Tange, pulsa digito, ut qui fictilia explorant. 41 Quid integrum & verum sonet — 42 — quid simulatum & fucatum. *Metaph. a parietum incrustationibus.* 43 Ad animum sincere gratum exprimendum non ad sonoras fabulas & inflatas nugas. 44 In imis penetralibus, & ipsis animi mei latebris. 45 Ingenuè proferam. 46 Unâ meâ linguâ. 47 Intimo cordis recessu. 48 Sub præceptoris imperio. *vel* vim timenti alienæ. 49 Pudicitiæ & verecundiæ cujus tinctura & symbolum purpura. 50 Toga, cui prætexitur purpura: qua Romanorum filii ad pubertatem ætatis sc. annum xvj. amiciebantur. 51 Reliquit me, sumptâ jam virili toga. 52 Cordis figuram habens, ante pectus ingenuis annexa nobilium filiis aurea, tenuiorum fil. coriacea. Juven. Sat. 5. v. 163. 53 Gabino cinctu, *vel* habitu peregrinantium formatis, & caninis pellibus amictis. 54 Pueris, cum ex ephebis excederent, bullas ex prætextis laribus consecratas ad suam cujusque effigiem appendere mos erat. 55 Assentantes, non rigidi ut pædagogi. 56 Vico Rom. quod sub urbe antiqua esset dicto, infami & lubrico, in quo habitabant meretrices. vide quæ ad Martial. ep. 35. l. 1. c. 57 Clypeus qui mihi, pro more Romano, in viros jam transcripto, mei juris facto, & tyroni datus est *albus*, i. insigni vacuus, stipendiis & rebus pulchrè gestis postmodo insigniendus. *vel* centrum plicarum togæ virilis albæ in umbonis formam corrugatum. Casaub. 58 Aludit ad bivium Herculis Prodici apud Xenoph. 2. Apomn. 59 Anxie dubias. 60 Aliud ad literam Pythagoræ Y. *ubi se via findit in ambas.* sup. Sat. 3. v. 56.

26 *Doctus & 27 ingenuo culpam defigere ludo.*
28 *Hinc trahe quæ dicas. 29 mensasque relinque*
30 *Mycenis.*
Cum 31 capite & pedibus: 32 plebejaq; praudia noris.
33 Non equidè hoc studeo, 34 bullatis ut mihi 35 nugis
Pagina turgescat, 36 dare pondus idonea fumo.
37 Secreti loquimur: tibi nunc hortante 38 Camenâ
Excutienda damus præcordia: 39 quantaq; nostræ
Pars tua sit Cornute animæ, tibi dulcis amice,
Ostendisse juvat. 40 pulsa, dignoscere cautus
41 Quid solidum crepet & pictæ 42 tectoria linguæ.
43 His ego centenas ausim deposcere voces,
Ut quantum mihi te 44 sinuoso in pectore fixi
45 Voce trahamque pura: totumq; hoc verba 46 resignent
Quod latet 47 arcanâ non enarrabile fibrâ.
Cum primum 48 pavido 49 custos mihi 50 purpura 51 cessit
52 Bullaque 53 succinctis laribus 54 donata pependit:
Cum 55 blandi comites, totaque impune 56 Suburra
Permisit sparsisse oculos jam 57 candidus umbo:
Cumque 58 iter ambiguum est, & vitæ nescius error
Diducit 59 trepidas 60 ramosa in compita mentes,
Me tibi supposui: teneros tu suscipis annos

61 *Socratice*

61 Socratico Cornute sinu, tunc 62 fallere solers
Apposita 63 intortas 63 extendit 63 regula moras:
Et premitur ratione 64 animus, vincla 65 labascit,
65 Artificemque tuo ducit sub pollice vultum.
Tecum etenim longos memini consumere 67 soles,
Et tecum 68 primas epulis decerpere noctes.
Unum opus, & requiem pariter disponimus ambo,
Atque 69 verecunda laxamus seria 69 mensa.
Non equidem hoc dubites, amborum 70 fallere certo
Consentire 71 dies, & ab uno fidere duos.
* Nostra vel æquali suspendit tempora 72 Libra
Parca 73 tenax veri, seu 74 nata 73 fidelibus 76 hora
Dividit in 77 Geminos concordia fata duorum:
76 Saturnumq; gravem nostro 77 Jove 78 frangimus unâ.
79 Nescio quod, certe est quod me tibi temperat astrum.
80 Mille hominũ species, & rerum discolor usus:
81 Velle suum cuique est, nec voto vivitur uno.
a Mercibus hic Italis mutat 82 sub sole recenti
Rugosum piper, & 83 pallentis grana cumini:
b Hic satur 84 irrigno mavult 85 turgescere somno.
Hic campo indulget: hunc alea 86 decoquit: ille
In 87 venerem est putris, sed cum 88 lapidosa chiragra
Fregerit articulos veteris 89 ramalia fagi,

61 Institutiode Stoica à Socratis schola. 62 Absque tædio aut rigore fleetere & emendare, *vel, leg.* ostendit: *et ordinato*, solers regula appolita ostendit intortos mores fallere i. quod pravi mores in errore exitium que trahunt. 63 Intort. Extendit Reg. *translata à fabrili arte.* 64 Appetitus & melior pars irrationalis animi subjugatur & docetur parere rationis imperio. 65 Abiegte, nec sine luctâ vincitur. gravatur vitici. 66 Pollice artificii. *Hypallage. vel rectius* induit, sumit institutionis formam arte laboratam. *à figulis transl.* Juven. Sat. 7. v. 236. 67 Dies. 68 Primas partes noctium. 69 Refectione, *vel* facetiis & sal bus modestis. 70 Sius & consensu siderum, qui plurimum valet ad similitudinem morum.

unde amicitia. *Utrumque nostrum incredibili modo consentit astrum.* 17. Od. 2. l. Hor. 71 Nativitates *seu vitæ.* * Sive utriusque nostrum nativitatibus præfuerit Libra vel Gemini *seu* alia quævis constellatio, ex cujus influentia nobis iidem mores, eædem dispositiones, eadem studia. *Seu Libra, seu me Scorpius aspicit*, &c. Hor. od. 17. l. 2. 72 Sub Geminis, Libra, & Aquario nati. *Unum pectus habent, fidemque immobile vinclum.* Manil. 1. l. 73 Veritatis & Justitiæ, ut quæ sub Libra. *vel non mendax*, ut Hor. od. 16. lib. 2. *Parca non mendax dedit.* h. e. *immutabilis.* 74 Horæ opus. 75 Qua nascuntur fideles. *Hypallage.* 76 Saturni inimici fideris malignitatem. 77 Clementia benigni Jovis qui nos nascentes aspexit. 78 Temperamus, mitigamus, impedimus. Hor. od. 17. l. 2. *Seu libra, seu me*, &c. 79 Vel aliud quod fidus nos inclinat ut amice conspiremus. *Scit genius, natale comes qui temperat astrum.* 2. ep. 2. l. Hor. 80 *Et cum varia sint vitæ instituta.* a *alii divitiis.* b *voluptatis sibi proponant alii, seu Sapientiæ antistes præit juventuti* Rom. *ad artes et mores. quot capitum vivunt, totidem studiorum Millia.* Hor. 1. Sat. 1. 2. 81 Voluntas. vitæ institutum. 82 In regionibus Orientalibus. *hic mutat mercem turgescere sole.* Hor. l. 1. ser. 4. 83 Quod potum gignit pallorem. *vel simpliciter* pallentis: 84 Sublati à stomacho vapores & à frigore cerebri in humores resoluti irrigant sensoria, obstruuntque meatus, unde somnus. 85 Saginat p. somnus. 86 Consumit. 87 In Venerem solutus & exhaustus ad patredinem usque. 88 Propter lapillos qui arthriticis in articulis concrescunt, materiam sc. calculosam quæ Tartarus dicitur à similitud. *Postquam illi justa Chiragra Contudit articulos.* Hor. 7. Sat. l. 2. 89 Manus & pedes, homo ramosimilis arbori inversæ.

Tunc 90 *crassos transisse dies, lucemq́* 91 *palustrem*
Et sibi jam seri vitam ingemuere 92 *relictam.*
At te nocturnis juvat 93 *impallescere chartis,*
Cultior enim juvenum 94 *purgatas inseris* 95 *aures*
96 *Fruge Cleanthea, pectite* 97 *hinc juvenésque senésque*
98 *Finem animo certum,* 99 *miserisq; viatica canis.*
1 *Cras hoc fiet.* 3 *Idem cras fiet: 4 quid? quasi magnum*
Nempe diem donas? 5 sed cum lux altera venit,
Jam cras hesternum consumsimus: ecce aliudcras
6 *Egerit hos annos, & semper paulum erit ultra.* 7
7 Nam quamvis prope te, quamvis temone sub uno
Vertentem sese, frustra sectabere 9 canthum
Cum rota posterior curras, & in axe secundo.
* *Libertate opus est: non 9 hac ut quisq́ 10 Velinâ*
11 *Publius* 12 *emeruit,* 13 *scaniosum* 14 *tesserula far*
Possidet. 15 *Heu steriles veri, quibus una* 16 *Quiritis*
17 *Vertigo facit* 18 *hic Dama est non* 19 *tressis agaso,*
20 *Vappa,* 21 *et lippus et* 22 *in tenui farragine mendax.*

90 In latu, & ignorantiâ caliginosâ actos.
91 In voluptatum cœno & immunditia.
92 vide Sat. 3. 28.
93 Ex studio pallorem contrahere.
94 Purg. à vitiis, *vel* præparatas, dociles.
95 Animum, *& ex Hypallage, pro,* animibus frugem Cleanthis inseris. *Metaph.*
96 Disciplinæ Ethicæ, Stoicæ, Cleanthes, Zenonis fuit discipulus & successor.
97 Ex hac disciplina & philosophia.
98 Qui finis est virtus & honestum.
99 Præsidia adversus miserias quas fert senectus, è mente Diantis, qui filio suasit utilissimum senecturi comparare viaticum Virtutem & Sapientiam.
1 Capillis, canitiei, senectuti.
2 *Hoc a. senex ju-venis præstinabit studia dicetque:* Cras vacabo philosophiæ. 3 Imò *inquit Poeta*, idem cras facies quod hodie. 4 Quid, *inquit Juvenis?* Adeone magna res est hæc illi voluptatem diecula concessa mihi? eras aliam vivendi rationem inibo? 5 Sanè, *respondet poeta*, non ita gravis est unius diei jactura, si modo unius tantum esset: verum ubi periit hesternus ille quem tibi indultum fore petebas, neque hic dies videt se laniorem quam & alterum petis cras: ecce prorogatum hoc indies cras aliud protrudit aliud: absumitque totos annos, atque ita in æternum comperendinabitur. vide Martial. ep. 59. l. 5. 6 Pellit, trudit, proterit. ab *Ago*, *ci*. 7 Quamvis p. tu ut posterior rota in axe secundo curras: priorem rotam, *i. crastinum diem* prope te videas, & mox te posse assequi putes, eum tamen illa sub eodem temone, *i. eodem tenore ac cursu* aufugiat, frustra attingere conaris. 8 Ferrum quo rota munitur. *pon. pro rota.* * *Quæ igitur felicitatem tibi propanis, Philosophiæ absque morâ vaca. hanc inservire oportet, ut vera tibi contingat libertas. Non differtur in diem, quæ ille subitò, statim circumagitur*, inquit Seneca. *Quæ tamen non est præcipitis*, &c. 9 Non hac civili, qua ut quisque servus ___ 10 ___ in tribum aliquam relatus. Velina a. nomen tribus quæ numero aliarum accessit. 11 Nomine patroni assumpto, qui libertis mos erat. 12 Cui jam emerito & manumisso publicus præbetur frumentum. 13 Corruptum. *alii. leg.* Scabrosum. 14 Tessera est signum quod accipiebant cives à curatore annonæ, à quo frumentum publicè erogabatur ad pauperes cives sublevandos. 15 Quam fallunter. 16 Civeu. Rom. 17 Circumactio. manu mittendum dominus coram prætore dextrâ prehensum in orbem rotabat, & è manu mittebat, ut suæ esset potestatis, quasi significans licere jam illi ire in quamcunque partem vellet. 18 Nuper Dama servus nunc Marcus Dama liber & civis. 19 Vix tribularis mulio, *i.* servus infimæ conditionis. 20 Moribus nequam, insulsus ut vappa, *i.* vinum insipidum & corruptum per interitum caloris vitalis. 21 Scientiæ rudis. *Transf. à corpore ad animum.* 22 In rebus vilissimis, etiam jumentorum ciborijs fallax & fraudulentus.

23 *Verterit*

23 *Verterit hunc dominus, momento* 24 *turbinis* 25 *exit*
a *Marcus Dama, papæ!* b *Marco* b *sponsore re-cusas*
Credere tu nummos? Marco c *sub* c *judice palles.*
Marcus d *dixit. ita est.* e *adsigna Marce tabellas.*
Hæc mera libertas, hanc nobis 26 *pilea donant.*
27 *An quisquam est alius liber, nisi ducere vitam*
Cui licet, ut voluit? licet, ut volo, vivere: non sim
Liberior 28 *Bruto?* 29 *Mendoso colligis, inquit*
Stoicus hic, aurem mordaci lotus aceto.
30 *Hoc reliquum accipio,* 31 *licet illud & ut volo tolle.*
32 *Vindicta postquam* 33 *meus à prætore recessi,*
Cur mihi non liceat jussit quodcunque voluntas,
34 *Excepto si quid* 35 *Masurii* 36 *rubrica vetavit?*
38 *Disce: sed* 38 *ira cadit naso, rugosaque sanna,*
Dum 39 *veteres avias tibi de* 40 *pulmone revello.*
41 *Non prætoris erat stultis dare* 42 *tenuia rerum*
Officia, atque usum rapidæ permittere vitæ.
43 *Sambucam citius caloni aptaveris alto.*
*Stat contra ratio, & secretam * garrit in aurem,*
Ne liceat facere id, quod quis vitiabit agendo.
Publica lex hominum, naturáque continet hoc fas,
44 *Ut teneat vetitos inscitia debilis actus.*
45 *Diluis helleborum* 46 *certo compescere puncto*

23 Postquam tamen verterit hunc dominus.
24 Circumactionis.
25 Factus est, a civis & liber, b sponsor, c judex, d testis, e testator. *et hæc dicit rectus manumissus Dama, seu fautor ejus, vel etiam Poeta Iron.*
26 Servi manumissi, raso capite, à domini pileum libertatis insigne sumebant.
27 *Etiam syllogizat M. Dama.*
28 M. Junio Bruto qui regibus exactis libertatis auctor fuit.
29 Heic philosophus Stoicus acutus & acrimonia judicii Dialectici autem instructus respondet: Falsò argumentaris.
30 Majorem propositionem probè intellectam accipis.
31 Minorem nego.
32 *Dama assumptionem probatum iturus monit.* Postquam virgâ prætoris (quæ manumissis caput tangit jubens eos, *Liberos esse*) pronunciatus sum liber.
33 Mei juris & arbitrii i. liber.
34 Præterquam quod legibus cautum est. 35 Mas. Sabini jurisconsulti celeberrimi tempore Tiberii Imp. 36 Legum tituli minio notati. 37 *Resp. Stoicus vel Poeta.* 38 Nec irascere neque irride, quod te doceam. *aufer Me cultis terrere, manum stomachumque tenato.* Hor. 7. Sat. 2. l. 39 Inveteratas opiniones & aniles de libertate dum civilis ista pro vera illa animi ab imperitis habetur. 40 Imo pectore. 41 Non in manu prætoris, sed philosophi erat. 42 Subtilia per differentias & circumstantias officia. 43 Aliquæ exigas à stupido puero militis (qui quòd κάλαμος i. ligna bajulabat, *vel* quòd clavam ligneam gerebat, Calo dictus est, ut lyram scitè tangat, *aliis ut machinam illam poliorceticam intendat ac tractet*, atque ab hoc Dama quem prætor civili donavit libertate, ut libere & secundum rationem agat. * Alii *garrit.* 44 Ut pro vetitis habeat ea quæ quis non didicit, ut tanquam prohibitas abstineat, neque profiteatur exercéatve artem quam non novit. 45 Medicam artem exerces? de elleboro. Sat. 4. v. 16. *abrotonum ægro non audet nisi qui didicit dare.* Hor. ep. 1. l. 2. Nec certâ habitâ cognitione pharmaci diluendi & præparandi, nec morbi, tempestatis, anni, ægroti constitutionis, virium, &c.

Neſcius examen? verat hoc 47 *natura medendi.*
48 *Navem ſi poſcat ſibi peronatus arator*
49 *Luciferi rudis, exclamet* 50 *Melicerta periſſe*
51 *Frontem de rebus.* 52 *Tibi* 53 *recto vivere talo*
54 *Ars dedit? &* 55 *veri ſpeciem dignoſcere calles,*
56 *Ne qua ſubærato mendoſum tinniat auro?*
57 *Quæque ſequenda forent,* 58 *quæque evitanda viciſſim,*
Illa priùs 57 *cretâ, mox* 58 *hæc carbone notaſti?*
Es modicus voti, 59 *preſſo lare, dulcis amicis?*
60 *Fam nunc aſtringas, jam nunc granaria laxes:*
Inq; lucro 61 *fixum poſſis tranſcendere nummum:*
Nec 62 *gluto ſorbere ſalivam* 63 *Mercurialem?*
64 *Hæc mea ſunt, teneo, cum verè dixeris; eſto*
65 *Liberq;e ac ſapiens,* 66 *Prætoribus ac Jove dextro.*
67 *Sin tu cum fueris noſtræ paulò antè farinæ,*
68 *Pellicalam veterem retines, &* fronte politus
69 *Aſtutam vapido ſervas ſub pectore* 69 *vulpem:*
70 *Quæ dederam ſupra repeto,* 71 *funemq; reduco.*

47 Ars quæ naturam juvatur. Medicina.

48 Gubernandam. *Navem agere ignarus navis timet.* Hor. epiſt. 1. l. 2.

49 Stellarum etiam mediocri cuivis gubernatori notarum.

50 Deus marinus qui Palæmon, & Portumnus dict. *i. quivis exclamet.*

51 Pudorem, cujus ſedes frons eſt. *clamant periiſſe pudorem Cuncti pene patres.* Hor. ep. 1. l. 2.

52 Quod ſi philoſophia te docuerit hæc officia ſeq.

53 ὀρθοπλοεῖν, *to walk uprightly.*

54 Philoſophia, rectè vivendi ars.

55 Quod verum eſſe videtur, nec eſt: apparens bonum à vero bono diſcernere.

56 Ne qua ſimulata hypocriſis, *vel*, ſpecies veri aut boni, velut nummus ſubæratus & adulterinus qui raucum & ſurdum ſonat, te fallat.

57 Approbas bona. 58 Damnas mala, à more illorum qui bona lapillo albo, mala nigro ſignabant. Sat. 2. verſ. 1. *Creta an carbone notandi?* Hor. l. 2. 3. Ser. 59 Frugalis, modico contentus cum lare fundo. 60 Prout occaſio poſtulet liberalitatem exercere. *Qui jam contento, jam laxo fune laborat.* Hor. 7. Sat. 2. l. 61 Si potes præverire nummum à pueris in via vel olivo fixum, vel funiculo adſtrictum & projectum quo tentent prætereuntes avaros, quos ſimulac inclinarint ſe ad tollendum numinum, retracto eo pueri derideant. *In triviis fixum qui ſe demittes ob aſſem.* Hor. 16. ep. lib 1. 62 Illâ colli parte. *vel* ipſe gluto, i. helluo qui deglutias ſalivam tuam ex ſpe lucri velut ex edendi appetitu natam. ubi n. quid palato gratum occurrit, affluit ſaliva quaſi linguæ & guſtatus miniſtra. 63 Lucroſum. Mercurius n. lucri præſes credebatur. 64 *Oratio eſt.* cum verè dixeris, hæc mea ſunt, teneo, i. hæc jura & officia verè colo, 65 Corpore & animo te liberum pronuncio. *Quisnam igitur liber,* &c. Hor. 7. Sat. l. 1. 66 Prætore te civili, Jove liberatore te philoſophicâ libertate donante. 67 Sin tu dudum noſtræ. i. ſervilis conditionis & vitiorum, civili tantùm libertate donatus veterem retines nequitiam, nego te liberum eſſe & ſervum pronuncio. 68 *Alludit ad Leberidem.* ſi antiquos mores obtines. 69 Fallaciam & fraudes callidè tegis corde corrupto. *animi ſub vulpe latentes.* Hor. ad Piſones. 70 Libertatem & ſapientiam, quæ ſupra tibi conceſſeram, à te repoſco. 71 Tibi rurſus injicio frenum ſervitutis. *vel*, alludit ad puerilem luſum, δολιχοσπάδα, per funem utrinque attractum, Horat. epiſt. 10. lib. 1. *Tortum digna ſequi poſſis quam dicere funem*, retrahens funem, & tibi negans quam modò dederam libertatem.

72 Nil

72 *Nil tibi conceſſit ratio,* 73 *digitum exere, peccas.*
74 *Et quid tam parvum eſt?* 75 *ſed nullo thure litabis,*
76 *Hæreat in ſtultis brevis ut* 77 *ſemuncia recti.*
78 *Hæc miſcere nefas:* 79 *nec cùm ſis* 80 *cætera foſſor,*
81 *Treis tantum ad numeros ſatyrum moveare Bathylli.*
82 *Liber ego,* 83 *unde datum hoc ſumis tot ſubdite rebus?*
84 *An dominum ignoras, niſi quæ* 85 *vindicta relaxat?*
86 *I puer, &* 87 *ſtrigiles Criſpini ad balnea defer:*
88 *Si increpuit, ceſſas nugator?* 89 *ſervitium acre*
Te nihil impellit: 90 *nec quicquam extrinſecus intrat*
Quod nervos agitet. ſed ſi intus, & 91 *jecore ægro*
Naſcantur 92 *domini,* 93 *quid tu impunitior exis,*
Atque hic, quem ad ſtrigiles ſcutica & metus egit herilis?
94 *Mane piger ſtertis:* 95 *Surge, inquit* [b] *Avaritia; Eia*
Surge. Negas. inſtat, Surge inquit. Non queo. Surge.
Et quid agam? rogitas? 96 *ſaperdas advehe Ponto,*
97 *Caſtoreum,* 98 *ſtupas,* 99 *hebenum,* 1 *thus,* 2 *lubrica*
3 *Coa:*

72 Philoſophia *Stoica* ne minimum quidem tibi veræ libertatis particulam dedit.
73 Ne digitum quidem movere potes quin pecces, *Stoicè ſatis.*
74 Quid autem tam parvum eſt, *inquit Dama.* quam movere digitum?
75 *Stoicus resp.* nullis tamen victimis impetrabis à Deo——
76—— ut qui perfectè non ſapit, aliquid ſapiat: æque nec peccatum eſt digitum ac corpus movere malè. *Stoice.*
77 Vel minima etiam ſapientiæ mica aut particula.
78 Servitutem ac libertatem: ſpiecatiam ac ſtultitiam.
79 Nec potentis, ſtultus cum ſis, etiam ex minimis ex ſapientia agere: non magis quam, qui——
80—— *Cætera Helleniſm. ſup. 25.* [a], i. quoad cætera? ruſticus eſt——

81 ——Poterit ſaltare tres ſtaticulos ex arte Bathylli Alexandrei Pantomimi Satyrum ſaltantis. vide Juven. Sat. 8. v. 64. *legas itaque* Satyrum. ſic. Hor. ep. 2. l. 2. *Nunc Satyrum nunc agreſtem Cyclopa movetur.* 82 *Inſtat Dama, ſe liberum eſſe clamitans.* 83 *Refert Stoic.* unde tibi liberi nomen uſurpas, cum tot vitiorum imperiis ſubditus ſis? 84 Nullum tibi credis eſſe dominum præter externum illum corporis? *Tunc nihil dominus,* Hor. ſat. 7. l. 2. *quem ter vindicta quaterque,* &c. 85 Prætoris virga. *ſupra verſ.* 88. 86 *Diſtinguit libertatem philoſophia.* Tibi quidem concedo, *inquicus,* te liberum eſſe corpore ex jure civili, ſed liberum eſſe animo ex philoſophiæ regulâ nego. Si quis enim herus jubeat: *I puer,* &c. 87 Ad ſudorem in balneis detergendum. στλεγγίδας. 88 Et his verbis te increpet, ceſſas nugator? 89 Civile illud ſervitium acre te nihil impellit, qui jam corpore liber es. 70 Neque extrinſecus habes dominum aut motorem, qui te impellat & cogat. 91 Sed ſi malè ſanatur tibi in jecore quod concupiſcentiæ ſedes eſt (ut volunt medicorum ſilii) vel in corde affectuum ſede—
92—— Affectus mali qui tibi dominantur ——93—— Quantò minores pœnas & cruciatus pateris, quàm ſervus ille quem ad ſtrigi? &c. 94 *Nec unum iſtum habet dominum, ſed plures, eoſque diverſa imperantes,* ſc. a *Pigritiam,* b *Avaritiam,* c *Luxuriam,* d *Libidinem,* e *Ambitionem,* f *Superſtitionem.* 95 *Dialogiſmus inter pigrum Damam, Avaritiam & Luxuriam.* 96 Quæ ad victum conducunt, ut ſaperdas, piſcis genus, quæ capiuntur in Ponto ceu Mæotide. *Synecdochice* ——97—— Pharmaca ad medicinam, cujus generis ſunt teſtes caſtoris—— 98—— Ad veſtitum, è ſtupa vili lini genere—— 99 ——Ad ædificia, ligna ——
1—— Ad ſacra ——2—— Ad voluptatem, vina & aromata, mollia ſc. & lenia ——3—— Vina & Co inſula.

Tolle 4 revens 5 primus piper 6 è fasciculo cămelæ,
7 Verte aliquid, 8 jura. 9 Sed Jupiter audiit: ebeu!
10 Varo, 11 regustatum digito terebrare salinum
Contentus perages, 12 si vivere cum Jove tendis.
Jam pueris 13 pellem succinctus & cænophorum 140
14 aptas
Ocyus ad navem: nil obstat, quin trabe vastâ
15 Ægæum rapias, nisi 16 sollers luxuria antè 165
Seductum moneat: Quò deinde insane ruis? quo?
Quid tibi vis? 17 calido sub pectore masculà bilis
Intumuit, quam non extinxerit 18 urna cicutæ. 14
Tun' mare transilias? tibi 19 tortâ cannabe fulto,
Cœna sit in transtro; 20 Vejentanumq; rubellum
Exhalet vapida 21 læsum pice 22 fessile obba? 170
Quid petis? ut nummi, quos hic 23 quincunce modesto
24 Nutrieras, pergant avidos 25 sudare 26 deunces? 1
Indulge 27 genio, carpamus dulcia, 28 nostrum est
Quod vivis: 29 cinis & manes & fabula fies.
Vive memor leti. 30 fugit hora: hoc quod loquor, inde est.
31 En quid agis? 32 duplici in diversum scinderis hamo:
Hunccine, an hunc sequeris? subeas 33 alternus 1
oportet
34 Ancipiti obsequio dominos: alternus oberres.
Nec tu, cum obstiteris semel, instantique negaris

4 In emporiis Orientalibus, ita *sub sole versanti*, v. 54. vel novum, ceu modò advectum.
5 Præoccupa alios mercatores. *cave ne portus occupet alter.* Hor. 6. epist. 1. l.
6 Sitis tolerantissimo, ad quartum usque diem.
7 Commuta merces, negotiare.
8 Et pejera.
9 *Inquit Dama.*
10 *Resp. Avaritia.*
11 Stolide! *Baroner* autem fuerunt milites servi, calones ceu caculæ grandes & stupidi.
12 *Regust. digit. tereb.* (i. salem lingere) *contentus perages.* i. vives. *quævis dictio est emphatica.*
13 Si intendis vivere juste & sanctè Jovem verum.
14 Scorteam mantican, vidulum, vel segestre.
15 Imponis servis farcinas deferendas ad navim.
16 Mare rapidè feces, naviges.
17 Ad corrumpendum ingeniosa.
18 Unde tibi excrevit, *inquit luxuria*, atra hæc bilis ad insaniam usq; ? *vel* masculà, i. quam ego effœminatam malim.
19 Urna cicutæ, herba frigidissima. *Quæ potuerunt unquam satis expurgare cicutæ?* Horat. 2. lib. 2. epist.
20 Tibiae in fune nautico sedenti transtrum pro mensa erit?
21 Vinum vilissimum rubet coloris & saporis ingrati ex agro Vejano qui est in Campania.
22 Corruptum, & oleas picem vasis ac navis.
23 Usurâ modicâ, intra semissem, quinque per duodecim. *five in the twelve.*
24 Auxeras.
25 Cum sudore, molestia & periculo lucritacere & parere —26— Undecim per duodecim uncias, i. assem.
27 Festis & voluptati.
28 Vita hilariter acta, ea denique vita est, & muneris mei.
29 Morieris descendesque ad inferos, de quibus tam multa somniant & fabulantur cum poetæ tùm philosophi. Horat. 4. od. 1. lib. *Jam te premet nox fabulæque manes.* Vitâ igitur, quæ datur, utere.
30 Ibidem 11. od. *dum loquimur fugerit invida Ætas.*
31 *Stoici verba vel Poetæ.*
32 Avaritiæ simul atque Luxuriæ.
33 Alternis vicibus, &— 34 —incerto Servitio subeas oportet Avaritiæ & Luxuriæ dominium.

Parere

Parere imperio, Rupi jam [35] *vincula, dicas.*
Nam & luctata canis [36] *nodum abripit: at tamen illi*
Cum fugit, à collo trahitur [37] *pars longa catenæ.*
Dave, cito, hoc credas jubeo, finire [39] *dolores*
Præteritos meditor: (*crudum Chæreſtratus ingreſſe*
Abrodens ait hæc) *an* [41] *ſpecie dedecus obſtem*
Cognatis? an [42] *rem patriam rumore ſiniſtro*
Limen ad obſcœnum [43] *fraudem, dum Chryſidis* [44] *udas*
Ebrius ante fores [45] *extincta cum face canto?*
[46] *Euge puer,* [47] *ſapias.* [48] *dijs depellentibus agnam.*
[49] *Peream,* [50] *ſed cenſeo,* [51] *plorabit Dave relicta?*
[52] *Nugaris.* [53] *ſolea, puer, objurgabere rubra*
[54] *Ne trepidare velis atque arctos rodere caſſes.*
[55] *Nunc ferus, & violens: at ſi voceſ, Haud mora dicas*
Quidnam igitur faciam? ne nunc, cum accerſar, & ultro
Supplicet, accedam? [56] *Si totus & integer illinc.*
Exieras, nec nunc. [57] *hic hic quem quærimus, hic eſt:*
Non in [57] *feſtuca,* [58] *lictor quam jactat ineptus.*
Fus habet ille ſui [59] *palpo quem ducet* [60] *hiantem*

35 Servitutis vitiorum.
36 Vinculi catenæque ſuæ.
37 Qua iterum in ſervitutem retigatur. Ita ſtultus dum non ſimul & ſemel ſe totum & integrum vindicat è vitiorum ſervitio, recurrit ad veteres mores nectus propter unam actionem & quod ſemel reſiſterit, liber pronunciandus eſt. Quæ *beſtiarum vis, quum ſemel effugit, reddit ſe prava catenis.* Hor. 1. ſat. l. 2. *Atque ad hoc, in libidinis imperio, probandum* ——.
38 —— Exemplum adducit Chæreſtrati, è Menandro, cum Davo ſervo de Chryſide deſerenda deliberantis, nec tamen graviter perficientis. *vide Buzanch. Terentii et Hor.* 2. *l.* 3. *ſer.*
39 Meretricii amoris moleſtias quas tuli. *An potius meditor finire dolores?* Hor. 3. ſat. 2. l.

40 Ad vivum rodens, ſerò cogitabundus. 41 Sobrii, frugi. 42 Egon' per infamiam & nominis jacturam ad obſcœnam meretricis domum patrimonium —— 43 —— Imminuam, perdam, *bonam deperdere famam, Rem patris oblimare.* Hor. 2. ſat. 1. l. 44 Unguento ceu vino ex profuſione Græcorum amatorum: aquâ, quam fallendis maritis mulierculæ jamæ cardialibus affundebant, vel lacrymis miſeri amatoris. ſed vide Lipſ. epiſt. quæſt. 22. ep. 4. l. 45 Juvenes comeſſatum euntes ad amicas, faces præferebant, quibus, cum ad fores ventum eſſet, ne à prætereuntibus agnoſcerentur, extinctis, cantabant. Hor. 4. ſat. l. 1. *Ebrius, & magnum quod dedecus, ambulet ante Noctem cum facibus.* 46 *Ait Davus, qui Terentio Parmeno.* herum collaudans, quod ad ſaniorem mentem rediiſſe videtur. 47 Sapere aude, *vel* ſapias tandem. 48 Caſtori & Polluci ceu aliis diis averruncis, ſtultitiam ſuam amoventibus. 49 Mactæ. 50 *Dicis Chæreſtratus ſibi non conſtans.* 51 Chryſis plor. relictâ? 52 Nugaris, *inquit Davus,* qui labaſcis & ad miſeriam redis. 53 Vapulabis. ſic Juven. Sat. 6. v. 611: *Solea pulſare nates.* vel commitigabitur tibi caput aurato cum purpureo meretricis ſandalio —— 54 —— Ne vaſtiles in poſterum & dubius reluctaris: neque audeas ſubtrahere collum jugo aut tentare effugium arrodendo laqueos, quod irretitæ ſolent feræ. 55 *Et quod nunc tute tecum iratus cogitas, Egone, &c.* ut Phædria ille Terentianus. 56 Quod ſi te plenè & conſtanter aſſereres in libertatem, neque nunc labaſceres redireſque victus. *Aposiopeſis.* Aliis placet lectio *nunc, nunc,* i. in ipſo hoc nunc, hoc temporis articulo. abſque morâ. 57 Hic verè liber & ſapiens eſt. 58 Non quem feſtucâ, i. vindictâ & virgâ prætori factum manumiſſumque liberum pronunciarit vox lictoris, unius è ſex miniſtris qui prætoris apparebant 6. *et lege.* Quem. 59 Adulator populi ambitioſus, *ordo eſt,* habet ille palpo jus ſui? palpare eſt manu mulcere. 60 Honoribus inhiantem, magiſtratus & honores ambientem.

61 Candidati (inquit Lipsius Elect. l. 1. c. 13.) & petitores magistratuum non contenti insito Janæ candore, cretam addebant in vestem ut splenderet.

e Vide not. 94. ad vers. 132. supra.

62 Et jubet vigilare ad salutationes: ante lucanas.

63 Missilia surge in AEdilitu. AEdiles verò quo sibi viam sternerent ad cæteros honores, & populi promereretur suffragia sabam & cicer in vulgus spargebant. In cicere atque faba bona ex perdasque lupinis? Hor. 3. Sat. 3. 1.

64 Inter captandum & legendum missilia.

65 Munificentiam nostram in Floræ ex meretrice deæ factæ ludis, quorum celebratio ad AEdiles spectabat.

61 *Creata*[e] *ambitio?* 62 *Vigila, et* 63 *cicer ingere largè*
64 *Rixanti populo,* 65 *nostra ut Floralia possint*
66 *Aprici meminisse senes. quid pulchrius?* [f] *at cum*
67 *Herodis venere dies, unctaque fenestra* 180
Discolor 68 *pinguem nebulam vomuere* [g] *lucernæ*
69 *Portantes* [h] *violas,* 70 *rubrumque* 71 *amplexa catinum*
Cauda natat thynni, 72 *tumet alba fidelia* [k] *vino:*
73 *Labra moves tacitum,* 74 *recutitaque sabbata* 75 *palles.*
76 *Tunc nigri lemures,* 77 *avoque pericula rupto:* 185
Hinc 78 *grandes* 79 *Galli, et cum* 80 *sistro* 81 *lusca sacerdos,*
Incussere 82 *deos influntes corpora,* 83 *si non*
Prædictum ter mane caput gustaveris alli,
Dixeris 84 *hæc inter* 85 *varicosos* 86 *centuriones,*
Continuo 87 *crassum ridet* 88 *Vulfenius ingens,* 190
Et 89 *centum Græcos curto centusse licetur.*

66 Inter aprichandum, f *vide not. 99. ad vers. 132. supra.* 67 Quos colit populus qui Herodi paret, sc. Judæi. *vel.* Herodis Ascalonitæ natalis, seu susceptæ regni dies *celebratus*, g *lucernæ*, h *floribus*, i *convivio*, k *vino*, l *pretiosi*, &c. 68 Fuliginem. 69 Coronatæ seu ornatæ floribus. 70 Fictile miniatum, vel è terra rubra. 71 Hinc amplitudo thynni colligimus, *vel. Hypallage* catinum amplexum caudam thynni. Synecdochicè pro thynno vel quavis parte. *vel* in contemptum Judæorum, vilissimam thynni partem ponit. 72 Plena est. 73 Concipis vota tacito murmure. 74 Recutitorum, i. circumcisorum Judæorum sabbata. 75 Superstitioso metu, *vel* ex jejunio, *vel* cinere & luto conspersus colis sabbata. 76 Adde his mania terriculamenta quæ superstitiosis hisce objiciuntur: qualia sunt, quæ timentur umbræ nocturnæ &c. 77 pericula quæ portendi creduntur si ovum igni impositum rumpatur. 78 Ingentes semiviri, ut qui castrati in altum crescant, *vel* veneratione ingentes. 79 Sacerdotes Cybeles. 80 Ihaci fistrum, crepitaculum. ex ære aut argento tinnulum ferebant in sacris, ut Galli cimbalum *Apul. 11.* 81 Cui Isis irato percussit lumina sistro. Juven. Sat. 13. vers. 73. *vel* ad mores potest referri. ut *Lipsius.* 82 Metum deorum Cybeles & Isidos: quarum illa furore, hæc Syriis tumoribus, ulceribus. & morbis instat. 83 Nisi expient & amoliantur inflationem amuleto quod & magis instat, quodque AEgyptiorum religione in diis numeratur. Juven. Sat. 15. vers. 9. 84 Hæc Stoicorum scita de vera libertate incunque derisuri sunt stupidi milites, vera tamen sunt. 85 Labore militiæ varicosos, *vel*, ut corpore ita animo tumidos. 85 Ignaros literarum osores cujusmodi sunt militares. 87 Rustice aut militariter. 88 Miles procerus, robustus, ut in prima Sat. *Ingentes Titos.* 89 Centum philosophos totidem assibus iisque curatis æstimat, i. singulos philosophos vix singulis assibus.

SATY-

SATYRA VI.

In avaros qui parcè & sordidè vivunt, ut relinquant heredibus quod nequiter profundant.

Exordium sumit a statu Bassi ad quem scribit, quærens ubinam loco rum sit, quid agat, quibus studiis intendat animum, quam suo contentus vivat. Mox mitte sunt rationem exponit illis potiùs & mentem aquam. Denique invehitur in eos quibus non idem animi et vitæ institutum. Parcus ob heredis curam, nimiumque severus, Assidet insano. Hor. 5. epist. 1. l.

1 ADmovit jam bruma foco te, Basse, Sabino?
Jamne lyra, & tetrico vivum tibi pectine chordæ?
Mire opifex numeris veterum primordia vocum,
Atque marem stirpitum fidis intendisse Latinæ,
Mox juvenes agitare jocos, & pollice honesto
Egregios lusisse senes? Mihi nunc Ligus ora
Intepet, hybernasq; meum mare, quà latus ingens
Dant scopuli, & multa littus se valle receptas.
Lunai portum est operæ cognoscere, cives;
Cor jubet hoc Enni, postquam defertuit esse

1 Ecquid in agro Sabino, quò secessisti hiematurus, lyricis usque vacas carminibus, &——
2—— graviore atque severioce quàm Horatius plectro, i. argumento (ut mox *marem stirpitum*) pulsas fides lyræ?
3 Cæs. Bassus Lyricus Poeta fuit, de quo Priscianus & Fabius lib. 10. 4 Mire & perite artifex ad aptanda citharæ numeris argumenta seria & gravia. *Hellenism.* 5 Fortè idem est, quem A. Gellius lib. 3. cap. 19. & 5. 7 & 11. 17. scripsisse de originibus testatur. sin minus, intellige μυθοποιίαν & θεογονίαν. alii legunt *primordia rerum*: ut canat, *unde hominum genus et pecudes*, &c. quod Virg. 1. Æneid. de Iopa Lyrico. 6 Carminibus lyricis Latinis adaptare severam poesin, *vel* fortem, qualis fuit Pindari, qui cecinit *divos puerosque deorum*. i. heroas, *et pugilem victorem*, &c. Horat. ad Pisones. *fidibusque Latinis Thebanos aptare modos studet, auspice Musa?* Horat. 3. epist. 1. lib. *vel*, Alcæi, qui *sonuit plenius aureo plectro dura navis, dura fuge mala, dura belli.* Odor. 13. lib. 2. Horat. 7 Juvenum amores & convivia referre 8 Senum bene de rep. meritorum laudes honesto carmine celebrare. 9 Liguſtica. 10 A tepore maris exagitati, vel situ inter montes Mitior est. 11 Sævit. *vel* pro hybernis est mihi, *atrum Desidet ille piscis hiemat mare*, Horat. 2. Sat. 1. lib. 12 Hetruscum. Persius. n. patriam habuit Volaterras in Hetruria. 13 Sinu vel curvatura portus Lunæ, primi oppidi in Hetruria, dicti quòd Lunæ formam litus referret. 14 Ennius in Annal. ab hoc versu incipit describere Lunæ portum, *Est operæ pretium, o cives cognoscere portum Lunæ.* 15 Ipse Ennius. alludit ad tria corda quæ se habere dixit Ennius quòd Græcè & Latinè sciret 16 Postquam desiit stertere. i. somniare. *Hellenism.* postquam destertuit se esse Mæonidem. Statim à principio Annalium, in quo exposuit somnium suum, quo somniarat animam Homeri in se transmigrasse per μετεμψύχωσιν seu παλιγγενεσίαν pythagoricam, desultoriam animarum migrationem.

17 Mæonides

17 Homerus, à patre Mæone, vel patria Mæonia. vide Plutarchi de Homero lib.

18 1. Euphorbus. 2. Pythagoras. 3. Panus. 4. Homerus. 5. Ennius, *vel* postquam desiit somniare se fuisse Homerum, agnovitque se esse Quinctum Ennium, ut Quinctus sit prænomen Ennii.

19 Non solicitus quid de me dicat vulgus sentiatve.

20 Noxius, morbos inferens.

21 Non curans, non invidens si vicini fundus meo sit fertilior. *O si angulus ille Proximus accedat qui nunc denormat agellum.* Hor. 6. sat. 2. l.

22 Inferiori quàm ego loco. *vel* homo pessimi.

23 Nolim tamen ob ista demisso esse vultu, atque per invidiam fenium præproperum accersere, dum sordido victu eorum divitias æmulor.

17 *Mæonidis* 18 *Quintus, pavone ex Pythagoræo.*
Heic ago 19 *secura vulgi, & quid præparet Auster*
20 *Infelix pecori,* 21 *securus, & angulus ille*
Vicini nostro quia pinguior: & si adeo omnes
Ditescant 22 *orti pejoribus,* 23 *usque recusem*
Curvus ob id minui senio, aut cœnare sine unctô,
Et 24 *signum in vapida naso tetigisse lagenâ.*
25 *Discrepet his alius.* 26 *Geminos* 27 *horoscope varo*
Produces genio. 28 *Solis natalibus, est* a *qui*
Tingat olus siccum 29 *muria vafer* 30 *in calice empta,*
Ipse 31 *sacrum inrorans patinæ piper,* b 32 *hic bona* 33 *dente*
Grandia magnanimus 34 *peragit puer.* 35 *utar ego, utar*
Nec 37 *rhombos ideo libertis ponere* 36 *lautus,*
Nec tenuem solers turdorum novisse 38 *suaviam.*
39 *Messe tenus propria vive: & granaria (fas est)*
40 *Emole quid metuas?* 41 *occa: & sedes altera in herba est.*
42 *Ast vocat officium: trabe rupta,* 43 *Bruttica saxa*
Prendit amicus inops: rem q; omnem, 44 *surdaq; voto*

24 Admoto naso observare an læsa sint signa lagenæ, quæ etiam vappam habet, *vel* non resignare & depromere, sed admotis labris & naso vappam ebibere. Et *signo læso non insanire lagenæ.* Hor. 3. epist. 2. lib. 25 Nec tamen cuivis hæc liberalis meas quæ mihi. 26 Frames iisdem parentibus ortos. 27 Varia ingenia profert idem Horoscopus, i. Astrum natale, seu horæ inspectio, qua quis nascitur. *Apostrophe.* 28 Quorum (a) alter triparcus. *Omnia hæc emphatica et signata.* 29 Aquâ salsâ, *vel* liquamine ex thynnorum sanie. 30 Quod solent parci & sordidi. 31 Cui parcit tanquam rei sacræ, *metuensque velut contingere sacrum.* Hor. 3. sat. 2. l. 32 (b) Hic magnan. puer, *this youth that beareth a brave minde.* 33 Gulâ, hiatu. 34 Absumit. 35 Mihi *inquit Poeta,* κτήματα erunt χρήματα. utar iis, non abutar per miseras sordes, aut effusam prodigalitatem. 36 Lautus ponere, *Hellenism.* ut & solers nosse. 37 Pisces in deliciis habitos. ὄψαρα pro lautis epulis. 38 Subtilem gustum & saporem discernere. 39 Nihil ex annuo proventu reliquum facias. 40 Molendo consume. 41 Glebas frange, agrum exerce. 42 *Facerem,* inquit anus prætexens avaritiæ suæ causam. *Quod mones, laxarem granaria, et viverem messe tenus, I would make even with the yeere end. Sed me jubent charitatis atque humanitatis officia ut ex proventibus meis aliquid reponam quo succurrerem miseris amicis laboravtibus eorumque damna resarciam. Cur ego indignus quisquam te divite,* &c. Hor. 2. sat. 1. l. 43 Pulchrè dicis, *inquit Poeta.* Sed ecce amicus tuus fractâ navi, & universâ re perditâ enatans prendit scopulos Brutii promontorii Italiæ Siciliam versus, &c. Cur non illum relevas & sustentas ne cogatur stipem mendicare? 44 Diis non exaudita.

Condidit

Condidit Fonia r jacet ipse in littore, & una
Ingentes de puppe 45 dei : jamque obvia 46 mergis
Costa ratis lacera. nunc & 47 de cespite vivo
Frange aliquid : largire inopi, 48 ne pictus obambret
Cærulea in tabula. 49 sed 50 cænam funeræ heres
Negliget, iratus quòd 51 rem everteris, urnæ
52 Ossa inodora dabit : seu sparsent cinnama 53 surdum,
Seu 54 cerasa pecent 55 casiæ, 56 nescire paratum.
57 Tunc bona incolumis minuas ? & 58 Bestius urget
Doctores Græjos : Ita fit postquam sapere urbi
**Cum pipere & palmis, venit nostrum hoc 59 maris expers*
60 Fœniseca crasso vitiarunt unguine pulles.
Hæc 61 cinere ulterior metas ? at tu, meus heres
Quisquis eris, paulum 62 à turba seductior audi.
O bone num ignoras ? missa est à 63 Cæsare 64 lanius
Insignem ob cladem Germanæ pubis, & 65 aris
Frigidus excutitur cinis : at jam 66 postibus arma,

45 Dii tutelares navis qui in poppi sacrarium habebant, erepti secum è naufragio.
46 Avibus marinis.
47 Non de messe tantum, sed & de fundis aliquid imperti.
48 Ne naufragii pictam tabulam portans hinc inde mendicet. Sat. 1. vers. 90.
49 *Sed inquies.* Si quid de fundo aut patrimonio imminuam, heres meus infusa mihi negabit funebrem apparatum & sumptum, *nec metuam quid de me judices heres. quod non plura dato invenerit*, epist. 2. l. 2. Hor.
50 Feralem, funebrem quæ cum cadavere ipso cremetur. filiernum.
51 Bona minueris.
52 Ossa & cineres aromatis mista urnæ dare mos erat, *quod ille non faciet, &c.*
53 Non acutum, qui vix sentiatur. *durusculus translatio.*

Hor. 8. sat. 2. l. *Fervida quod subtile exurdant vina palatum.* 54 Gummi è cerasо, vel cortice cerasi adulteratæ sint casiæ. 55 Canella. Matthiol. in Dioscor. lib. 1. cap. 11. & 13. 56 Negligens. 57 *Dicet mihi heres.* Tunc ipse salvus, cum opus sit. in nescio quos thus profundas quæ mihi heredi potius debentur ? 58 Imperitus aliquis heredipeta crimini dabit hanc officiosam largitionem ut & lautiorem victum Græcis philosophis : clamitans hæc non prius solita fieri quam sapere. i. sapientia Græca cum mercibus peregrinis (quæ mentem efœminant) è Græcia in urbem nostram mari advenissent. * Sic Juven. Sat. 3. vers. 83. *Advectus Romam quo pruna & coliana vento.* 59 Nihil masculi habens. *vel* mari advecta : ut expers significet ἀνανδρος & ἀμετοχος. Casaub. *al.* postquam rigida nostra cismarina philosophia corrupta sit molli & transmarinâ Græcorum. Horat. serm. 10. lib. 1. *natus mare citra.* & 8. serm. 2. l. *Chium, maris expers.* ibid. *Verum citra mare natos. sapere* pro *sapientia* Enallage. 60 Ipsi rustici cibos prius simplices corrumpunt & condiunt latius. 61 Heredem, *inquit Poeta*, mortuus metuas ? Hor. epist. 2. lib. 2. *Nec metuam quid de me judicet heres. Quod non plura datu invenerit.* 62 A vulgi igno rantia & odio. 63 Claudio Caligula. 64 Litteræ laureatæ quæ tanquam victoriæ judice triumphum imperent, cum tamen nihil dignum eo fecisset. 65 Ex priore sacrificio derelictus amovetur, & nova sacra parantur. 66 Templorum postibus spolia hostium affigenda curat.

Jam

Jam 67 *chlamydes regum, jam lutea gausapa captis,*
69 *Essedaque ingentesque locat* 69 *Cæsonia* 70 *Rhenos:*
Dîis igitur, genióque ducis 71 *centum paria, ob res*
Egregiè gestas, induco: quis vetat? 72 *aude.*
Væ, nisi connives. 73 *Oleum, artocreasque popello*
Largior: an prohibes? dic clarè: 74 *Non adeo,*
inquis.
Exossatus ager juxta est. Age, 75 *si mihi nulla*
Jam reliqua ex amitis, patruelis nulla, proneptis
Nulla manet patrui, sterilis matertera vixit,
Deque avia nihilum supereſt: accedo 76 *Bovillas,*
Clivumque ad Virbi: 77 *presto est mihi Manius*
heres.
78 *Progenies terræ quære ex me quis mihi* 79 *quartus*
Sit pater: haud promptè, dicam tamen. adde etiam
80 *unum,*
81 *Unum etiam, terræ est jam filius, & mihi*
82 *ritu*
83 *Manius hic generis prope major avunculus*
excit.
84 *Qui prior es, cur me in decursu lampada poscas?*

67 Parat coccina paludamenta, quibus amicti reges Germanorum, & croceo colore gausapa quæ villosæ militares vestes sunt, quibus induti milites Germanorum ducuntur in triumpho.
68 Germanorum vehicula. *Cæsones.*
69 Caligulæ uxor per procuratores.
70 Rhenanos. Rheni accolas, è quibus procerissimum quemque ad pompam elegit. Sueton Calig. cap. 47.
71 Dîis igitur victoriæ auspicibus & Imperatoris Genio indico C. paria gladiatorum qui ad bustum dimicantes se invicem immolent, ad placandas defunctorum animas quas humano sanguine propitiandas credebant. vide Lipſ. Saturn. l. 8.
72 Vetare aude, ô heres, si ita visum est tibi. *Epitrope.* Sed væ tibi nisi adsentiaris.
73 Quinetiam congiarium & epulum populo largior, tune illud fieri vetas? noli mussare, dic clarè. 74 Neque enim contradico aut prohibeo, inquis. *potest etiam nulla interposita distinctione post* inquis, *continuari, ut hic sensus sit.* Agellus tuus, inquis, ô heres, suburbanus non adeo cultus aut fertilis est ut sufficiat huic profusioni, vel ut ego ita curem tibi heres esse. *Alii ex persona poetæ intelligunt quæ sequuntur, dicentis*: Supereſt mihi suburbanus fundus probè cultus & faxis expurgatus *al.* jugi culturâ exhaustus. 75 Si mihi nullus cognatus sit, nec affinis quem heredem instituam. 76 Vicum inter Romam & Ariciam in via Appia, ubi sedebant mendici, ut & prope nemus Dianæ ubi Hippolytus colebatur. 77 Mendicus quisquam (vide infra not. 83.) scribetur mihi heres, facelis inventu. 78 Itane? *refert heres.* scribesne heredem hominem obscuro loco natum, terræ filium, familiâ tuâ non oriundum? 79 Sit ita sane. Quod si ex me quæras, quis fuerit mihi abavus?—80—quis Atavus—81—quis tritavus, fuit ille æque ignotus atque obscurus, & proinde—82—ratione generis & stemmate—83—Aliquis mendicorum ex Aricino colle & luco quem Dianæ consecrarat Manius, mihi major avunculus vel cognatus est. 84 Tu a. qui mihi prior es, & cui lege naturali consanguinitatis prius ventura esset hereditas, cur me vivo illam exigis? *alii referunt ad λαμπαδικὸν ἐφήβων certamen.* in quo stadiodromo Prometheo sacrato currebant facem quatientes. primus autem defatigatus tradidit facem secundo, secundus tertio, & ita deinceps. vide lib. 4. Rhet. ad Herennium. *quasi dicat*, cur tu natu major meâ junioris hereditatem posseres?

83 *Sum*

85 *Sum tibi Mercurius: verbo dem* 86 *Bus ego,* 87 *ut ille*
Pingitur. an remeis? vin' tu gaudere 88 *relictis?*
89 *Deest aliquid summæ.* 90 *minui mihi; sed tibi votum est,*
Quicquid id est. 91 *Ubi sit fuge quærere, quod mihi quondam*
Legarat Tadius: 92 *neu dicta repone paterna;*
Fœnoris accedat merces; 93 *hinc exime sumptus.*
94 *Quid reliquum est?* 95 *reliquum?* 96 *nunc nunc impensus unge,*
Unge puer caules, 97 *Mihi fœtida luce coquatur*
98 *Urtica, &* 99 *fissa fumosum finciput aure;*
Ut tuus iste * *nepos olim satur* 1 *anserk extis,*
Cum * *morosa* 2 *vago* 3 *singultiet inguine* * *vena,*
4 *Patriciæ immeiat vulvæ?* 5 *mihi trama figuræ*
Sit reliqua: ast illi tremat omento 6 *popa venter?*
7 *Vende animam lucro, mercare, atque excute solers*
Omne lutum mundi ne sit 8 *præstantior alter*
9 *Cappadocas rigidâ* 10 *pingues* 11 *plausisse* 12 *catastâ,*

85 Mea hereditas tibi est lucrum insperatum & oppressis, perinde ac si in via inventum. *an magis exeam, Rejecta a præda, quam præsens Mercurius fert,* Hor. 3. Sat. 1.
86 Ad te.
87 Mercurius qui pingitur interpretem dexterâ tenens, quod tibi advolans gratuitum & præter expectationem atque meritum adfero.
88 Tibi à me.
89 *Verba heredis.*
90 *Cui testator,* meo damno periit, non tuo ô heres.
91 Noli impudenter à me exigere rationem, quid factum sit de bonis quæ mihi testamento legarat hic vel ille.
92 Neque ingere mihi verba, quæ patres liberis suis præcipiunt, cujusmodi sunt hæc. Pœn. ac. m. hinc exime sump.
93 Ex sonore.
94 *Dicat heres,*
95 *Testator indignatus*

ter refert. 96 Quando iniquo & ingrato animo acceptarus es quæ reliquero, lautius & largius insuniam, appara itaque ô famule lautiorem mensam. *nempe si caules oleo melioret.* Hor. 3. Sat. 2. lib. *Filius aut etiam hæc liberius ut ebibas hæres, Dicit, sicciene senex custodis?* Hor. 3. Ser. 2. lib. 97 Egone meis fœdidè parcam, ut ille hæc nepotum more prodigat? 98 Durum & agreste olus. 99 Porcini capitis in fumo, per aurem pertoratam suspensi pars. 1 Jecore anserino, quod Romanis in deliciis. * Ex cognatione heres idemque luxuriosus. *ambigue & ante.* 2 Variâ vel concessâ & licitâ Venere. 3 Copiam fastidiet. *al.* palpitabit, * Muto fastidiens plebejam Venerem. 4 Rem habeat cum nobili fœmina. 5 Egone me macerem instar decoris & defloccatæ vestis, cui detritis villis & subtegmine nudo apparet trama: ita in corpore meo ossa & nervi? *vel.* Mihin' fit corpus tenue & gracilentum instar flaminis tramæ? vel lineæ picturæ, quali depingunt homines monogrammos, quasi procul apparentes? 6 Pinguis, obesus ut popa, i. victimarius minister hostiarum visceribus probe saginatus. 7 *I nunc, & mihi non turpe, sceleratum, sordidum facito, ut heredi placeas.* Epitrope. 8 Maagonis peritior. 9 Servos è Cappadocia. 10 Bene habitos, nitidos cute. 11 Palpo vel planâ manu ferire, ut ostentes corporis eorum habitudinem. *vel* apud emptutientes laudem, vide Juven Sat. 11. quæ adnotata ad vers. 163. An *plausisse* quoniam venales (ut ait vetus interpres) antequam in catasta imponantur, cantant universi pariter more gentis suæ. alii legunt *posuisse.* alii *clausisse,* 12 Pegmate ligneo, in quo venales exponebantur servi.

Rem

Rem duplica. Feci: jam triplex, jam mihi quintò,
Fam decies [13] *redit in rugam.* [14] *Depunge, ubi sistam,*
Iquentus, [15] *Chrysippe, tui finitor acervi.* 80

13 Decipitur. a vestibus metaph. quasi multiplicatur. *Mille talenta vorare nimium: totidem alterum porro tertia sectetur, & quæ pars quadra acervum.* 7. epist. l. 1. Hor. 14 Alii Depinge, sistme, prescribe, quem modum ponam multiplicandæ rei familiaris meæ luminem, tanquam Sorites. 15 Stoicorum acutissimus (qui argumentationis cacervalis in infinitum progredientis finem inventi, jubendo *non plus* [illegible] priusquam ad multa ventum esset) dic ubi ego sistam, modumque ponam in congerendis opibus. Atque simul allusum credo τὸν σῶρον τόπον, quos sapienti licere accipere existimavit Chrysippus. Addi quid ipse dicat apud Lucianum, in *vitarum auctione*, καὶ ἢ γυμνὸν [illegible] ἔτι τινὰ λῆρον, &c. *Latine sic.* Esse vero (inquit Mercator) parcem & avarum fœneratacem, an & hoc dicemus esse viri, qui helleborum biberit, & qui jam ad virtutem sit idoneus? Certè (respondet Chrysippus) solum enim sapientem fœnerari decet. Quoniam enim illius est proprium, syllogismis concludere: fœnerari certè usuramque computare, atque colligere. Namque hæc parum differre videntur: studiosi quippe quod hoc sit atque ad illud. Neque decet illum simplicem exercere usuram, quemadmodum solent alii, verum & alienas fortes acquire foenus, &c.

A. Persii Finis.

UNIVERSITY LIBRARY CAMBRIDGE